

คำนำ

โครงการวิจัยเรื่อง “กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นเหยื่อหายจากการค้ามนุษย์ของหญิงไทยในต่างประเทศ กระบวนการและวิธีการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อหายจากการค้ามนุษย์ ในประเทศไทยและต่างประเทศ และเพื่อสร้างกระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อหายจากการค้ามนุษย์ ในต่างประเทศ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) และเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยแบ่งตามเขตรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ (ลงพื้นที่ศึกษากระบวนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ) ในการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและบทบาทภารกิจขององค์กร โดยได้มีการคัดเลือกองค์กรในต่างประเทศเป็นพื้นที่การศึกษา ได้แก่ องค์กรในประเทศนอร์เวย์ เยอรมนี และฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศเป้าหมายที่มีภาคีเครือข่ายในการดำเนินการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และได้มีการคำนวณสัดส่วนการเก็บข้อมูลแต่ละพื้นที่ของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 40 องค์กร ส่วนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณได้คัดเลือกพื้นที่จากการสุ่มตัวอย่างแบบ Simple Random Sampling จากกลุ่มคนไทยที่พำนักและเคยพำนักอยู่ในต่างประเทศ จำนวน 500 ตัวอย่าง

คณะผู้วิจัย ขอขอบพระคุณหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน องค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยและต่างประเทศที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผลการวิจัยได้ก่อให้เกิดรูปแบบและแนวทางเพื่อพัฒนากระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายอาชญากรรมค้ามนุษย์อย่างเป็นระบบ คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณนายโชคชัย วิเชียรชัยยะ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6, นายสิห์ศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส, Monsieur Olivier VAN DE WINKEL กงสุลกิตติมศักดิ์ เมืองมาร์แซย์ (Marseille) , นายธีรวัฒน์ ภูมิจิตร เอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน, นายประสิทธิ์พร เวทย์ประสิทธิ์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงออสโล นอร์เวย์, นายปราโมทย์ คังอิม รองผู้แทนถาวรไทยประจำยูเนสโก และผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 ที่เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนคณะผู้วิจัยในลงพื้นที่เก็บข้อมูลในประเทศไทยและต่างประเทศจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป เครือข่าย DSI และองค์กรเครือข่ายด้านการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ ที่ร่วมให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณองค์กรรัฐและองค์กรสาธารณประโยชน์ในสหภาพยุโรปองค์กร Pro Sentret (Oslo Kommune), องค์กร PION (Sexarbeidernes Interesseorganisation), องค์กร Nadheim (Senter for deg som selger eller bytter seksuelle tjenester/ a centre for people who sell or swap sexual services) , The Police President in Berlin, Polizeiabschnitt 35(Berlin), สมาคมธรวา (Hamburg) , สมาคมบ้านหญิง (Berlin) , วัดพุทธวิหาร Buddhavihara Buddha Verein Berlin e.V. , สมาคมไทย-โพรวองซ์ Association Thai - Provance (France), สมาคมสตรีไทยในฝรั่งเศส, กลุ่มบ้านสะก็ฝรั่งเศส และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นพันธมิตรสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะผู้วิจัยเพื่อเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เสียหาย อาชญากรรมการค้ามนุษย์ได้อย่างถูกต้อง

รวมไปถึงภาคีเครือข่ายทั้งในประเทศและสหภาพยุโรปที่ได้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย เพื่อตอบ โจทย์ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมค้ามนุษย์ของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม คณะผู้วิจัยหลักหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานผลการวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และสามารถนำเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาของประเทศได้อย่างเท่าทันโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อการแก้ปัญหาชาติ และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสืบไป

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้การศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของหญิงไทยในต่างประเทศ กระบวนการและวิธีการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และการสร้างระบบการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ ซึ่งในการศึกษานี้คณะผู้วิจัยได้ทำคัดเลือกพื้นที่การศึกษาจากกลุ่มประเทศที่มีองค์กรเครือข่ายที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีประเทศที่ได้รับการคัดเลือกในการศึกษา ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส สาธารณรัฐเยอรมนี และนอร์เวย์ ซึ่งมีกลุ่มสมาชิกที่เป็นคนไทยจำนวนมากที่คอยทำหน้าที่เป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะช่วยในกระบวนการขับเคลื่อนการทำงานในการพิทักษ์สิทธิให้แก่กลุ่มคนไทยที่ประสบปัญหาจากการถูกล่อลวงไปค้ามนุษย์ รวมไปถึงกลุ่มคนไทยที่ประสบปัญหาทางสังคมในรูปแบบอื่น ๆ ด้วย โดยทำการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายโดย ดำเนินการคัดเลือกจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) ตัวแทนผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับประเด็นการค้ามนุษย์ 2) ตัวแทนผู้บริหารหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ 3) กลุ่มเครือข่ายหญิงไทยที่ไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาสร้างให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ จำนวน 15 – 25 คน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศที่สำคัญคือ 1) การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายต้องมองควบคู่ไปกับความรุนแรงในครอบครัว 2) การเสนอรูปแบบการให้ความช่วยเหลือจากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ 3) การสร้างเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงกับองค์กรต่างประเทศ 4) การนำเสนอสื่อในเชิงรุก 5) การจัดความไม่รู้ 6) การเพิ่มแนวทางการช่วยเหลือออนไลน์และวัดไทยในยุโรป

จากการศึกษาได้สะท้อนประเด็นที่สำคัญว่ารัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญกับนโยบายของประเทศในการป้องกัน หรือการกำหนดให้มีนโยบายเชิงรุก มากกว่าการอุดช่องว่าง หรือการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยเน้นที่การบูรณาการงานในทุกภาคส่วน ทั้งในกระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการป้องกันและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดดังนี้

- 1) การปรับเปลี่ยนนโยบายในแนวทางการป้องกันการค้ามนุษย์และป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์
- 2) การใช้แนวทางด้านการทำวิจัย การทำฐานข้อมูลเครือข่าย และการใช้ช่องทางสื่อต่าง ๆ เช่น Social Media เพื่อรับมือกับปัญหากระบวนการค้ามนุษย์ในเชิงรุก

3) รัฐบาลควรสนับสนุนนโยบายการสร้างเครือข่ายและการสร้างแนวร่วมทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อรับมือกับปัญหาการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังต้องมุ่งเน้นการใช้นโยบายด้านการกำจัดอุปสรรคต่อการส่งเสริมความเท่าเทียมของมนุษย์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางสังคมอย่างแท้จริง

4) รัฐบาลควรสนับสนุนนโยบายการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด รวมไปถึงการใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และศาสนาเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างยั่งยืน

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ รัฐบาลยังต้องเน้นในด้านการสนับสนุนทางด้านการศึกษาที่ช่วยให้เกิดความตระหนักในปัญหาการค้ามนุษย์ อาทิ นโยบายการศึกษาที่ส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม การไม่ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจที่นำไปสู่การค้าประเวณี และการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลของกระบวนการป้องกันและลดปัญหาการค้ามนุษย์ในระยะยาวต่อไป

Abstract

Research on the driving force for **Thai women's rights protection from Human trafficking in Abroad is an integrated research created to support a process for Thai women's rights protection from human trafficking in foreign countries.** The research methodology combines the use of both qualitative and quantitative. The purpose is to study the pattern and path of the victims of trafficking of foreign women in Thailand, processes and procedures for the protection of rights. And creating a system driven Protection of rights for women victims of human trafficking in Thailand abroad.

In this study, the researchers have made a study of selected areas of the country with a network organization that has been registered as a public benefit organization with the Ministry of Social Development and Human Security. The country has been Enrolled in the study include France, Germany and Norway, members of the group as Thailand, many of which will serve as a vital cog in the process that will help propel the work of defenders. Rights to a group of people who suffer from Thailand tempted to trafficking.

The people who suffer from Thailand. Social problems in other forms by studying the target audience. The selection of group 1) representing workers in the organizations and partners involved. The work deals with issues of human trafficking 2) management representatives, agencies and organizations involved in the prevention and resolution of human trafficking abroad 3) network straight to Thailand to live abroad. The data was generated. A process driven system for the protection of the rights of women victims of trafficking in Thailand, where many foreign countries 15-25 people.

The results showed that the process-driven system of protection of rights for women Thailand are victims of human trafficking abroad is: 1) assisting victims must look coupled with domestic violence 2) the proposed format. assistance from the unofficial group 3) creating networks to link with international organizations 4) Presentation Media proactively 5) eliminating ignorance 6) increase the online help and Thailand temple in Europe.

The study reflects an important issue that the government should pay more attention to Thailand's national policy on preventing or require a proactive policy. Rather than filling the gaps Our problem solving with an emphasis on integration in all sectors. The Department of Justice. Ministry of Labour,

Ministry of Social Development and Human Security By focusing on the protection and enforcement of strict follows.

- 1) The model policy guidelines on the prevention of human trafficking. And fall protection the victim repeatedly
- 2) The implementation of research. The network database and the use of media channels, such as the Social Media to tackle human trafficking proactive.
- 3) Government policies should support the creation of networks and the creation of a united front in public. And the private sector to tackle human trafficking must also focus on policies to eliminate barriers to the promotion of human equality in the economy, society and culture to achieve equality.
- 4) The government should support policies, strict law enforcement. Including the economic, social and religious processes to achieve sustainable solutions to human trafficking.

Besides the already mentioned this. The government must also focus on the contribution of education to help raise awareness of human trafficking, such as education policy that promotes ethics and morality. To promote and support businesses that lead to prostitution. And trafficking in all its forms. This will affect the effectiveness of the prevention and reduction of human trafficking in the long run.

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ความหมายของการค้ามนุษย์	7
รูปแบบของการค้ามนุษย์	11
การค้ามนุษย์โดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ	13
นิยามความหมายของอาชญากรรม องค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติ	15
การต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย	21
วิวัฒนาการของแนวความคิดว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์	25
การดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	27
แนวคิดเกี่ยวกับผู้เสียหายในการค้ามนุษย์	29
แนวคิดในการช่วยเหลือผู้เสียหายอาชญากรรม	31
ทฤษฎีสาเหตุการกระทำผิดทางอาชญาวิทยา	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	46
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
การนำเสนอข้อมูล	48
ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา	48

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ	49
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ	49
ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับ กลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ	55
ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครอง พิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ	93
บทที่ 5 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ	98
ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น	98
ตอนที่ 2 นิยามการค้ามนุษย์และเส้นทางการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สำหรับกลุ่ม หญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ	105
ตอนที่ 3 กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ	154
บทที่ 6 ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา	165
บทที่ 7 บทสรุป	201

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากการศึกษาผลการดำเนินงานของรัฐบาลในปีที่ผ่านมา พบว่า ประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์ยังคงเป็นปัญหาระดับโลกที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือ การดำเนินงานร่วมกันจากหลายฝ่าย รวมทั้งความพยายามอย่างต่อเนื่องของรัฐบาลทุกประเทศในอันที่จะบรรลุความก้าวหน้าที่ชัดเจนและสัมฤทธิ์ผลที่ประเมินได้ โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกามุ่งสืบสานการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ทางการบุคลากรฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนผู้ปฏิบัติงานภาคประชาสังคมของไทย ด้วยจิตวิญญาณแห่งความร่วมมือในยามนี้ที่ประเทศไทยกำลังดำเนินงานปราบปรามการค้ามนุษย์ ซึ่งเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2558 ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (อ้างอิงใน <http://thaipublica.org/สืบค้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2559>) โดยผลการรายงานดังกล่าว ประเทศไทยยังคงอยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) โดยรายงานประจำปี พ.ศ. 2558 นี้ครอบคลุมความพยายามต่อต้านการค้ามนุษย์ของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2557 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2558 แม้ประเทศไทยได้ดำเนินการมาตรการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และการประสานงานระหว่างหน่วยงานการปราบปรามการค้ามนุษย์ แต่ทว่า ในช่วงเวลาของการทำรายงานไทยมิได้ดำเนินการที่จำเป็นอย่างเพียงพอที่จะบรรลุผลความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ที่ยากลำบากนี้ การจัดระดับประเทศในรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์พิจารณาจากการประเมินบันทึกการดำเนินการปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยมีได้คำนึงถึงบริบททางการเมืองของประเทศ นั้น ๆ จากผลการรายงานดังกล่าว สหรัฐอเมริกายังคงสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่รัฐของไทยดำเนินการอย่างเข้มข้นในการปราบปรามการค้ามนุษย์ตลอดช่วงการทำรายงานฉบับปี 2559 และได้กล่าวว่า “เราขอสนับสนุนให้รัฐบาลไทยใช้กรอบกฎหมายที่ปรับปรุงแก้ไขตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหาโดยรวมของรัฐบาลเพื่อขยายความพยายามเชิงรุกอย่างต่อเนื่องในการระบุตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่ถูกบังคับใช้แรงงานและเพื่อธุรกิจทางเพศออกจากกลุ่มประชากรที่อ่อนแอทั้งหลายรวมทั้งให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม นอกจากนี้เราขอให้รัฐบาลไทยเอาผิดกับเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรู้เห็นในการค้ามนุษย์ โดยดำเนินการสืบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดรวมถึงผู้บังคับใช้แรงงานในเรือประมงหรือผู้ก่ออาชญากรรมการค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศ” นับจากนั้นประเทศไทยทั้งหน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามาและหาแนวทางในการดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งในปี 2559 กระทรวงต่างประเทศสหรัฐเผยแพร่รายงานค้ามนุษย์ปี 2559 ว่าประเทศไทยได้เลื่อนอันดับจากบัญชี 3 สู่ ‘บัญชีที่ 2 ต้องจับตา’ ซึ่งไทยพยายามจัดการค้ามนุษย์ ดำเนินคดีข้าราชการทุจริต

แต่ปัญหาทุจริตและข้าราชการสมรู้ร่วมคิดยังคงเป็นอุปสรรค ต่อการปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ.2559 นี้ได้ครอบคลุมความพยายามดำเนินการของรัฐบาลต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2559 การถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ 2 บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง แสดงว่า รัฐบาลไทยได้ดำเนินความพยายามอย่างมีนัยสำคัญในการจัดการค้ามนุษย์ในช่วงเวลาการทำรายงานจัดอันดับ ทว่าการดำเนินงานนั้นยังไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำสุดอย่างครบถ้วน

จากรายงานสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นได้ว่ารัฐบาลมีความใส่ใจกับปัญหาดังกล่าวและเร่งหาแนวทางในการแก้ไขและลดปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2558 (อ้างถึงใน <http://prachatai.com/journal/2016/06/66624> สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2559) รัฐบาลไทยรายงานว่าในช่วงปีที่ผ่านมา ทางกรได้เพิ่มความพยายามดำเนินการสืบสวนคดีการค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศ และคดีที่ต้องสงสัยว่ามีการบังคับใช้แรงงาน รวมถึงได้ดำเนินคดีและพิพากษาโทษนักค้ามนุษย์หลายร้อยคน นอกจากนี้รัฐบาลยังเริ่มสืบสวนคดีการค้าแรงงานในภาคอุตสาหกรรมการประมงหลายสิบคดี กระนั้น การค้ามนุษย์เพื่อใช้แรงงานซึ่งรวมถึงพันธนาการหนี้ยังคงเป็นปัญหาสำคัญในไทย และการบังคับใช้แรงงานอย่างกว้างขวางในอุตสาหกรรมอาหารทะเลยังคงเป็นปัญหาอยู่ เจ้าพนักงานรัฐ นายจ้าง เจ้าของกิจการ นายหน้าและสำนักงานจัดหางานที่สมรู้ร่วมคิดค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินกิจการต่อโดยไม่ต้องรับโทษ รัฐบาลไทยได้เริ่มดำเนินคดีที่เกี่ยวกับผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายการกระทำทารุณ ซึ่งสหรัฐฯ ขอให้ทางการไทยติดตามผลการสอบสวน การดำเนินคดีและกระบวนการศาลยุติธรรมสำหรับคดีที่อยู่ในระหว่างดำเนินการอย่างเข้มแข็งและอยู่ในห้วงเวลาอันเหมาะสม ซึ่งรวมถึงคดีที่เจ้าพนักงานรัฐถูกกล่าวหาว่าสมรู้ร่วมคิดค้ามนุษย์ และขอให้รัฐบาลไทยใช้คดีที่ประสบความสำเร็จในปีที่ผ่านมาเป็นรากฐานในการระบุและสอบสวนคดีใหม่ด้านการบังคับใช้แรงงานพันธนาการหนี้และการค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศ ทั้งนี้ฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์และภาคประชาสังคมของไทยร่วมมือกันระบุตัวบุคคลและให้ความช่วยเหลือผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ในปี พ.ศ. 2558 อย่างไรก็ดี หน่วยงานต่าง ๆ ทุกหน่วยจำเป็นต้องเพิ่มความพยายามร่วมมือดำเนินการที่มีประสิทธิผลมากขึ้น พร้อมร่วมมือกับภาคประชาสังคมเพื่อตรวจพบสิ่งบ่งชี้ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ว่ามีการค้ามนุษย์ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและสร้างเสริมความสามารถให้แก่ผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ รายงานฉบับนี้เรียกร้องให้ไทยดำเนินการต่อไปในการปรับปรุงความคงเส้นคงวาของกระบวนการระบุตัวบุคคลผู้เป็น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การจัดลำดับความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จนถึงกรออกกฎระเบียบใหม่ ๆ ในการให้สถานภาพทางกฎหมายและใบอนุญาตทำงานแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ เราขอให้รัฐบาลไทยดำเนินการตรวจสอบแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการจัดหาแรงงานอย่างละเอียดและเข้มข้น พร้อมทั้งดำเนินการปรับปรุงแนวปฏิบัติดังกล่าวผ่านช่องทางทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อประโยชน์ของแรงงานอพยพ

จากความร่วมมือของภาครัฐและภาคประชาสังคมดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าประเด็นเรื่องการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ที่รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ซึ่งมองว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ควรมีกระบวนการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิตามที่ควรได้รับ ทั้งในส่วนของความช่วยเหลือให้รอดพ้นจากการค้ามนุษย์ การฟื้นฟู เยียวยา หรือแม้แต่กระบวนการในการป้องกันไม่ให้คนไทยตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนคนไทยได้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมากมาย และได้เผชิญกับความเสี่ยงที่จะเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยความรู้เท่าทัน ไม่มีความพร้อมในการไปใช้ชีวิตในต่างถิ่นต่างแดน จนส่งผลให้การเดินทางออกไปใช้ชีวิตในประเทศต่าง ๆ ที่คิดว่าจะไปทำงานหรือหารายได้นั้นเป็นเส้นทางการดำเนินชีวิตที่น่าจะดีกว่าอยู่ในเมืองไทย ทำให้คนไทยหลาย ๆ คนตกเป็นผู้เสียหายในกระบวนการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในกลุ่มหญิงไทยที่มีโอกาสในการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น บางรายถูกหลอกให้แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ หลอกให้ไปทำงานที่จะได้รับค่าตอบแทนสูง หลอกให้ไปใช้แรงงานต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันผลที่เกิดขึ้นได้มีการนำเสนอตามหน้าหนังสือพิมพ์อยู่มามายว่าการไปของกลุ่มหญิงไทยนั้นท้ายที่สุดคือการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้รัฐบาลไทยต้องเร่งหาแนวทางในการป้องกันและให้ความรู้แก่กลุ่มคนไทย โดยเฉพาะกลุ่มหญิงไทยมากขึ้นในการที่จะไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ เพื่อป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายของกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งอาจต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับหลากหลายภาคส่วนในการที่จะร่วมวางแผนเพื่อการปกป้องคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิให้กับกลุ่มเสี่ยงดังกล่าวเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์กลายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จากรายงานสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นได้ว่ารัฐบาลมีความใส่ใจกับปัญหาดังกล่าวและเร่งหาแนวทางในการแก้ไขและลดปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2558 (อ้างอิงใน <http://prachatai.com/journal/2016/06/66624> สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2559) รัฐบาลไทยรายงานว่าในช่วงปีที่ผ่านมา ทางกรมได้เพิ่มความพยายามดำเนินการสืบสวนคดีการค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศ และคดีที่ต้องสงสัยว่ามีการบังคับใช้แรงงาน รวมถึงได้ดำเนินคดีและพิพากษาโทษนักค้ามนุษย์หลายร้อยคน นอกจากนี้ รัฐบาลยังเริ่มสืบสวนคดีการค้าแรงงานในภาคอุตสาหกรรมประมงหลายสิบคดี กระนั้น การค้ามนุษย์เพื่อใช้แรงงานซึ่งรวมถึงพันธุการนี้ยังคงเป็นปัญหาสำคัญในไทย และการบังคับใช้แรงงานอย่างกว้างขวางในอุตสาหกรรมอาหารทะเลยังคงเป็นปัญหาอยู่ เจ้าพนักงานรัฐ นายจ้าง เจ้าของกิจการ นายหน้าและสำนักงานจัดหางานที่สมรู้ร่วมคิดค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินกิจการต่อโดยไม่ต้องรับโทษ รัฐบาลไทยได้เริ่มดำเนินคดีที่เกี่ยวกับผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายการกระทำทารุณ ซึ่งสหรัฐฯ ขอให้ทางการไทยติดตามผลการสอบสวน การดำเนินคดี และกระบวนการศาลยุติธรรมสำหรับคดีที่อยู่ในระหว่างดำเนินการอย่างขยันแข็งและอยู่ในห้วงเวลาอันเหมาะสม ซึ่งรวมถึงคดีที่เจ้าพนักงานรัฐถูกกล่าวหาว่าสมรู้ร่วมคิดค้ามนุษย์ และขอให้รัฐบาลไทยใช้คดี

ที่ประสบความสำเร็จในปีที่ผ่านมาเป็นรากฐานในการระบุและสอบสวนคดีใหม่ด้านการบังคับใช้แรงงาน
พันธนาการหนี้และการค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศ

ทั้งนี้ฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์และภาคประชาสังคมของไทยร่วมมือกัน
ระบุตัวบุคคลและให้ความช่วยเหลือผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ในปี พ.ศ. 2558 อย่างไรก็ดี หน่วยงานต่าง ๆ
ทุกหน่วยจำเป็นต้องเพิ่มความพยายามร่วมมือดำเนินการที่มีประสิทธิผลมากขึ้น พร้อมร่วมมือกับภาคประชา
สังคมเพื่อตรวจพบสิ่งบ่งชี้ต่าง ๆ ได้ดีขึ้นว่ามีการค้ามนุษย์ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและสร้างเสริม
ความสามารถให้แก่ผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์รายงานฉบับนี้เรียกร้องให้ไทยดำเนินการต่อไป
ในการปรับปรุงความคงเส้นคงวาของกระบวนการระบุตัวบุคคลผู้เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
การจัดลำดับความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จนถึงการออก
กฎระเบียบใหม่ ๆ ในการให้สถานภาพทางกฎหมายและใบอนุญาตทำงานแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
นอกจากนี้ เราขอให้รัฐบาลไทยดำเนินการตรวจสอบแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการจัดหาแรงงานอย่างละเอียด
และเข้มข้น พร้อมทั้งดำเนินการปรับปรุงแนวปฏิบัติดังกล่าวผ่านช่องทางทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็น
ทางการเพื่อประโยชน์ของแรงงานอพยพ

ความร่วมมือของภาครัฐและภาคประชาสังคมดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าประเด็นเรื่องการคุ้มครอง
พิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ที่รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ซึ่งมองว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
ควรมีกระบวนการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิตามที่ควรได้รับ ทั้งในส่วนของการช่วยเหลือให้รอดพ้น
จากการค้ามนุษย์ การฟื้นฟู เยียวยา หรือแม้แต่กระบวนการในการป้องกันไม่ให้คนไทยตกเป็นผู้เสียหาย
ของการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนคนไทยได้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยัง
ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมากมาย และได้เผชิญกับความเสี่ยงที่จะเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น
เนื่องด้วยความไม่รู้เท่าทัน ไม่มีความพร้อมในการไปใช้ชีวิตในต่างถิ่นต่างแดน จนส่งผลให้การเดินทาง
ออกไปใช้ชีวิตในประเทศต่าง ๆ ที่คิดว่าจะไปทำงานหรือหารายได้นั้นเป็นเส้นทางการดำเนินชีวิต
ที่น่าจะดีกว่าอยู่ในเมืองไทยทำให้คนไทยหลาย ๆ คนตกเป็นผู้เสียหายในกระบวนการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะ
ในกลุ่มหญิงไทยที่มีโอกาสในการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น บางรายถูกหลอกให้
แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ หลอกให้ไปทำงานที่จะได้รับค่าตอบแทนสูง หลอกให้ไปใช้แรงงานต่าง ๆ
ซึ่งปัจจุบันผลที่เกิดขึ้นได้มีการนำเสนอตามหน้าหนังสือพิมพ์อยู่มากมายว่าการไปของกลุ่มหญิงไทยนั้น
ท้ายที่สุดคือการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ นั่นเอง

รัฐบาลไทยต้องเร่งหาแนวทางในการป้องกันและให้ความรู้แก่กลุ่มคนไทยโดยเฉพาะกลุ่มหญิงไทย
มากขึ้นในการที่จะไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ เพื่อป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายของกระบวนการค้ามนุษย์
ซึ่งอาจต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับหลากหลายภาคส่วนในการที่จะร่วมวางแผน
เพื่อการปกป้องคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิให้กับกลุ่มเสี่ยงดังกล่าวเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์กลายเป็น
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จากประเด็นความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์ที่ได้กล่าวมาตั้งแต่ต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางที่จะสร้างให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในต่างประเทศ เนื่องด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในขณะที่ตนอยู่ต่างถิ่นต่างแดนนั้นอาจยังไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐของไทยที่เข้าไปสอดคล้องดูแลได้อย่างใกล้ชิด เนื่องด้วยประเทศไทยนั้นไม่ได้มีหน่วยงานด้านที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือกลุ่มคนไทยในต่างประเทศนอกจากสถานทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ในแต่ละประเทศเท่านั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน บางประเทศอาจมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือ แต่บางประเทศอาจยังไม่มีหน่วยงานรองรับ ซึ่งพบว่าโดยมากกลุ่มหญิงไทยที่ถูกหลอกให้เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์มีข้อจำกัดหลาย ๆ ด้าน ในการขอความช่วยเหลือโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการสื่อสาร ภาษาที่ใช้เพื่อแจ้งเบาะแสหรือการแจ้งเหตุต่าง ๆ กับทางเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศที่ตนพำนัก ทำให้เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ตนตกเป็นผู้เสียหายของกระบวนการค้ามนุษย์ก็จะไม่สามารถที่จะร้องขอความช่วยเหลือได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ค่อนข้างสำคัญ ดังนั้นหากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการศึกษาและสร้างกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยในต่างประเทศ ก็จะทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้นสามารถมีช่องทางในการป้องกันและเฝ้าระวังการเกิดปัญหาได้มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของหญิงไทยในต่างประเทศ
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการและวิธีการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 3) เพื่อสร้างกระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

เป็นการศึกษาในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิกลุ่มเป้าหมายที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศและต่างประเทศ

3.2 ขอบเขตประชากรที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) เพื่อสร้างให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ โดยการศึกษาในครั้งนี้ใช้ประชากรในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

3.2.1 เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มคนไทยที่พำนักอยู่ในต่างประเทศ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 500 คน (ศึกษากับกลุ่มคนไทยที่เป็นสมาชิกองค์กรเครือข่ายในต่างประเทศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น กลุ่มคนไทยที่ทำงานในศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสังคมและสวัสดิการในเยอรมัน เป็นต้น) โดยสิ่งที่ทำการศึกษา คือ

- ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์
- รูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของหญิงไทย

ในต่างประเทศ

- กระบวนการในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มหญิงไทยเมื่อตกเป็นผู้เสียหายในกระบวนการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

3.2.2 เชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายในประเด็นการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

1) กลุ่มประชากรที่ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดำเนินการคัดเลือกจากกลุ่มตัวแทนผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่ทำงานเกี่ยวข้องในประเด็นการค้ามนุษย์ในประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนามาสร้างให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในต่างประเทศ จำนวน 15 – 25 คน

2) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (กลุ่ม 1) (In-depth Interview) ดำเนินการคัดเลือกจากตัวแทนผู้บริหารหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ (ทั้งองค์กรที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยและในต่างประเทศ)

3) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (กลุ่ม 2) (In-depth Interview) ดำเนินการคัดเลือกจากกลุ่มคนไทยที่ไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ ในประเด็นความคิดเห็นต่อปัญหาการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ” ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ โดยมีการศึกษาความหมาย ลักษณะ รูปแบบการค้ามนุษย์ รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นฐานองค์ความรู้สำหรับการศึกษาและการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ โดยรายละเอียดการทบทวนวรรณกรรม มีดังนี้

1. ความหมายของการค้ามนุษย์
2. รูปแบบการค้ามนุษย์
3. การค้ามนุษย์โดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
4. นิยามความหมายของอาชญากรรม องค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมข้ามชาติ
5. การต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย
6. วิวัฒนาการของแนวความคิดว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์
7. การดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
8. แนวคิดเกี่ยวกับผู้เสียหายในการค้ามนุษย์
9. แนวคิดในการช่วยเหลือผู้เสียหายอาชญากรรม
10. ทฤษฎีสาเหตุการกระทำผิดทางอาญาวิทยา
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของการค้ามนุษย์

คำนิยาม “การค้ามนุษย์” ที่ปรากฏอยู่ในพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาแห่งองค์การสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ได้ให้คำนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” ไว้ในมาตรา 3 ความว่า (Vidyamali Samarasinghe, 2008 อ้างใน คืบดิน นพประเสริฐ, 2553)

1) การค้ามนุษย์ หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งตัวบุคคล ด้วยวิธีการข่มขู่ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว การฉ้อโกง หลอกลวง ใช้อำนาจที่เหนือกว่า หรือการใช้สถานะความอ่อนแอต่อภัยของบุคคล หรือมีการให้

หรือรับเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้ความยินยอมของบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจควบคุมบุคคลอีกคนหนึ่งเพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์

การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุด คือ การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี หรือ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือ การกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ได้บังคับหรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

2) ในกรณีที่มีการใช้วิธีการใดตามที่ระบุไว้ในข้อ (ก) ไม่จำเป็นต้องนำความยินยอมของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อการแสวงหาประโยชน์ที่ต้องการตามที่ระบุไว้ในข้อ (ก) มาพิจารณา

3) ส่วนการจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการหรือการรับไว้ซึ่งตัวเด็ก สำหรับวัตถุประสงค์ในเรื่องของการแสวงหาประโยชน์ ก็จะถูกพิจารณาว่าเป็นการค้ามนุษย์ แม้ว่าจะมิได้มีการใช้วิธีการตามที่ระบุในข้อ (1) ก็ตาม

4) เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นั้นได้เสนอคำนิยามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์เพิ่มเติมไว้ด้วย เช่น (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์, 2551 อ้างใน คืบดิ นพประเสริฐ, 2553)

1) แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาข่มขืน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการอื่นใด ที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

2) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการ โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เชือดด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

3) องค์การอาชญากรรม หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งมีการจัดโครงสร้างโดยสมคบกันตั้งแต่สามคนขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง และไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างแน่นหนาหรือมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพหรือไม่ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำความผิด ฐานใดฐานหนึ่งหรือหลายฐานที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไป หรือกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

4) เด็ก หมายความว่า บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

และในหมวดที่ 1 บททั่วไป ในมาตราที่ 6 ได้ระบุถึงพฤติกรรมที่เป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ว่า ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขยาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว นอนหลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขยาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

โดยมาตราที่ 6 ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีรายละเอียดของมาตราที่มีความสอดคล้องกับคำนิยามของคำว่า การค้ามนุษย์ ตามที่ปรากฏในพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยพระราชบัญญัติของไทยนี้มีการให้คำนิยามที่มีความละเอียดกว่าในพิธีสารฯ อันเนื่องมาจากการเพิ่มการอธิบายของความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์เพิ่มเติมขึ้นมาอีกด้วย

สำหรับมาตราที่ 7 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ยังเกี่ยวข้องกับคำนิยามของคำว่า การค้ามนุษย์อีกด้วย ซึ่งได้กำหนดให้ผู้กระทำการต่อไปนี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ ดังต่อไปนี้

- 1) สนับสนุนการกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์
- 2) อุปการะโดยให้ทรัพย์สิน จัดหาที่ประชุมหรือที่พักให้แก่ผู้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์
- 3) ช่วยเหลือด้วยประการใดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์พ้นจากการถูกจับกุม
- 4) เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ถูกลงโทษ
- 5) ชักชวน ชี้นำ หรือติดต่อบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์

พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 กล่าวถึง “การค้ามนุษย์” ไว้หมายความว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงหรือเด็ก ชื่อ ขยาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด รับหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังซึ่งหญิงหรือเด็ก หรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการหรือยอมรับการกระทำใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เพื่อการอนาจาร หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่ว่าหญิงหรือเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม (สายสุรี จุติกุล, 2547 อ้างใน ศิษย์ นพประเสริฐ, 2553)

คำนิยามของคำว่า “การค้ามนุษย์” ตามที่ระบุโดยพันธมิตรโลกเพื่อต่อต้านการค้าผู้หญิง (Global Alliance Against Trafficked in Women : GAATW) ที่ระบุว่า การค้ามนุษย์ หมายถึง การกระทำและความพยายามใด ๆ ที่เป็นการจัดหา ขนส่ง ลำเลียงภายในหรือข้ามพรมแดน การซื้อขาย การส่งต่อ

หรือการรับหรือกักขังหน่วงเหนี่ยวบุคคลด้วยการล่อลวง การบังคับ รวมทั้งการขู่ที่จะใช้กำลังหรือใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ หรือการผูกมัดด้วยภาระหนี้สิน เพื่อกักขังหน่วงเหนี่ยวบุคคลนั้นให้ตกอยู่ในภาวะจำยอม เช่น ในรูปแบบของงานรับใช้ในบ้าน งานบริการทางเพศหรืองานบริการการเจริญพันธุ์ ซึ่งหมายถึงงานให้บริการดูแลภายในครอบครัว รวมถึงการให้บริการทางเพศแก่ผู้ชาย ไม่ว่าจะจะมีหรือไม่มีค่าจ้างก็ตาม เพื่อบังคับใช้แรงงาน หรือเป็นแรงงานติดหนี้ หรือทำให้ตกอยู่ในสภาพการทำงานเยี่ยงทาส ในชุมชนอื่นที่มีใช้ภูมิปัญญาที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ในขณะที่เกิดการล่อลวง บังคับ หรือมีหนี้สินผูกมัดขึ้น (พัชรวดี แก้วคุณ, 2543 อ้างใน สิบดี นพประเสริฐ, 2553)

นอกจากคำนิยามข้างต้นแล้ว สิบดี นพประเสริฐ (2553) ยังได้มีการขยายความของคำต่าง ๆ ที่ปรากฏในคำนิยามดังกล่าวด้วย ได้แก่

- 1) การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้านแรงงาน หมายถึง การแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
- 2) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการ โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเอง หรือของผู้อื่นโดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้
- 3) ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้านแรงงาน หมายความว่า บุคคลที่ตกเป็นผู้ถูกกระทำในการค้ามนุษย์ด้านแรงงานโดยตรง
- 4) แรงงานเด็ก หมายความว่า ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีแต่ไม่ถึง 18 ปี ตามความในหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
- 5) เด็กที่ถูกใช้แรงงานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หมายความว่า บุคคลอายุต่ำกว่า 15 ปี ยกเว้นเด็กอายุตั้งแต่ 13 ปีบริบูรณ์ ในงานเกษตรกรรมที่ไม่ทำตลอดทั้งปี ซึ่งถูกใช้แรงงานและพึงได้รับการช่วยเหลือตามแนวปฏิบัติฉบับนี้ ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าบุคคลดังกล่าวจะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้านแรงงานหรือไม่ หรือบุคคลผู้เป็นนายจ้างจะทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายอื่นใดหรือไม่ก็ตาม

ทางด้านองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration : IOM) ยังได้กำหนดคำนิยามของคำว่าการค้ามนุษย์ เมื่อ พ.ศ. 2542 โดยพิจารณาว่าการค้ามนุษย์นั้นจะเกิดขึ้น “เมื่อผู้ย้ายถิ่นได้รับการจ้างงานอย่างผิดกฎหมาย เช่น การถูกจัดหา ถูกลักพา หรือถูกขาย เป็นต้น และ/หรือถูกเคลื่อนย้าย ไม่ว่าจะภายในประเทศหรือข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ และในระหว่างส่วนใดของกระบวนการนี้ ตัวกลางหรือนักค้ามนุษย์ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์อื่น โดยการใช้อูบายหลอกลวง บังคับ และ/หรือการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่นภายใต้เงื่อนไขซึ่งละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ย้ายถิ่น” (พัชรวดี แก้วคุณ และคณะ, 2543 อ้างใน สิบดี นพประเสริฐ, 2553)

ดังนั้น แม้ว่าจะมีคำนิยามที่มีความหมายครอบคลุมมากที่สุดแล้วในปัจจุบัน แต่ก็ควรที่จะนำคำนิยามอื่น ๆ มาประกอบการพิจารณาถึงความหมายของคำว่า การค้ามนุษย์ด้วย เพื่อที่จะได้เป็นการรับรู้และเข้าใจถึงรูปแบบของการค้ามนุษย์ประเภทต่าง ๆ ได้กว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น ทั้งนี้ องค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาว่าการกระทำนั้น ๆ เป็นการค้ามนุษย์ ได้แก่ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส, 2549 อ้างใน ศิบทิน นพประเสริฐ, 2553)

- 1) ความรุนแรงหรือการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรง ซึ่งจะรวมไปถึงการหมิ่นประมาท เสรีภาพในการเคลื่อนย้ายและการกำหนดชีวิตของตนเอง
- 2) การหลอกลวง คือ การไม่บอกความจริงในเรื่องของสภาพการทำงาน รวมทั้งลักษณะงานที่จะต้องทำ
- 3) ภาระหนี้สิน การทำงานเพื่อหักล้างหนี้สินที่ถูกนำมาอ้างว่าเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
- 4) มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากอำนาจหน้าที่หรือตำแหน่งที่อยู่เหนือกว่า เช่น การใช้อำนาจในฐานะที่เป็นผู้บังคับเกิดเกล้าแสวงหาประโยชน์จากบุตรของตนเอง
- 5) การตกเป็นแรงงานบังคับหรือแรงงานเยี่ยงทาสเมื่อเดินทางมาถึงถิ่นปลายทาง

ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้ทบทวน และสรุปความหมายของคำว่า “การค้ามนุษย์” ได้ว่า การค้ามนุษย์หมายถึง การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยเหยื่อเป็นบุคคลที่ตกอยู่ในอันตราย ไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี หรือผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายต่อชีวิตทางร่างกาย เสรีภาพ และชื่อเสียง อันเป็นการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การค้าประเวณี หรือการหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นใด การใช้แรงงาน การเอาคนลงไปเป็นทาส ตลอดจนทำให้ตกอยู่ใต้การบังคับ และการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย โดยจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

2. รูปแบบของการค้ามนุษย์

ปัจจุบันรูปแบบของการค้ามนุษย์ได้พัฒนาจากเดิมและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยมีสาเหตุจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดภาวะโลกไร้พรมแดน เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร และเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเกิดเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมายที่มีกระบวนการซับซ้อนจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยหลักทางเศรษฐกิจ คือ ความยากจนทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์จากผู้ที่ต้องการหางานทำเพื่อรายได้ที่ดีกว่า รวมทั้งปัจจัยทางสังคมที่มีเจตคติ ค่านิยมพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการค้ามนุษย์และหญิง ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษา และการฝึกอบรมอาชีพ การเข้าถึงบริบทของรัฐ ช่องว่างของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ปริมาณความต้องการในการใช้บริการทางเพศ แรงงานเด็กและหญิงราคาถูก เป็นต้น ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงได้ให้ความห่วงใยและดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เพราะถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง

สำหรับ “รูปแบบของการค้ามนุษย์” นั้น มีหลากหลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบก็เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน (แสงจันทร์ มาน้อย, 2557) ดังนี้

1) การค้ามนุษย์เพื่องานบริการทางเพศ เช่น การถูกหลอกลวงหรือถูกบังคับให้ทำงานบริการทางเพศโดยไม่สมัครใจ การถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การค้าประเวณี การใช้สื่อลามก การถูกกักขัง ถูกกระทำทารุณทางร่างกายและจิตใจในทางเพศ เป็นต้น ซึ่งอาจปรากฏในรูปแบบของการกระทำต่าง ๆ เช่น การถูกลักพาตัว การซื้อขายตัว หรือการบังคับให้ค้าประเวณี เป็นต้น

2) การค้ามนุษย์เพื่อรับใช้งานบ้าน เป็นกรณีที่ผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ตกอยู่ในภาวะผูกมัดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ภาระหนี้สินจากการกู้ยืมจากนายหน้าที่ยังขาดคนทำงานรับใช้ในบ้าน เป็นต้น โดยถูกบังคับให้ทำงานแก่นายจ้าง แม้ในสภาพการทำงานที่เสี่ยงและไม่เหมาะสม และอาจถูกบังคับให้ทำงานในสถานประกอบการของนายจ้างด้วย เช่น ร้านอาหาร โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของความรุนแรงที่ถูกจ้างรับใช้งานในบ้านได้รับหรือถูกกระทำ เช่น การยึดหนังสือเดินทาง การกักขัง หน่วงเหนี่ยว การห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอก การไม่จ่ายค่าจ้าง การคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

3) การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน เป็นการบังคับใช้ทั้งแรงงานในงานด้านการเกษตร งานประมงในเรือประมง งานก่อสร้าง หรือการผลิตด้านอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งผู้ใช้แรงงานคาดหวังว่าจะได้รับค่าจ้างในอัตราที่สูง แต่กลับถูกกดค่าแรงงานหรือไม่ได้รับค่าจ้างและต้องเผชิญกับการถูกแสวงหาประโยชน์ด้วยการบังคับทางร่างกายและทางจิตใจ หรือการคุกคามทางเพศหลากหลายรูปแบบ โดยแรงงานเหล่านี้อาจจะกังวลหรือลังเลใจในการที่จะขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสถานภาพของตนเองในขณะนั้นที่อาจเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายและเกรงว่าจะถูกจับและตั้งข้อหาหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

4) การค้ามนุษย์เพื่อให้ไปเป็นขอทาน เป็นการค้ามนุษย์ทั้งผู้สูงอายุ เด็ก และคนพิการ ซึ่งได้ถูกจัดหามาจากหมู่บ้านที่ห่างไกลในชนบทมาสู่เมืองใหญ่ในต่างประเทศ ซึ่งเป็นท้องที่ที่ตนไม่มีความเข้าใจในภาษาและไม่มีความคุ้นเคย รวมถึงการไม่รู้เส้นทางต่าง ๆ ทำให้ตกอยู่ในภาวะที่เสียเปรียบและยังต้องอยู่ในการควบคุมของผู้คุมที่จะมาเก็บรวบรวมเงินที่ได้จากการขอทาน

5) การค้ามนุษย์เพื่อการแต่งงาน เป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบของการเป็นนายหน้าจัดหาคู่ โดยให้สัญญาว่าจะแนะนำให้ผู้จักและได้แต่งงานกับคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ในหน้าที่การงาน และอาจถูกชักจูงให้เดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งตนไม่มีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น ด้านภาษา และวัฒนธรรม และกลายเป็นบุคคลที่ตกอยู่ในสภาพเยี่ยงทาส จนบางครั้งอาจถูกบังคับให้ขายบริการทางเพศ หรือการทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือตกอยู่ในสภาพการแต่งงานเยี่ยงทาส การถูกทารุณกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกดขี่ทางเพศ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังปรากฏออกมาในรูปแบบของการที่เด็กและหญิงถูกบังคับให้แต่งงาน โดยไม่มีทางเลือก อันจะนำไปสู่การถูกบังคับให้ใช้ชีวิตเยี่ยงทาสควบคู่กับการตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วย

คณะผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบของการค้ามนุษย์ได้ทั้งหมด 5 ข้อ ได้แก่ การค้ามนุษย์เพื่อ
งานบริการทางเพศ การค้ามนุษย์เพื่อรับใช้งานบ้าน การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน การค้ามนุษย์
เพื่อให้ไปเป็นขอทาน และการค้ามนุษย์เพื่อการแต่งงาน

3. การค้ามนุษย์โดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ในความผิดฐานการค้ามนุษย์มีส่วนโยงใยถึงความผิดในลักษณะอื่น ๆ อีกมากมายที่เป็นความผิด
ในลักษณะการกระทำความผิดข้ามชาติหรืออาชญากรรมข้ามชาติไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานการฟอกเงิน
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหาการค้าประเวณีชายและหญิง ซึ่งความผิด
ดังกล่าว ต้องการความร่วมมือในระดับสากลเป็นอย่างยิ่งเพื่อขจัดปัญหาที่ทุกภูมิภาคทั่วโลกต้องการ
ให้หมดสิ้นไปโดยด่วน ทั้งนี้ ต้องการความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศทั้งหลายโดยผ่านทาง
อนุสัญญา พิธีสาร ความร่วมมือต่าง ๆ ในเรื่องการค้ามนุษย์ทั้งในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค
เพราะการค้ามนุษย์นำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติประเภทต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็น
เรื่องการฟอกเงิน ยาเสพติด ซึ่งอาชญากรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้นล้วนแต่ทำลายความมั่นคงและ
เสถียรภาพของทุกประเทศ ในกลุ่มประเทศอาเซียนของเราเองก็ได้มีความร่วมกันอย่างหนักแน่นในเรื่องนี้
โดยประเทศในอาเซียนเองก็ได้มีการประชุม เช่น การประชุมสุดยอดผู้นำ เอเชีย - ยุโรป หรืออาเซียน ครั้งที่ 9
ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติ นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในเรื่องการค้ามนุษย์
ซึ่งการประชุมนั้น จะเน้นไปในเรื่องมาตรการป้องกันการค้ามนุษย์ โดยเน้นถึงการกีดกันคืออยู่ดีของประชาชน
ในประเทศ การศึกษา สังคม ครอบครัว การสาธารณสุข เพื่อสร้างมาตรการให้ประชาชนในประเทศไทยเอง
ได้อยู่ดีกินดีเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และในปี พ.ศ.2558 ประเทศทั้งหลาย
ในอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคมจึงต้องแก้ปัญหานี้อย่างเร่งด่วน ปัญหาการค้ามนุษย์ยังต้อง
ได้รับการแก้ปัญหามาจากต้นเหตุ อาทิ ปัญหาความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม
รวมทั้งการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยมีภาคประชาชนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การลดความเสี่ยง
และการเตรียมรับความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ความสำคัญต่อห่วงโซ่อาหารที่ชัดเจน (ไทยนิวส์, 2555 อ้างใน
นนท์ธัญย์ ดลับทอง, 2556)

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ
เพราะทำเลที่ตั้งของประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและ
วัฒนธรรม ทำให้บุคคลต่าง ๆ พากันเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากร
ของประเทศไทยทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถเดินทางผ่านไปยังประเทศอื่นได้โดยสะดวก นอกจากนี้
เองยังมีปัจจัยให้กลุ่มขบวนการค้ามนุษย์แสวงหาประโยชน์จากประเทศไทยเป็นฐานในการประกอบ
อาชญากรรมข้ามชาติอีกด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะได้ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาสหประชาชาติ
ว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติโดยด่วน (ประชาไท, 2555 อ้างใน นนท์ธัญย์ ดลับทอง, 2556)

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 ประเทศไทยได้มีการออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มุ่งปราบปรามกลุ่มผู้มีอิทธิพลข้ามชาติหรือแก๊งมาเฟียข้ามชาติที่ทำธุรกิจผิดกฎหมายและเป็นกฎหมายที่ออกตามหลักการของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ.2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000) (ปกป้อง ศรีสนิท, 2555 อ้างใน นนทบุรี ตลับทอง, 2556) ในพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงมุ่งเน้นในลักษณะการกระทำความผิดข้ามชาติ อาทิ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนคนเข้าเมือง การขายอาวุธที่ผิดกฎหมาย การค้าทรัพยากรธรรมชาติที่ผิดกฎหมาย การค้าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย การขายยาและเวชภัณฑ์ปลอม รวมทั้งอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เช่น แก๊งฉ้อโกง

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้มีหลายประการดังนี้ (ปกป้อง ศรีสนิท, 2555 อ้างใน นนทบุรี ตลับทอง, 2556)

1) มีการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษที่รุนแรงมากกว่ากฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันในกฎหมายฉบับนี้ ผู้ใดมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจะถูกลงโทษรุนแรง เช่น เป็นสมาชิก สมคบกัน จัดการ ส่งการ ช่วยเหลือ ยุยง อำนาจความสะดวก หรือแม้แต่ให้คำปรึกษากับองค์กรเหล่านี้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปีถึง 15 ปี หรือปรับตั้งแต่ 80,000 บาทถึง 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เทียบกับฐานความผิดฐานอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญาจะถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี และปรับไม่เกิน 14,000 บาท นอกจากนี้ผู้ที่เข้าราชการส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ สมาชิกสภา ผู้บริหารสถาบันการเงิน หรือกรรมการองค์กรตามรัฐธรรมนูญจะต้องรับโทษหนักขึ้นเป็น 2 เท่า ถ้าคำนวณแล้วคือการจำคุกมากที่สุดถึง 30 ปี ในท้ายที่สุดพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กลับกระทำความผิดตามกฎหมายนี้เสียเองจะรับโทษเป็น 3 เท่า ซึ่งคำนวณแล้วอาจต้องรับโทษจำคุกสูงสุดถึง 45 ปีมากที่สุดตามกฎหมายอาญาไทยยกเว้นการจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งนับได้ว่าเป็นบทลงโทษที่ค่อนข้างหนักทีเดียว หากผู้มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติคนหนึ่งทำความผิดตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ผู้มีส่วนร่วมที่ไม่ได้คัดค้าน ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ หรือที่เป็นหัวหน้าจะต้องร่วมรับผิดชอบทุกคน แม้บุคคลเหล่านี้จะไม่ได้ลงมือในการกระทำความผิดก็ตาม ซึ่งคล้ายกับหลักการเรื่องอั้งยี่ของโจรตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 213

2) การทำให้ประเทศไทยไม่เป็นที่หลบซ่อนตัวของสมาชิกองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่ป้องกันมิให้ประเทศไทยเป็นที่หลบซ่อนตัวของบรรดาสมาชิกองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติด้วยเหตุผลดังนี้ ในมาตรา 5 ได้กำหนดความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไว้ ดังนั้นหากมีต่างประเทศร้องขอ ให้ประเทศไทยส่งสมาชิกองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติข้ามแดนไปลงโทษในต่างประเทศ ประเทศไทยเราก็อาจส่งได้ เพราะเรามีฐานความผิดนี้ แล้วในไทยสอดคล้องกับหลัก Double Criminality ซึ่งในมาตรานี้ถือว่าเป็นนิมิตรหมายที่ดีเป็นอย่างยิ่งในความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศเพราะประเทศไทยจะได้ปลอดภัยจากการซ่อนตัวของอาชญากรข้ามชาติในอาชญากรรม

ข้ามชาติประเภทต่าง ๆ เพราะประเทศไทยได้มีหลักการออกพระราชบัญญัติสอดคล้องประสานในแนวทางเดียวกับอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ในมาตรา 6 มีการกำหนดให้ศาลไทยมีเขตอำนาจสากล (Universal jurisdiction) ถ้าหากพบตัวผู้มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย กระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถจับตัวบุคคลดำเนินคดีได้ทันที แม้ผู้กระทำความผิดนั้นจะเป็นคนต่างประเทศและได้กระทำความผิดในต่างประเทศก็ตาม ซึ่งในมาตรานี้ถือว่าเป็นข้อดีเป็นอย่างยิ่งที่เขตอำนาจศาลไทยมีอำนาจที่จะกระทำการดังกล่าวนี้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดตามกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากอาชญากรรมข้ามชาติที่สามารถจับกุมภายในประเทศไทยยังไม่สามารถจับกุมคดีที่เป็นหัวหน้ากลุ่มอาชญากรได้ซึ่งผู้ตั้งการจะอยู่ในต่างประเทศ ในหลักการทั้งสองเรื่องดังกล่าวนี้ประเทศไทยได้สร้างมาตรฐานขึ้นซึ่งถ้าทุกประเทศทั่วโลกได้ทำมาตรฐานเช่นเดียวกันก็จะไม่มีที่ไหนในโลกเป็นที่หลบภัยของกลุ่มอาชญากรข้ามชาติอีกต่อไปอย่างแน่นอน

3) การเพิ่มโอกาสให้เจ้าพนักงานในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กฎหมายฉบับนี้ได้เพิ่มโอกาสให้กับเจ้าพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานอัยการในการสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิดโดยในมาตรา 17 ให้อำนาจดักข้อมูลทางการสื่อสาร เช่น ดักฟังสัญญาณทางโทรศัพท์มือถือ ในมาตรา 19 ให้มีการปฏิบัติการอำพรางตัวของเจ้าหน้าที่ (Undercover Operations) มาตรา 20 ให้มีการใช้วิธีการเคลื่อนย้ายภายใต้การควบคุม (Controlled delivery) และในมาตรา 21 ให้มีการใช้การสะกดรอยตามกลุ่มองค์กรอาชญากรข้ามชาติด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (electronic surveillance) โดยรายละเอียดของการใช้มาตรการดังกล่าวจะมีการออกเป็นระเบียบของอัยการสูงสุด ซึ่งระเบียบดังกล่าวจะบรรจุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกับนานาประเทศอย่างเป็นทางการเพื่อภูมิภาคของเราจะได้ปลอดจากกลุ่มองค์กรอาชญากรข้ามชาติ

4. นิยามความหมายของอาชญากรรม องค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมข้ามชาติ

ในยุคโลกาภิวัตน์มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของอาชญากรรมที่เปลี่ยนรูปแบบจากอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรงธรรมดาไปสู่องค์กรอาชญากรรม และพัฒนาต่อเนื่องไปสู่รูปแบบของ อาชญากรรมข้ามชาติ ในที่สุด (วัชรพล ประสารราชกิจ, 2560 อังโน มปต., 2560) ในหัวข้อนี้จะนำเสนอถึงนิยามความหมายของ อาชญากรรม องค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อให้สามารถเข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงของคำทั้ง 3 ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

4.1 อาชญากรรม

ประธาน วัฒนวาณิชย์ (2560) ได้นำเสนอความหมายของอาชญากรรมของนักวิชาการหลายท่าน เช่น แมคคาเรวิกซ์ (J. Makarewicz) นักปราชญ์ชาวเยอรมันให้นิยามความหมายของ อาชญากรรมตามลักษณะบรรทัดฐานความประพฤติว่า หมายถึง การกระทำของสมาชิกในกลุ่มสังคมซึ่งทำให้สมาชิกอื่น ๆ ของกลุ่มชนชั้นนั้นถือว่าเป็นอันตราย หรือผู้กระทำความผิดที่สละคดีต่อต้านการกระทำนั้นซึ่งทำให้กลุ่มชน

จำต้องแสดงออกโดยเปิดเผยร่วมกันเพื่อเพิกถอนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลนั้นเสีย ส่วนพจนานุกรมศัพท์กฎหมาย อธิบายว่า อาชญากรรม เป็นการกระทำหรือเจตนาในการกระทำซึ่งฝ่าฝืนกฎหมายอาญาและเป็นการกระทำผิดต่อรัฐเกี่ยวกับประเด็นการนิยามความหมายของอาชญากรรมนี้ ประธานเสนอว่า เป็นการยากที่จะให้คำนิยามได้โดยง่ายหรือเป็นที่เข้าใจของบุคคลโดยทั่วไป เพราะสามารถนิยาม “อาชญากรรม” ได้ทั้งนิยามตามธรรมชาติ และการนิยามตามบัญญัติของกฎหมาย (ประธาน วัฒนาวณิชย์, 2560 อ้างใน มปต., 2560)

ส่วน อรรถ สุวรรณบุปผา (2518) เสนอว่า อาชญากรรม เป็นปรากฏการณ์หนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้น ๆ กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษ ส่วนคำว่า “อาชญากรรม” ในภาษาอังกฤษ crime มีรากศัพท์มาจากคำ ภาษาละติน (Latin) ว่า **Crimen** หรือ **Criminis** มีความหมายดั้งเดิมว่า การตัดสิน คำพิพากษา การจับกุม หรือลงโทษ และต่อมาความหมายได้เปลี่ยนแปลงไป หมายถึงความผิด หรือการร้องทุกข์จากผลของความผิด อรรถ มองว่า อาชญากรรมในภาษาไทยนั้น หมายรวมถึง การกระทำ หรือความประพฤตินี้ถือว่าเป็นความผิด และผู้กระทำจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ส่วน crime ในภาษาอังกฤษนั้น มิได้เน้นถึงความหมายและขอบเขตของการกระทำหรือความประพฤติที่ไม่พึงปรารถนาของคนในสังคมไว้ ฉะนั้นความประพฤติของบุคคลใด ๆ ก็ตามจะเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับความคำนึงของสมาชิกในสังคมนั้นเป็นสำคัญ สิ่งที่เรียกว่าดีหรือเลว ถูกกำหนดด้วยความคิดคำนึงของคนในสังคมเป็นสำคัญ (อรรถ สุวรรณบุปผา, 2518 อ้างใน มปต., 2560)

คณะผู้วิจัยได้สรุปความหมายของ “อาชญากรรม” ได้ว่า เป็นการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้น ๆ กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษ และยังสะท้อนให้เห็นว่า การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นอาชญากรรมหรือไม่นั้น มีแนวพิจารณา/ตัดสินใน 2 แนวทางหลัก คือ แนวทางที่ 1 แนวทางการนิยามโดยให้ความสำคัญกับการให้ความหมายแก่การกระทำโดยกลุ่มคนในสังคม แนวทางจะใช้บรรทัดฐานที่ผู้คนร่วมกันสร้างขึ้นเป็นมาตรฐานในการตัดสินการกระทำว่าผิดหรือไม่ และแนวทางที่ 2 การนิยามโดยใช้บทบัญญัติในกฎหมายเป็นตัดสินว่าการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลเป็นความผิดหรือไม่ การนิยามตามแนวทางนี้ อำนาจในการนิยามความหมายของอาชญากรรมจะเป็นหน้าที่หลักหรืออำนาจของรัฐ

4.2 องค์การอาชญากรรม

องค์การอาชญากรรม (Organized Crime) คือ การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยมีสมาชิกจำนวนมากที่รวมตัวกันเป็นองค์กร มีลักษณะการดำเนินงานที่มั่นคงและเคร่งครัด ต่อกฎระเบียบและวินัย โดยจะประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย ซึ่งครอบคลุมธุรกิจในวงกว้างรวมทั้งการพนัน การค้าประเวณี การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา ยาเสพติดการเรียกค่าคุ้มครอง รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผิดกฎหมายที่กระทำโดยสมาชิกขององค์กรดังกล่าว (วัชรพล ประสารราชกิจ, 2560 อ้างใน มปต., 2560)

องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดคำจำกัดความของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” ในอนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ปี 2543 ว่าหมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคล 3 คนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่า หรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม (วันชัย รุจนวงศ์, 2560 อ้างใน มปต., 2560)

นอกจากนี้ วันชัย รุจนวงศ์ (2560) ยังได้สรุปลักษณะขององค์กรอาชญากรรมจากทัศนะและข้อเสนอของนักวิชาการหลายท่านว่า กลุ่มองค์กรอาชญากรรม มีลักษณะดังนี้ ไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองมีการจัดลำดับชั้นองค์กร มีสมาชิกจำนวนจำกัดหรือเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายหรือใช้ความรุนแรงหรือข่มขู่และการติดสินบน มีการกำหนดหน้าที่และการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน มีลักษณะเป็นการผูกขาด มีกฎข้อบังคับระหว่างสมาชิกที่ชัดเจน รวมถึงข้อกำหนดในการปฏิบัติงานที่เป็นความลับ (วันชัย รุจนวงศ์, 2560 อ้างใน มปต., 2560)

จากนิยามความหมายของ องค์กรอาชญากรรม ข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์กรอาชญากรรม คือ การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายโดยมีสมาชิกจำนวนมากที่รวมตัวกันเป็นองค์กร มีนัยสะท้อนให้เห็นถึงการก่ออาชญากรรมที่ไม่ได้มีอาชญากรหรือผู้กระทำความผิดเพียงคนเดียว หากแต่มีลักษณะของการจัดระเบียบองค์กร (Organization) และเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น วันชัย รุจนวงศ์ (2560) เสนอให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมปกติว่ามีข้อแตกต่างกัน 2 ประเด็นหลัก คือ

1) ผู้กระทำความผิด อาชญากรรมปกติ ผู้กระทำความผิดอาจมีคนเดียวหรือหลายคน แต่เป็นลักษณะร่วมกันกระทำความผิดเพียงครั้งเดียวหรือเป็นครั้งคราว ไม่มีการจัดตั้งควบคุมตรวจสอบกันอย่างเข้มงวด ผู้กระทำส่วนใหญ่จะลงมือกระทำความผิดเอง หรือบางกรณีให้ผู้อื่นทำแทนแต่ก็ไม่มี ความซับซ้อน ส่วนองค์กรอาชญากรรม ผู้กระทำความผิดหรือร่วมคบคิดกระทำความผิดมีหลายคน และแต่ละคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบเฉพาะ มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ปกปิด และมีการคัดกรองการรับรู้ ในข้อมูลเท่าที่จำเป็นมีระบบควบคุมอย่างเคร่งครัด มีผู้บังคับบัญชาอยู่เบื้องหลัง ผู้ลงมือทำความผิดส่วนใหญ่เป็นลูกน้องระดับล่าง

2) พฤติกรรมในการกระทำความผิด อาชญากรรมปกติ มีการกระทำความผิดหรือวิธีการกระทำความผิดส่วนใหญ่มักไม่มีความซับซ้อน มีการแบ่งงานกันทำบ้าง แต่ก็ไม่มีมีการจัดระเบียบองค์กร และโครงสร้างที่แน่นอน ไม่ได้มีการกระทำความผิดร่วมกันเป็นประจำ ระบบการสื่อสารมักใช้รูปแบบการสื่อสารปกติไม่ปิดลับ ส่วนองค์กรอาชญากรรม ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการกระทำความผิดเป็นกระบวนการหรือมีรูปแบบการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อน จัดตั้งเป็นองค์กรเพื่อกระทำความผิดกฎหมาย ในองค์กรมีการจัดระบบป้องกันการสืบสวนลงโทษจากฝ่ายเจ้าหน้าที่อย่างดี การสั่งการหรือการสื่อสารจะใช้ช่องทางลับหรือใช้รหัส มีการควบคุมและรักษาความลับอย่างเคร่งครัด ผู้ใดผิดพลาดจะได้รับ

การลงโทษจากองค์กรอย่างรุนแรง เมื่อถูกจับกุม หากไร้สารภาพ จะปกปิดข้อมูล ไม่ชัดเจน มีระบบตัดสินพันธ์ฐานหลักฐานที่อาจพาดพิงถึงตัวกลางใหญ่ไว้อย่างรัดกุม โดยการจัดลำดับขั้นของผู้ร่วมกระทำ ความผิดด้วยการมอบหมายงานกันเป็นทอด ๆ

จะเห็นได้ว่า อาชญากรรม และ องค์กรอาชญากรรม มีความแตกต่างกัน แต่ก็มีเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอีกด้วย

4.3 อาชญากรรมข้ามชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดความหมายของ “อาชญากรรมข้ามชาติ” ไว้ตามหนังสือที่ 0003.24/7505 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2542 ไว้ว่า อาชญากรรมข้ามชาติ คือ การกระทำที่มีประเทศที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ประเทศ ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาและกำหนดโทษไว้ กระทำร่วมกันโดยกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปในรูปแบบขององค์กร มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการเตรียม การพยายาม และลงมือกระทำความผิดต่อเนื่องกันจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศ (วัชรพล ประสารราชกิจ, 2560 อ้างใน มปต., 2560)

องค์การสหประชาชาติ ได้แบ่งประเภทขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติออกเป็น 18 ประเภท ได้แก่ (Emmers, 2003)

- 1) การฟอกเงิน
- 2) การก่อการร้าย
- 3) การโจรกรรมงานศิลปะและผลงานทางวัฒนธรรม
- 4) การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา
- 5) การค้าอาวุธเถื่อน
- 6) โจรสลัดในทะเล
- 7) โจรสลัดบนบก
- 8) การหลอกลวงในธุรกิจประกัน
- 9) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์
- 10) อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม
- 11) การค้ามนุษย์
- 12) การค้าอวัยวะมนุษย์
- 13) การค้ายาเสพติด
- 14) การหลอกลวงเรื่องล้มละลาย
- 15) การแทรกซึมองค์กรธุรกิจ
- 16) คอร์รัปชัน
- 17) การให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ

18) ความผิดอื่น ๆ ซึ่งการกระทำเหล่านี้ถือเป็นการกระทำ ที่ทำลายอำนาจอธิปไตยและเอกภาพแห่งดินแดนของรัฐ และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล และยังส่งผลกระทบต่อสังคมและมั่นคงของประเทศนั้น ๆ ด้วย

สำหรับประเทศไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ออกคำสั่งระบุประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติไว้ 11 ประเภท ดังนี้ (ศูนย์ประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี, ม.ป.ป.)

- 1) การก่อการร้ายข้ามชาติ (International terrorism)
- 2) การปลอมแปลงหลักฐานเกี่ยวกับตัวบุคคล (Identity fraud)
- 3) การลักลอบค้าอาวุธ (Arms smuggling)
- 4) การลักลอบขนคนข้ามชาติหรือแรงงานต่างด้าว (People smuggling or illegal labour)
- 5) การฟอกเงิน (Money laundering)
- 6) การลักลอบค้ายาเสพติด (Drug trafficking)
- 7) การลักลอบค้ามนุษย์หรือการประพฤติดังกล่าวต่อเด็ก (Human trafficking or pedophile)
- 8) อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและคอมพิวเตอร์ (Financial crime and Cyber crime)
- 9) อาชญากรรมร้ายแรง หรือเหตุการณ์ร้ายแรงอื่น ๆ ในต่างประเทศ (International violent crimes or referrals)
- 10) อาชญากรรมร้ายแรงหรือเหตุการณ์ร้ายแรงอื่น ๆ ในประเทศไทย (Thailand's other violent crimes or incidents)
- 11) อาชญากรรมอื่น ๆ (Other crimes)

โดยที่ในประเทศไทยนั้น อาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญในประเทศไทย คือการลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบคนเข้าเมือง การค้าอาวุธ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การค้าหญิงและเด็ก การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ การฟอกเงิน (วีระพงษ์ บุญโญภาส, 2560 อ้างใน มปต., 2560)

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเน้นการศึกษาวิจัยโดยให้สนใจศึกษาในประเด็น ได้แก่ 1) การค้าประเวณี/การขายบริการทางเพศ/การซื้อขายแลกเปลี่ยนมนุษย์ในธุรกิจเพศพาณิชย์ และ 2) การบังคับใช้แรงงาน/การลักลอบซื้อขายคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3) การลักลอบคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants) และ 4) การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)

ประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ประเด็น การเคลื่อนย้ายประชากรที่ผิดกฎหมาย (Illegal Immigration) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายคนงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย นั้นเป็นผลมาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทำให้มีการลักลอบของแรงงานจากประเทศที่จนกว่าไปสู่ประเทศที่

ร่ำรวยกว่า เช่น ประเทศไทยมีแรงงานต่างชาติที่ลักลอบมาจากพม่าเป็นจำนวนมากนับล้านคน แม้ว่าจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหา เช่น ผลักดันแรงงานเหล่านี้กลับประเทศ แต่ก็กระทำไม่สำเร็จ กล่าวคือการลักลอบดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่ เนื่องจากนายทุนไทยยังนิยมใช้แรงงานต่างชาติเพราะค่าจ้างแรงงานต่ำ ในขณะที่เดียวกันแรงงานผิดกฎหมายเหล่านี้ก็ยืดยุ่นอยู่ในประเทศ เนื่องจากมีงานทำและมีรายได้ดีกว่ากลับไปประเทศของตน (สุจิต บุญบงการ, 2560 อ้างใน มปต., 2560)

ส่วนในเรื่องของการค้าหญิงและเด็กในฐานะของโสเภณีนั้น เป็นการเคลื่อนย้ายจากประเทศที่ยากจนกว่าไปสู่ประเทศที่ร่ำรวยกว่า การลักลอบดังกล่าวมีรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การแต่งงานปลอม การค้าเยี่ยงทาส การบังคับค้าประเวณี ความยุ่งยากในการแก้ไขปัญหา คือ มีผู้หญิงที่ประกอบอาชีพนี้จำนวนหนึ่งเต็มใจเดินทางไปทำงานทางเพศในต่างประเทศ ไม่ได้ไปเพราะถูกหลอกลวง แต่ไปด้วยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ/รายได้เป็นสำคัญ เกี่ยวกับประเด็นนี้ วันชัย รุจนวงศ์ (2560) กล่าวเพิ่มเติมว่า การค้าหญิงและเด็กไปเพื่อการค้าประเวณียังต่างประเทศทำรายได้มหาศาล มีการประมาณว่าองค์กรอาชญากรรมได้เงินจากการส่งหญิงไปค้าประเวณีไม่ต่ำกว่า 1,000,000 บาทต่อผู้หญิง 1 คน ซึ่งมีหญิงไทยที่ถูกนำไปค้าประเวณียังประเทศต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 50,000 คน คิดเป็นเงินประมาณ 50,000 ล้านบาท ทั้งนี้ หากรวมเครือข่ายการค้าประเวณีในประเทศซึ่งมีตัวเลขประมาณการขั้นต่ำอยู่ที่ 200,000 คน จะเป็นจำนวนเงินที่องค์กรอาชญากรรมได้ไปเป็นจำนวนมหาศาล

จากนิยามความหมายของ อาชญากรรม องค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมข้ามชาติ คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่าคำทั้ง 3 มีความหมายที่แตกต่างกัน โดยที่คำว่า อาชญากรรม นั้นมีนัยเกี่ยวข้องกับการนิยามว่าการกระทำใดหนึ่งว่าเป็นความผิดหรือไม่ และควรจะได้รับบทลงโทษแห่งการกระทำ ความผิดนั้นอย่างไร ส่วนคำว่า องค์กรอาชญากรรม เป็นเรื่องของการอธิบายถึงการก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะของการจัดระเบียบทางสังคมในรูปขององค์กร มีผู้กระทำความผิด/อาชญากรมากกว่า 1 คน และมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมที่ชัดเจน มีการกระทำที่เป็นกระบวนการ ส่วนอาชญากรรมข้ามชาติได้สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของการก่ออาชญากรรมที่มีได้จำกัดขอบวงอยู่เฉพาะในประเทศหรือรัฐใดหนึ่งเท่านั้น หากแต่มีลักษณะของการข้ามชาติ (Transnational) ที่มีหลากหลายรูปแบบตามคำนิยามของแต่ละหน่วยงาน โดยลักษณะการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นหรือมีการเคลื่อนไหวข้ามพรมแดนประเทศ โดยอาจมีการข้ามแดนของคน เช่น ตัวอาชญากรผู้หลบหนีการลงโทษหรือเดินทางเพื่อไปกระทำความผิด หรือเป็นกรณีของผู้เสียหาย เช่น ในกรณีการกระทำผิดในคดีลักลอบค้ามนุษย์ ค้าอวัยวะมนุษย์หรือเป็นการเคลื่อนย้ายพรมแดนประเทศของสิ่งของ เช่น การลักลอบค้าอาวุธ การฟอกเงิน การลักลอบค้ายาเสพติด เป็นต้น

5. การต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

ในประเทศไทยการค้ามนุษย์ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดว่าปรากฏจากเมื่อใด แต่มีหลักฐานที่เด่นชัดโดยเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งสามารถแบ่งวิวัฒนาการค้ามนุษย์ออกเป็น 3 ยุค (นนท์ธัญย์ ตลับทอง, 2556)

5.1 ยุคแรก สมัยกรุงศรีอยุธยา- ยุคก่อนเลิกทาสในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2417)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องการค้าประเวณี เช่น พระไอยการลักษณะลักพา พ.ศ. 1901 พระไอยการลักษณะฟัวเมีย พ.ศ.1904 ซึ่งหญิงที่มาประกอบอาชีพโสเภณีนั้นมีหลักฐานเด่นชัดได้ถูกพัฒนาจากการเป็นนางทาส เพราะสภาพของหญิงยากจนและหญิงที่เป็นเชลยศึกในสงคราม หรือหญิงที่ถูกนามาจากเมืองประเทศราชต่าง ๆ ในสมัยนั้นจะถูกขายตัวเป็นทาส และในการเป็นทาสนั้นย่อมหมายถึง การปฏิบัติทุกอย่างตามที่นายทาสสั่งรวมถึงการบำเรอให้มีความสุขทางเพศแก่นายทาสด้วย

จากหลักฐานดังกล่าวปรากฏไว้อย่างชัดเจนในจดหมายเหตุของลาลูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศสที่เข้ามาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้กล่าวถึงความชอบธรรมของขุนนางและนายเงินในการที่จะเกณฑ์ให้หญิงและเด็กหญิงที่ตนได้ซื้อมาให้ค้าประเวณี เพียงแต่การค้าประเวณิดังกล่าวจะต้องเสียเงินถวายพระมหากษัตริย์ โดยในบันทึกดังกล่าวยังได้กล่าวถึงการรับซื้อภริยาที่สามีส่งขายมาเป็นทาสด้วย แสดงให้เห็นถึงแนวคิดในสมัยอดีตว่าผู้หญิงถูกมองจากสังคมเป็นทรัพย์สินที่สามารถซื้อขายได้ ซึ่งไม่ต่างจากทรัพย์สินประเภทอื่น เช่น ข้าวสาร อาหาร

ในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาและต้นกรุงรัตนโกสินทร์ คือ การค้าชาวจีนข้ามชาติภายใต้ปัญหาภายในของประเทศจีนเอง ทั้งปัญหาเรื่องการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว การเข้ามาของอิทธิพลตะวันตกตามเมืองท่าต่าง ๆ แต่ตัวเลขของการค้าหญิงจีนเพื่อการค้าประเวณีทางเพศยังไม่มีมาก เนื่องจากส่วนใหญ่ยังเป็นอพยพและการค้าชายชาวจีนเพื่อเข้ามาบังคับใช้แรงงาน โดยก่อนหน้า พ.ศ.2425 เชื่อกันว่ามีชาวจีนทั้งที่อพยพด้วยความสมัครใจและถูกเคลื่อนย้ายไปในประเทศต่าง ๆ ประมาณ 2,000,000 คน

ในปี พ.ศ. 2398 สนธิสัญญาเบาว์ริงมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบเศรษฐกิจจากที่เคยใช้การผลิตเพื่อยังชีพมีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นการผลิตเพื่อขาย โดยมีเงินเป็นหัวใจสำคัญในการแลกเปลี่ยน นับว่าเป็นการเปิดประเทศที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยตรงมีการว่าจ้างแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะชาวจีนเข้ามาทำป่าไม้ เหมืองแร่ และธุรกิจต่าง ๆ ในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ในขณะที่ระบบโสเภณียังมีไม่มากนัก เพราะระบบผูกขาดการค้าประเวณีของสถานค้าประเวณีที่มีความเกี่ยวข้องในการจ่ายภาษีของโสเภณี

5.2 ยุคที่สอง การเลิกทาส (พ.ศ.2417) – ถึงยุคสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2488)

ใน พ.ศ. 2417 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรีได้ออกพระราชบัญญัติพิทักษ์คนอาชุลยทาสไทย โดยเฉพาะในมาตราที่ 1, 2 และ 3 ได้กำหนดว่า

“...ลูกทาสก็ดี ลูกไทยที่ถูกขายตัวลงเป็นทาสก็ดี ถ้ามันเกิดปีมะโรงสัมฤทธิ์ศก พ.ศ.2411 อันเป็นปีที่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จถวัลย์ราชสมบัติ และปีต่อมา อายุถึง 21 ปีให้มันพ้นค่าตัว เป็นไทย คือได้รับการหลุดพ้นจากการที่ตกอยู่ใต้อำนาจของบุคคลใดก็ตามไม่ว่าทาสนั้นจะอยู่กับ เจ้าขุนมูลนายเดิม หรือได้ออนย้ายไปอยู่กับเจ้าขุนมูลนายใหม่... หากจะเอาบุตรหลานที่เกิดตั้งแต่ปีมะโรง สัมฤทธิ์ศก อายุต่ำกว่า 15 ปีลงมาขายฝากให้ขายฝากได้ตามพิกัดเกษียณอายุ แต่ถ้าบุคคลนั้นครบอายุ 15 ปี ขึ้นไปถึง 20 ปี ต้องให้ผู้ถูกขายรู้เห็นด้วย บทบัญญัติในกฎหมายส่งผลต่อการค้าประเวณีด้วย เพราะจะทำให้ หญิงที่เคยต้องค้าประเวณีในสถานะของนางทาสหมดสิ้นไปภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ หลังจากที่มีการเลิกทาส การเข้ามาของหญิงโสเภณีจากจีนจำนวนมากทำให้รัฐบาลออกพระราชบัญญัติ สัญจรโรค ร.ศ.127 ซึ่งมีใจความสำคัญดังนี้ ทุกวันนี้หญิงบางจำพวกประพฤติตนอย่างนครโสเภณี มีหัวหน้าตั้งโรงขึ้นหาเงินหลายตำบลแต่ก่อนมาการตั้งโรงนครโสเภณี นายโรงช่วยไล่หญิงมาเป็น ทาสรับตัวจากเจ้าภาษี แล้วมีหัวหน้ารวบรวมในพื้นที่อันควรไม่ควรบ้างเป็นเหตุให้เกิดการวิวาท เกิดขึ้นบ่อยครั้ง อีกประการหนึ่งหญิงบางคนป่วยเป็นโรคซึ่งอาจติดต่อเนื่องไปถึงผู้ชายที่คบหาสมาคมได้ ก็มีได้มีแพทย์ตรวจรักษาโรคร้ายนั้นอาจติดต่อเนื่องกันไปถึงอันตรายต่อชีวิตและร่างกายมนุษย์เป็นอันมาก และยังมีหมิ่นชู้กฎหมายและข้อป้องกันอย่างใด...” การออกพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการยอมรับสภาพ การประกอบอาชีพการค้าประเวณีและการมีโสเภณีภายในประเทศ โดยจะต้องมีการขึ้นทะเบียนของโสเภณี เพื่อการเก็บภาษีและการดูแลเรื่องโรคต่าง ๆ เช่น โรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น

จากกฎหมายดังกล่าว ทำให้ธุรกิจค้าประเวณีได้รับความนิยมอย่างมาก ซึ่งได้ปรากฏ จากสถิติของโสเภณีที่ได้มีการบันทึกไว้ใน พ.ศ.2452 มีการจดทะเบียนหญิงจีนจำนวน 1,441 คน หญิงไทยจำนวน 950 คน หญิงเวียดนามจำนวน 58 คน หญิงลาวจำนวน 50 คน ในปี พ.ศ. 2468 จำนวน ดังกล่าวได้เพิ่มเป็น หญิงจีน 2,766 คน หญิงไทยเพียง 342 คน โดยสำหรับหญิงจากประเทศจีนนั้นพบว่า ร้อยละ 90 จะถูกหลอกให้มาค้าประเวณีในประเทศไทย หลังจากการมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ.2470 และพระราชบัญญัติการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2471 หลังจากประเทศไทยได้ให้ สัตยาบัน อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ. 1921 การค้าประเวณี ทางเพศก็ได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ขณะเดียวกันปัญหาการค้ามนุษย์ที่เข้ามาเพื่อการบังคับค้าแรงงานก็มีมากไม่แพ้กัน โดยพิจารณาจากแรงงานอพยพชาวจีนที่เพิ่มขึ้นจาก 95,243 คน ในช่วง พ.ศ.2425 - 2435 เป็น 331,002 คน ในช่วง พ.ศ.2436 - 2448 และเพิ่มเป็น 688,004 คน ในช่วง พ.ศ.2449-2460 มีจำนวนไม่น้อยที่ถูกนำตัวมา จากฝั่งทะเลทางใต้ของประเทศจีนที่ซึ่งการทำการซื้อขายเด็กหญิงทำการอย่างเปิดเผยเหมือนซื้อข้าว ของธรรมดาเหมือนการซื้อผัก ปลา ข้าวสารตามตลาดทั่วไป พวกนายหน้าก็มีวิธีการล่อลวงและลักพา คล้ายคลึงกับการค้ากัญชาอย่างเห็นเด่นชัด

ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง กิจการการค้ามนุษย์ถูกผูกขาดอยู่กับกลุ่มธุรกิจชาวจีน โดยเฉพาะธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีและเป็นคนรับใช้ภายในบ้านที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่พาหญิงและเด็กเหล่านี้เข้ามาในประเทศไทย ที่เริ่มมีเครือข่ายความร่วมมือ เพราะเป็นธุรกิจที่ทํารายได้อย่างมหาศาล ทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมดูแลอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ.1921 แล้วก็ตาม

5.3 ยุคที่สาม ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2489 – ปัจจุบัน)

ในยุคนี้เป็นช่วงที่ประเทศไทย เริ่มมีการติดต่อซื้อขายกับนานาประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศสหรัฐอเมริกา และต่อมาได้มีการอนุญาตการจัดตั้งฐานทัพของประเทศสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยทำให้มีทหาร นักวิชาการ นักธุรกิจ จากประเทศตะวันตกเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงการค้าประเวณีเป็นรูปแบบใหม่ที่มิใช่แต่การค้าประเวณีทางเพศอย่างเดียว เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ประกอบกับสถานการณ์ภายในประเทศที่มีการย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมืองใหญ่ที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ

ในช่วงปี พ.ศ. 2503 - 2530 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการปราบปรามการค้าประเวณี ภายใต้แนวคิดการห้ามค้าประเวณีโดยเด็ดขาดแต่ปัญหาก็มิได้ลดลงและกลับทวีความรุนแรงขึ้นเพราะปัจจุบันความยากจนในชนบทที่เพิ่มมากขึ้น การเข้ามาของฐานทัพอเมริกา และการพัฒนาการท่องเที่ยว

หญิงและเด็กจำนวนมากเข้าสู่ธุรกิจการค้าหญิงประเวณี และถึงแม้ฐานทัพอเมริกาจะถอนออกไปในช่วงก่อนปี พ.ศ.2519 แต่ก็มียุคกลุ่มลูกค้าจากประเทศตะวันตกเพิ่มมากขึ้นเพราะปัจจัยต่าง ๆ ความยากจนแพร่กระจายเข้าไปในพื้นที่ชนบททำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นขอ คือ ความยากจนในชนบทที่เพิ่มมากขึ้นทำให้บุคคลต่าง ๆ คิ่รนเข้ามาในเมืองใหญ่เพื่อความอยู่รอดของตน อย่างไรก็ตามรูปแบบการค้ามนุษย์ได้มีการจัดส่งขบวนหญิงไทยไปประกอบธุรกิจทางเพศในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย และประเทศในทวีปยุโรป ถึงแม้จะมีความเสี่ยงในการถูกเอารัดเอาเปรียบในเรื่องค่าแรงและการถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ก็ยังมีผู้ที่ต้องการเดินทางไปจำนวนมาก เพราะความยากจนของคนในชนบทเป็นหลักและความอยู่รอดของครอบครัว

นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์รูปแบบใหม่ที่เป็นที่นิยมในสังคมตะวันตก เช่น การหาหญิงไทยไปแต่งงานกับชายชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวเยอรมันกิจการจัดส่งเมียทางไปรษณีย์ที่แพร่หลายในประเทศออสเตรเลียและประเทศสหรัฐอเมริกา โดยหญิงเหล่านี้หากไม่ประสบความสำเร็จในการแต่งงานจะตกอยู่ในสถานการณ์บังคับที่จะต้องถูกแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบการค้าประเวณีทางเพศ

สำหรับประเทศไทยการย้ายถิ่นของหญิงและเด็ก โดยเฉพาะเด็กหญิงในวัย 12 – 15 ปี เริ่มขยายจากกรุงเทพมหานคร และเมืองที่เป็นฐานทัพของอเมริกาไปสู่เมืองใหญ่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น หาดใหญ่ พัทยา เป็นต้น โดยการเคลื่อนย้ายเริ่มมีแรงผลักดันในทางเศรษฐกิจ จากครอบครัวโดยเฉพาะ

หญิงและเด็กจาก ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เริ่มจากการไปรับจ้างทำงานและนำไปสู่ธุรกิจการค้าประเวณี

ในช่วงปี พ.ศ.2521 - 2530 ถึงแม้การเคลื่อนย้ายของหญิงและเด็กภายในประเทศจะมีปัจจัยมาจากฐานะทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ก็เริ่มมีปัจจัยเสริมอื่นที่เกิดขึ้น เช่น การเห็นตัวอย่างของผู้ที่เคลื่อนย้ายถิ่นไปทำงานการชักจูงของผู้ที่เคยเข้ามาในธุรกิจการค้าประเวณีที่กลับไปในหมู่บ้านสาเหตุสำคัญโดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายของหญิงและเด็กจากภาคเหนือ คือ ความยากจนของครอบครัวที่ทำให้บิดามารดาขายลูกให้มาค้าประเวณี โดยจะมีการรับเงินไปก่อนจำนวนหนึ่ง และผู้ที่ถูกไปทำงานจะต้องทำงานชดเชยเงินมากกว่าอย่างน้อยสองเท่า นอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากตัวหญิงและเด็กเอง เช่น การเกิดความอับอายจากประสบการณ์ทางเพศ ปัญหาในชีวิตสมรสและครอบครัว สภาวะหนี้สินเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการเข้าสู่การค้าประเวณี โดยถ้าหากครอบครัวมีส่วนร่วมในการเข้าสู่กระบวนการรับเงินไปก่อน หญิงและเด็กก็จะเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีในลักษณะแรงงานทาสเพื่อชดใช้เงินที่ตนได้รับจากนายหน้าไปแล้ว

ในช่วงปลายของระยะดังกล่าวได้เริ่มมีการค้าหญิงและเด็กที่ถูกล่อลวงและชักจูงให้ไปทำงานที่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะหญิงและเด็กจากภาคเหนือถูกนำไปค้าประเวณีทางเพศ ในขณะที่หญิงและเด็กจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะถูกนำไปใช้แรงงานภายในบ้าน ถ้าหญิงที่มีประสบการณ์ในการค้าประเวณีมาครั้งหนึ่งก็จะมุ่งสู่ประเทศในยุโรป โดยมีนักท่องเที่ยวจากในประเทศตะวันตกที่มีส่วนร่วมในการนำพาไป หลายคนถูกไล่ตัวและได้แต่งงานกับผู้ให้แรงงาน แต่หลายคนเองไม่ประสบความสำเร็จก็จะกลับมาทำงานในลักษณะนายหน้าชักจูงบุคคลในหมู่บ้านเพื่อไปค้าประเวณี

ขณะที่ช่วง พ.ศ.2531 จนถึงปัจจุบันช่วงนี้เป็นช่วงที่การค้ามนุษย์ผันแปรอย่างแยกไม่ออกสำหรับภายในของประเทศการเติบโตของการค้าหญิงและเด็ก มีขั้นตอนเป็นระบบมากขึ้น มีการย้ายถิ่นโดยตรงจากหมู่บ้านไปสู่ต่างประเทศ โดยพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การส่งหญิงและเด็กไปค้าประเวณีนั้นมีวิธีการรูปแบบคล้ายการส่งแรงงานชายไปทำงานในต่างประเทศ มีการเลือกค่านายหน้าแต่ผู้ถูกค้าต้องจ่ายค่านี้นั้นที่บุคคลที่อยู่ในกระบวนการค้ากำหนดไว้ ทำให้ไม่สามารถมีรายได้เป็นของตนเองในช่วงแรกของการค้าเพราะจะต้องทำงานเพื่อชดใช้หนี้สินที่นักค้ามนุษย์ได้ตั้งไว้

การค้าหญิงและเด็กช่วงนี้ นอกจากจะพบว่าการนำหญิงและเด็กที่เป็นชนกลุ่มน้อยนั้นทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาค้าในประเทศไทยแล้ว ยังพบว่าผู้ซื้อชาวต่างประเทศยังใช้ระบบโดยตรงในการซื้อหญิงและเด็กจากหมู่บ้านคล้ายกับการให้สินสอดเพื่อนำหญิงไปเป็นภรรยา ทำให้บิดามารดาจำนวนมากพอใจกับวิธีการเช่นนี้ เพราะเป็นการได้เงินโดยตรง ตัวหญิงเองก็อยู่กับชาวต่างชาติช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยที่ชาวต่างประเทศมักจะเป็นฝ่ายเลิกรากันไปเอง เมื่อหญิงเหล่านั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศได้ ในช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่ปัญหาการค้าหญิงและเด็กเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะในปัญหาการค้าประเวณีในประเทศไทยเชื่อว่ามีส่วนหญิงและเด็กที่ค้าประเวณี

ถึง 400,000 คน โดยร้อยละ 40 ของทั้งหมด คือ ประมาณ 160,000 คน เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี และเป็นรูปแบบการสร้างมายาคติให้บิดามารดาเห็นรายได้ที่ได้จากการทำงานในรูปแบบของสัญญาจ้างแรงงาน ในที่สุดก็นำผู้หญิงและเด็กเหล่านี้เข้าสู่การค้าประเวณีเป็นหลักเพราะสามารถสร้างรายได้มหาศาลให้กับครอบครัว

การแสวงหาผู้หญิงและเด็กในฐานะผู้ถูกค้า ก็ยังมีรูปแบบอื่น ๆ ที่เห็นได้ชัดมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาประโยชน์ในทางเพศ เช่น การจัดให้ทำสื่อลามกอนาจาร การให้บริการทางโทรศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ การแสวงหาประโยชน์ทางอื่น เช่น การจัดให้มีการแต่งงานเพื่อให้ได้สถานะบางอย่าง การใช้ให้ประกอบอาชีพอาชญากรรมต่าง ๆ การบังคับให้เด็กเล่นเกมสล็อต คอมพิวเตอร์ที่สามารถซื้อขายคะแนนจากการเล่นเกมสล็อตได้

การค้าผู้หญิงและเด็กในยุคนี้ เป็นยุคที่มีรูปแบบสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์มากขึ้น ทั้งบุคคลผู้ที่ถูกค้า กลุ่มนายหน้าเจ้าของบริการ ผู้จ้างงานไปจนถึงระดับเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมอื่น ปัญหาการค้ามนุษย์จึงไม่ใช่เป็นปัญหาอาชญากรรมในประเทศ โดยเฉพาะกับในประเทศไทยเอง ในฐานะที่เป็นทั้งประเทศต้นทางประเทศทางผ่านของการค้ามนุษย์ ที่จะต้องร่วมมือกับนานาประเทศในการแก้ปัญหาดังกล่าว

การทบทวนการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ทำให้คณะผู้วิจัยได้ทราบถึงบริบทการค้ามนุษย์ในประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ ที่มีประเด็นการค้ามนุษย์ร่วมกับประเทศไทย และยังทำให้เข้าใจถึงประวัติและแนวคิดตามยุคสมัยที่แตกต่างกันอีกด้วย

6. วิวัฒนาการของแนวความคิดว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์

ในสมัยโบราณ สมัยกลาง ต่อเนื่องมาจนกระทั่งในช่วงก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1794 ไม่มีกฎหมายของเมืองหรือรัฐใดห้ามทำการค้ามนุษย์ อีกทั้งในบางยุคบางสมัยยังได้กำหนดชัดเจนว่า มนุษย์บางกลุ่มไม่มีสภาพบุคคลเป็นเพียงทาส และทาสเป็นเพียงทรัพย์สินที่สามารถซื้อขายกันได้ การค้ามนุษย์ การกดขี่ ข่มเหงและบังคับใช้แรงงานจึงมีอยู่อย่างแพร่หลาย โดยทำกันในรูปแบบการเอาคนลงเป็นทาส (Slavery) และการค้าทาส ทาสส่วนใหญ่เกิดจากการทำสงคราม ฝ่ายที่ชนะสงครามจะเอาเชลยศึกคือ ทหารหรือพลเมืองของรัฐที่แพ้สงครามลงเป็นทาสและกำหนดคุณค่าให้เป็นเพียงทรัพย์สิน ซึ่งเจ้าของสามารถบังคับให้ทำอะไรก็ได้ ทั้งบังคับใช้แรงงาน ข่มขืน ซื้อขาย เปลี่ยนมือ หากไม่พอใจก็สามารถลงโทษ ฆาตกรรมหรือแม้แต่ฆ่าให้ตายก็ไม่ผิดกฎหมาย เนื่องจากทาสไม่ใช่มนุษย์ ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนเกี่ยวกับการกำหนดให้ทาสเป็นทรัพย์สินคือ ยุคโรมัน

ยุคโรมันเป็นยุครุ่งเรืองแห่งการค้าทาส โดยมีชาวกรีกถูกจับเป็นเชลยส่งไปเป็นทาสในโรมันเป็นจำนวนมาก ทั้งกฎหมายบ้านเมือง (Jus Civile) ของโรมันก็ได้บัญญัติให้ทาสเป็นทรัพย์สิน และไม่มีสภาพบุคคลตามกฎหมาย และแบ่งเป็นทาสที่มีกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล และทาสที่เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ (อานาจ เนตยสุภา, 2548 อ้างใน เบญจมาศ กระจำโพธิ์, 2554) กฎหมายโรมันในช่วงต่าง ๆ ได้กำหนด

ชนิดของทาสเป็นหลายประเภท ทั้งที่มีเจ้าของ และที่ไม่มีเจ้าของ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทาสในโรมันเป็นบุคคลที่ไม่มีสิทธิและไม่มีอำนาจใด ๆ ที่จะเรียกร้องให้กฎหมายปกป้องคุ้มครองตัวเองได้ (W.W. Buckland, 1908 อ้างใน เบญจมาศ กระจำโพธิ์, 2554)

ต่อมาในยุคกลาง จนกระทั่งถึงยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นยุคแห่งการล่าอาณานิคมและสำรวจทวีปต่าง ๆ มีการค้นพบทวีปแอฟริกา เหล่านักล่าอาณานิคมได้จับคนพื้นเมือง คนผิวดำมาเป็นทาสจำนวนมากเพื่อใช้แรงงานอย่างทารุณ กระบวนการนำคนพื้นเมืองเป็นทาส และนำไปค้าขายกันเริ่มจากแอฟริกาแพร่ขยายไปยังตุรกี อาระเบีย อิหร่าน และเอเชียตะวันตก มีมนุษย์จำนวนมากถูกกดขี่ข่มเหงโดยมนุษย์ที่อ้างตนว่ามีชนชั้นสูงกว่าและมีอำนาจเหนือกว่า ผู้ถูกข่มเหงรู้สึกเจ็บปวด ต่อต้าน และเห็นการกดขี่ข่มเหงมนุษย์เป็นเรื่องผิดศีลธรรมและตระหนักว่าไม่ควรเอาเปรียบซึ่งกันและกัน จึงเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศสและเลิกทาสสำเร็จเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1794 (อำนาจ เนตยสุภา, 2548 อ้างใน เบญจมาศ กระจำโพธิ์, 2554) และหลังจากนั้นในปี ค.ศ.1861 - 1865 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เกิดสงครามกลางเมืองอย่างรุนแรงระหว่างภาคเหนือกับภาคใต้ แม้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นที่จะปลดปล่อยหรือทำลายทาสผิวดำ แต่ผลทางการเมืองดังกล่าวก็ไม่อาจปฏิเสธถึงผลสะท้อนต่อการดำรงอยู่ต่อระบบทาส และประธานาธิบดีอับราฮัมก็ได้ประกาศเลิกทาสในสมัยหลังจากจบสิ้นสงครามกลางเมืองในปี ค.ศ.1865 (ธนศ อารมณ์สุวรรณ อ้างใน เบญจมาศ กระจำโพธิ์, 2554)

หลังจากเลิกทาสแล้ว การแสวงหาประโยชน์จากมนุษย์ หรือการค้ามนุษย์ก็ยังไม่สิ้นสุดลง แต่เกิดกระบวนการในรูปแบบอื่น ซึ่งเรียกว่า “การบังคับใช้แรงงาน” อันเป็นการปล่อยให้บุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคล กดขี่บังคับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นโดยปราศจากความสมัครใจให้ปฏิบัติหรือทำตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัดอย่างไร้ศักดิ์ศรี การบังคับใช้แรงงานเกิดขึ้นอย่างมากในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลง ทั้งนี้ในระบอบเวลาดังกล่าวประเทศต่าง ๆ ได้ลงนามในสนธิสัญญาแวร์ซายเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งยังมีองค์การแรงงานสากล (International Labor Organization หรือ ILO) ซึ่งอยู่ภายใต้สนธิสัญญาดังกล่าวถูกกำหนดให้มีบทบาทในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับแรงงานในเรื่องสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานและสวัสดิการของผู้ทำงาน แต่เนื่องจากปราศจากหลักการห้ามการบังคับใช้แรงงาน หรือห้ามการกดขี่ข่มเหงอย่างชัดเจนและเคร่งครัด รวมทั้งมีการฝ่าฝืนข้อตกลงของประเทศภาคีสมาชิก อย่างเช่น ประเทศเยอรมนีทำให้เกิดการใช้แรงงานเชลยศึกในค่ายกักกันนาซีอย่างทารุณโหดร้าย ตลอดจนมีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว อย่างโหดร้าย ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาหลังจากสิ้นสุดสงครามมีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น องค์การแรงงานสากล หรือ ILO จึงถูกกำหนดให้เป็นองค์กรหนึ่งในสหประชาชาติและมีบทบาทชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ เป็นองค์กรที่ยึดหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ศักดิ์ศรีและคุณค่าของความ เป็นมนุษย์ และยกเลิกการบังคับใช้แรงงาน โดยวางหลักการห้ามมิให้มีการบังคับใช้แรงงานในลักษณะของการข่มขู่ทางการเมือง ทางด้านสังคม ทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงไม่ให้มีการกีดกันทางเชื้อชาติ ศาสนา และศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 4 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ห้ามลดฐานะของบุคคลเป็นทาสและการค้าทาส

ในทุกรูปแบบ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการนำแนวคิดการต่อต้านการค้ามนุษย์มาบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร (อำนาจ เนตยสุภา, 2548 อ้างใน เบญจมาศ กระจำงโพธิ์, 2554)

7. การดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

การดำเนินความร่วมมือในประเด็นการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี ซึ่งการดำเนินงานระดับระหว่างประเทศที่สำคัญ มีดังนี้ (กรมองค์การระหว่างประเทศ, 2555)

7.1 ระดับทวิภาคี

1) บันทึกรความเข้าใจว่าด้วยการจัดการค้าเด็กและสตรีและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ (MOU on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking) ซึ่งไทยได้มีความตกลงกับกัมพูชา (ปี พ.ศ.2546) ลาว (ปี พ.ศ.2548) เวียดนาม (ปี พ.ศ.2551) และเมียนมาร์ (ปี พ.ศ.2552) โดยกำลังมีความริเริ่มปรับเนื้อหาของ MOU เพื่อให้เป็นปัจจุบันเพื่อสามารถรองรับสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป และอยู่ระหว่างการหารือเพื่อจัดทำกรอบความร่วมมือกับอีกหลายประเทศที่มีความเป็นไปได้มากกว่าจะเป็นต้นทางของผู้เสียหายในประเทศไทย และ/หรือปลายทางของคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

2) การจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างไทยกับญี่ปุ่นว่าด้วยการแลกเปลี่ยนข่าวสารสำหรับการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ (Memorandum of Cooperation between the Government of Japan and Thailand concerning the Exchange of Information for the Purpose of Preventing and Combating Trafficking in Persons) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนผู้ต้องสงสัยในคดีค้ามนุษย์ ขยายผลการจับกุมและดำเนินคดีผู้กระทำความผิดทั้งในไทยและญี่ปุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

3) การจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงของการค้ามนุษย์ในภาคแรงงาน โดยเฝ้าระวังการแสวงผลประโยชน์โดยมิชอบจากการผลักดันแรงงานอพยพไปทำงานในประเทศปลายทาง ซึ่งในปัจจุบันไทยมีความตกลงในลักษณะนี้กับอิสราเอล และกำลังอยู่พิจารณาความตกลงกับบังกลาเทศ

7.2 ระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ

1) กระบวนการบาห์ลี (Regional Ministerial Conference on People Smuggling, Trafficking in Persons and Related Transnational Crime - Bali Process) เป็นการประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเกี่ยวกับการลักลอบขนคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสมาชิก 46 ประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ และประเทศผู้สังเกตการณ์ 19 ประเทศ มี Steering Group ซึ่งไทยเป็นสมาชิก สนับสนุนการทำงานของ ออสเตรเลีย และอินโดนีเซีย ในฐานะประธานร่วม โดยได้จัดตั้ง สนง. สนับสนุนระดับภูมิภาค (Regional Support Office – RSO)

ที่กรุงเทพฯ เพื่ออนุวัติกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค (Regional Co-operation Framework – RCF) ซึ่งเปิดทำการเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2555 ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีส่วนร่วมในกระบวนการบาห์ลี ดังนี้ (1) มีผู้แทนไทย (ดร.ชัชชม อรรถกัญญ์ สำนักงานอัยการสูงสุด) เป็นผู้ประสานงานคณะทำงานนโยบาย กรอบกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย (Coordinator of Bali Process activities on Policy and Law Enforcement Response) (2) ให้เงินอุดหนุนการดำเนินงานของ RSO และกระบวนการบาห์ลีระหว่างปี พ.ศ.2555 – 2557 เป็นจำนวนเงิน 30,000 ดอลลาร์สหรัฐ (3) ริเริ่มกิจกรรมในกรอบกระบวนการบาห์ลี เช่น ร่วมกับออสเตรเลียเพื่อจัดประชุมปฏิบัติการในหัวข้อการให้สัตยาบันและการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (UNTOC) เมื่อปลายปี พ.ศ.2555 ซึ่งจะได้มีการต่อ ยอดกิจกรรมดังกล่าวในช่วงปี พ.ศ.2557

2) อาเซียน แบ่งได้ 2 ข้อ ดังนี้

- กลไกในกรอบอาเซียนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ไทยเป็นภาคี ได้แก่ ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children ปี พ.ศ.2547 ซึ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมาย การคัดแยกเหยื่อออกจากผู้กระทำผิด และการกำหนดบทลงโทษ ที่รุนแรงแก่ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ และสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา ของภูมิภาคอาเซียน (The Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters among Like-Minded ASEAN Member Countries) ไทยได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญาฯ เมื่อ 31 มกราคม พ.ศ.2556 ซึ่งจะทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง

- กลไกหลักในกรอบอาเซียนที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาจัดทำ ได้แก่ Regional Plan of Action to Combat Trafficking in Persons ซึ่งไทยและสิงคโปร์ได้เริ่มผลักดัน ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (SOMTC) ครั้งที่ 12 ในเดือนกันยายน พ.ศ.2555 ที่กรุงเทพฯ ให้สอดคล้องและสะท้อนความพยายามระดับภูมิภาคเพื่อสนับสนุนแผนระดับโลก UN Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons และการจัดทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ (ASEAN Convention on Trafficking in Persons) ซึ่งในระหว่างการประชุม AMMTC เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2556 ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาปรับแก้ร่างเอกสารทั้งสองฉบับ ทั้งนี้ โดยเป็นการเสริมความร่วมมือที่มีอยู่ในกรอบ Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking (COMMIT)

7.3 การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในกรอบสหประชาชาติ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) ไทยลงนาม UNTOC เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2543 รวมทั้งลงนามพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษ การค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) และพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบขนส่งผู้โยกย้ายถิ่นฐานโดยทางบก

ทะเล และอากาศ (Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ และพิธีสารว่าด้วยการป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ฯ ตั้งแต่วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ.2556

คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า การต่อต้านการค้ามนุษย์นั้นยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ในการป้องกันและหาแนวทางในการแก้ปัญหาแม้กระทั่งสหประชาชาติก็ได้ให้ความสำคัญในปัญหานี้ และก็พยายามที่จะหาแนวทางมาแก้ไขปัญหอันใหญ่หลวงของสังคมระหว่างประเทศสืบเนื่องจากมหันตภัย รูปแบบการค้ามนุษย์โยงใยสู่อาชญากรรมข้ามชาติประเภทอื่นมากมายซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาได้เพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญา พิธีสารต่าง ๆ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาของภูมิภาคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับทวิภาคี ระดับภูมิภาค ระหว่างประเทศ และตามกรอบสหประชาชาติอีกด้วย เพื่อร่วมมือกันขจัดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติต่อไปในอนาคต

8. แนวคิดเกี่ยวกับผู้เสียหายในการค้ามนุษย์

8.1 ความหมายของผู้เสียหายอาชญากรรม

ผู้เสียหายอาชญากรรม หรือ ผู้เสียหายวิทยา (Victimology) เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้เสียหายเพื่อให้เข้าใจปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการเกิดอาชญากรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากการก่ออาชญากรรมในบางคราว ผู้เสียหายเป็นด้วยอยู่ เชื้อเชิญหรือตั้งตนอยู่บนความประมาท ธรรมดาเช่นนี้การกล่าวโทษหรือเป็นการลงโทษเฉพาะตัว อาชญากรจึงอาจไม่ถูกต้องหรือไม่ก่อ ความเป็นธรรมในสังคมจึงจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจถึงความเป็นผู้เสียหายด้วย โดยศึกษา 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การกระทำของผู้เสียหายที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรม (2) ลักษณะของผู้เสียหายอาชญากรรม (3) สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการตกเป็นผู้เสียหายที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรม (4) การปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ในระบบงานยุติธรรม และ (5) ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับผู้เสียหาย เช่น ปัญหาความเป็นธรรมในสังคม ปัญหาการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน การบริหารงานราชทัณฑ์ การใช้ความรุนแรงและกดขี่ข่มเหง ของรัฐ ตลอดจนเรื่องอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย (Robert I., 1984 อ้างใน เบญจมาศ กระจำงโพธิ์, 2554)

คำว่า “ผู้เสียหายอาชญากรรม” ในทัศนะของนักกฎหมายชื่อ Robert J.Reiss แห่งมหาวิทยาลัยเยลล์ สหรัฐอเมริกา คือ บุคคลและองค์การต่าง ๆ ที่ต้องประสบเคราะห์กรรมจากการกระทำของอาชญากร ซึ่งตามทฤษฎีและการวิจัยเกี่ยวกับผู้เสียหายอาชญากรรมจะมุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายมากกว่าที่จะพิจารณาถึงตัวองค์กร โดยผู้เสียหายอาชญากรรมมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ เป็นผู้ตกอยู่ในความทุกข์ (Suffering) และได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (Injustice) ผู้เสียหายอาชญากรรมที่เป็นบุคคลยังรวมถึงผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากระบบการ พิจารณาคดีในระบบงานยุติธรรมอีกด้วย และในทัศนะของ Thorsten Sellinn และ Marvin E. Wolfgang ยังมองว่าผู้เสียหายอาชญากรรมหมายความรวมถึง ชุมชนทั่วไปด้วย (อณณพ ชูบำรุง, 2534 อ้างใน เบญจมาศ กระจำงโพธิ์, 2554)

คณะผู้วิจัยสรุปความหมายของ “ผู้เสียหายอาชญากรรม” ได้ว่า เป็นบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องประสบเคราะห์กรรมจากการกระทำของอาชญากร เป็นผู้ที่ตกอยู่ในความทุกข์ และได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงที่เป็นบุคคลที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากระบบการพิจารณาคดีในระบบงานยุติธรรมอีกด้วย

8.2 ความหมายผู้เสียหายในการค้ามนุษย์

คำว่า “ผู้เสียหายในการค้ามนุษย์” (*Victim of Human Trafficking*)” ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายของสหประชาชาติ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าอาจมีเจตนาให้เทียบเคียงคำว่า “ผู้เสียหายอาชญากรรม” ตามกฎหมายว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้เสียหายอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ปี ค.ศ.1985 มาใช้ประกอบกับนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” ตามพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ค.ศ.2000 ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นผู้เสียหายในการค้ามนุษย์ตามเจตนารมณ์ของสหประชาชาติ นอกจากจะหมายถึงผู้ถูกค้ามนุษย์แล้วยังมุ่งหมายรวมถึงครอบครัวใกล้ชิดหรือผู้ที่อยู่ในความอุปการะของผู้เสียหายโดยตรงและผู้ช่วยเหลือหรือป้องกันการตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายด้วย (เบญจมาศ กระจำโพธิ์, 2554)

แต่อย่างไรก็ดี อนุสัญญาของคณะมนตรียุโรปว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ ค.ศ.2005 (European Convention on action Against Trafficking in human being 2005) ซึ่งใช้บังคับในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้กำหนดนิยามคำว่า “ผู้เสียหายในการค้ามนุษย์” หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งตกอยู่ในภาวะของกระบวนการในความผิดฐานค้ามนุษย์ตามที่ได้กำหนดค่านิยามไว้ โดยคำว่า “การค้ามนุษย์” ตามอนุสัญญาดังกล่าวของคณะมนตรียุโรปให้จำกัดความไว้ว่า หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้ที่อยู่ หรือการรับไว้ซึ่งบุคคล ด้วยวิธีการขู่เข็ญหรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเลื่อมล้ำจากการค้ามนุษย์โดยไม่ชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจในการควบคุมบุคคลอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึง การแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบในทางเพศรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนเอาคนลงเป็นทาส หรือการทำให้ตกอยู่ภายใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย (The council of Europe Convention on Action Against Trafficking in Human Being ,2005 อ้างใน เบญจมาศ กระจำโพธิ์, 2554)

คณะผู้วิจัยสรุปความหมายของ “ผู้เสียหายในการค้ามนุษย์” ไว้ว่า เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งตกอยู่ในภาวะของกระบวนการในความผิดฐานค้ามนุษย์ตามที่ได้กำหนดค่านิยามไว้ข้างต้น

8.3 ประเภทของผู้เสียหาย

Han Von Henting บิดาของนักผู้เสียหายวิทยา แบ่งประเภทของผู้เสียหายอาชญากรรมโดยคำนึงถึงปัจจัยทางจิต ทางสังคม และทางร่างกาย แบ่งออกได้ 13 ประเภท ได้แก่ เด็ก ผู้หญิง คนชรา คนบกพร่องทางจิต คนที่อพยพมาจากถิ่นอื่น ชนกลุ่มน้อย คนโง่โดยกำเนิด คนที่มีใจหดหู่ คนโลก

คนเสเพล คนเปล่าเปลี่ยวและคนอกหัก คนที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน คนที่ถูกตัดโอกาส ถูกละเลย และต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของตน (สุคตวงน สุธีสร, 2543) อ้างใน เบญจมาศ กระจำนังโพธิ์, 2554)

Benjamin Mendelson แบ่งประเภทของผู้เสียหายอาชญากรรม โดยคำนึงถึงหลักความผิดที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาว่าใครมีความผิดมากกว่ากันระหว่างผู้เสียหายกับอาชญากร แบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ (1) ผู้เสียหายที่มีความไร้เดียงสาอย่างยิ่ง (2) ผู้เสียหายที่มีความผิดน้อยกว่าอาชญากร (3) ผู้เสียหายที่มีความผิดเท่ากับอาชญากร (4) ผู้เสียหายที่มีความผิดมากกว่าอาชญากร (5) ผู้เสียหายที่มีความผิดมากที่สุด (6) ผู้เสียหายปลอมหรือผู้เสียหายในฝัน ได้แก่ คนเป็น โรคจิต โรคประสาท (เบญจมาศ กระจำนังโพธิ์, 2554)

Schafer แบ่งประเภทของผู้เสียหายอาชญากรรม โดยยึดหลักความรับผิดชอบในการกระทำ ความผิดของผู้เสียหายอาชญากรรม แบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท คือ (1) ผู้เสียหายอาชญากรรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม (2) ผู้เสียหายที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม (3) ผู้เสียหายที่จงใจให้เกิดอาชญากรรม (4) ผู้เสียหายที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (5) ผู้เสียหายที่มีความอ่อนแอทางสังคม (6) ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายของตนเอง และ (7) ผู้เสียหายทางการเมือง (อัมณ พุฒารุง, 2534 อ้างใน เบญจมาศ กระจำนังโพธิ์, 2554)

การแบ่งแต่ละประเภทก็เพื่อพิจารณาว่าอาชญากรหรือผู้เสียหาย มีส่วนในการการกระทำ ความผิดมากกว่ากัน และเพื่อพิจารณาว่าบุคคลที่มักตกเป็นผู้เสียหายมีลักษณะอย่างไร และผู้เสียหายประเภทใดควรได้รับความช่วยเหลือจากรัฐหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

9. แนวคิดในการช่วยเหลือผู้เสียหายอาชญากรรม

แนวคิดที่ว่าเหตุใดรัฐจึงควรช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรมจากการอาชญากรรม เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นหลังจากมีการศึกษาวิชาผู้เสียหายวิทยากันอย่างกว้างขวางแล้ว โดยนักกฎหมายมีแนวคิดที่สนับสนุนการช่วยเหลือผู้เสียหายอยู่ 2 ประการ คือ

- 1) รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม ดังนั้น รัฐจึงควรจะได้รับผิดชอบชดเชยค่าเสียหาย เพราะรัฐไม่สามารถคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้
- 2) เป็นการขยายการบริการทางสวัสดิการสังคม ด้วยความคิดที่ว่ารัฐควรให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะผู้ตกเป็นผู้เสียหายอาชญากรรม ซึ่งได้รับความเสียหายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (ประธาน วัฒนาวณิชย์, 2520 อ้างใน เบญจมาศ กระจำนังโพธิ์, 2554)

จากแนวคิดดังกล่าวและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารรัฐที่กำหนดให้รัฐมุ่งปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีในขั้นพื้นฐานแก่สมาชิกในสังคมในทุก ๆ ด้าน หรือที่เรียกว่า แนวคิดเรื่อง “รัฐสวัสดิการ” การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายอาชญากรรมก็เป็นพัฒนาการของแนวคิดเรื่องรัฐสวัสดิการด้านหนึ่ง คือ ด้านการช่วยเหลือพลเมืองของรัฐ อันมีลักษณะเดียวกับการประกันสังคม (อัญชลี ฉายสุวรรณ, 2543 อ้างใน เบญจมาศ กระจำนังโพธิ์, 2554) กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัย

ในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย อันเป็นมูลฐานในการดำรงชีวิต รัฐในฐานะที่เป็นผู้ได้รับมอบอำนาจปกครองมาจากเจตจำนงของประชาชนจึงต้องช่วยเหลือและเยียวยาความเสียหาย อันเป็นการรับผิดชอบในความบกพร่องของรัฐที่ไม่อาจให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้เสียหายได้

หลังจากมีแนวคิดที่ว่า รัฐมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้เสียหายอาชญากรรมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ต่อมาก็มีการพยายามคิดค้นวิธีการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ แต่ก็มีแตกต่างกันอยู่บ้างตามปรัชญากฎหมายและวิธิดำเนินการ โดยเฉพาะในเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในแง่การให้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าทำขวัญ ซึ่งมีที่มาจากกฎหมายฮัมมูราบี (Code of Hammurabi) ซึ่งประกาศใช้เมื่อ ปี ค.ศ.1779 ก่อนคริสตศักราช ได้บัญญัติความรับผิดชอบของชุมชนที่มีต่อการทำความผิดอาญาแบ่งประเภท อาทิเช่น ถ้าผู้ใดถูกปล้นสะดม และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ ผู้ถูกปล้นสะดมสามารถประกาศความสูญเสียทรัพย์สินของตนต่อหน้าพระผู้เป็นเจ้า (God) และผู้ปกครองดินแดนหรืออำเภอนั้นจะต้องชดใช้ทรัพย์สินทดแทนในสิ่งที่เขาสูญเสียไป ในกรณีที่มีผู้เสียชีวิตจากอาชญากรรม กฎหมายได้บัญญัติให้ผู้ปกครองแผ่นดินหรืออำเภอนั้นชดใช้เงิน หนึ่งเหรียญมินา (Mena) ให้แก่ทายาทของผู้เสียชีวิตด้วย (Gilbert Geis, 1976 อ้างใน ประธาน วัฒนวานิชย์, 2520 อ้างใน เบญจมาศ กระจ่างโพธิ์, 2554)

แม้ในยุคแรกที่มีการผลักดันแนวคิดในเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจะมีปัญหาในเรื่องทฤษฎีว่าหากรัฐให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายไม่เพียงพอต่อความเสียหายที่ได้รับ ผู้เสียหาย สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในทางละเมิดได้อีกหรือไม่ และปัญหาว่าหากนำมาปฏิบัติจริง รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด และมีเกณฑ์ควบคุมการช่วยเหลืออย่างไร แต่ในที่สุดแนวคิดดังกล่าวได้ถูกพัฒนามาเป็นกฎหมายในช่วงราวประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา ดังปรากฏในประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ ได้ตรากฎหมาย Compensation of Person Injured by Certain Criminal Act and Dependent Persons Killed by Such Acts ในปี ค.ศ.1963 (ประธาน วัฒนวานิชย์, 2520 อ้างใน เบญจมาศ กระจ่างโพธิ์, 2554) และใน ค.ศ.1964 ประเทศอังกฤษได้ตั้ง Criminal Injuries Compensation Board หรือคณะกรรมการชดเชยความเสียหายทางอาญาขึ้นมาเพื่อพิจารณาจ่ายค่าชดเชยให้ผู้เสียหายอาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บสาหัส รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้มีการตรากฎหมาย The Federal Victim Compensation Act 1972 ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็น The Federal Victim and Witness protection act 1982 ส่วนในประเทศไทยนั้น ได้มีพระราชบัญญัติการชดเชยสำหรับผู้เสียหายอาชญากรรมในปี ค.ศ.1976 หรือที่เรียกว่า Victim of Crime Compensation Act 1976 ซึ่งรัฐจะชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเฉพาะจากความเสียหายในทางร่างกายและทางเศรษฐกิจ อันเกิดจากการกระทำอย่างร้ายแรง (Assault) โดยต่อมาได้พัฒนากฎหมายใหม่ให้คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายอาชญากรรม ค.ศ.1981 หรือ The Victim of Crime Protection Act 1981 (วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, 2544 อ้างใน เบญจมาศ กระจ่างโพธิ์, 2554) และมีอีกหลายประเทศที่ยังคงมีพัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับหลักการและการหามาตรการที่เหมาะสมในการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายอย่างเป็นธรรมเรื่อยมา

ต่อมาสหประชาชาติได้กำหนดสิทธิและการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายขั้นพื้นฐาน อันเป็นการวางมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายอาชญากรรมให้ประเทศภาคีสมาชิกและประเทศต่าง ๆ ในโลกนำไปประยุกต์และปรับปรุงกฎหมายภายในของตน ซึ่งปรากฏในปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ.1985 (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crimes and Abuse of Power 1985) กำหนดไว้โดยสรุป 4 ประการ ได้แก่ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์, 2547 อ้างใน เบญจมาศ กระจำโพธิ์, 2554)

1) เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to Justice and Fair Treatment)

1.1) เสียหายพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความเห็นอกเห็นใจและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้เสียหายพึงมีสิทธิเรียกร้องผ่านกระบวนการยุติธรรม มีสิทธิได้รับการชดเชยเยียวยาตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ สำหรับความเสียหายที่ตนได้รับ

1.2) องค์กรศาลและองค์กรฝ่ายบริหารจะต้องจัดวางมาตรการที่จำเป็นเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เสียหายสามารถได้รับการชดเชยเยียวยา โดยผ่านวิธีพิจารณาที่รวดเร็ว เป็นธรรม ประหยัด และเข้าถึงกระบวนการนั้นได้ง่าย ผู้เสียหายพึงได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิในการเรียกร้อง การชดเชยเยียวยาผ่านองค์กรดังกล่าวด้วย

1.3) ความรับผิดชอบขององค์กรศาลและองค์กรฝ่ายบริหารในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ได้แก่ ให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา ตั้งแต่ บทบาท หน้าที่ ระยะเวลา ความคืบหน้าของการดำเนินคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงและกรณีที่ผู้เสียหายต้องการทราบข้อมูลเหล่านั้น ได้แก่ จัดการให้ผู้เสียหายได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกและให้ข้อเท็จจริง ซึ่งจะต้องมีกระบวนการที่รับฟังผู้เสียหายนั้นเกี่ยวกับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ โดยเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศนั้น ๆ และโดยไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา จัดให้มีการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายตามสมควร โดยผ่านกระบวนการทางกฎหมาย จัดมาตรการที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหาย คุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายตามความจำเป็นตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งครอบครัวและพยานของฝ่ายผู้เสียหายนั้นให้ปลอดภัยจากการข่มขู่หรือแก่แค้นและจัดการทางคดีและการบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาตามกฎหมายโดยไม่ชักช้าและจะต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความชักช้าที่ไม่มีเหตุจำเป็นนั้น

2) ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย (Restitution)

2.1) ผู้กระทำความผิดรวมทั้งบุคคลที่สามที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำ ความผิดนั้นจะต้องชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหาย ครอบครัวหรือญาติของผู้เสียหายอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม การชดเชยเยียवादังกล่าว รวมถึงการจัดการคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาสำหรับการสูญหายหรือเสียหาย

ของทรัพย์สินนั้น ตลอดจนการชดเชยคืนแก่ผู้เสียหายสำหรับค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายได้ทรงจ่ายไปก่อนจากการนั้น รวมทั้ง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และการชดเชยสิทธิของผู้เสียหายที่ต้องเสียไปนั้น

2.2) รัฐบาลพึงพิจารณาปรับปรุงข้อปฏิบัติต่าง ๆ ตลอดจนกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยเยียวยาเพื่อให้มาตรการชดเชยเยียวยานั้นเป็นทางเลือกเกี่ยวกับการลงโทษเพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่เดิม

2.3) ในกรณีการก่อความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมนั้น คำสั่งชดเชยเยียวยาควรจะไปถึงการสั่งให้ฟื้นฟูสภาพของสิ่งแวดล้อมที่เสียไปจากการกระทำนั้น ให้กลับคืนดีการจัดทำหรือซ่อมแซมมาตรฐานการใหม่ การจัดให้มีมาตรฐานปกของชุมชนท้องถิ่นเพื่อชดเชยส่วนที่สูญเสียไป และการชดเชยเงินคืนสำหรับค่าใช้จ่ายในการจัดหาสถานที่ใหม่เพื่อสร้างมาตรฐานปกของชุมชนท้องถิ่นในกรณีที่การก่อความเสียหายนั้นมีผลกระทบถึงขนาดทำให้ต้องย้ายที่ตั้งของชุมชน

2.4) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นที่ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่หรือกึ่งเจ้าหน้าที่ได้กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญาเกี่ยวกับหน้าที่นั้น ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการชดเชยเยียวยาจากรัฐสำหรับการก่อความเสียหายของเจ้าหน้าที่หรือบุคคลดังกล่าวนั้น ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ก่อความเสียหายดังกล่าวได้ยุบเลิกไป รัฐหรือหน่วยงานที่รับโอนกิจการต่อควรรับผิดชอบจัดการชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายนั้น

3) ได้รับค่าสินไหมทดแทน (Compensation)

3.1) ในกรณีที่ค่าสินไหมทดแทนที่ได้รับจากผู้กระทำผิดหรือโดยทางอื่น ๆ ยังไม่เพียงพอต่อการเยียวยาผู้เสียหาย รัฐพึงใช้ความพยายามในการจัดให้มีมาตรการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับบาดเจ็บถึงขั้นพิการหรือเสียชีวิต หรือกรณีผู้เสียหายที่ต้องฟื้นฟูรักษา ไม่ว่าด้านร่างกายหรือสภาพจิตใจจากอาชญากรรมที่ร้ายแรง และครอบครัว โดยเฉพาะทายาทของผู้เสียหายที่ได้ถึงแก่ความตายหรือพิการ ไม่ว่าด้านร่างกายหรือสภาพจิตใจอันเกิดจากการกระทำของผู้กระทำผิดนั้น

3.2) การจัดให้มีหรือส่งเสริมหรือขยายกองทุนแห่งชาติเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายนั้นพึงได้รับการสนับสนุน นอกจากนี้กองทุนอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันดังกล่าวก็ควรได้รับการสนับสนุนตามสมควรเพื่อให้การจัดตั้งขึ้น ซึ่งรวมถึงในกรณีที่รัฐที่ผู้เสียหายถือสัญชาติไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายด้วย

4) ได้รับความช่วยเหลือ (Assistance)

4.1) ผู้เสียหายพึงได้รับความช่วยเหลือที่จำเป็นทั้งในด้านวัตถุ การบำบัดรักษาทางการแพทย์ ตลอดจนความช่วยเหลือในด้านจิตวิทยาและสังคม ทั้งจากรัฐบาล อาสาสมัคร และชุมชนท้องถิ่น

4.2) ผู้เสียหายพึงได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับหนทางที่จะได้รับการบริการสุขภาพและสังคม ตลอดจนบริการความช่วยเหลืออื่น ๆ และผู้เสียหายควรได้รับความสะดวกในการเข้าถึงบริการดังกล่าว

4.3) ตรวจและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานบริการด้านสังคมหรือสุขภาพและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพึงได้รับการอบรมให้เกิดความตระหนักถึงความต้องการของผู้เสียหายและเพื่อให้ได้รับทราบแนวทางของการจัดความช่วยเหลือที่พร้อมและเหมาะสมแก่ผู้เสียหาย

4.4) ในการจัดการบริการและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายนั้น พึงให้ความใส่ใจแก่ผู้เสียหายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษที่สืบเนื่องมาจากสภาพการบาดเจ็บ

10. ทฤษฎีสาเหตุการกระทำผิดทางอาญาวิทยา

ทฤษฎีสาเหตุการกระทำผิดทางอาญาวิทยามีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ สามารถแบ่งเป็นกลุ่มทฤษฎีได้ดังนี้

10.1 กลุ่มทฤษฎีการเลือก (Choice theory) ประกอบด้วยทฤษฎี ดังนี้ (สุดสงวน สุธีสร, 2558)

1) **ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free will theory)** ทฤษฎีนี้มองว่า มนุษย์โดยธรรมชาติมีเหตุผลในขณะเดียวกันก็เป็นพวกเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้งหรือยึดหลักสิทธิประโยชน์ และเป็นคนนิยมแสวงหาความสุข หรือยึดมั่นในเรื่องสุขนิยม ดังนั้น ในการที่มนุษย์มีเหตุผลจึงมีเจตจำนงอิสระ (Free will) มนุษย์สามารถหาตัดสินใจเลือกที่จะทำหรือไม่ทำก็ได้ มนุษย์จะมีพฤติกรรมใดก็ขึ้นอยู่กับ การชั่งน้ำหนัก ระหว่างความสุขหรือประโยชน์ที่จะได้รับกับความทุกข์ หรือผลจากการกระทำผิดคือโทษ เมื่อชั่งน้ำหนักดูจุดคุ้มทุนแล้ว ถ้าความเจ็บปวดหรือโทษมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ มนุษย์จะใช้เจตจำนงอิสระตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ โดยใช้หลักมนุษย์ทุกคนแสวงหาความสุข หลีกเลียงความเจ็บปวด (Seek pleasure, Avoid pain) เมื่อชั่งน้ำหนักแล้ว ถ้าเลือกที่จะทำ ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น ไม่ว่าผลที่จะเกิดจากการกระทำคืออะไร ต้องยอมรับโดยไม่ต้องวิงวอนขอความเมตตา และวิธีการหยุดยั้งให้การชั่งน้ำหนักแล้วให้ผลทางเจ็บปวดมากกว่า เราจึงมีโทษที่เหมาะสมกับการกระทำผิดที่ได้ทำลงไป (Let the punishment fit the crime)

2) **ทฤษฎีการเลือก (Choice theory)** ทฤษฎีการเลือกมองว่า การละเมิดกฎหมายของคน เช่น ขโมยของ ขาชาเสพติด หรือยกพวกตีกัน เกิดจากเหตุผลส่วนตัวหลายเหตุผล รวมถึงความอยากการแก้แค้น ความต้องการ ความโกรธ ความหึงหวง ความคับแค้น เป็นต้น แต่เมื่อเหตุผลส่วนตัวได้มีการชั่งน้ำหนักระหว่างการที่ได้มาซึ่งผลประโยชน์ และผลจากการประกอบอาชญากรรม คือ บทลงโทษต่าง ๆ แนวคิดของทฤษฎีการเลือกหรือทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory) ได้แตกแขนงจากแนวคิดของสำนักดั้งเดิมคือทฤษฎีเจตจำนงอิสระนั่นเอง โดยทฤษฎีการเลือกมองว่าอาชญากรเป็นคนมีเหตุผลในการตัดสินใจ ได้ใช้เหตุผลชั่งน้ำหนักของการกระทำแล้ว พฤติกรรมสามารถควบคุมหรือยับยั้งได้ ถ้าอาชญากรกลัวการถูกลงโทษ

แนวความคิดของ ซีซาร์ เบกกาเรีย (Cesare Beccaria) ให้คำนิยามของคนว่า เป็นผู้ที่ยึดหลักสิทธิผลประโยชน์ เป็นคนเห็นแก่ตัว และมองตัวเองเป็นหลัก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการลงโทษมาเป็นตัวสกัดให้เกิดความกลัวต่อความผิดที่คิดจะทำ ในขณะที่ทฤษฎีการเลือกมองว่า คนจะละเมิดกฎหมายเมื่อได้ตัดสินใจเสี่ยง เมื่อทบทวนแล้วทั้งด้านปัจจัยส่วนบุคคล (ความต้องการเงิน แก่แก่ ความตึงเครียด และความสนุกสนาน) และปัจจัยด้านสถานการณ์ (เป้าหมายที่ต้องการได้รับการป้องกันเพียงพอจากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือไม่) ดังนั้น ก่อนที่จะเลือกทำผิด อาชญากรผู้ใช้เหตุผล (Reasoning criminal) ได้ประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดด้วยการพิจารณาไตร่ตรองแล้ว และคาดคะเนถึงถึงโทษสถานหนักที่จะได้รับโดยใช้คำนิยามของอาชญากรเรื่อง “กล้าได้ กล้าเสีย” เมื่อได้ทบทวนด้วยเหตุผลต่าง ๆ แล้วเขาจะตัดสินใจที่จะประกอบอาชญากรรมตามประเภทที่ต้องการ ได้มีการชั่งน้ำหนักการกระทำและผลที่จะเกิดขึ้น การชั่งน้ำหนักดังกล่าว อาชญากรอาจล้มเลิกที่จะคิดทำผิดก็ได้ ถ้าผล (ถ้าถูกจับได้) การลงโทษจะรุนแรงพิจารณาแล้วว่าได้ไม่คุ้มเสียนั่นเอง

การเรียนรู้ (Learning) และประสบการณ์ (experience) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทฤษฎีการเลือก (Akers, 1990) อาชญากรอาชีพ (Career criminal) รู้จักข้อจำกัดของตนเองรู้ว่าเมื่อไรควรหยุด เมื่อไรควรเสี่ยง และอาชญากรที่มีประสบการณ์อาจจะเลิกอาชีพอาชญากร เมื่อเขาเกิดความเชื่อว่า การเสี่ยงในการประกอบอาชญากรรมมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ บุคลิกภาพและวิถีชีวิตของอาชญากรมีผลต่อการควบคุมตัวเองอย่างยิ่ง เช่น อาชญากรเลือกจะประกอบอาชญากรรมมากกว่าปฏิบัติตามแนวทางของสังคม เพราะเป็นวิถีชีวิตของเขา

โครงสร้างของอาชญากรรมตามแนวคิดทฤษฎีการเลือกในการตัดสินใจจะประกอบอาชีพอาชญากรรมนั้น มีองค์ประกอบดังนี้

- จะประกอบอาชญากรรมที่ไหน
- ลักษณะของเป้าหมายเป็นอย่างไร
- หนทางที่จะทำให้การประกอบอาชญากรรมสำเร็จ

จากโครงสร้างดังกล่าว ทฤษฎีการเลือกได้ขยายความโครงสร้างแต่ละข้อในความหมายดังต่อไปนี้

- การเลือกสถานที่ก่ออาชญากรรม (Choosing the place of crime) อาชญากรจะเลือกสถานที่ เพราะเขาต้องรู้ว่าสถานที่นั้น เมื่อเขาประกอบอาชญากรรมแล้วเขาจะหนีพ้นจากการจับกุมของตำรวจได้

- การเลือกเป้าหมาย (Choosing targets) เลือกเป้าหมายเพราะอาชญากรต้องการทำงานของตัวเองให้สำเร็จคือ การเลือกในสิ่งที่ต้องการนั่นเอง

- เรียนรู้เทคนิควิถีของการเป็นอาชญากร (Learning criminal techniques) การเรียนรู้เทคนิคช่วยให้หลุดรอดจากการถูกจับกุมได้

3) ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence theory) แนวคิดนี้เสนอว่า วัตถุประสงค์ของกฎหมายและระบบยุติธรรมมีไว้เพื่อข่มขู่ การข่มขู่สามารถยับยั้งผู้ละเมิดกฎหมายให้เกิดความกลัวได้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1) การข่มขู่ยับยั้งทั่วไป (general deterrence) ลักษณะการข่มขู่นี้หมายถึง สถิติอาชญากรรมสามารถควบคุมได้โดยมีการลงโทษที่แน่นอน โทษจะเป็นเสมือนเครื่องมือในการขู่ทำให้คนเกิดความกลัว ไม่กล้าทำความผิดหรือละเมิดกฎหมาย ข่มขู่จะใช้ได้ต่อเมื่อโทษนั้นเข้มงวดรุนแรงแน่นอน และรวดเร็ว นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดถ้าถูกจับได้จะเกิดความอายและขายหน้า ดังนั้นความกลัวอายและขายหน้ามีอิทธิพลอย่างยิ่งในการข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิด ปัจจัยที่ทำให้การข่มขู่ได้ผลจากการอายและการขายหน้า คือ อายตัวเองที่ได้ละเมิดกฎระเบียบ อายถ้าสาธารณชนได้รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น สาธารณชนจะลบหลู่และอายแก่สังคมอย่างยิ่ง

3.2) การข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย (Specific deterrence) การข่มขู่เฉพาะรายจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดโดยตรง วิธีการลงโทษต้องสามารถทำให้เกิดความกลัวจำและไม่ทำความผิดซ้ำอีก

10.2 กลุ่มทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม (Social structure theories)

นักคิดกลุ่มทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมมองว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าเป็นสาเหตุหลักของปัญหาอาชญากรรม เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่มุ่งเน้นทางเศรษฐกิจหรือวัตถุนิยมเป็นที่ตั้งจะมีผลผลักดันให้กลุ่มคนที่มีความด้อยในฐานะและโอกาสประกอบอาชญากรรม เพราะเขาเหล่านั้นมีจุดประสงค์เพื่อต้องการขยับฐานะของตนให้ทัดเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคมกลุ่มคนด้อยโอกาสมีมากมายหลายกลุ่ม (สุดสงวน สุธีสร, 2558)

กลุ่มทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม ได้จัดกลุ่มคนในสังคมออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน คือ กลุ่มคนชั้นสูง กลุ่มคนชั้นกลาง และกลุ่มคนชั้นต่ำ โดยกลุ่มคนชั้นต่ำจะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสประกอบอาชญากรรมมากที่สุด แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า กลุ่มชั้นกลางและกลุ่มชั้นสูงจะไม่ประกอบอาชญากรรมแต่อย่างใด เพียงแต่รูปแบบของการกระทำความผิดแตกต่างกันไปเท่านั้น คือ ในกลุ่มคนชั้นต่ำเป็นการก่ออาชญากรรมด้วยสาเหตุโครงสร้างทางสังคม เช่น การลักขโมยเพื่อปากท้อง แต่ในกลุ่มชั้นกลางและชั้นสูงมักจะมีสาเหตุการกระทำผิดจากปัจจัยอื่น เช่น พวกอาชญากรรมคอปกขาว หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำความผิดเพราะความโลภมากกว่าความอดอยากเหมือนกลุ่มคนชั้นต่ำ

นักทฤษฎีกลุ่มนี้สรุปว่า การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เหมือนกันของสมาชิกในสังคมจะมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน เพราะสังคมมีพลังสังคม (Social force) ทำให้คนในสังคมมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน ในกลุ่มทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมสามารถแยกเป็นทฤษฎีหลักได้ 3 ทฤษฎี คือ

- 1) กลุ่มทฤษฎีการไม่เป็นระเบียบของสังคม (Social disorganization theories)
- 2) กลุ่มทฤษฎีความกดดันทั่วไป (General strain theories)
- 3) กลุ่มทฤษฎีวัฒนธรรมของผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Cultural deviance theories)

1) กลุ่มทฤษฎีการไม่เป็นระเบียบของสังคม (Social disorganization theories)

คลิฟฟอร์ด อาร์. ชอว์ และ เฮนรี แม็กเคย์ (Clifford R. Shaw & Henry McKay) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า สังคมที่ไร้ระเบียบมักมีความสัมพันธ์กับสถิติการเกิดอาชญากรรมและระบบนิเวศนิเวศวิทยา (การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม) นอกจากนี้ยังได้ศึกษาจากกลุ่มเด็กที่กระทำผิดในชิคาโก เปรียบเทียบสถิติในเมืองในแต่ละช่วงเวลา โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ลักษณะได้แก่

1. เขต (zone)
2. พื้นที่ (area)
3. กำหนดขอบเขตการศึกษา (extent of concentration)

ผลการศึกษาสามารถสรุป ได้ดังนี้

1. สภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของอัตราเด็กที่กระทำผิดและพฤติกรรมอาชญากรรม
2. ชุมชนที่มีอัตราการเกิดอาชญากรรมสูงสุดมักมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างจากชุมชนที่มีอัตราการเกิดอาชญากรรมต่ำที่สุด
3. ชุมชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่าจะมีความมั่นคงกว่า เพราะบรรทัดฐานและค่านิยมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผลคือ ในชุมชนจะมีอัตราเด็กที่กระทำผิดต่ำกว่า
4. ชุมชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำกว่า บรรทัดฐานและค่านิยมจะมีความไม่แน่นอน เด็กในชุมชนจะเผชิญกับระบบค่านิยมที่แข่งขัน ชิงเชิงเด่น การที่เด็กมีพฤติกรรมกระทำผิดหรือเป็นเด็กอันธพาลจึงเป็นทางเลือกของเด็กกลุ่มนี้
5. ชุมชนที่มีความมั่นคง ยึดมั่นในค่านิยมทางสังคมมีอัตราการกระทำผิดของเด็กต่ำ
6. ชุมชนที่มีกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมมาก มีวัฒนธรรมรองหลายรูปแบบ จะมีอัตราการกระทำผิดของเด็กสูง
7. เด็กกระทำผิดมักมีพื้นฐานของชีวิตมาจากชุมชนในพื้นที่สลัม (slum)
8. เด็กที่กระทำผิดจะคบหาสมาคมกับเด็กที่กระทำความผิดด้วยกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ ชอว์ และแม็กเคย์ ได้ศึกษาโดยการแบ่งผังเมืองเป็นวงกลมเริ่มจากใจกลางเมือง กำหนดช่วงห่างเท่ากับบาร์ตมิ 2 ไมล์ แบ่งออกเป็น 5 เขตวงกลม คำนวณอัตราการกระทำความผิดของเด็กเปรียบเทียบกับประชากรชายอายุ 10 - 16 ปี ภายในแต่ละเขตซึ่งได้แบ่งเป็น 24 พื้นที่ ผลการศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นระเบียบของสังคมเป็นสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ในกลุ่มทฤษฎีการไม่เป็นระเบียบของสังคม ประกอบด้วยทฤษฎี ดังต่อไปนี้

2) ทฤษฎีวงกลมที่มีจุดศูนย์กลางร่วมกัน (Concentration circle theory) โรเบิร์ต ปาร์ก

และ เออร์เนสต์ เบอร์กัส (Robert Park & Ernest Burgess) เสนอรูปแบบของเมือง โดยแบ่งเป็นเขตรูปวงกลมและมีรัศมีจากจุดศูนย์กลางขยายวงกลมออกเป็นช่วง ๆ จากใจกลางเมืองไปสู่นอกเมืองแบ่งเป็น

1. เขตใจกลางธุรกิจ (central business district) มีร้านค้าและโรงงานอยู่มากแต่ที่อยู่อาศัยน้อย

2. เขตเสื่อมโทรม หรือเขตเปลี่ยนแปลง (Zone of deterioration or zone of transition) เมื่อสมัยที่เมืองยังเล็กอยู่เป็นบริเวณที่อยู่อาศัย เมื่อเมืองขยายเป็นเมืองใหญ่ ธุรกิจได้รุกล้ำเข้ามา แต่ผู้อยู่อาศัยไม่สามารถย้ายออกไปอยู่ที่อื่นได้ เมื่อเขตนั้นเสื่อมลงทำให้ไม่มีใครต้องการอยู่อาศัยอีกต่อไป แต่อย่างไรก็ตามพวกอพยพต่างถิ่นกลับพอใจเพราะที่อยู่อาศัยมีราคาถูก ดังนั้น เขตพื้นที่นี้จึงกลายเป็นเขตโรงงาน ธุรกิจ และเป็นที่อยู่ของพวกที่มีรายได้ต่ำ

3. เขตที่อยู่อาศัยของพวกคนทำงาน (Zone of workingmen's homes) ลักษณะบ้านจะดูดีกว่า เพราะครอบครัวมีรายได้สูงกว่าพวกที่อาศัยในเขตพื้นที่เสื่อมโทรม ส่วนในเขตที่ขยายออกไปจะมีราคาแพงขึ้นไปอีก เพราะเป็นที่อยู่อาศัยของพวกที่มีรายได้ดีกว่าพวกอื่น ๆ

3) ทฤษฎีความกดดัน (Strain theory) ทฤษฎีความกดดันมองว่า อาชญากรรมเป็นผลโดยตรงมาจากการที่ชนชั้นต่ำรู้สึกผิดหวังและถูกกลั่นแกล้งต่าง ๆ จากระบบเศรษฐกิจและสิ้นหวังจากทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกกำหนดโดยชนชั้นกลางและชั้นสูง จนเกิดความโกรธแค้นและเกลียดชังระบบของสังคม ถึงสังคมจะกำหนดให้สมาชิกทุกคนในสังคมมีวัตถุประสงค์ของสังคมที่ร่วมกันก็ตามแต่วิถีทางในการปฏิบัติที่จะให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์นั้นกลับแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง คือ วิถีทางสังคมมักจะเอื้ออำนวยให้แก่กลุ่มคนชนชั้นกลางและชั้นสูง เรียกว่า กลุ่มเศรษฐกิจสังคม (Socioeconomic) เท่านั้นทำให้เกิดสภาวะที่เรียกว่า “Anomie” หรือสภาวะไร้กฎเกณฑ์ในกลุ่มชนชั้นต่ำ เป็นสภาวะที่สิ้นหวังหมดหวังสภาวะไร้กฎเกณฑ์เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคม กล่าวคือ เดิมสังคมเป็นสังคมภาคเกษตรมีขนาดเล็ก เรียกว่า “Mechanical solidarity” สังคมมีความเป็นปึกแผ่น มีขนบธรรมเนียม ค่านิยมเหมือนกัน ต่อมาสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงกลายเป็น สังคมอุตสาหกรรมมีความซับซ้อนในโครงสร้างทางสังคมมากยิ่งขึ้นที่เรียกว่าสังคมแบบ “Organic solidarity” โครงสร้างสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงเกิดความแตกต่างกันของวัฒนธรรมค่านิยม คนในสังคมจะเกี่ยวข้องกันเฉพาะในเรื่องของผลประโยชน์และความต้องการมีส่วนแบ่งในเรื่องของสินค้า บริการ และผลผลิตเท่านั้น มีระบบการแบ่งงานกันทำ (Division of labor) ทำให้สมาชิกในสังคมเกิดความสับสนในบทบาทของตน บรรทัดฐานของสังคมขาดความหมาย สังคมเกิดสภาพผิดหวัง สิ้นหวัง (Normlessness หรือ Anomie)

4) ทฤษฎีสภาวะไร้กฎเกณฑ์ (Theory of anomie) อีมีล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสเป็นผู้บัญญัติศัพท์คำว่า “Anomie” ขึ้นมาในปี ค.ศ.1893 จากผลงานชื่อ

The Division of labor in Society (การแบ่งงานในสังคม) เดอร์ไคม์สนใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากสังคมชนบท (folk society) ไปสู่สังคมสมัยใหม่ (modern society) ทำให้เกิดปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคม รวมทั้งเกิดความไม่เป็นระเบียบของสังคมด้วย การเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความสูญเสียความศรัทธาในสถาบันหลัก อันได้แก่ สถาบันการปกครอง (รัฐ) ศาสนา และสถาบันครอบครัว

คำว่า “*Anomie*” เป็นภาษากรีก แปลว่า กฎหมายไร้ความหมาย (Lawlessness) เป็นปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นเพียงชั่วระยะหนึ่ง หลังจากนั้นเมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมเข้าสู่สภาวะปกติ สภาวะไร้กฎหมายก็จะหมดไป

โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) ผู้เขียนเรื่อง Social Structure and Anomie หรือโครงสร้างทางสังคมและสภาวะไร้กฎหมาย ได้ประยุกต์นิยามคำว่า “*Anomie*” ของเดอร์ไคม์กับพฤติกรรมเบี่ยงเบน เขาได้เสนอแนวคิดที่ว่า สังคมมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ แต่สังคมไม่มีวิถีทางที่จะไปสู่วัตถุประสงค์นั้น หรือมีหนทางเฉพาะคนบางกลุ่มนั้น ดังนั้น วิถีทางไปสู่วัตถุประสงค์จึงถูกปิดกั้น เรียกว่า “Goals-means dysjunction” เมื่อใดที่คนในสังคมไม่สามารถใช้วิถีทางที่สังคมกำหนดหรือกระทำการอย่างถูกต้องได้ก็จะนำวิถีทางที่มิชอบมาใช้ จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายกับวิถีทางคือ หัวใจของทฤษฎี “*Anomie*” ของเมอร์ตัน ซึ่ง เมอร์ตันได้แบ่งรูปแบบของการปรับตัวที่จะจัดการกับสภาวะไร้กฎหมายออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. Conformity หมายถึง วัตถุประสงค์และวิถีทางมีความสัมพันธ์กัน เป็นการปฏิบัติตามระเบียบหรือวิธีการที่ถูกต้อง ซึ่งการปฏิบัติตามระเบียบจะไม่นำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน โดยทั่วไปจะเป็นชนชั้นกลางที่มักจะประพฤติตามระเบียบของสังคม

2. Innovation หมายถึง วัตถุประสงค์และวิถีทางมีความขัดแย้งกัน เช่น การที่คน ๆ หนึ่งมีจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่ดี แต่ขาดวิถีทางหรือมองว่าวิถีทางที่ถูกต้องของสังคมนั้นจะทำให้ตนถึงเป้าหมายช้า จึงคิดหาวิถีทางใหม่ขึ้นมา (คิดหาทางลัด) ยกตัวอย่างเช่น อาชญากรรมคอปกขาว คือ มีวัตถุประสงค์ที่อยากมั่งคั่งแต่ใช้วิธีการโกง เป็นต้น

3. Ritualism หมายถึง ลักษณะไม่มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายแต่มีวิถีทางให้ปฏิบัติ เรียกอีกอย่างว่า “การปฏิบัติตามพิธีกรรม” ไม่รู้ว่าทำไปเพื่ออะไร ที่ทำเพราะเคยชิน ทำเพราะดีกว่าอยู่เฉย ๆ

4. Retreatism หมายถึง การปฏิเสธทั้งวัตถุประสงค์และวิถีทางทั้งหมด คือ ถอนตัวหนีออกจากสังคม และจะสร้างโลกส่วนตัวขึ้นมาเพื่อหนีความเป็นจริงของสังคม ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น

5. Rebellion หมายถึง การยอมรับทั้งวัตถุประสงค์และวิถีทาง หรือปฏิเสธทั้งวัตถุประสงค์และวิถีทางก็ได้ หากเป็นการปฏิเสธก็จะเสนอทั้งเป้าหมายและวิถีทางขึ้นมาใหม่ เช่น พวกปฏิวัติคอมมิวนิสต์ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน เป็นต้น

6) ทฤษฎีความกดดันทั่วไป (General strain theory) โรเบิร์ต แอกนิว (Robert Agnew)

นักอาชญาวิทยาผู้คิดค้นทฤษฎี General strain theory เรียกย่อ ๆ ว่า GST เขาได้อธิบายความกดดันของบุคคลในระดับจุลภาค (micro-level) ว่าทำไมคนแต่ละคนที่ถูกกดดันมีความเครียดและมักประกอบอาชญากรรม แอกนิวนำเสนอประเด็น “*Multiple source of stress*” หมายถึง ต้นเหตุของความเครียดหลายอย่างผลในทางลบของความกดดันที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความโกรธ หดหู่ กังวล สิ้นหวัง ผิดหวัง และความกลัว ในที่สุดจะกลายเป็นคนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม อาจหาทางออกโดยการติดยาเสพติด ดื่มสุรา มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นต้น การจัดการกับความกดดัน แอกนิวมีความเห็นว่า ไม่ใช่ทุกคนที่จะเผชิญปัญหาความกดดัน แล้วจะกลายเป็นอาชญากร ในบางคนถึงแม้จะมีความกดดันแต่ก็สามารถจัดการกับปัญหาได้

7) ทฤษฎีวัฒนธรรมของผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Cultural deviance theories)

กลุ่มทฤษฎีนี้มองว่า ชนชั้นต่ำมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของชนชั้นกลาง วอลเตอร์ มิลเลอร์ (Walter Miller) ได้ศึกษาการถ่ายทอดค่านิยมของการกระทำผิดของเด็กชนชั้นต่ำ ซึ่งเกิดจากการแยกตัวและแสดงพฤติกรรมตามวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของกลุ่มชนชั้นกลาง วัฒนธรรมชนชั้นต่ำนี้มีมานานพอ ๆ กับวัฒนธรรมของชนชั้นกลาง สาเหตุเกิดจากการมีอำนาจของกลุ่มชนชั้นกลาง วัฒนธรรมต่าง ๆ จึงเป็นวัฒนธรรมของชนชั้นกลาง จึงมีการบังคับให้ชนชั้นต่ำปฏิบัติตาม

8) ทฤษฎีโอกาสที่แตกต่าง (Differential opportunity theory) ริชาร์ด คลอเวิร์ด และ ลอยด์

โอลิน (Richard Cloward & Lloyd Ohlin) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “*Delinquency and opportunity*” (การกระทำความผิดของเด็กและโอกาส) พบว่า เด็กชนชั้นต่ำต่างมีความฝันในความสำเร็จ ความสำเร็จเป็นค่านิยมที่วัดได้ด้วยวัตถุ เด็กชนชั้นต่ำไม่มีสิทธิ์จะเข้าถึงวิถีทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เหมือนเด็กชนชั้นกลาง โอกาสของเด็กชนชั้นต่ำที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตจึงมีน้อยมาก เด็กชนชั้นต่ำจะมีช่องว่างระหว่างแรงบันดาลใจกับความคาดหวัง ความกดดันเหล่านี้ทำให้เกิดสภาวะไร้กฎเกณฑ์ ผลที่ตามมา คือ การกระทำความผิด หรือ การก่ออาชญากรรมดังนั้น การกระทำความผิดของเด็กขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมและสร้างโอกาสในการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

10.3 กลุ่มทฤษฎีกระบวนการทางสังคม (Social process theories)

กระบวนการทางสังคมมองว่า คนได้ถูกขัดเกลาจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ที่ทำงาน เป็นต้น ซึ่งถ้าหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกและได้รับการสนับสนุน คนก็จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้ามหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ คนก็จะฝ่าฝืนกฎระเบียบนำไปสู่พฤติกรรมอาชญากรรม (สุดสงวน สุธีสร, 2558)

ทฤษฎีกระบวนการทางสังคมเชื่อว่า คนไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ชนชั้น หรือเพศใดก็ตาม ต่างก็มีศักยภาพที่จะเป็นอาชญากรได้ทั้งสิ้น คนจนหรือคนชนชั้นต่ำมีปัญหาทางเศรษฐกิจสูงได้รับการดูแลการศึกษาน้อย ครอบครัวแตกสลาย จึงมีโอกาหรือความสามารถในการก่ออาชญากรรมสูง ในขณะที่ชนชั้นกลางมักมีสังคมที่ดีกว่า ครอบครัวอบอุ่น ไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ มีเพื่อนดี เป็นที่ยอมรับ

ของสังคม จึงมีโอกาหรือความสามารถในการกระทำความผิคน้อย แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าชนชั้นกลางหรือกลุ่มคนที่มีความพร้อมจะไม่กระทำความผิคนเลย สิ่งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดเกลาทางสังคมเป็นสำคัญ

ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญและมีบทบาทอย่างมากต่อพฤติกรรมของมนุษย์ การสื่อสารที่สร้างความเข้าใจภายในครอบครัว การฝึกให้มีวินัยที่ถูกต้องสามารถกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวได้ทั้งสิ้น นักอาชญาวิทยาบางคนมองว่า หากเด็กไม่ได้รับการชดเชยที่เพียงพอ ทำให้เด็กมีปัญหาจึงหันไปคบเพื่อนซึ่งอาจเป็นเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เกร เด็กก็จะซึมซับพฤติกรรมที่ไม่ดีมาปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่า เด็กที่อยู่กับพ่อแม่ที่อยู่เป็นคู่ มีฐานะดี มีเวลาให้เพียงพอ โอกาสที่เด็กจะประสบความสำเร็จทางการศึกษาก็มีสูง

ความสัมพันธ์ของเพื่อน นักจิตวิทยาเชื่อว่า เพื่อนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกที่จะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในช่วงอายุของเด็กแต่ละช่วง เพื่อนจะมีอิทธิพลในลักษณะที่ต่างกัน นอกจากนี้ยังมีสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น สถาบันศาสนามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทฤษฎีทางพฤติกรรม อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เชื่อว่า คนไม่ได้เกิดมารุนแรง แต่ได้เรียนรู้ที่จะก้าวร้าวจากประสบการณ์ชีวิต ประสบการณ์เหล่านั้นรวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นที่แสดงความก้าวร้าวเพื่อมุ่งหวังผลจากความก้าวร้าวนี้ นอกจากนี้ยังได้ดูจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ เด็กเห็นคนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและแสดงความรุนแรง เด็กมีการเรียนรู้และเลียนแบบความรุนแรงจากสิ่งเหล่านี้ เมื่อเติบโตขึ้นได้เห็นรูปแบบของความรุนแรงซึ่งปฏิบัติต่อเนื่องในการมีความสัมพันธ์ทางสังคม

10.4 กลุ่มทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social control theories)

กลุ่มทฤษฎีการควบคุมทางสังคมเชื่อว่า คนโดยธรรมชาติเป็นคนไม่ดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เมื่อมีโอกาสจะกระทำความผิคน บางครั้งการกระทำผิคนเกิดจากความสนุก ความพึงพอใจของตัวเอง กลุ่มทฤษฎีนี้ ได้แก่

1) ทฤษฎีการควบคุม (social control theory) เทรวิส เฮิร์สไซ (Travis Hirschi) เขียนหนังสือ Cause of Delinquency (สาเหตุการกระทำผิคนของเด็ก) เชื่อว่า คนเราทุกคนมีศักยภาพในการละเมิดกฎหมาย แต่ที่เขาสามารถควบคุมตัวเองได้ เพราะเขาเกิดความกลัวว่าพฤติกรรมละเมิดกฎหมายจะทำลายความสัมพันธ์ของครอบครัวและเพื่อร่วมงาน ถ้าคนเราขาดความผูกพันทางสังคมไม่สนใจว่าใครจะเป็นอย่างไร คนจะเกิดความอิสระในการกระทำผิคน องค์ประกอบของความผูกพันทางสังคม ได้แก่

1. ความผูกพัน การยอมรับบรรทัดฐานทางสังคม และการพัฒนาความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี ขึ้นอยู่กับความผูกพัน เฮิร์สไซ มองว่า ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทำให้คนผูกพันในสังคม

2. ข้อผูกมัด คือ การที่คนผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามรูปแบบของสังคม เช่น เรียนหนังสือสูงเพื่อที่จะประกอบอาชีพที่ดี ทำให้คนไม่ยอมทำตามกฎหมาย เพราะการกระทำผิดตามกฎหมายจะทำลายโอกาสของความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น ข้อผูกมัดจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคุมพฤติกรรมอาชญากรรม

3. การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง หมายถึง การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ทำให้เหลือเวลาน้อยที่จะคิดประกอบอาชญากรรม เพราะเวลาส่วนใหญ่ใช้ไปกับการทำกิจกรรม

4. ความเชื่อ หมายความว่า คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันจะมีความเชื่อที่เหมือนกัน ความรู้สึกต่อบรรทัดฐานและค่านิยมเหมือนกัน คนเหล่านี้จะไม่ประกอบอาชญากรรมในทางกลับกันจะมีจริยธรรมที่ดีงาม

10.5 กลุ่มทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม (Social conflict theory)

วิลเลม บอนเกอร์ (Willem Bonger) เชื่อว่า อาชญากรรมเป็นเรื่องของสังคม ไม่มีความเกี่ยวข้องกับชีววิทยาหรืออื่น ๆ แต่อาชญากรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เขาเชื่อว่า เพราะสังคมถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มมี (Have group) และกลุ่มไม่มี (Have-not group) เกิดจากระบบของการผลิตที่สังคมแบ่งคนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปกครอง (Ruling class) และกลุ่มด้อยกว่าหรือผู้ถูกปกครอง (inferior class) กฎหมายมีไว้เพื่อรับใช้กลุ่มผู้ปกครอง แม้จะแสดงให้เห็นว่ากฎหมายมีเพื่อปกป้องสมาชิกของกลุ่มผู้ปกครอง จากการศึกษาที่ มุ่งเน้นประเด็นสังคมนิยมทุนนิยม (capitalist system) การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมจะทำให้ถ้าสังคมเปลี่ยนเป็นระบบสังคมนิยม (Socialist system) ภายใต้ระบบนี้คนทุกคนจะเป็นเจ้าของผลผลิต ความมุ่งหวังในการหาผลกำไรจะหมดไป ความเห็นแก่ตัวและการแข่งขันจะจำกัดขึ้น โดยที่ผลประโยชน์ส่วนรวมจะมาก่อน ระบบสังคมนิยมจะสามารถทำให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นธรรมมากขึ้น อาชญากรรมจะลดลง (สุดสงวน สุธีสร, 2558)

1) ทฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxist theory) คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) อธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม คนในสังคมยังยึดติดกับความเป็นอิสระไม่ขึ้นกับใคร ดังนั้น ผลผลิตจึงไม่สามารถเพิ่มได้ มาร์กซ์ มองว่าลักษณะของคนเช่นนี้ทำให้ไม่สามารถพัฒนาผลผลิตได้ การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมเป็นกระแสงาสะท้อนให้เห็นความต้องการของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้เกิดความสับสนในรูปแบบเรียกว่า *“Bourgeois capitalism”* (ระบบทุนนิยมของชนชั้นกลาง) มาร์กซ์ มองเห็นความเติบโตของระบบทุนนิยมกับระบบสังคมนิยมที่มีความขัดแย้งในเนื้อหาของการผลิต จึงสรุปว่า สังคมทุนนิมนั้นผู้ที่แข็งแรงที่สุดจะเป็นผู้อยู่รอด (Survival of the fittest) ทรัพย์สินจะผันไปอยู่ในมือของคนกลุ่มเล็กที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ คนส่วนใหญ่ในสังคมจะกลายเป็นลูกจ้างมากกว่าที่จะมีงานเป็นของตนเอง คนจะถูกทดแทนด้วยเครื่องจักร จำนวนคนว่างงานจะมากขึ้น มีการกดขี่ค่าจ้างแรงงาน ในที่สุดสังคมแบบทุนนิยม จะแบ่งคนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเจ้าของเครื่องมือการผลิต (Bourgeoisie)

2. กลุ่มกรรมกร (proletariat) เป็นลูกจ้างซึ่งมีความยากจนลงเรื่อย ๆ

เมื่อกลุ่มกรรมกรขยายใหญ่ขึ้น ก่อปรกับมีปัญหาการว่างงานและปัญหาความยากจน กลุ่มทั้งสองจึงเกิดความขัดแย้งนำไปสู่ความขัดแย้งของชนชั้น (Class conflict) ต่างฝ่ายต่างรักษาผลประโยชน์ของตน เพราะหลักของทุนนิยม คือ การขยายการควบคุมระบบเศรษฐกิจและทำกำไรให้ได้มากที่สุด มีการกดอัตราค่าแรงงานให้ต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ กลุ่มกรรมกรจึงเป็นอริกับนายทุน พยายามหาวิธีควบคุมแรงงานของพวกตน ในที่สุดเกิดการรวมตัวและล้มล้างระบบทุนนิยมกลายเป็นระบบสังคมนิยมในยุคต่อมา มาร์กซ์เห็นว่า พฤติกรรมของกรรมกรมาซึ่งเกิดจากการตอบโต้การตกเป็นผู้เสียหายของระบบทุนนิยม

10.6 ทฤษฎีผสมผสาน (Integrated theories)

ทฤษฎีผสมผสาน นักทฤษฎีบางกลุ่มเรียก ทฤษฎีหลายปัจจัย (Multi-factor theories) มองว่าการวิเคราะห์สาเหตุอาชญากรรม ไม่ควรมองเฉพาะประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แต่ควรวิเคราะห์จากหลายมิติจะได้ภาพที่ชัดเจนกว่า ทำไมคนจึงเป็นอาชญากร เพราะพฤติกรรมของคนมีความซับซ้อนมากกว่าการมองปัญหาเพียงด้านเดียวและมีหลายแนว โดยมีการนำเสนอเพียง 2 ส่วน คือ (สุดสงวน สุธีสร, 2558)

เดลเบิร์ต เอลลีเยตต์ (Delbert Elliott) ได้พยายามอธิบายทฤษฎีผสมผสาน โดยดึงลักษณะเฉพาะที่สำคัญของทฤษฎีความกดดัน (Strain theory) มารวมกัน เพื่ออธิบายพฤติกรรมอาชญากรรม โดยศึกษากลุ่มวัยรุ่นที่อาศัยในถิ่นที่ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเมื่อเป็นเด็ก ปรากฏว่ากลุ่มนี้มีความเสี่ยงต่อการถูกกดดัน ความรู้สึกถึงความกดดันดังกล่าวผลักดันให้ความผูกพันทางสังคมกับกลุ่ม เช่น ครอบครัว และบรรทัดฐานทางสังคมอ่อนแอ ทำให้เขาต่อต้านค่านิยมทางสังคมผนวกกับการคบค้าสมาคมกับกลุ่มเด็กที่กระทำผิดด้วยกัน ทำให้มีความรู้สึกไปในทางบวกต่อการมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ผลคือ รูปแบบของการเป็นปรปักษ์ต่อสังคม ในขณะที่ความผูกพันต่อกลุ่มยังเหนียวแน่นมากขึ้น นำไปสู่การเป็นเด็กกระทำผิดและใช้ยาเสพติด (Seigel, 2001)

1) ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ (Interactional theory) นักทฤษฎี เทอร์เรนซ์ ทอร์นเบอร์รี่ (Terrence Thornberry) ได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับระดับอายุ (Age-graded) ว่าระยะเริ่มต้นทางอาชญากรรมสามารถรู้งรอยได้จากการเงื้อมเงื้อมของความผูกพันทางสังคมในช่วงวัยรุ่น ช่วงนี้จะมีความรู้สึกไม่ยึดติดหรือผูกพันกับครอบครัว การอุทิศตนให้โรงเรียน และความเชื่อในค่านิยมของสังคมอ่อนแอลงมาก ทอร์นเบอร์รี่มองว่า เกิดจากอิทธิพลของชนชั้นทางสังคม และโครงสร้างอื่น ๆ คือ เด็กที่เติบโตในสังคมที่ไร้ระเบียบจะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีความผูกพันทางสังคมที่อ่อนแอและต่อมาจะกลายเป็นเด็กกระทำผิดกล่าวโดยสรุป คือ จุดเริ่มแรกของการเป็นอาชญากรอาชีพคือถิ่นที่อยู่ที่ได้เต็มไปด้วยค่านิยมและทัศนคติเบี่ยงเบน ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนที่เป็นอาชญากร ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์มีแนวคิดว่าเด็กวัยรุ่นจะยึดมั่นในระบบความเชื่อของกลุ่มที่สม่ำเสมอไม่เปลี่ยนแปลง

11. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พัทธกร ศาสนะสุพินธ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย : ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ และเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการสัมภาษณ์โดยใช้ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทยจำนวน 12 คนและนักค้ามนุษย์ข้ามชาติจำนวน 6 คน รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับบุคลากรที่ต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ในประเทศไทย จำนวน 12 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้ย้ายถิ่นตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ จากกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) ย้ายถิ่นข้ามชาติ โดยถูกชักชวนและหลอกลวงให้เดินทางไปทำงานปลายทาง และถูกแสวงหาประโยชน์โดยการขูดรีดค่าเดินทาง 2) ผู้ที่คิดยาเสพติดถูกชักชวนและหลอกลวงให้เสพสิ่งเสพติดได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 3) ผู้ที่นำพาเข้าประเทศ โดยถูกกฎหมาย มักถูกหลอกลวงให้เดินทางโดยใช้เอกสารเดินทางปลอมและเอกสารที่มีระยะเวลาอนุญาตพำนักจำกัดและมักถูกขูดรีดค่าเอกสารเดินทาง 4) ผู้ที่ไม่ประสงค์หรือสมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ มักถูกลักพาตัว ในลักษณะถูกวางยาสลบในอาหาร เครื่องดื่ม หรือสิ่งเสพติด อย่างไรก็ตามเมื่อถึงประเทศปลายทางถูกนายจ้างซื้อไว้ทำงาน ช่มชู้ มีบางส่วนถูกทำร้ายร่างกายและถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังให้ทำงาน และมักถูกแสวงหาประโยชน์โดยถูกขูดรีดค่าหัว สำหรับผู้ที่ทำงานด้านเพศถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี มีบางส่วนถูกบังคับค้าประเวณีโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผู้ที่เป็นแรงงานมักถูกนายจ้างเอาเปรียบค่าจ้าง โดยถูกจัดให้ทำงานเกินกำหนดเวลาหรือจัดให้ทำงานควบงานอื่น โดยไม่มีในข้อตกลงหรือสัญญาโดยไม่ได้รับค่าจ้างเพิ่มเติม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้คณะผู้วิจัยทราบถึงกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในเบื้องต้น ว่ามีสาเหตุมาจากช่องทางไหนบ้าง ไม่ว่าจะเป็นการย้ายถิ่นทั้งเต็มใจและไม่เต็มใจ ปัญหายาเสพติด ตลอดจนปัญหาการลักพาตัวอีกด้วย เพื่อคณะผู้วิจัยจะนำแนวทางดังกล่าวไปกำหนดประเด็นคำถาม ในการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ” คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัยและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ในการศึกษารูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ กระบวนการและวิธีการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และการสร้างกระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ สำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มคนไทย ซึ่งเป็นสมาชิกองค์กรเครือข่ายในต่างประเทศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกลุ่มคนไทยที่พำนักอยู่ในต่างประเทศ จำนวน 500 คน ซึ่งใช้วิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีประชากรแบ่งตามขั้นตอนได้ดังนี้

1.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ทำการศึกษากลุ่มคนไทยซึ่งเป็นสมาชิกองค์กรเครือข่ายในต่างประเทศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูล จำนวน 500 คน

1.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายในประเด็นการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มประชากรที่ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดำเนินการคัดเลือกจากกลุ่มตัวแทนผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนามาสร้างให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ จำนวน 15 - 25 คน

2) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (กลุ่ม 1) (In-depth Interview) ดำเนินการคัดเลือกจากตัวแทนผู้บริหารหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ (ทั้งองค์กรที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยและในต่างประเทศ)

3) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (กลุ่ม 2) (In-depth Interview) ดำเนินการคัดเลือกจากกลุ่มคนไทยที่ไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ ในประเด็นความคิดเห็นต่อปัญหาการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการศึกษาเชิงปริมาณ และใช้แบบสัมภาษณ์และแนวทางการสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้างในการศึกษาเชิงคุณภาพ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

- 1) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์
- 2) รูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของหญิงไทยต่างประเทศ
- 3) กระบวนการในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มหญิงไทยเมื่อตกเป็นผู้เสียหายในกระบวนการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.1 รูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของหญิงไทยในต่างประเทศ

การศึกษาโดยการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

- 1.) การศึกษากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกจากกลุ่มคนไทยที่เป็นสมาชิกองค์กรเครือข่ายในต่างประเทศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.2 กระบวนการและวิธีการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในประเทศไทยและต่างประเทศ

การศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

- 1) การศึกษาโดยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายในประเด็นการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดำเนินการคัดเลือกจากกลุ่มตัวแทนผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยที่ทำงานเกี่ยวข้องกับประเด็นการค้ามนุษย์ จำนวน 15 – 25 คน

3.3 พัฒนาระบบการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในต่างประเทศ

การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1) การศึกษาโดยคัดเลือกจากตัวแทนผู้บริหารหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ ทั้งองค์กรที่อยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 – 25 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติในการวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการพรรณารายละเอียดและตีความโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนาในขั้นตอนของการสนทนากลุ่ม

5. การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอแบบผสมผสานการวิเคราะห์ โดยนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก และใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพสนับสนุน แบ่งเนื้อหาการนำเสนอออกเป็น 7 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 4 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

บทที่ 5 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

บทที่ 6 ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

บทที่ 7 บทสรุป

6. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึง กันยายน พ.ศ. 2561

บทที่ 4

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของหญิงไทยในต่างประเทศ ศึกษากระบวนการและวิธีการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิและกระบวนการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ โดยการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ
 - 1) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์
 - 2) รูปแบบและเส้นทางของการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของหญิงไทยในต่างประเทศ
3. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

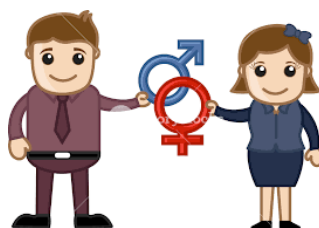
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

1.1 เพศ

แผนภาพที่ 4.1 ร้อยละแสดงเพศของผู้ตอบแบบสำรวจ

เพศทางเลือก ร้อยละ 1.3

เพศชาย
ร้อยละ 16.0

เพศหญิง
ร้อยละ 82.7

ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 82.7 (413) รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 16.0 (80) และเป็นเพศทางเลือกร้อยละ 1.3 (7)

1.2 ภูมิลำเนา (บ้านเกิด)

แผนภาพที่ 4.2 แสดงภูมิลำเนาส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสำรวจ

ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัด น่าน ลำปาง พะเยา เชียงใหม่ เชียงราย และลำพูน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา สกลนคร หนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น ยโสธร สุรินทร์ ชัยภูมิ และอุบลราชธานี ภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพ กาญจนบุรี นนทบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี และปทุมธานี ภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร และสงขลา

1.3 ที่อยู่ปัจจุบัน (เมือง/ประเทศ)

ตารางที่ 4.1 แสดงที่อยู่ปัจจุบันของผู้ตอบแบบสำรวจ

ทวีปยุโรป	
ประเทศ	เมือง
FRANCE (ฝรั่งเศส)	L Hay-Les-Roses
	Lyon (ลียง)
	PARIS (ปารีส)
	Rouen (รูอ็อง)
	Marseille (มาร์แซย์)
Germany (เยอรมนี)	Westertimke (เวสเตอร์ทิมเก)
	Trittau (ทริททาว)
	Gießen (กีเซิน)
	Cuxhaven (คุกซีฮาเวน)
	Hamburg (ฮัมบวร์ค)
	Sachsen-Anhalt (รัฐซัคเซิน – อันฮัลท์)
	Bruxelles (บรีเซล)
Norway (นอร์เวย์)	Oslo (ออสโล)
Italy (อิตาลี)	Milan (มิลาน)
	Cervia (เซเวีย)
Sweden (สวีเดน)	Sweden (สวีเดน)
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (สหราชอาณาจักร)	London (ลอนดอน)
Prague	Prague (ปราก)

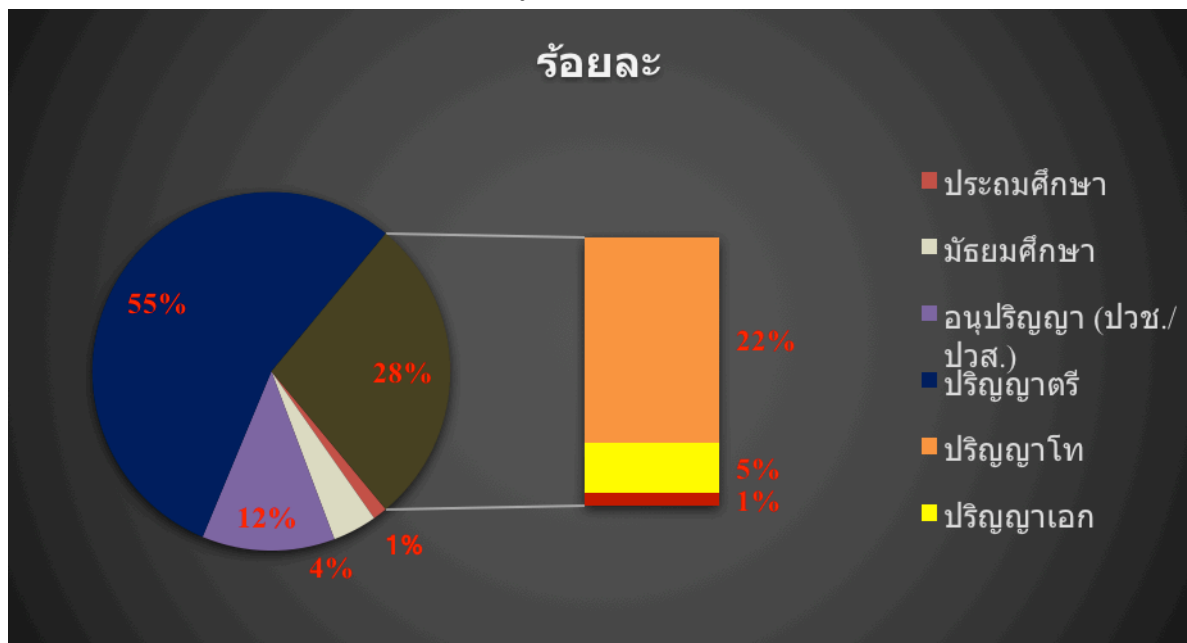
1.4 วุฒิการศึกษา /ระดับการศึกษา

ตารางที่ 4.2 ร้อยละแสดงระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสำรวจ

ระดับการศึกษา	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ประถมศึกษา	1.3	7
มัธยมศึกษา	4.0	20
อนุปริญญา (ปวช./ปวส.)	12.0	60
ปริญญาตรี	54.7	274
ปริญญาโท	21.3	106
ปริญญาเอก	5.3	26
อื่น ๆ ป.ตรี (แต่ไม่จบ)	1.3	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 54.7 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 21.3 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท และร้อยละ 12.0 สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญา มีเพียงร้อยละ 5.3 ,4.0 และ 1.3 ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก ระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษา ตามลำดับ

แผนภาพที่ 4.3 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจแยกตามวุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

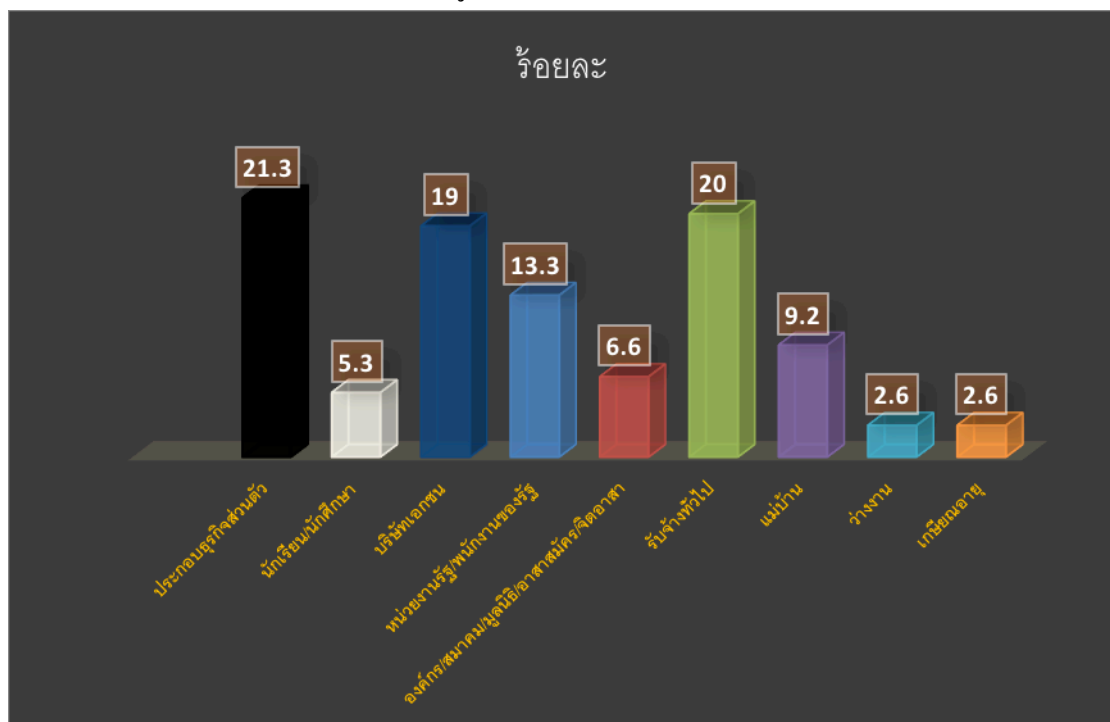
1.5 อาชีพ

ตารางที่ 4.3 แสดงอาชีพของผู้ตอบแบบสำรวจ

อาชีพ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน(500)
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	21.3	106
รับจ้างทั่วไป	20.0	100
บริษัทเอกชน	19.0	95
หน่วยงานรัฐ/พนักงานของรัฐ	13.3	67
แม่บ้าน	9.2	46
องค์กร/สมาคม/มูลนิธิ/อาสาสมัคร/จิตอาสา	6.6	33
นักเรียน/นักศึกษา	5.3	27
ว่างงาน	2.6	13
เกษียณอายุ	2.6	13

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 21.3 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว รองลงมาร้อยละ 20.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และร้อยละ 19.3 และ 13.3 ประกอบอาชีพบริษัทเอกชน และหน่วยงานรัฐ/พนักงานของรัฐตามลำดับ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 6.6 ที่ประกอบอาชีพในองค์กร/สมาคม/มูลนิธิ/อาสาสมัคร/จิตอาสา โดยตรง

แผนภาพที่ 4.4 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามประเภทของการประกอบอาชีพ

1.6 การนิยาม คำว่า “การค้ามนุษย์” ในทัศนะของผู้ตอบแบบสำรวจ สามารถสรุปได้ว่า

“การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา ขนส่ง ส่งต่อ พามา ช้อนเร้น หรือรับบุคคลโดยวิธีการบังคับ ข่มขู่ หรือการหลอกลวง หลอกล่อให้เชื่อ น้อถล หรือการใช้อำนาจเหนือกว่าโดยมิชอบ หรือเพราะบุคคลนั้น อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง หรือได้รับค่าจ้างหรือจ่ายค่าตอบแทนให้บุคคลนั้นเพื่อให้เกิดความยินยอม พร้อมใจ และเพื่อให้มีอำนาจควบคุมเหนือบุคคลคนนั้น เพื่อนำไปสู่การขูดรีดเอาเปรียบและแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเอาเปรียบทางเพศหรือจากการค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน เยี่ยงทาสหรือการค้าชิ้นส่วนร่างกายของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อหาประโยชน์จากการข่มขืนใจ และบังคับใจจนบุคคลเสียสิทธิและเสรีภาพอันพึงมี และถือเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย ศีลธรรม และมนุษยธรรม โดยอาศัยวิธีการล่อลวง หรือ ลิดรอนสิทธิความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น อย่างใดหรือตรงแล้ว เพื่อให้ผู้อื่นเสียอิสรภาพของความเป็นมนุษย์หรือกระทำให้อื่นอยู่ในสภาวะยากลำบากทั้งทางจิตใจ และทางกาย

1.7 การนิยาม คำว่า “กระบวนการพิทักษ์สิทธิ” ในทัศนะของผู้ตอบแบบสำรวจ สามารถสรุปได้ว่า

“กระบวนการพิทักษ์สิทธิ” หมายถึง การทำงานที่เป็นระบบและเป็นเครือข่าย มีกรอบทางกฎหมาย รองรับมีลักษณะเป็นสหวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยมีกระบวนการทำงาน หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองให้บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพที่ควรได้รับ โดยที่กระบวนการในการพิทักษ์ สิทธินั้นอาจเกิดขึ้นได้จากการที่มีหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดที่จัดตั้งขึ้น ได้เข้ามาดำเนินการ ในการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำจากขบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อปกป้อง สิทธิมนุษยชน รวมไปถึงการให้คำแนะนำ การให้ความช่วยเหลือ การให้กำลังใจแก่ผู้ที่ประสบปัญหา ความเดือดร้อนต่าง ๆ โดยเป็นการดำเนินการเพื่อปกป้องและให้การช่วยเหลือตามสิทธิที่ได้มีการระบุไว้ ในกฎหมาย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสิทธิอันชอบธรรม

ซึ่งกระบวนการพิทักษ์สิทธินี้ รวมไปถึงการพัฒนาและเสริมสร้างระบบการคุ้มครอง การพิทักษ์ สิทธิของตนเองและผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนโดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อการพิทักษ์ สิทธิ เช่น การร้องเรียน, การไกล่เกลี่ย ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม การดำรงสิทธิ ขึ้นพื้นฐานที่พึงได้รับ และก่อให้เกิดกระบวนการในการปกป้องสิทธิที่ควรได้รับภายใต้พื้นฐานของเสรีภาพ ที่เท่าเทียมทางกฎหมาย หรือการใช้วิธีการกระจายข่าวสารและการให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บุคคล เข้าถึงถึงสิทธิและหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ และการให้ความรู้เรื่องของกฎหมายที่ควรรู้ในการดำเนินชีวิต พื้นฐานทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

กระบวนการต้นทาง

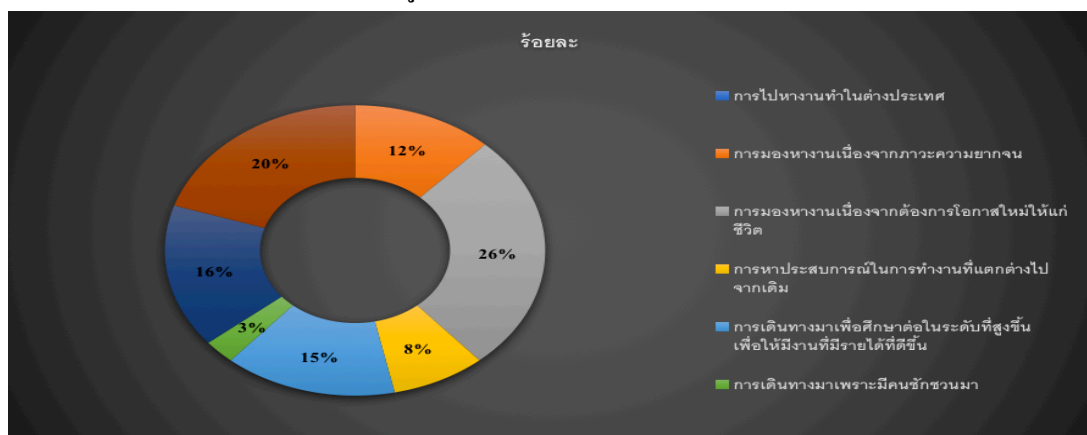
2.1 ภาวะแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการไปหางานทำในต่างประเทศ

ตารางที่ 4.4 แสดงภาวะแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการไปหางานทำในต่างประเทศ

ภาวะแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการไปหางานทำในต่างประเทศ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การมองหางาน เนื่องจากต้องการโอกาสใหม่ให้แกชีวิต	26.7	133
การเดินทางย้ายถิ่นฐานตามครอบครัว	20.0	100
การเดินทางมาเพื่อต้องการรายได้ที่สูงกว่าที่เดิม	16.0	80
การเดินทางมาเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้มีงานที่มีรายได้ที่ดีขึ้น	14.7	73
การมองหางานเนื่องจากภาวะความยากจน	12.0	60
การหาประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างไปจากเดิม	8.0	40
การเดินทางมาเพราะมีคนชักชวนมา	2.7	14

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 26.7 มีความคิดเห็นต่อภาวะแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการไปหางานทำในต่างประเทศมากที่สุดในการมองหางาน เนื่องจากต้องการโอกาสใหม่ให้ชีวิต รองลงมาร้อยละ 20.0 คิดว่าเป็นเพราะการเดินทางย้ายถิ่นฐานตามครอบครัว ร้อยละ 16.0 ,14.7 คิดว่าเป็นการเดินทางมาเพื่อต้องการรายได้ที่สูงกว่าที่เดิม และเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้มีงานที่มีรายได้ที่ดีขึ้น ตามลำดับ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 2.7 ที่เดินทางมาเพื่อมีคนชักชวนมา

แผนภาพที่ 4.5 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ในประเด็นภาวะแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการไปหางานทำในต่างประเทศ

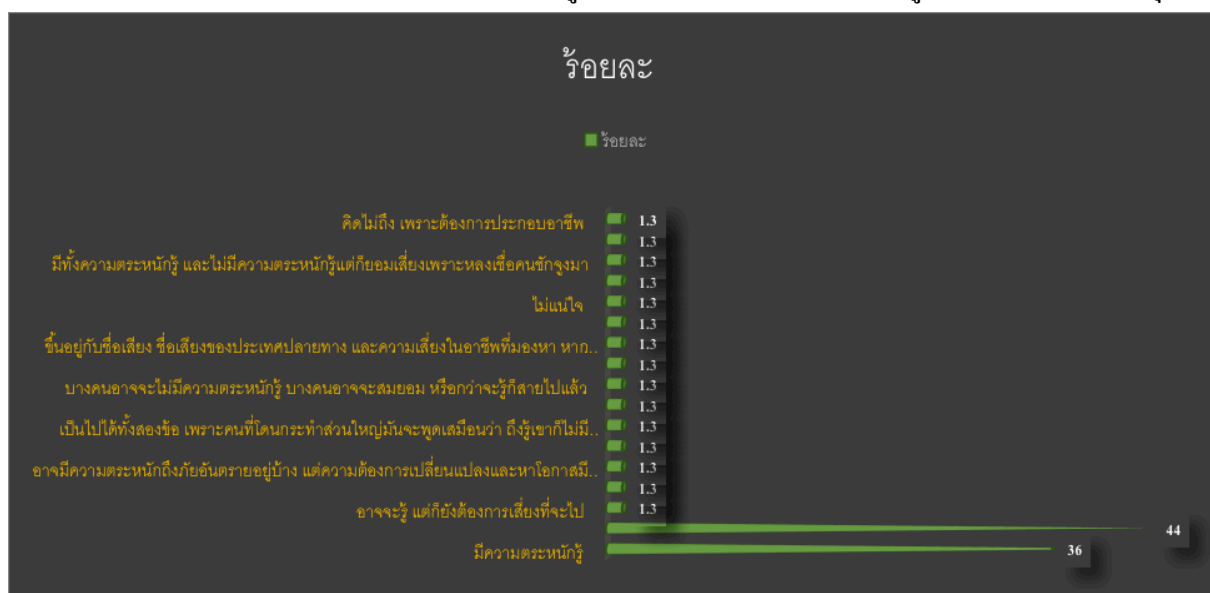
2.2 คนที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศส่วนใหญ่ มีความตระหนักรู้ว่าประเทศปลายทางที่ตนจะเดินทางไป อาจมีความเสี่ยงต่อการเกิดกรณีการตกเป็นผู้เสียหายในกรณีการค้ามนุษย์

ตารางที่ 4.5 แสดงความตระหนักรู้ว่าประเทศปลายทางที่ตนจะเดินทางไป อาจมีความเสี่ยงต่อการเกิดกรณีการตกเป็นผู้เสียหายในกรณีการค้ามนุษย์

การตระหนักรู้	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ไม่มีความตระหนักรู้	44.0	220
มีความตระหนักรู้	36.0	180
อาจจะรู้ แต่ก็ยังต้องการเสียงที่จะไป	1.3	6
ตระหนักรู้แต่กล้าเสี่ยง เพราะอาจจะเป็นหนทางสุดท้ายที่ควรจะต้องเสี่ยงเพื่อความอยู่รอด	1.3	6
อาจมีความตระหนักถึงภัยอันตรายอยู่บ้าง แต่ความต้องการเปลี่ยนแปลงและหาโอกาสมีมากกว่า	1.3	6
รู้บางส่วน แต่สร้างเงื่อนไขให้เต็มใจทำ	1.3	6
ตอบอื่น ๆ แต่ให้คำอธิบายมา		
เป็นไปไม่ได้ทั้งสองข้อ เพราะคนที่โดนกระทำส่วนใหญ่มันจะพูดเสมือนว่า ถึงรู้เขาก็ไม่มีอำนาจที่จะไปต่อรองกับผู้ที่ชักนำเขา	1.3	7
อาจจะตระหนักรู้ แต่สภาพเศรษฐกิจบังคับจึงยอมเสี่ยง	1.3	7
บางคนอาจจะไม่มีความตระหนักรู้ บางคนอาจจะสมยอม หรือกว่าจะรู้ก็สายไปแล้ว	1.3	7
มีทั้งสองแบบ แล้วแต่ว่าคนเดินทางเป็นกลุ่มไหน มีการศึกษาเพียงใด	1.3	7
ขึ้นอยู่กับชื่อเสียง ชื่อเสียงของประเทศปลายทาง และความเสี่ยงในอาชีพที่มองหา หากแค่ทำงานร้านอาหาร คนที่ไทยมักมองว่าไม่มีความเสี่ยงในเรื่องนี้ เท่ากับคนที่ตั้งใจมาทำงานขายบริการโดยตรง หรือคนทำงานฟาร์ม ที่เป็นงานเฉพาะทาง และห่างไกลผู้คน จนเกิดความเสี่ยงในการถูกเอาเปรียบจนหมดทางเลือก สรุป คือ ขึ้นอยู่กับว่าไปประเทศไหน และจะอยากไปทำงานประเภทไหน	1.3	7
คนส่วนใหญ่ไม่สนใจหาข้อมูล	1.3	7
ไม่แน่ใจ	1.3	7
บางคนรู้บ้าง แต่ไม่มาก	1.3	7
มีทั้งความตระหนักรู้ และไม่มีความตระหนักรู้แต่ก็ยอมเสี่ยงเพราะหลงเชื่อคนชักจูงมา	1.3	6
รู้บ้างไม่รู้บ้าง	1.3	7
คิดไม่ถึง เพราะต้องการประกอบอาชีพ	1.3	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 44.4 ไม่มีความตระหนักรู้ว่าประเทศปลายทางที่ตนจะเดินทางไป อาจมีความเสี่ยงต่อการเกิดกรณีการตกเป็นผู้เสียหายในกรณีการค้ามนุษย์ รองลงมาร้อยละ 36.0 มีความตระหนักรู้ในประเด็นดังกล่าว ซึ่งในกรณีที่คิดว่าคนส่วนใหญ่ไม่มีความตระหนักรู้เนื่องด้วยความต้องการเสี่ยงที่จะไป เพราะคิดว่าเป็นหนทางสุดท้ายที่ควรเสี่ยงเพื่อความอยู่รอด หรือคิดว่าเสี่ยงเพื่อต้องการความเปลี่ยนแปลงและหาโอกาสที่มากกว่า บางรายก็ยอมเสี่ยงเพราะการหลงเชื่อคนที่ชักจูงมา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมีจำนวนน้อยมากที่จะศึกษาหาข้อมูลก่อนที่จะตัดสินใจเดินทางไปยังประเทศปลายทาง

แผนภาพ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ จำแนกตามความคิดเห็นในประเด็นการตระหนักรู้เรื่องความเสี่ยงในการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

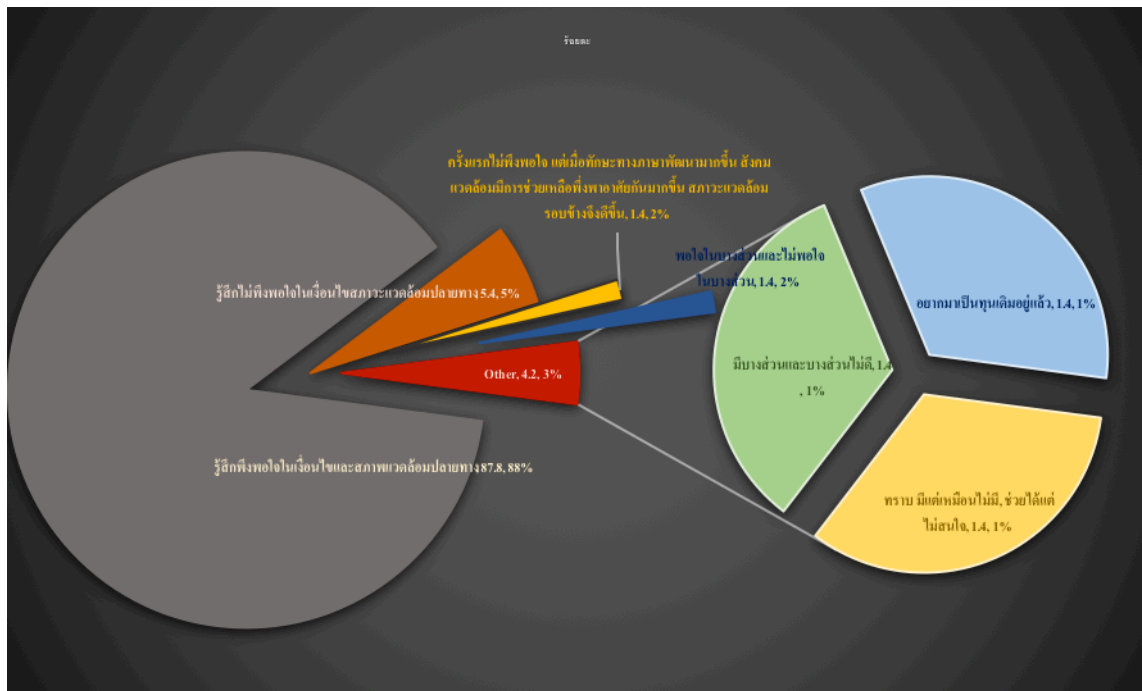
2.3 ตัวท่านเองมีความรู้สึกพึงพอใจต่อสถานะแวดล้อมที่ได้คาดการณ์ไว้เมื่อมาถึงประเทศปลายทางที่ท่านมาอาศัยหรือไม่

ตารางที่ 4.6 แสดงความรู้สึกพึงพอใจต่อสถานะแวดล้อมที่ได้คาดการณ์ไว้เมื่อมาถึงประเทศปลายทาง

ความรู้สึกพึงพอใจต่อสถานะแวดล้อม	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
รู้สึกพึงพอใจในเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมปลายทาง	87.8	439
รู้สึกไม่พึงพอใจในเงื่อนไขสภาพแวดล้อมปลายทาง	5.4	26
ครั้งแรกไม่พึงพอใจ แต่เมื่อทักษะทางภาษาพัฒนามากขึ้น สังคมแวดล้อมมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น สภาพแวดล้อมรอบข้างจึงดีขึ้น	1.4	7
พอใจในบางส่วนและไม่พอใจในบางส่วน	1.4	7
ทราบ มีแต่เหมือนไม่มี, ช่วยได้แต่ไม่สนใจ	1.4	7
มีบางส่วนและบางส่วนไม่ดี	1.4	7
อยากมาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 87.8 มีความรู้สึกพึงพอใจในเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมปลายทางเมื่อมาถึงประเทศที่มาอาศัย มีเพียงร้อยละ 5.4 ที่รู้สึกไม่พึงพอใจในเงื่อนไขสภาพแวดล้อมปลายทาง โดยมีเหตุผลที่ไม่พึงพอใจเพราะการไม่รู้ภาษา แต่เมื่อมีการพัฒนาภาษาก็สามารถปรับตัวได้ดีโดยมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น

แผนภาพ 4.7 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
จำแนกตามประเด็นความรู้สึกพึงพอใจต่อสภาวะแวดล้อม

2.4 ท่านทราบถึงแหล่งของความช่วยเหลือหรือศูนย์พักพิงเพื่อเป็นช่องทางในการให้ความช่วยเหลือเมื่อท่านไปพำนักในต่างประเทศหรือไม่

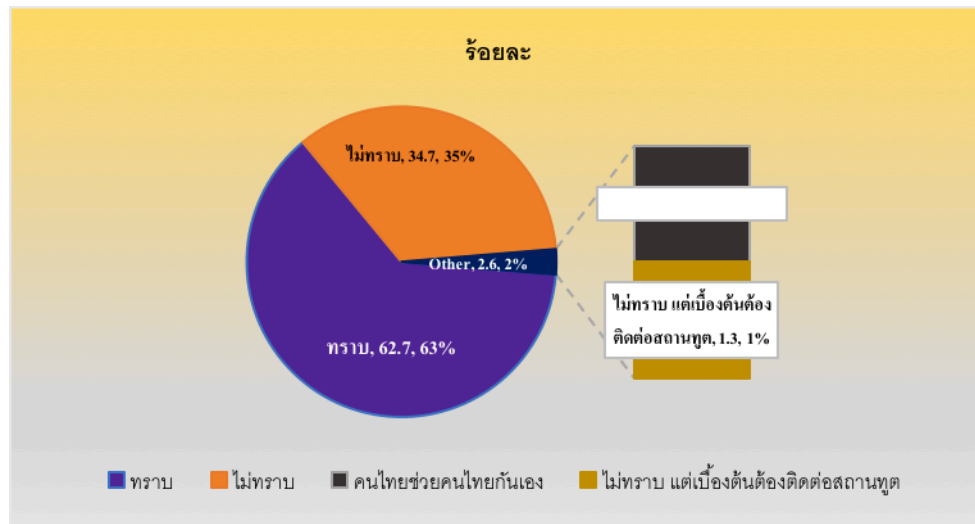
ตารางที่ 4.7 แสดงแหล่งของความช่วยเหลือหรือศูนย์พักพิง

เพื่อเป็นช่องทางในการให้ความช่วยเหลือเมื่อท่านไปพำนักในต่างประเทศ

การรับรู้ถึงแหล่งของความช่วยเหลือต่างๆ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ทราบ	62.7	313
ไม่ทราบ	34.7	173
คนไทยช่วยคนไทยกันเอง	1.3	7
ไม่ทราบ แต่เบื้องต้นต้องติดต่อสถานทูต	1.3	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 62.7 ทราบว่าเมื่อต้องการความช่วยเหลือในต่างประเทศต้องไปขอความช่วยเหลือช่องทางใด ซึ่งมีถึงร้อยละ 34.7 ที่ไม่ทราบว่าจะต้องไปขอความช่วยเหลือจากที่ใดเมื่อตนเองต้องการความช่วยเหลือ มีเพียงร้อยละ 1.3 ที่ไม่ทราบแต่คิดว่าเบื้องต้นต้องติดต่อสถานทูตก่อนเป็นอันดับแรก

แผนภาพที่ 4.8 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจประเด็นแหล่งของความรู้เกี่ยวกับแหล่งในการให้ความช่วยเหลือหรือศูนย์พักพิงเมื่อพำนักในต่างประเทศ

1) ในกรณีที่ทราบ ท่านรู้จักแหล่งให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ท่านประสบปัญหาหรือความเดือดร้อนใดบ้าง (กรุณาระบุรายละเอียด)

แหล่งในการให้ความช่วยเหลือที่คนส่วนใหญ่รู้จักเมื่อไปพำนักในต่างประเทศ แบ่งได้เป็นประเภทดังนี้

1.1) แหล่งให้ความช่วยเหลือที่เป็นหน่วยงานของรัฐ/เอกชนของต่างประเทศ ได้แก่

- องค์กรหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชนในประเทศปลายทาง
- หน่วยงานจากภาครัฐบาล/เจ้าหน้าที่รัฐ ศูนย์ราชการต่าง ๆ เช่น
 - เยอรมนีสามารถติดต่อได้ใกล้ในแหล่งที่พักอาศัย เช่น กรณีการตกงานสามารถติดต่อขอความช่วยเหลือได้ที่ Arbeitsamt (กรมการหางาน) โดยมีการสนับสนุนผู้หางานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น
 - 1) ให้ทุนสนับสนุนด้านการเรียนภาษาเยอรมันจนถึงระดับที่เราต้องการ
 - 2) ให้ทุนสนับสนุนด้านที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน
 - 3) เป็นตัวกรองในการประสานระหว่างผู้หางานส่งบริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ
 - 4) เป็นตัวกลางในการประสานระหว่างผู้หางานกับ Ausbilduny

5) สนับสนุนในด้านสวัสดิการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงาน เช่น การขอรับเงินชดเชยกรณีตกงาน เป็นต้น

- Immigrant women speak out Associations
- บ้านพักฉุกเฉินของราชการฝรั่งเศสตามเขตนั่น ๆ
- TIWA ทิวา เป็นองค์กรไม่หวังผลกำไรที่ทำงานโดยอาสาสมัครคนไทยเพื่อช่วยเหลือคนไทยที่อยู่ในรัฐวิกตอเรีย ออสเตรเลีย
- สถานีตำรวจใกล้บ้านอันดับแรก
- สมาคมจิตอาสาคนไทยในต่างแดน
- Krisesenter บ้านพักฉุกเฉินที่ให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้เดือดร้อนจากปัญหาภายในครอบครัว
- หน่วยงาน Arbeidstilsynet (Norwegian Labour Inspection Authority) เป็นหน่วยงานของทางการนอร์เวย์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบว่านายจ้างได้ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวไว้ (อ้างอิงใน <http://thaiembassy.no/wordpress/thai/tredc> ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน)
- หน่วยงาน Fagforening สหภาพแรงงาน ต่าง ๆ
- มูลนิธิช่วยเหลือสตรี Linea Rosa

1.2) แหล่งให้ความช่วยเหลือที่เป็นหน่วยงานของรัฐ/เอกชนของประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ

ได้แก่

- สถานทูตไทยประจำประเทศนั้น ๆ
- สมาคมไทยในต่างประเทศ
- Amnesty International Norge region Nord
- หน่วยงานท้องถิ่น The met police
- ชมรมคนไทยในสหรัฐอเมริกา
- บ้านพักฉุกเฉิน และหน่วยงานของรัฐ
- บ้านหญิง , Cob center , วัดหรือทนาย
- สวัสดิภาพสมาคมไทย Thai Welfare Association (TWA)
- สมาคมสตรีไทยในนอร์เวย์
- หน่วยงานราชการต่างประเทศ เช่น กรมแรงงาน กรมสังคมสงเคราะห์ กรมดูแลเยาวชน มูลนิธิและสมาคมต่าง ๆ วัดไทยในต่างประเทศ
- สมาคมบ้านหญิง, สมาคมธารา, สมาคมไทยช่วยไทย,
- Amnesty for women

1.3) แหล่งขอความช่วยเหลือตามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ได้แก่

- ศูนย์ความช่วยเหลือ ติดต่อกับเบอร์โทร, เฟสบุ๊ก
- สายด่วนของกรมการกงสุล สายด่วนของ กระทรวง พม.
- กลุ่มสะใภ้ประเทศต่าง ๆ ใน Social Media
- 1300 กระทรวง พม. เครือข่าย

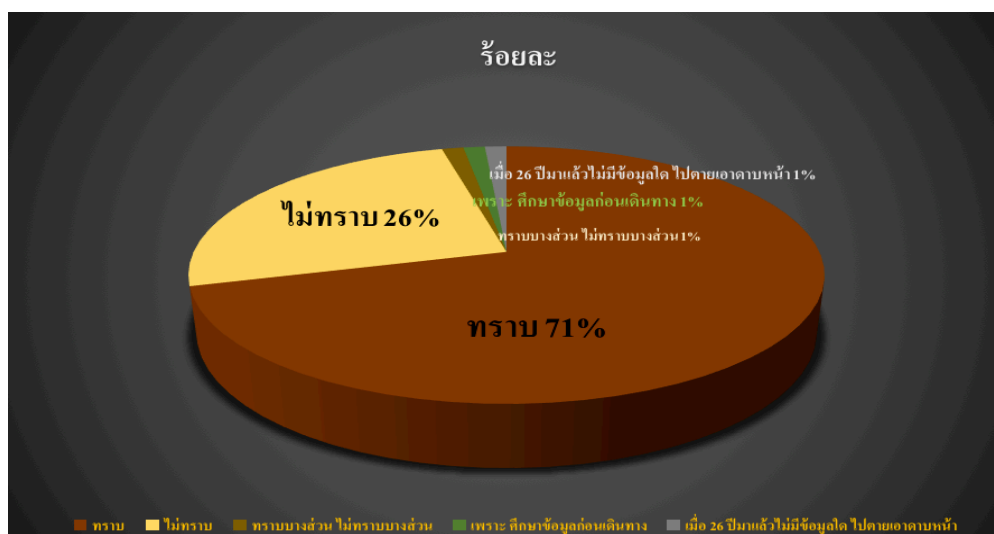
2.5 ก่อนการตัดสินใจเดินทางไปอยู่ในต่างประเทศ ท่านรับรู้หรือมีการรับทราบข้อมูลข่าวสารของพื้นที่ปลายทางนั้น ๆ และผลกระทบที่จะได้รับเมื่อไปถึงพื้นที่ประเทศปลายทางหรือไม่

ตารางที่ 4.8 แสดงการรับรู้หรือมีการรับทราบข้อมูลข่าวสารของพื้นที่ปลายทางนั้น ๆ และผลกระทบที่จะได้รับเมื่อไปถึงพื้นที่ประเทศปลายทาง

การรับทราบข้อมูลข่าวสารของพื้นที่ปลายทางนั้น ๆ และผลกระทบที่จะได้รับเมื่อไปถึงพื้นที่ประเทศปลายทาง	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ทราบ	70.7	353
ไม่ทราบ	25.3	126
ทราบบางส่วน ไม่ทราบบางส่วน	1.3	7
เพราะ ศึกษาข้อมูลก่อนเดินทาง	1.3	7
ไม่มีข้อมูลใด ไปตายเอาดาบหน้า	1.3	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 70.7 มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารของพื้นที่ปลายทางนั้น ๆ และผลกระทบที่จะได้รับเมื่อไปถึงพื้นที่ประเทศปลายทาง รองลงมาร้อยละ 25.3 ไม่ทราบข้อมูลข่าวสารใด ๆ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.3 ที่ทราบข้อมูลบ้างบางส่วน ไม่ทราบบางส่วน, ทราบข้อมูลเพราะมีการศึกษาข้อมูลก่อนการเดินทาง และบางส่วนไม่มีข้อมูลใด ไปตายเอาดาบหน้า ในร้อยละที่เท่ากัน

แผนภาพที่ 4.8 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจประเด็นการรับทราบข้อมูลข่าวสารของพื้นที่ปลายทาง และผลกระทบที่จะได้รับเมื่อไปถึงพื้นที่ประเทศปลายทาง

กระบวนการปลายทาง

2.6 เมื่อท่านได้เดินทางไปต่างประเทศปลายทางแล้ว ท่านมีความรู้สึกว่าจะเหนื่อยและอาชีพตรงกับสิ่งที่ท่านต้องการได้รับหรือไม่

ตารางที่ 4.9 แสดงความรู้สึกว่าเหนื่อยและอาชีพตรงกับสิ่งที่ต้องการ

ความรู้สึกว่าเหนื่อยและอาชีพตรงกับสิ่งที่ท่านต้องการ	ร้อยละ(100.0)	จำนวน (500)
ตรงกับความต้องการ	60.8	304
ไม่ตรงกับความต้องการ	25.7	128
ปัจจุบันเข้าถึงแหล่งที่มาของสวัสดิการจากประเทศปลายทางมากขึ้น และสามารถพัฒนาทักษะที่ยังขาดกับทางรัฐของประเทศไทยได้	1.4	6
ไม่เคยไปทำงานต่างประเทศเคยแค่ไปประชุม	1.4	6
ตรงกับความต้องการ เพราะเรามีความสามารถทางด้านภาษาและทักษะในการทำงาน	1.4	7
ขึ้นอยู่กับภาษาและประสบการณ์	1.4	7
ไม่แน่ใจ	1.4	7
ก็ดี	1.4	7
ยังไม่เคยเดินทางไปทำงาน	1.4	7
เพราะมาเริ่มจากศูนย์	1.4	7
คำถามนี้อาจไม่มีคำตอบให้ เพราะไม่ได้มาหางานทำ	1.4	7
ไม่ได้ทำงาน เพราะเป็นแม่บ้าน	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 60.8 มีความรู้สึกว่าจะเหนื่อยและอาชีพตรงกับสิ่งที่ท่านต้องการ รองลงมาร้อยละ 25.7 ไม่ตรงกับความต้องการ มีเพียงร้อยละ 1.4 ที่มีความคิดเห็นแตกต่างไป โดยให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันเข้าถึงแหล่งที่มาของสวัสดิการจากประเทศปลายทางมากขึ้น และสามารถพัฒนาทักษะที่ยังขาดกับทางรัฐของประเทศไทยได้ และเพราะมีความสามารถทางด้านภาษาและทักษะในการทำงาน จึงทำให้ได้อาชีพที่ตรงกับความต้องการมากยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ 4.9 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจประเด็นความรู้สึกต่อเงื่อนไขและอาชีพที่ต้องการ

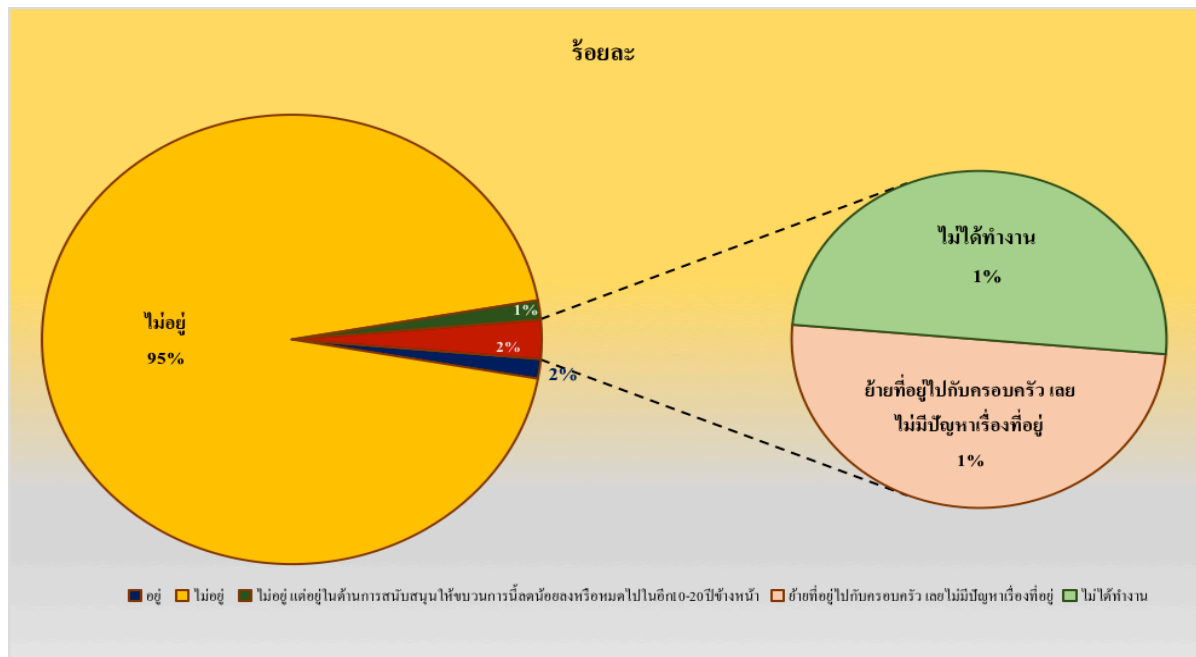
2.7 ท่านคิดว่า เงื่อนไขในการปฏิบัติงานและสภาพการปฏิบัติงานของท่าน อยู่ในข่ายของการค้ามนุษย์หรือไม่

ตารางที่ 4.10 แสดงเงื่อนไขในการปฏิบัติงานและสภาพการปฏิบัติงานที่อยู่ในข่ายของการค้ามนุษย์

เงื่อนไขในการปฏิบัติงาน และสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในข่ายของการค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
อยู่	1.4	6
ไม่อยู่	94.6	473
ตอบอื่น ๆ		
ไม่อยู่ แต่อยู่ในด้านการสนับสนุนให้ขบวนการนี้ลดน้อยลงหรือหมดไปในอีก 10-20 ปีข้างหน้า	1.4	7
ย้ายที่อยู่ไปกับครอบครัว เลยไม่มีปัญหาเรื่องที่อยู่	1.4	7
ไม่ได้ทำงาน	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 94.6 ที่สภาพการปฏิบัติงานไม่ได้อยู่ในข่ายของการค้ามนุษย์ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.4 ที่ตอบว่าตนทำงานอยู่ในข่ายของการค้ามนุษย์ โดยมีผู้ตอบแบบสำรวจบางส่วนที่ตอบว่าตนไม่ได้อยู่ในข่ายการค้ามนุษย์ แต่ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า มีการทำงานในด้านการสนับสนุนให้ขบวนการนี้ลดน้อยลงหรือหมดไปในอนาคต

แผนภาพที่ 4.10 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นเงื่อนไขในการปฏิบัติงานและสภาพการปฏิบัติงาน

กระบวนการระหว่างการเดินทางไปต่างประเทศ

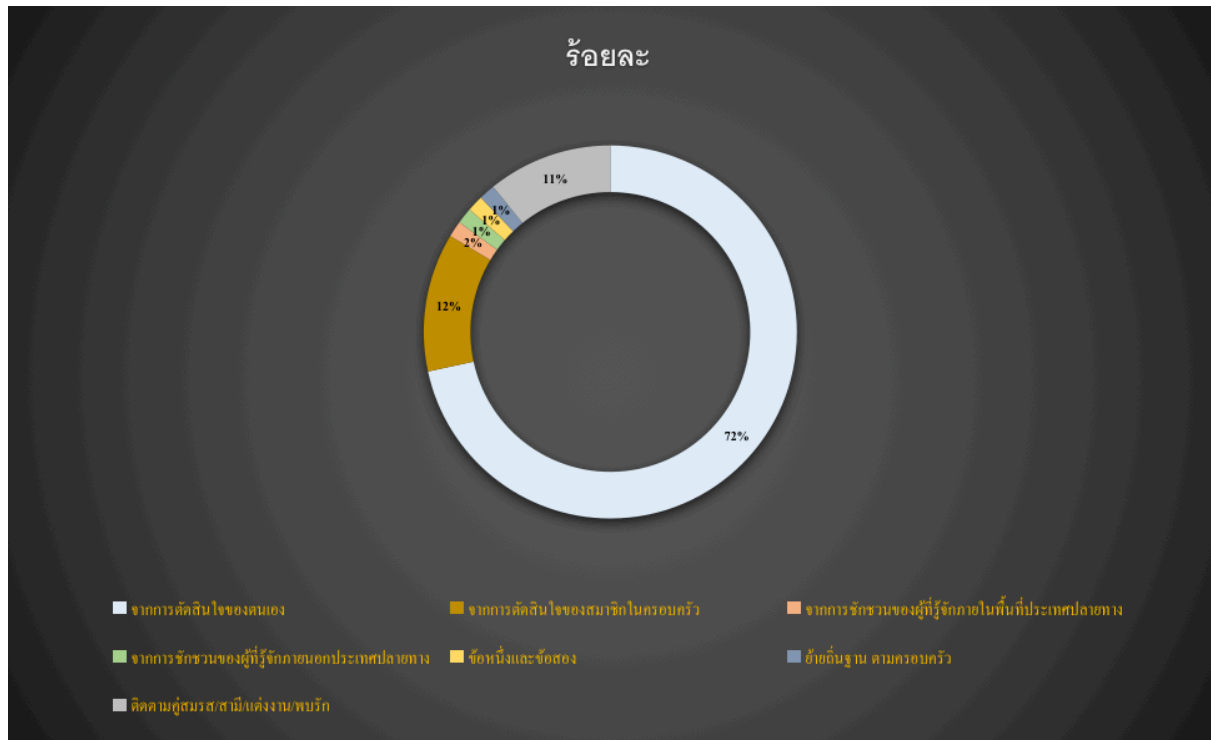
2.8 สาเหตุที่ท่านตัดสินใจไปทำงาน/เรียนในต่างประเทศ

ตารางที่ 4.11 แสดงสาเหตุที่ตัดสินใจไปทำงาน/เรียนในต่างประเทศ

สาเหตุที่ท่านตัดสินใจไปทำงาน/เรียนในต่างประเทศ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
จากการตัดสินใจของตนเอง	71.6	358
จากการตัดสินใจของสมาชิกในครอบครัว	12.0	60
จากการชักชวนของผู้ที่รู้จักภายในพื้นที่ประเทศปลายทาง	1.4	7
จากการชักชวนของผู้ที่รู้จักภายนอกประเทศปลายทาง	1.4	7
ข้อหนึ่งและข้อสอง	1.4	7
ย้ายถิ่นฐาน ตามครอบครัว	1.4	7
ติดตามคู่สมรส/สามี/แต่งงาน/พบรัก	10.8	54

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 71.6 กล่าวว่าสาเหตุที่ตัดสินใจไปทำงาน/เรียนในต่างประเทศ เป็นการตัดสินใจของตนเอง รองลงมาร้อยละ 12.0 เป็นการตัดสินใจของสมาชิกในครอบครัว และร้อยละ 10.8 ที่มีสาเหตุมาจากการติดตามคู่สมรส/สามี/แต่งงาน/พบรัก ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.4 ที่มีการตัดสินใจเพราะการชักชวนของผู้ที่รู้จักภายในพื้นที่และภายนอกพื้นที่ประเทศปลายทางในร้อยละที่เท่ากัน

แผนภาพที่ 4.11 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ ประเด็นสาเหตุในการตัดสินใจไปต่างประเทศ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการค้ามนุษย์

2.9 ท่านคิดว่า วิธีการออกนอกประเทศของกลุ่มเสี่ยงในกระบวนการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ออกนอกประเทศด้วยวิธีใด

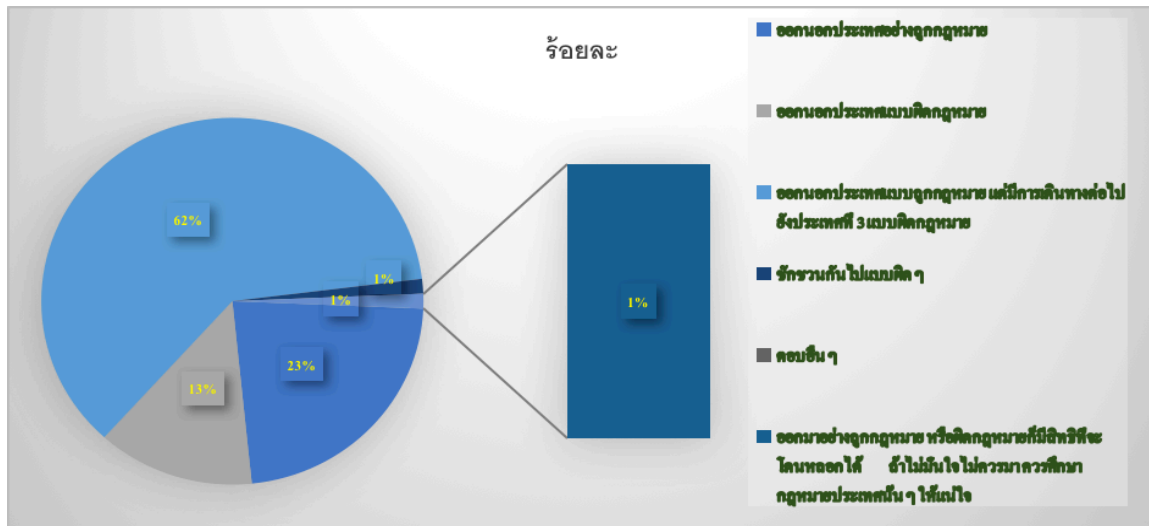
ตารางที่ 4.12 แสดงวิธีการออกนอกประเทศของกลุ่มเสี่ยงในกระบวนการค้ามนุษย์

วิธีการออกนอกประเทศของกลุ่มเสี่ยงในกระบวนการค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ออกนอกประเทศแบบถูกกฎหมาย แต่มีการเดินทางต่อไปยังประเทศที่ 3	61.3	307
แบบผิดกฎหมาย		
ออกนอกประเทศอย่างถูกกฎหมาย	22.7	213
ออกนอกประเทศแบบผิดกฎหมาย	13.3	66
ชักชวนกันไปแบบผิด ๆ	1.3	7
ตอบอื่น ๆ		
ออกมาอย่างถูกกฎหมาย หรือผิดกฎหมายก็มีสิทธิที่จะโดนหลอกได้ ถ้าไม่มั่นใจ ไม่ควรมา ควรศึกษากฎหมายประเทศนั้น ๆ ให้แน่ใจ	1.3	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 61.3 คิดว่าวิธีการออกนอกประเทศของกลุ่มเสี่ยงในกระบวนการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ ออกนอกประเทศแบบถูกกฎหมาย แต่มีการเดินทางต่อไป

ยังประเทศ ที่ 3 แบบผิดกฎหมาย รองลงมาร้อยละ 22.7 คิดว่าออกนอกประเทศอย่างถูกกฎหมาย และร้อยละ 13.3 คิดว่าออกนอกประเทศแบบผิดกฎหมาย ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.3 ที่คิดว่าเป็นการชักชวนกันไปแบบผิด ๆ และออกมาอย่างถูกกฎหมาย หรือผิดกฎหมายก็มีสิทธิที่จะโดนหลอกได้ ถ้าไม่มั่นใจไม่ควรมา อีกทั้งควรศึกษากฎหมายประเทศนั้น ๆ ให้แน่ใจ

แผนภาพที่ 4.12 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นวิธีการออกนอกประเทศของกลุ่มเสี่ยงในกระบวนการค้ามนุษย์

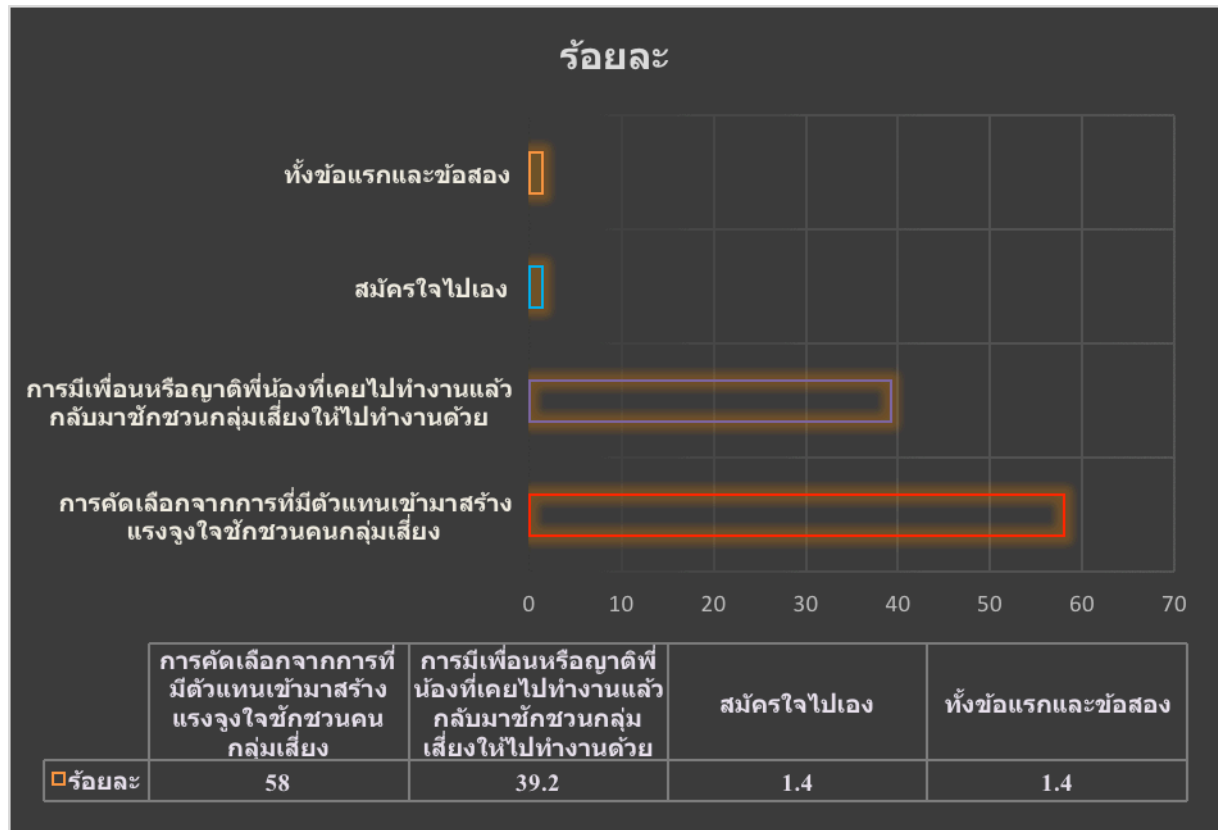
2.10 ท่านคิดว่ากระบวนการคัดเลือกคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อไปยังต่างประเทศส่วนใหญ่มีวิธีการอย่างไร

ตาราง 4.13 แสดงกระบวนการคัดเลือกคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อไปยังต่างประเทศ

กระบวนการคัดเลือกคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อไปยังต่างประเทศ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การคัดเลือกจากการที่มีตัวแทนเข้ามาสร้างแรงจูงใจชักชวนคนกลุ่มเสี่ยง	58.0	290
การมีเพื่อนหรือญาติพี่น้องที่เคยไปทำงานแล้วกลับมาชักชวนกลุ่มเสี่ยงให้ไปทำงานด้วย	39.2	196
สมัครใจไปเอง	1.4	7
ทั้งข้อแรกและข้อสอง	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 58.0 คิดว่ากระบวนการคัดเลือกคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อไปยังต่างประเทศ มีการคัดเลือกจากการที่มีตัวแทนเข้ามาสร้างแรงจูงใจชักชวนคนกลุ่มเสี่ยง รองลงมา ร้อยละ 39.2 คิดว่ามีเพื่อนหรือญาติพี่น้องที่เคยไปทำงานแล้วกลับมาชักชวนกลุ่มเสี่ยงให้ไปทำงานด้วย ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.4 ที่คิดว่าเป็นการสมัครใจไปเอง

แผนภาพที่ 4.13 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นกระบวนการคัดเลือกคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อไปยังต่างประเทศ

2.11 ท่านคิดว่า / ท่านเคยทราบหรือไม่เกี่ยวกับกระบวนการในการขนส่งแรงงานข้ามประเทศส่วนใหญ่ขนส่งกันโดยวิธีการเช่นไร

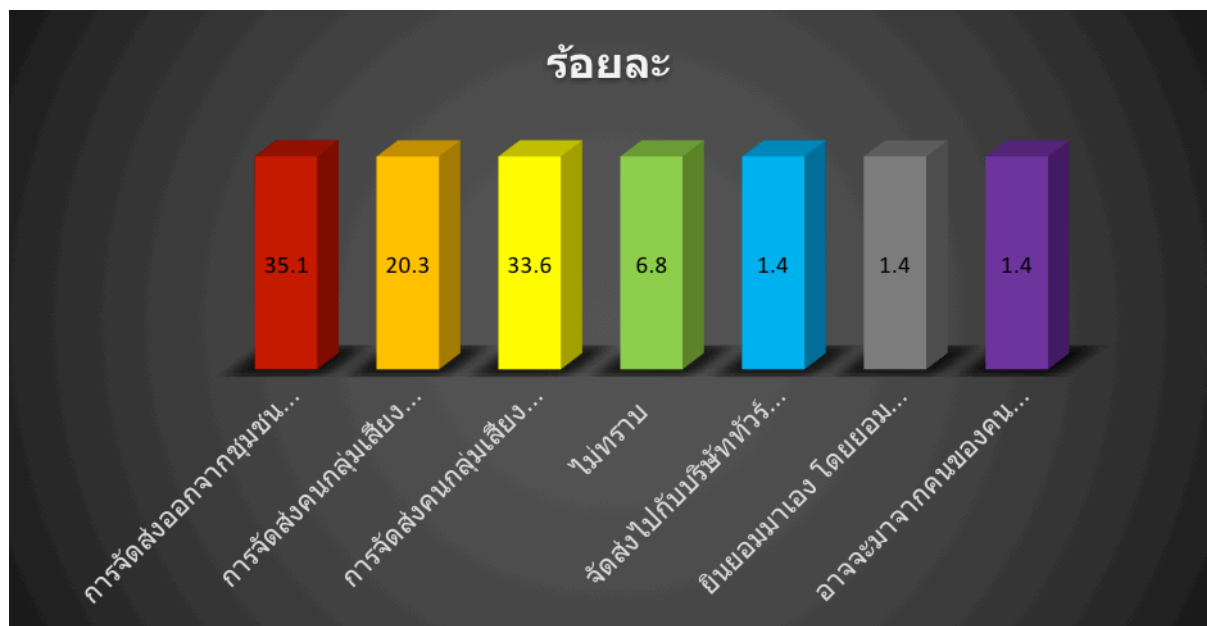
ตาราง 4.14 แสดงกระบวนการในการขนส่งแรงงานข้ามประเทศ

กระบวนการในการขนส่งแรงงานข้ามประเทศ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การจัดส่งออกจากชุมชนของกลุ่มเสี่ยงเอง	35.1	175
การจัดส่งคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อข้ามเขตบริเวณพื้นที่ประเทศปลายทาง	33.6	168
การจัดส่งคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อข้ามเขตบริเวณพื้นที่ชายแดนประเทศต้นทาง	20.3	101
ไม่ทราบ	6.8	35
ตอบอื่น ๆ		
จัดส่งไปกับบริษัททัวร์ และมีคนรอรับปลายทาง	1.4	7
ยินยอมมาเอง โดยยอมเสียค่าหัว	1.4	7
อาจจะมาจากคนของคนารู้จักอีกที	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 35.1 คิดว่ากระบวนการในการขนส่งแรงงานข้ามประเทศ มีการจัดส่งออกจากชุมชนของกลุ่มเสี่ยงเอง รองลงมาร้อยละ 33.6 และร้อยละ 20.3 คิดว่ามีการจัดส่งคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อข้ามเขตบริเวณพื้นที่ประเทศปลายทาง และมีการจัดส่งคนกลุ่มเสี่ยงเพื่อข้ามเขตบริเวณพื้นที่ชายแดนประเทศต้นทาง ตามลำดับ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.4 ที่คิดว่ากระบวนการในการขนส่งแรงงานข้ามประเทศนั้น มีการจัดส่งไปกับบริษัททัวร์และมีคนรอรับปลายทาง, เป็นการยินยอมมาเองโดยยอมเสียค่าหัว และเป็นการพาไปจากคนของคนที่รู้จัก ในร้อยละที่เท่ากัน

แผนภาพที่ 4.14 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ

ประเด็นกระบวนการในการขนส่งแรงงานข้ามประเทศ

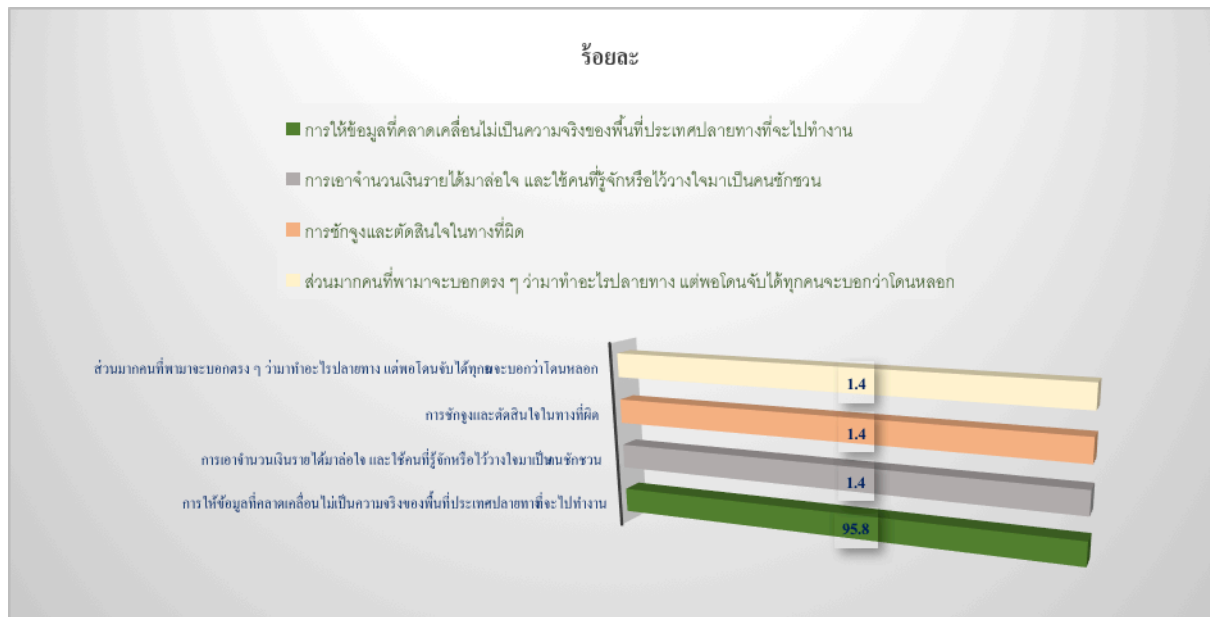
2.12 ท่านคิดว่า การล่อลวงกลุ่มเสี่ยง มักถูกกระทำโดยวิธีใดมากที่สุด

ตารางที่ 4.15 แสดงวิธีการล่อลวงกลุ่มเสี่ยง

วิธีการล่อลวงกลุ่มเสี่ยง	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ไม่เป็นความจริงของพื้นที่ประเทศปลายทางที่จะไปทำงาน	95.8	479
การเอาจำนวนเงินรายได้มาล่อใจ และใช้คนที่รู้จักหรือไว้วางใจมาเป็นคนชักชวน	1.4	7
ตอบอื่นๆ		
การชักจูงและตัดสินใจในทางที่ผิด	1.4	7
ส่วนมากคนที่พามาจะบอกตรง ๆ ว่ามาทำอะไรปลายทาง แต่พอโดนจับได้ทุกคนจะบอกว่าโดนหลอก	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 95.8 คิดว่าการล่อลวงกลุ่มเสี่ยงมักถูกกระทำโดยการให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ไม่เป็นความจริงของพื้นที่ประเทศปลายทางที่จะไปทำงาน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.4 คิดว่าวิธีการล่อลวงนั้นมีการเอาเงินจำนวนเงินรายได้มาล่อใจ และใช้คนที่รู้จักหรือไว้วางใจมาเป็นคนชักชวน, การชักจูงและตัดสินใจในทางที่ผิด และส่วนมากคนที่พามาจะบอกตรง ๆ ว่ามาทำอะไรปลายทาง แต่พอโดนจับได้ทุกคนจะบอกว่าโดนหลอก

แผนภาพที่ 4.15 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ ประเด็นวิธีการล่อลวงกลุ่มเสี่ยง

แหล่งการค้ามนุษย์ (Exploiters)

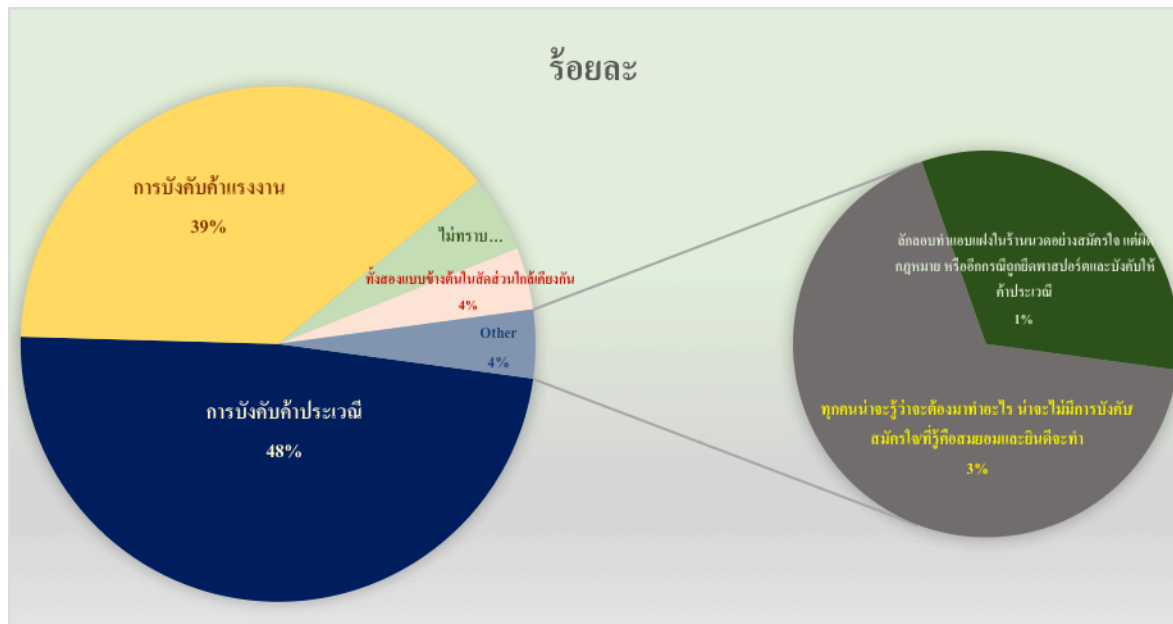
2.13 จากประสบการณ์ และการรับรู้ข่าวสารในประเทศที่ท่านอาศัย ท่านคิดว่าเส้นทางการบังคับค้ามนุษย์ส่วนใหญ่เป็นการค้ามนุษย์รูปแบบใด

ตารางที่ 4.16 เส้นทางการบังคับค้ามนุษย์

รูปแบบการบังคับค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การบังคับค้าประเวณี	48.3	242
การบังคับค้าแรงงาน	38.7	194
ไม่ทราบ	4.8	24
ตอบอื่น ๆ		
ทั้งสองแบบข้างต้นในสัดส่วนใกล้เคียงกัน	3.9	19
ทุกคนน่าจะรู้ว่าจะต้องมาทำอะไร น่าจะไม่มีใครบังคับ/สมัครใจ/ที่รู้คือสมยอม	2.9	14
และยินดีจะทำ		
ลักลอบทำแอบแฝงในร้านนวดอย่างสมัครใจ แต่ผิดกฎหมาย หรืออีกกรณีถูกยัด	1.4	7
พาสปอร์ตและบังคับให้ค้าประเวณี		

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 48.3 คิดว่ารูปแบบการค้ามนุษย์เป็นการบังคับค้าประเวณี รองลงมาร้อยละ 38.7 คิดว่าเป็นการบังคับค้าแรงงาน ร้อยละ 2.9 และร้อยละ 1.4 ที่คิดว่าทุกคนน่าจะรู้ว่าจะต้องมาทำอะไร น่าจะไม่มีการบังคับแต่เป็นการสมัครใจมา ซึ่งที่รู้ก็คือการสมยอมและยินดีที่จะทำ และมีการลักลอบทำแอบแฝงในร้านนวดอย่างสมัครใจ แต่ผิดกฎหมาย หรืออีกกรณีคือ การถูกยัดพาสปอร์ตและบังคับให้ค้าประเวณี

แผนภาพที่ 4.16 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ ประเด็นรูปแบบการค้ามนุษย์

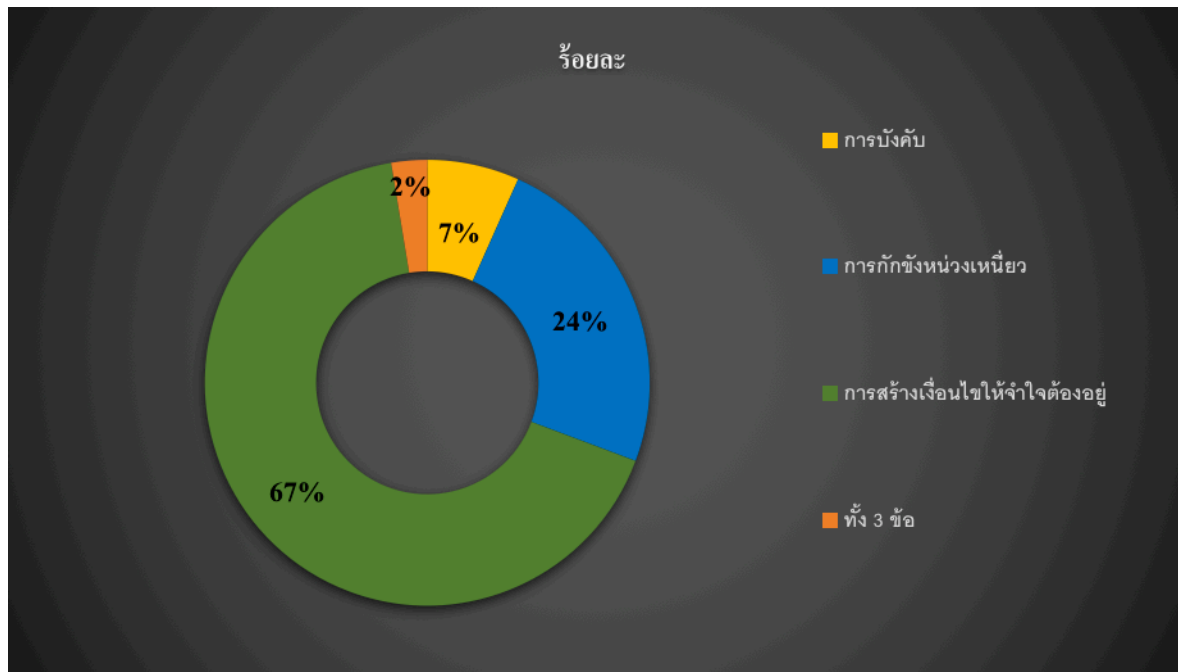
2.14 ท่านคิดว่า กลุ่มผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่ ถูกผู้ควบคุม กระทำการควบคุมด้วยวิธีการใดมากที่สุด

ตารางที่ 4.17 แสดงวิธีการที่กลุ่มผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกผู้ควบคุมกระทำ

วิธีการที่กลุ่มผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกผู้ควบคุมกระทำ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การสร้างเงื่อนไขให้จำใจต้องอยู่	66.7	333
การกักขังหน่วงเหนี่ยว	24.0	120
การบังคับ	6.7	34
ทั้ง 3 ข้อ	2.6	13

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 คิดว่า กลุ่มผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ถูกผู้ควบคุม กระทำการควบคุมด้วยวิธีการสร้างเงื่อนไขให้จำใจต้องอยู่ รองลงมาร้อยละ 24.0 คิดว่าใช้วิธีการกักขังหน่วงเหนี่ยว และร้อยละ 6.7 ใช้วิธีการบังคับ

แผนภาพที่ 4.17 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นวิธีการที่กลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกควบคุมกระทำ

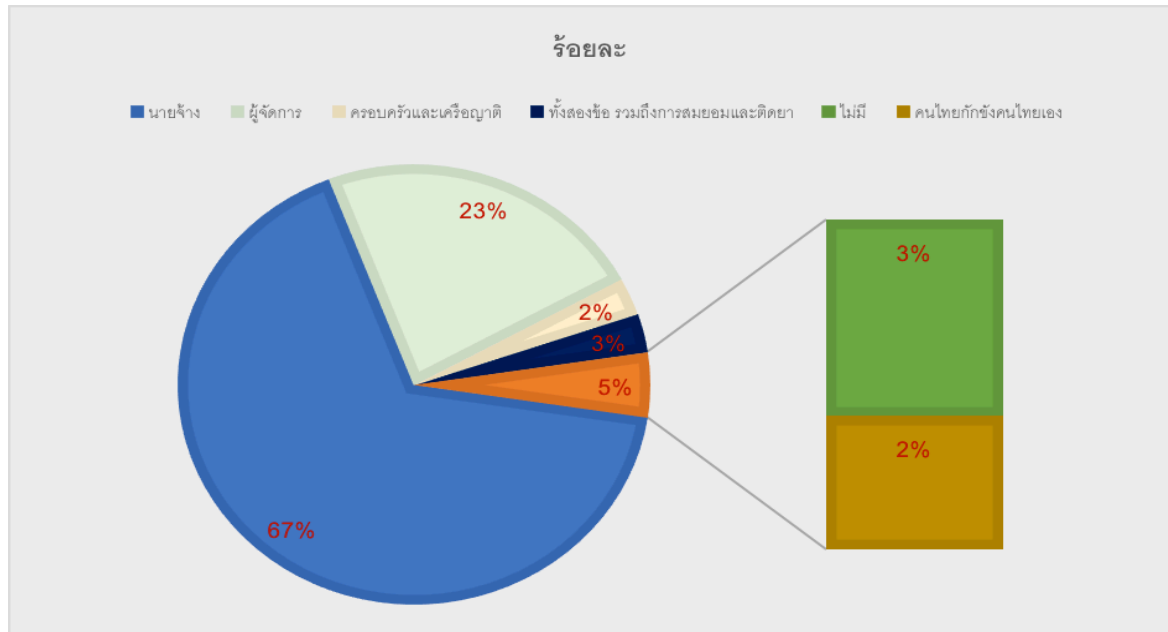

2.15 ท่านคิดว่า กลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่ มีผู้ใดเป็นผู้บังคับหรือกักขัง
ตารางที่ 4.18 แสดงผู้ที่บังคับหรือกักขังผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผู้ที่บังคับหรือกักขังผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
นายจ้าง	66.8	334
ผู้จัดการ	22.9	114
ครอบครัวและเครือญาติ	2.8	14
ตอบอื่น ๆ		
ทั้งสองข้อ รวมถึงการสมยอมและติดยา	2.8	14
ไม่มี	2.8	14
คนไทยกักขังคนไทยเอง	1.9	10

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 66.8 คิดว่ากลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่นายจ้างเป็นผู้บังคับหรือกักขัง รองลงมาร้อยละ 22.9 คิดว่ามีผู้จัดการเป็นผู้ที่บังคับหรือกักขังผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และร้อยละ 2.8 คิดว่ามีครอบครัวและเครือญาติบังคับ และมีการสมยอมและติดยาใน ร้อยละที่เท่ากัน

แผนภาพที่ 4.18 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจในประเด็นผู้ที่บังคับหรือกักขังผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

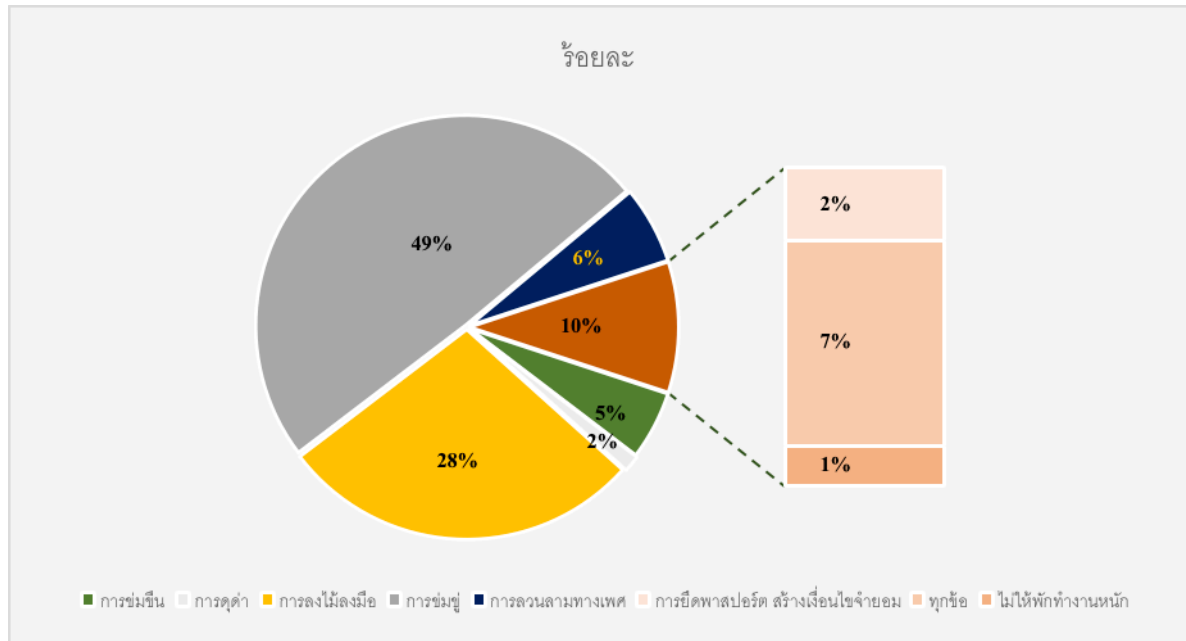

ตารางที่ 4.19 แสดงวิธีการกระทำทารุณ

วิธีการกระทำทารุณ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การข่มขู่	49.3	246
การลงไม้ลงมือ	28.0	140
การลวนลามทางเพศ	6.0	30
การข่มขืน	5.3	26
การยัดยาสปอร์ต สร้างเงื่อนไขจำยอม	2.3	11
การดูค่า	1.3	7
ตอบอื่นๆ		
ทุกข้อ	6.5	33
ไม่ให้พัก แต่ทำงานหนัก	1.3	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 49.3 คิดว่ากลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่มักถูกกระทำทารุณด้วยวิธีการข่มขู่มากที่สุด ร้อยละ 28.0 คิดว่าถูกกระทำทารุณด้วยการลงไม้ลงมือ และร้อยละ 6.0, 5.3 คิดว่าถูกกระทำโดยการลวนลามทางเพศ และการข่มขืน ตามลำดับ

แผนภาพที่ 4.19 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ในประเด็นวิธีการกระทำทารุณกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในพื้นที่การค้ามนุษย์ (Addressing the exploitation)

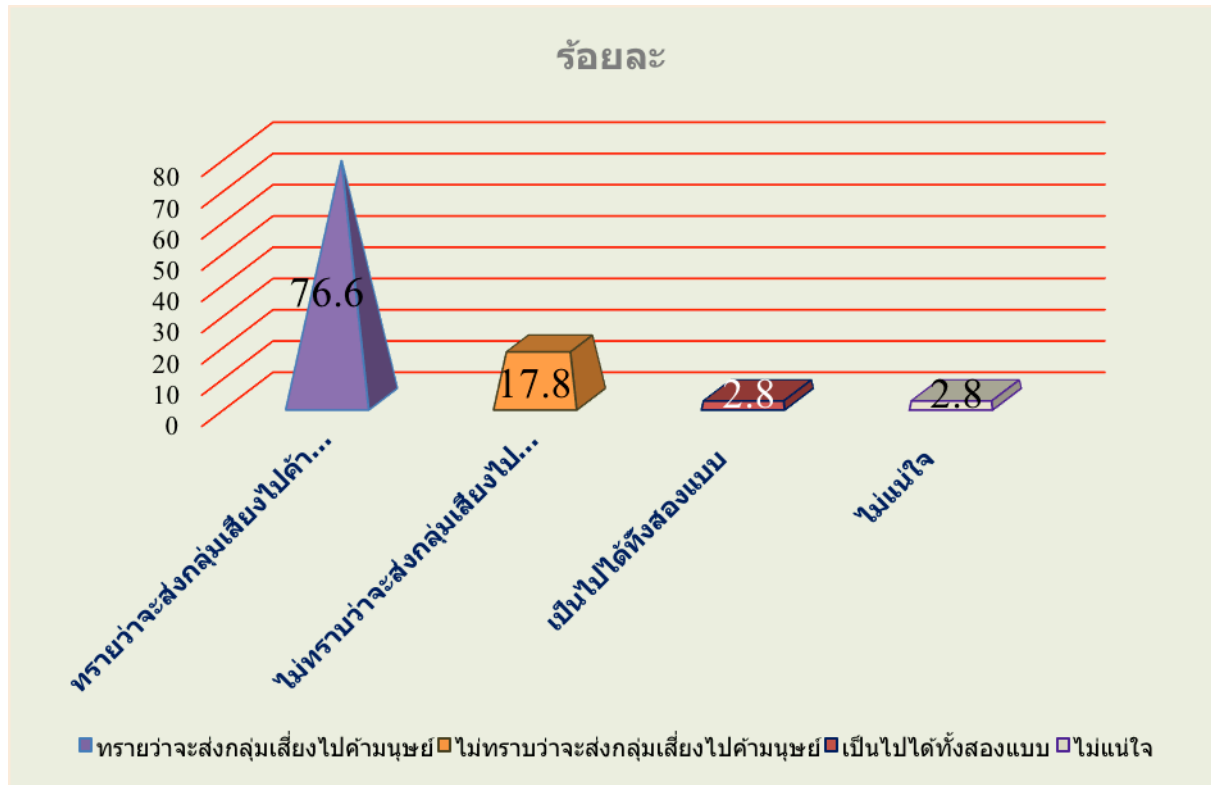
2.16 ท่านคิดว่าผู้คัดเลือกกลุ่มเสี่ยงมีความสัมพันธ์ หรือรู้เห็นกับผู้ดำเนินการขนส่งกลุ่มผู้เสียหายไปค้ามนุษย์หรือไม่

ตารางที่ 4.20 แสดงความสัมพันธ์ของผู้คัดเลือกกลุ่มเสี่ยง ในการรู้เห็นกับผู้ดำเนินการขนส่งกลุ่มผู้เสียหายไปค้ามนุษย์

ความสัมพันธ์ของผู้คัดเลือกกลุ่มเสี่ยง ในการรู้เห็นกับผู้ดำเนินการขนส่งกลุ่มผู้เสียหายไปค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ทราบว่าจะส่งกลุ่มเสี่ยงไปค้ามนุษย์	76.6	383
ไม่ทราบว่าจะส่งกลุ่มเสี่ยงไปค้ามนุษย์	17.8	89
เป็นไปได้ทั้งสองแบบ	2.8	14
ไม่แน่ใจ	2.8	14

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 76.6 คิดว่า ผู้คัดเลือกกลุ่มเสี่ยงทราบและรู้เห็นกับผู้ดำเนินการขนส่งกลุ่มผู้เสียหายไปค้ามนุษย์ รองลงมาร้อยละ 17.8 คิดว่าไม่ทราบว่าจะส่งกลุ่มเสี่ยงไปค้ามนุษย์ และร้อยละ 2.8 คิดว่าเป็นไปได้ทั้งสองแบบและไม่แน่ใจ ในร้อยละที่เท่ากัน

แผนภาพที่ 4.20 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นความสัมพันธ์ของผู้คัดเลือกลุ่มเสี่ยงในการรู้เห็นกับผู้ดำเนินการขนส่งกลุ่มผู้เสียหายไปค้ามนุษย์

ผู้เสียหายในการค้ามนุษย์

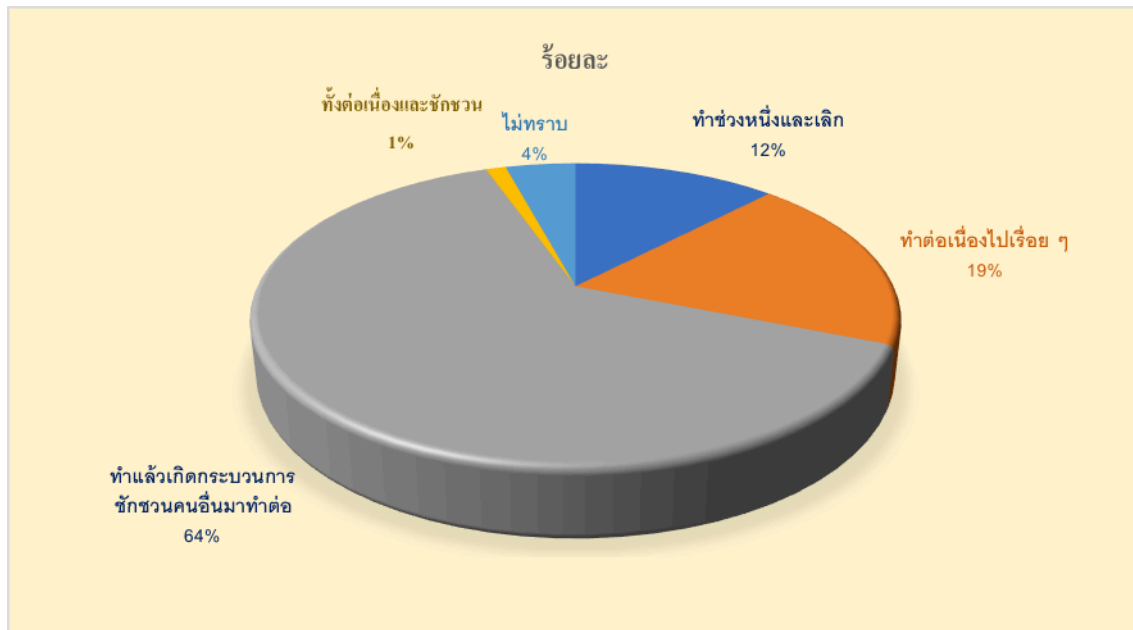
2.17 จากประสบการณ์ที่ท่านเคยพบเห็น หรือเคยได้ยินมา ท่านคิดว่ากลุ่มผู้ถูกค้ามนุษย์ส่วนใหญ่
จะมีช่วงระยะเวลาการถูกค้ามนุษย์แบบใด

ตารางที่ 4.21 ระยะเวลาการถูกค้ามนุษย์

ระยะเวลาการถูกค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ทำแล้วเกิดกระบวนการชักชวนคนอื่นมาทำต่อ	63.5	317
ทำต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ	18.9	95
ทำช่วงหนึ่งและเลิก	12.2	61
ไม่ทราบ	4.2	21
ทั้งต่อเนื่องและชักชวน	1.2	6

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 63.5 คิดว่ากลุ่มผู้ถูกค้ามนุษย์ส่วนใหญ่
มีการทำแล้วเกิดกระบวนการชักชวนคนอื่นมาทำต่อ รองลงมาร้อยละ 18.9 คิดว่ากลุ่มผู้ถูกค้ามนุษย์
มักทำงานต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ และร้อยละ 12.2 คิดว่าทำช่วงหนึ่งและเลิก มีเพียงร้อยละ 1.2 ที่คิดว่า
กลุ่มผู้ถูกค้าจะมีการทำงานต่อเนื่องและชักชวนผู้อื่นมาทำด้วย

แผนภาพที่ 4.21 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ ประเด็นระยะเวลาการถูกค้ามนุษย์

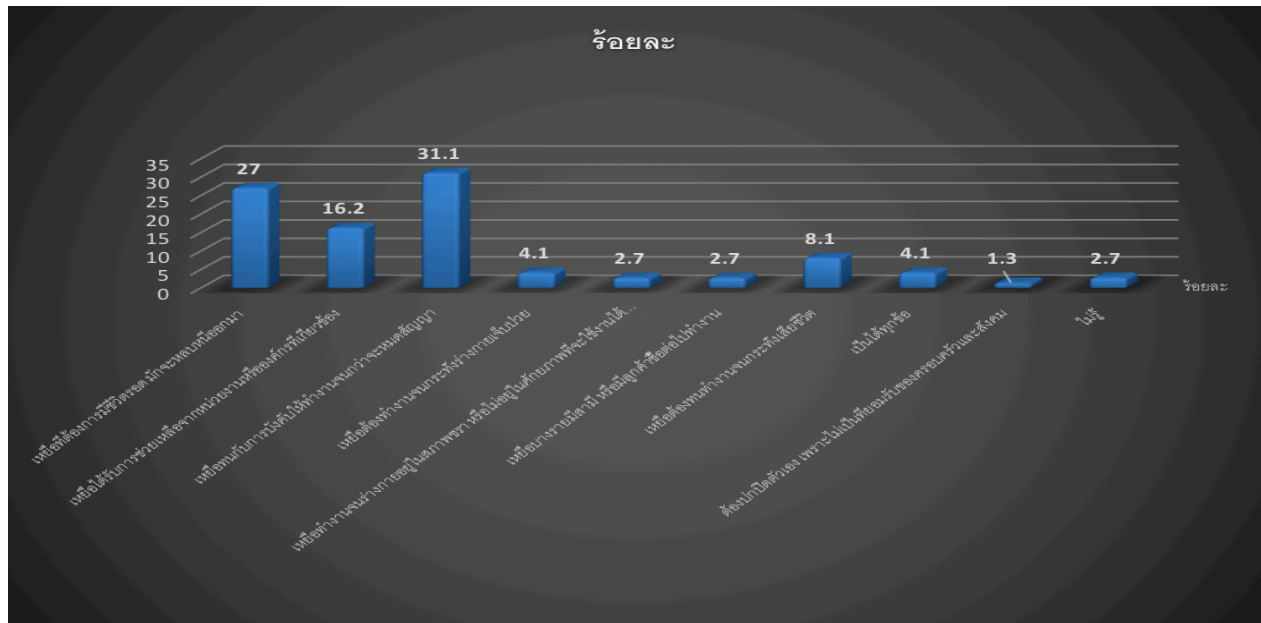
2.18 จากประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายพบว่าปลายทางของผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่ มีวิถีชีวิตเป็นเช่นไร

ตารางที่ 4.22 แสดงปลายทางวิถีชีวิตของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ปลายทางวิถีชีวิตของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ผู้เสียหายทนกับการบังคับให้ทำงานจนกว่าจะหมดสัญญา	31.1	155
ผู้เสียหายที่ต้องการมีชีวิตรอด มักจะหลบหนีออกมา	27.0	135
ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง	16.2	81
ผู้เสียหายต้องทนทำงานจนกระทั่งเสียชีวิต	8.1	40
ผู้เสียหายต้องทำงานจนกระทั่งร่างกายเจ็บป่วย	4.1	21
เป็นได้ทุกข้อ	4.1	21
ผู้เสียหายทำงานจนร่างกายอยู่ในสภาพชรา หรือไม่อยู่ในสภาวะที่ทำงานได้	2.7	13
อีก		
ผู้เสียหายบางรายมีสามี หรือมีลูกค้าซื้อต่อไปทำงาน	2.7	13
ตอบอื่น ๆ		
ไม่รู้	2.7	14
ต้องปกปิดตัวเอง เพราะ ไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัวและสังคม	1.3	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 31.1 คิดว่าปลายทางของผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหาย ค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ มีวิถีชีวิตที่ต้องทนกับการบังคับให้ทำงานจนกว่าจะหมดสัญญา รองลงมา ร้อยละ 27.0 คิดว่าผู้เสียหายที่ต้องการมีชีวิตรอด มักจะหลบหนีออกมา ร้อยละ 16.2 และร้อยละ 8.1 คิดว่าผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง และผู้เสียหายต้องทนทำงานจนกระทั่งเสียชีวิต ตามลำดับ

แผนภาพที่ 4.22 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจต่อประเด็นความคิดเห็นต่อปลายทางวิถีชีวิตของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

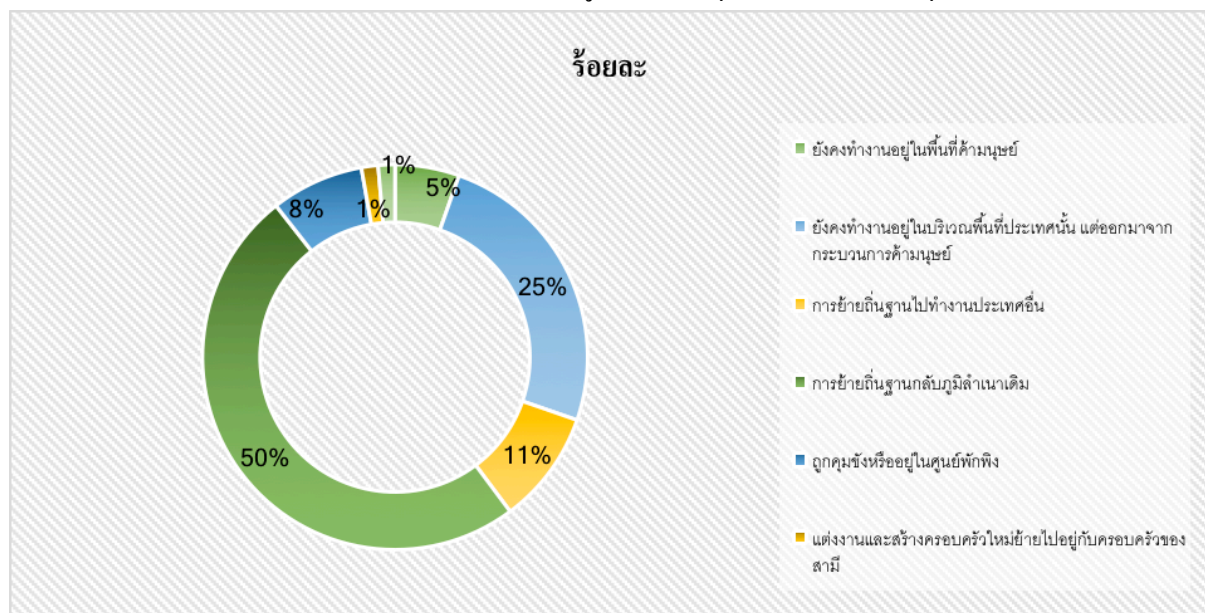
2.19 จากประสบการณ์ที่ท่านทราบหรือพบเห็น ภายหลังจากการหลุดพ้นจากการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แล้ว ส่วนใหญ่กลุ่มผู้เสียหายมีการโยกย้ายถิ่นฐานไปในที่ใด

ตาราง 4.23 แสดงการโยกย้ายถิ่นฐานของผู้ตกเป็นผู้เสียหาย หลังจากหลุดพ้นจากการถูกค้ามนุษย์

การโยกย้ายถิ่นฐานของผู้ตกเป็นผู้เสียหาย หลังจากหลุดพ้นจากการถูกค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การย้ายถิ่นฐานกลับภูมิลำเนาเดิม	49.6	248
ยังคงทำงานอยู่ในบริเวณพื้นที่ประเทศนั้น แต่ออกมาจากกระบวนการค้ามนุษย์	24.9	125
การย้ายถิ่นฐานไปทำงานประเทศอื่น	9.5	47
ถูกคุมขังหรืออยู่ในศูนย์พักพิง	7.8	39
ยังคงทำงานอยู่ในพื้นที่ค้ามนุษย์	5.4	27
แต่งงานและสร้างครอบครัวใหม่ย้ายไปอยู่กับครอบครัวของสามี	1.4	7
ตอบอื่น ๆ		
ยังค้ามนุษย์อยู่ที่เดิม แต่คนที่ค้าสมยอมเพราะติดยาหรือต้องการรายได้ให้มาก ๆ	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 49.6 คิดว่าภายหลังจากการหลุดพ้นจากการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้ว ส่วนใหญ่กลุ่มผู้เสียหายมีการโยกย้ายถิ่นฐานกลับภูมิลำเนาเดิม รองลงมาร้อยละ 24.9 คิดว่าผู้เสียหายยังคงทำงานอยู่ในบริเวณพื้นที่ประเทศนั้น แต่ออกมาจากกระบวนการค้ามนุษย์ และร้อยละ 9.5, ร้อยละ 7.8 คิดว่าผู้เสียหายจะมีการย้ายถิ่นฐานไปทำงานประเทศอื่น และมีการถูกคุมขังหรืออยู่ในศูนย์พักพิง ตามลำดับ ซึ่งร้อยละ 5.4 คิดว่าผู้เสียหายยังคงทำงานอยู่ในพื้นที่ค้ามนุษย์

แผนภาพที่ 4.23 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นวิธีการบำบัดและฟื้นฟูหลังจากหลุดพ้นจากการค้ามนุษย์

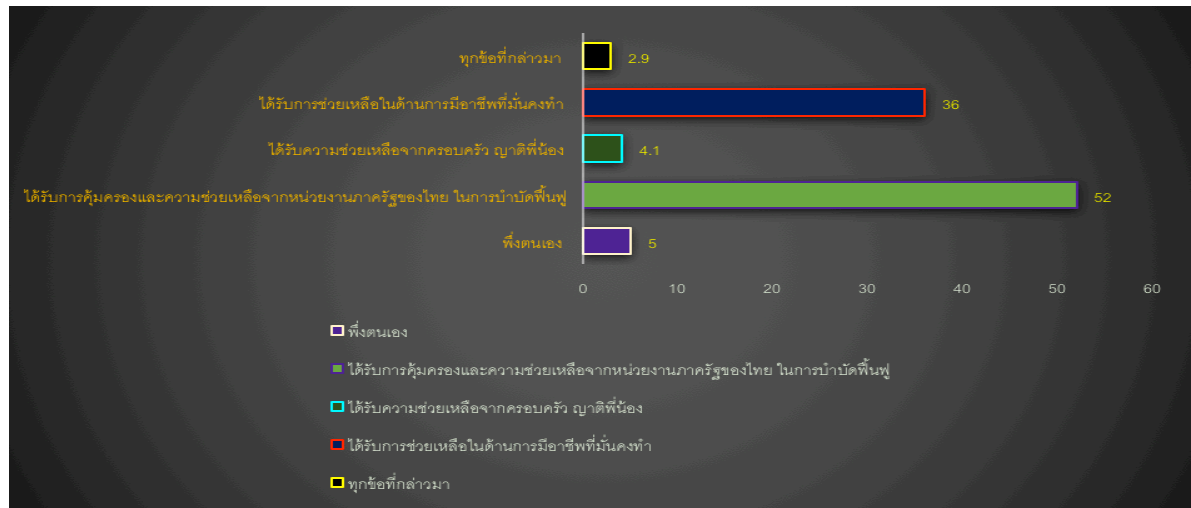
2.20 ท่านคิดว่า กลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ควรได้รับการบำบัดและฟื้นฟูหลังจากหลุดพ้นจากการค้ามนุษย์ด้วยวิธีใด

ตารางที่ 4.24 แสดงวิธีการบำบัดและฟื้นฟูหลังจากหลุดพ้นจากการค้ามนุษย์

วิธีการบำบัดและฟื้นฟูหลังจากหลุดพ้นจากการค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐของไทยในการบำบัดฟื้นฟู	52.0	260
ได้รับการช่วยเหลือในด้านการมีอาชีพที่มั่นคงทำพึ่งตนเอง	36.0	180
ได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัว ญาติพี่น้อง	5.0	25
ได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัว ญาติพี่น้อง	4.1	20
ทุกข้อที่กล่าวมา	2.9	15

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 52.0 คิดว่ากลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ควรได้รับการบำบัดและฟื้นฟูหลังจากหลุดพ้นจากการค้ามนุษย์ ด้วยการคุ้มครองและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐของไทย ในการบำบัดฟื้นฟู รองลงมาร้อยละ 36.0 คิดว่าควรได้รับการช่วยเหลือในด้านการมีอาชีพที่มั่นคงทำ และร้อยละ 5.0, ร้อยละ 4.1 คิดว่าควรพึ่งตนเอง และควรได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวและญาติพี่น้อง ตามลำดับ

แผนภาพที่ 4.24 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นวิธีการบำบัดและฟื้นฟูหลังจากหลุดพ้นจากการค้ามนุษย์

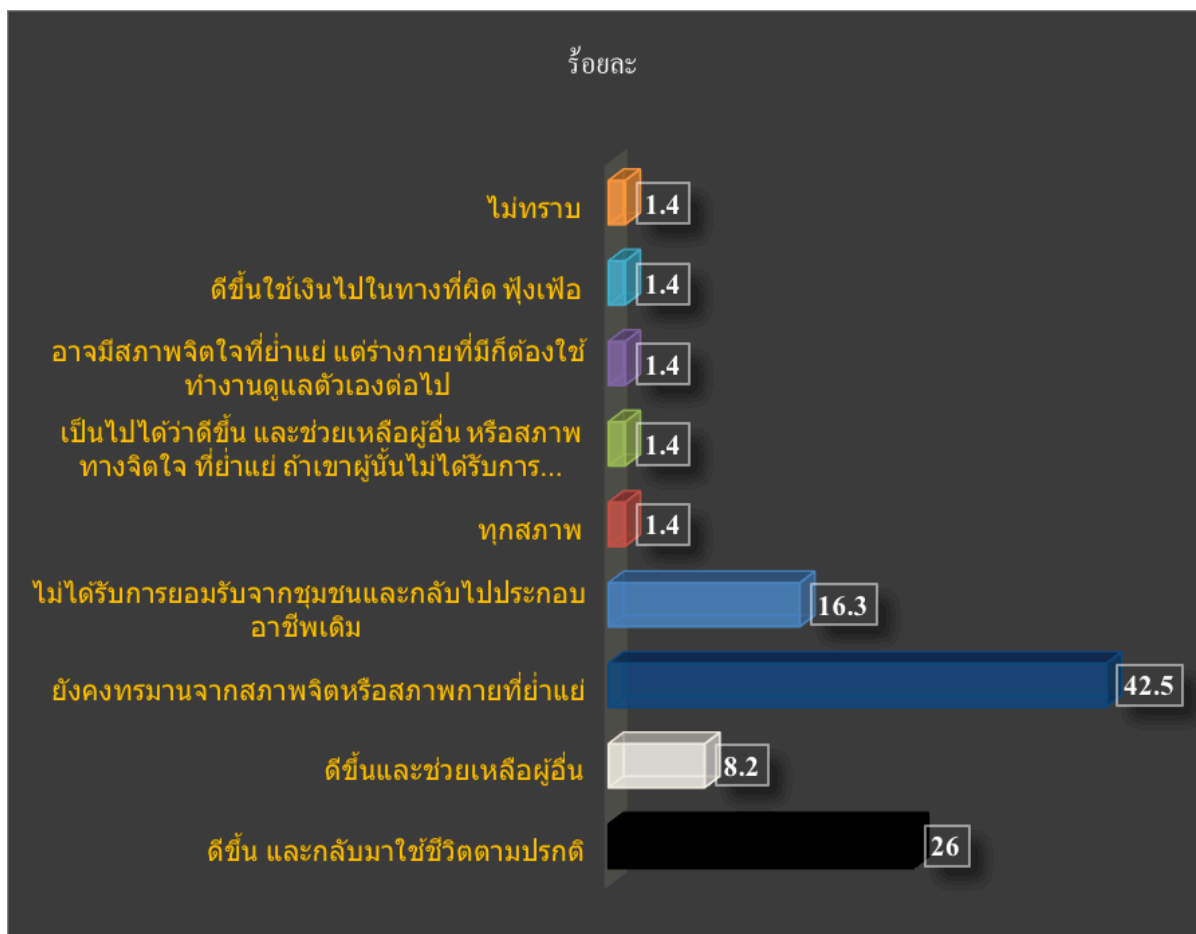
2.21 ท่านคิดว่ากระบวนการพึ่งพาตัวเองของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่เป็นเช่นไร

ตารางที่ 4.25 แสดงกระบวนการพึ่งพาตัวเองของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กระบวนการพึ่งพาตัวเองของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ยังคงทรมานจากสภาพจิตใจหรือสภาพกายที่ย่ำแย่	42.5	213
ดีขึ้น และกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ	26.0	130
ไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนและกลับไปประกอบอาชีพเดิม	16.3	81
ดีขึ้นและช่วยเหลือผู้อื่น	8.2	41
ทุกสภาพ	1.4	7
ตอบอื่น ๆ		
เป็นไปไม่ได้ว่าดีขึ้น และช่วยเหลือผู้อื่น หรือสภาพทางจิตใจ ที่ย่ำแย่ ถ้าเขาผู้นั้นไม่ได้รับการเยียวยาทางด้านจิตใจหรือไม่ได้รับการเหลียวแล	1.4	7
อาจมีสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ แต่ร่างกายที่มีก็ต้องใช้ทำงานดูแลตัวเองต่อไป	1.4	7
ดีขึ้นใช้เงินไปในทางที่ผิด ฟุ้งเฟ้อ	1.4	7
ไม่ทราบ	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 42.5 คิดว่ากระบวนการพึ่งพาตัวเองของผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายส่วนใหญ่ยังคงทรمانจากสภาพจิตหรือสภาพกายที่ย่ำแย่ รองลงมาร้อยละ 26.0 คิดว่าผู้เสียหายจะมีอาการที่ดีขึ้น และสามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ ร้อยละ 16.3 คิดว่า ผู้เสียหายนั้นจะไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนและกลับไปประกอบอาชีพเดิม มีเพียงร้อยละ 8.2 ที่คิดว่าผู้เสียหายจะดีขึ้น และช่วยเหลือผู้อื่น

แผนภาพที่ 2.25 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นกระบวนการพึ่งพาตัวเองของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

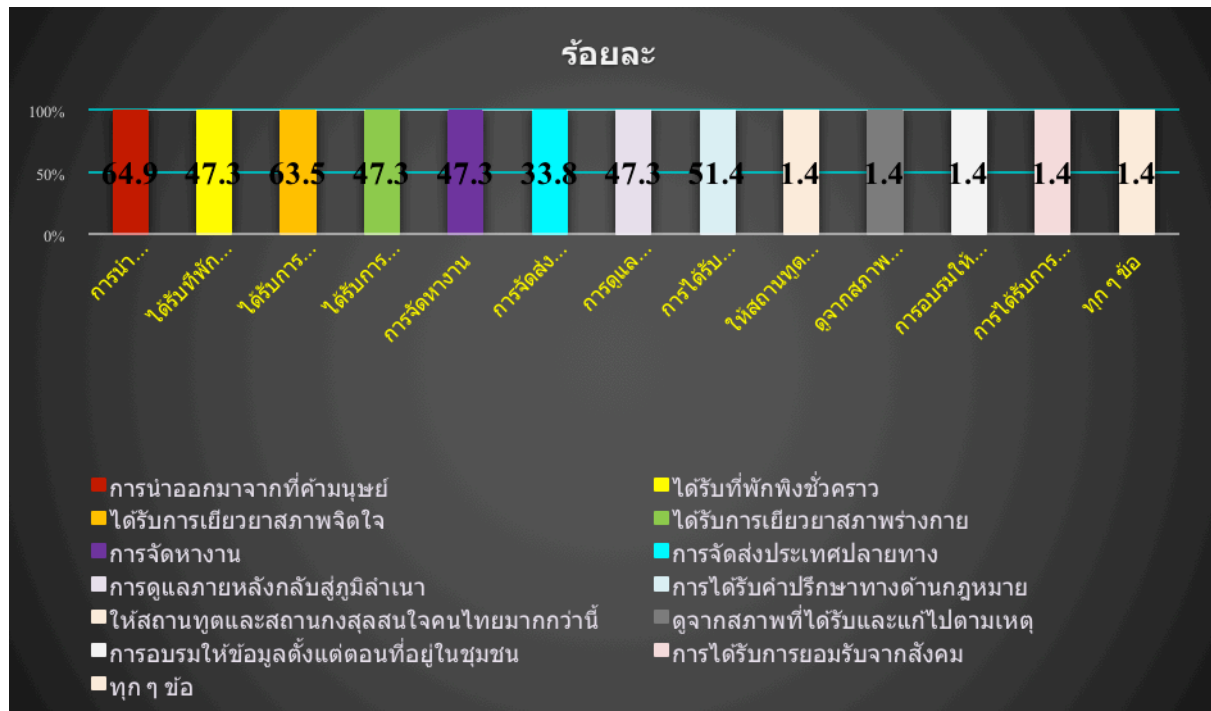
2.22 ท่านคิดว่ากระบวนการให้ความช่วยเหลือจากองค์กร กระบวนการใดที่มีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตารางที่ 4.26 แสดงกระบวนการให้ความช่วยเหลือ

กระบวนการให้ความช่วยเหลือ	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การนำผู้เสียหายออกมาจากที่ค้ามนุษย์	64.9	325
ได้รับการเยียวยาสภาพจิตใจ	63.5	318
การได้รับคำปรึกษาทางด้านกฎหมาย	51.4	257
การดูแลภายหลังกลับสู่ภูมิลำเนา	47.3	237
ได้รับที่พักพิงชั่วคราว	47.3	237
ได้รับการเยียวยาสภาพร่างกาย	47.3	237
การจัดหางาน	47.3	237
การจัดส่งประเทศปลายทาง	33.8	169
ตอบอื่น ๆ		
ให้สถานทูตและสถานกงสุลสนใจคนไทยมากกว่านี้	1.4	7
ดูจากสภาพที่ได้รับและแก้ไขไปตามเหตุ	1.4	7
การอบรมให้ข้อมูลตั้งแต่ตอนที่อยู่ในชุมชน	1.4	7
การได้รับการยอมรับจากสังคม	1.4	7
ทุก ๆ ข้อ	1.4	7

จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจคิดว่ากระบวนการให้ความช่วยเหลือจากองค์กรที่สำคัญและจำเป็นมากที่สุดอันดับที่หนึ่งคือ ร้อยละ 64.9 คิดว่าควรมีการนำผู้เสียหายออกมาจากที่ค้ามนุษย์ อันดับสองคือร้อยละ 63.5 คิดว่าผู้เสียหายควรได้รับการเยียวยาสภาพจิตใจ อันดับสามคือ ร้อยละ 51.4 คิดว่าผู้เสียหายควรได้รับคำปรึกษาทางด้านกฎหมาย และอันดับที่สี่คือ ร้อยละ 47.3 คิดว่าควรมีการดูแลภายหลังกลับสู่ภูมิลำเนา, การได้รับที่พักพิงชั่วคราว, การได้รับการเยียวยาสภาพร่างกาย และการจัดหางานให้ ในร้อยละที่เท่ากันและอันดับห้าคือ ร้อยละ 33.8 คิดว่าควรมีการจัดส่งกลับไปยังประเทศปลายทาง

แผนภาพที่ 4.26 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจประเด็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ

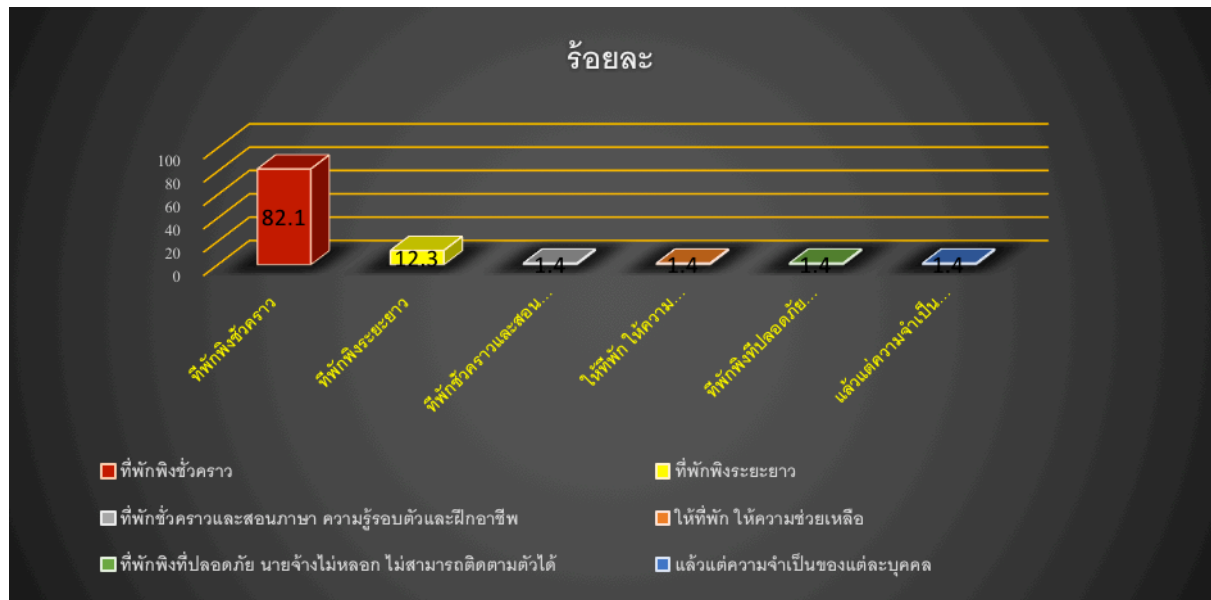
2.23 ในกระบวนการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ศูนย์พักพิงควรจัดให้บริการในรูปแบบใด ในความคิดของท่าน

ตารางที่ 4.27 แสดงกระบวนการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

รูปแบบการจัดบริการของศูนย์พักพิง	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ที่พักพิงชั่วคราว	82.1	410
ที่พักพิงระยะยาว	12.3	62
ตอบอื่น ๆ		
ที่พักชั่วคราวและสอนภาษา ความรู้รอบตัวและฝึกอาชีพ	1.4	7
ให้ที่พัก ให้ความช่วยเหลือ	1.4	7
ที่พักพิงที่ปลอดภัย นายจ้างไม่หลอก ไม่สามารถติดตามตัวได้	1.4	7
แล้วแต่ความจำเป็นของแต่ละบุคคล	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.1 คิดว่าในกระบวนการช่วยเหลือเบื้องต้น ควรจัดให้บริการที่พักพิงชั่วคราวให้แก่ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รองลงมาร้อยละ 12.3 คิดว่าควรมีการจัดในรูปแบบที่พักพิงระยะยาว และร้อยละ 1.4 คิดว่าควรมีการจัดที่พักพิงชั่วคราวและสอนภาษา ความรู้รอบตัว และการฝึกอาชีพ เพื่อจะไม่ให้นายจ้างหลอกหรือไม่สามารถติดตามตัวได้

แผนภาพที่ 4.27 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ ประเด็นรูปแบบการจัดบริการของศูนย์พักพิง

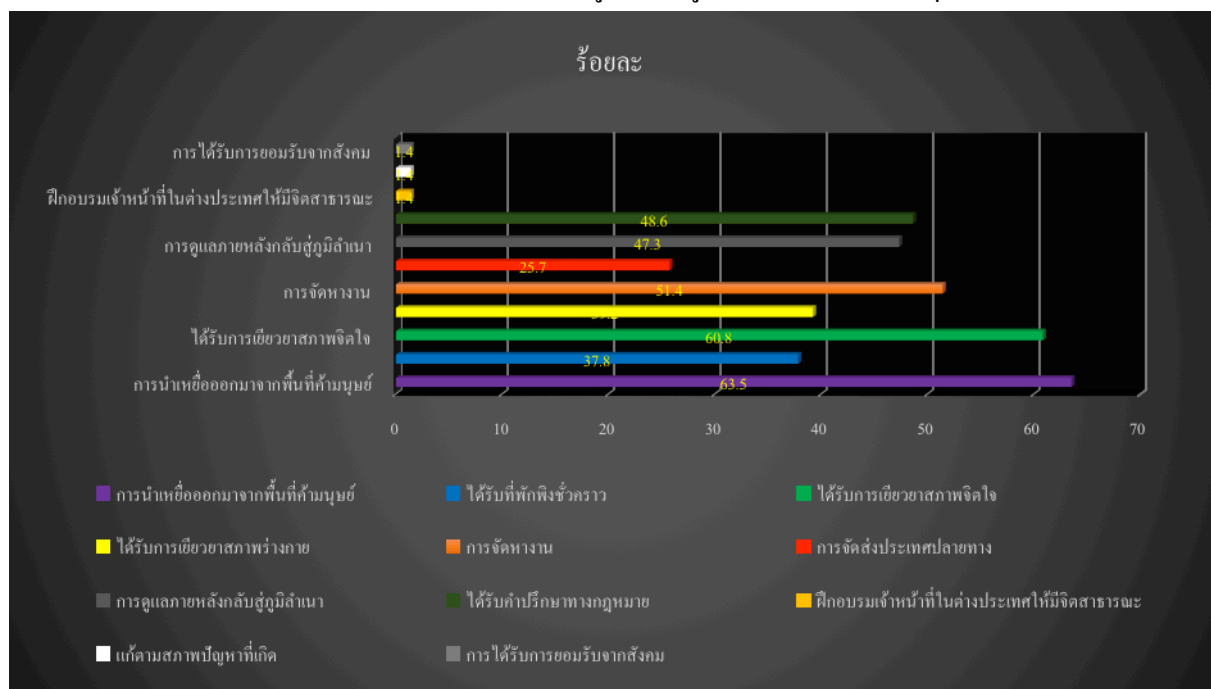
2.24 ท่านคิดว่าการให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้านใดมีประโยชน์มากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตารางที่ 4.28 แสดงการให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
การนำผู้เสียหายออกมาจากพื้นที่ค้ามนุษย์	63.5	318
ได้รับการเยียวยาสภาพจิตใจ	60.8	304
การจัดหางาน	51.4	196
ได้รับคำปรึกษาทางกฎหมาย	48.6	243
การดูแลภายหลังกลับสู่ภูมิลำเนา	47.3	237
ได้รับการเยียวยาสภาพร่างกาย	39.2	19
ได้รับที่พักพิงชั่วคราว	37.8	189
การจัดส่งประเทศปลายทาง	25.7	129
ตอบอื่น ๆ		
ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในต่างประเทศให้มีจิตสาธารณะ	1.4	7
แก้ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	1.4	7
การได้รับการยอมรับจากสังคม	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจเมื่อให้ผู้ตอบแบบสำรวจเลือกวิธีการให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ วิธีใดที่มีประโยชน์มากที่สุด โดยให้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อนั้น ผู้ตอบแบบสำรวจตอบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือร้อยละ 63.5 คิดว่าควรมีการนำผู้เสียหายออกมาจากพื้นที่ค้ามนุษย์ อันดับที่สอง คือร้อยละ 60.8 คิดว่าผู้เสียหายควรได้รับการเยียวยาสภาพจิตใจ อันดับที่สาม คือร้อยละ 51.4 คิดว่าควรมีการจัดหางานให้ผู้เสียหาย อันดับที่สี่ คือร้อยละ 48.7 คิดว่ามีการดูแลภายหลังกลับสู่ภูมิลำเนา อันดับที่ยี่ห้า คือร้อยละ 39.2 คิดว่าผู้เสียหายควรได้รับการเยียวยาสภาพร่างกาย ส่วนร้อยละ 37.8 และร้อยละ 25.7 คิดว่าผู้เสียหายควรได้รับที่พักพิงชั่วคราวและมีการจัดส่งประเทศปลายทาง ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 1.4 ที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เช่น ควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในต่างประเทศให้มีจิตสาธารณะ ควรมีการแก้ปัญหาตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และควรมีการสร้างให้เกิดการยอมรับจากสังคม เป็นต้น

แผนภาพที่ 4.28 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นการให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

2.25 ท่านคิดว่า การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบใดที่มีความจำเป็นและยังไม่ได้มีกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ในประเด็นของรูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่มีความจำเป็นและยังไม่มีกระบวนการให้ความช่วยเหลือ สามารถแบ่งออกเป็น ดังนี้

กระบวนการที่จำเป็น	รูปแบบการให้ความช่วยเหลือ
การให้ความรู้/การให้การศึกษา	1. จัดชั้นเรียนหรือสนับสนุนทางการศึกษา พื้นฐาน หรือการจัดอบรมในสถานศึกษา ตั้งแต่ประถมให้ได้อินได้ฟังก่อนจะพลาดโอกาสที่ดี ๆ ไปให้มีวิทยากรที่มีความรู้จริงมีประสบการณ์เข้าไปแทรกในการให้ความรู้ 2. การจัดหางานที่มั่นคงซึ่งเป็นต้นเหตุหลักที่ไม่ทำให้ตกเป็นผู้เสียหาย 3. การอบรมหรือการให้คำแนะนำในทุกเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในต่างประเทศก่อนที่จะโดนชักจูง 4. การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของกฎหมายคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ สำหรับผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หรือทำให้มีสถานะทางวิชาที่ถูกต้อง และความรู้เกี่ยวกับกระบวนการติดตามถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหลังจากออกจากพื้นที่ ความรู้เกี่ยวกับ การเรียกร้องค่าเสียหาย จากผู้ล่อลวง 5. การให้ความรู้เกี่ยวกับด้านภาษา ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของประเทศปลายทาง 6. การให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศที่จะไป ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และสิทธิต่าง ๆ ในการทำงาน 7. การจัดตั้งองค์กรเพื่อการคุ้มครองและดำเนินการส่งกลับภูมิลำเนา และมีมาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัยในการเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนา และการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม

กระบวนการที่จำเป็น	รูปแบบการให้ความช่วยเหลือ
	8. การสร้างแรงจูงใจให้ผู้ตกเป็นผู้เสียหายได้เล็งเห็นถึงโอกาสในการกลับบ้านเกิด หรือการเริ่มต้นชีวิตใหม่ในอาชีพอื่น ๆ รวมถึงการยอมรับที่จะอยู่ร่วมในสังคม และพยายามทำลายค่านิยมในการบูชาเงินเห็นเงินเป็นพระเจ้าในไทยรวมไปถึงการทำลายค่านิยมที่ผิด ๆ ในไทยนั่นคือ การแต่งงานกับฝรั่งเพื่อเงิน เพราะผิดศีลธรรม และอาจถูกหลอกให้เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ในบางกรณี 9. การประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้อย่างทั่วถึงในพื้นที่ต้นทางเกี่ยวกับการสร้างอาชีพใหม่/การช่วยเหลือทางให้ทำอย่างถูกต้องตามกฎหมายที่פקและคำแนะนำ รวมถึงภาษา เช่น จัดอบรมผู้ที่จะไปต่างประเทศในกรณีไปนวด เป็นต้น 1. การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายควรได้รับการชดเชยอย่างรวดเร็ว 2. การให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน 2.1 เพื่อชดเชยเงินที่เสียไปให้กับกระบวนการการค้ามนุษย์ 2.2 เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งกลับภูมิลำเนาเดิม 3. การตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือ/การตั้ง Office อยู่ในประเทศนั้น ๆ 4. การฟื้นฟูสภาพจิตใจ/การเยียวยาจิตใจอย่างต่อเนื่องและมีกระบวนการในการติดตามประเมินผล 5. การจัดหางาน/ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม ภายหลังจากการได้รับการช่วยเหลือแล้ว และการให้ความสนใจและตรวจสอบว่าจ้างคนงานไปต่างประเทศ หรือการไปต่างประเทศของบุคคลที่จะไปในประเทศปลายทาง

กระบวนการที่จำเป็น	รูปแบบการให้ความช่วยเหลือ
	6. การสร้างอาชีพในชุมชนกลุ่มเสี่ยง การสร้างความตระหนักให้กับครอบครัวต้นทางและเตรียมพร้อมครอบครัวให้รับผู้เสียหายคืนสู่สังคม 7. การจัดตั้งองค์กรเพื่อการคุ้มครองและดำเนินการส่งกลับภูมิลำเนา และมีมาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัยในการเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนา และการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม 8. การจัดศูนย์ช่วยเหลือในประเทศนั้น ๆ เพื่อเป็นจุดศูนย์กลางในการช่วยเหลือกลุ่มผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีการช่วยเหลือในทันทีทันใด พร้อมล่าม เมื่อได้รับแจ้ง และจัดการขึ้นคดีขาดสำหรับผู้ค้ามนุษย์ เช่น ประหารชีวิต เป็นต้น 9. มีหน่วยงานที่สามารถดำเนินการประสานงานกับตำรวจเข้าจับกุมแหล่งค้ามนุษย์ก่อนมีผู้เสียหายโดนหลอก (กรณีมีหลักฐานชัดเจนแล้ว) 10. การตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อตรวจเช็กนายจ้างปลายทาง (อาจจะให้สถานทูตในต่างประเทศช่วยตรวจสอบ หรือจิตอาสาในต่างประเทศตรวจสอบเบื้องต้น)

2.26 กระบวนการกลับคืนสู่ชุมชน

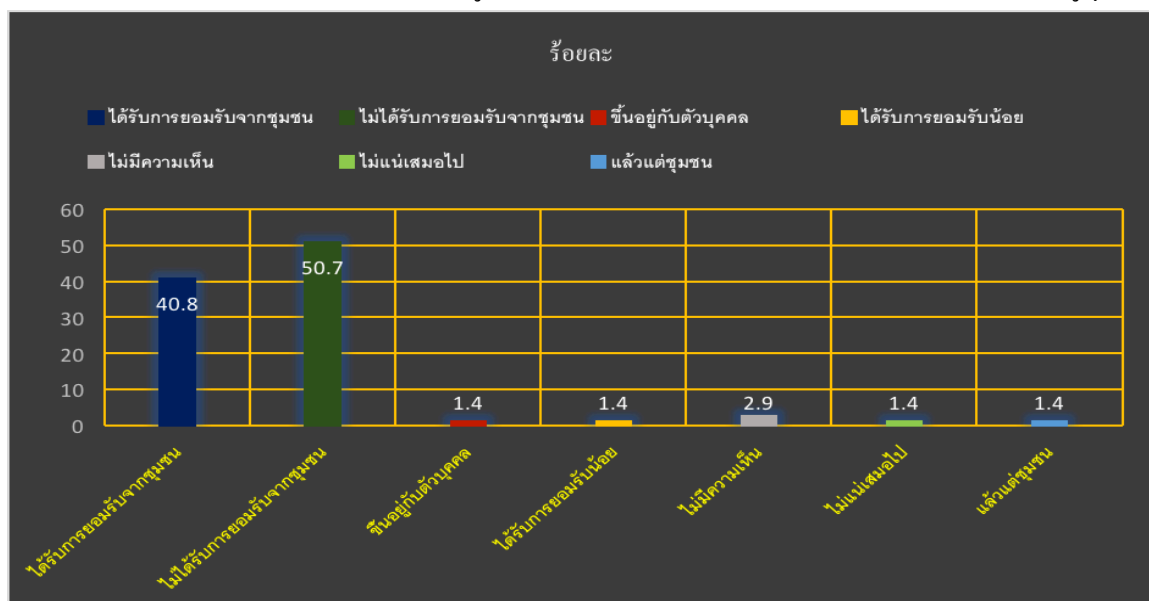
1) ท่านคิดว่า กลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่ เมื่อกลับคืนสู่ชุมชนแล้ว ได้รับผลตอบรับจากการกลับคืนสู่ชุมชนอย่างไร

ตารางที่ 4.29 แสดงการฟื้นฟูเมื่อกลับคืนสู่ชุมชน

ผลตอบรับจากการกลับคืนสู่ชุมชน	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (500)
ไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน	50.7	253
ได้รับการยอมรับจากชุมชน	40.8	305
ได้รับการยอมรับน้อย	1.4	7
ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล	1.4	7
ตอบอื่น ๆ		
ไม่มีความเห็น	2.9	14
ไม่แน่ใจเสมอไป	1.4	7
แล้วแต่ชุมชน	1.4	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.7 คิดว่า กลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่ เมื่อกลับคืนสู่ชุมชนแล้วมักไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน รองลงมาร้อยละ 40.8 คิดว่าจะได้รับการยอมรับจากชุมชน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.4 ที่คิดว่าการกลับสู่ชุมชนนั้นจะได้รับการยอมรับน้อย และขึ้นอยู่กับตัวบุคคล

แผนภาพที่ 4.29 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ ประเด็นผลตอบรับจากการกลับคืนสู่ชุมชน

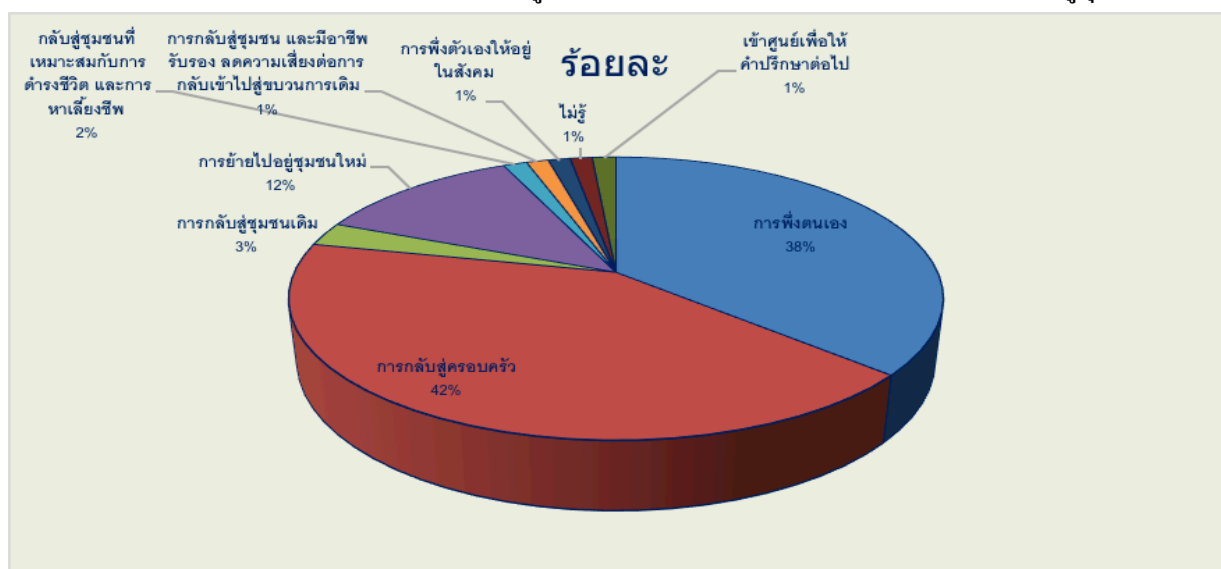
2) ท่านคิดว่า กระบวนการกลับคืนสู่ชุมชนรูปแบบใดมีความเหมาะสมที่สุดสำหรับกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ตารางที่ 4.30 แสดงกระบวนการกลับคืนสู่ชุมชน

กระบวนการกลับคืนสู่ชุมชน	ร้อยละ	จำนวน
การกลับสู่ครอบครัว	41.9	208
การพึ่งตนเอง	36.5	183
การย้ายไปอยู่ชุมชนใหม่	12.2	60
การกลับสู่ชุมชนเดิม	2.7	14
กลับสู่ชุมชนที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต และการหาเลี้ยงชีพ	1.4	7
ตอบอื่น ๆ		
เข้าสู่ศูนย์เพื่อให้คำปรึกษาต่อไป	1.4	7
การกลับสู่ชุมชน และมีอาชีพรับรอง ลดความเสี่ยงต่อการกลับเข้าไปสู่ขบวนการเดิม	1.3	7
การพึ่งตัวเองให้อยู่ในสังคม	1.3	7
ไม่รู้	1.3	7

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.9 คิดว่ากระบวนการกลับคืนสู่ชุมชนรูปแบบที่มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คือการกลับคืนสู่ครอบครัว รองลงมาร้อยละ 36.5 คิดว่าการพึ่งตนเอง และร้อยละ 12.2 คิดว่าควรมีการย้ายไปอยู่ในชุมชนใหม่ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.4 ที่คิดว่าควรให้ผู้เสียหายเข้าสู่ศูนย์บริการเพื่อให้คำปรึกษาต่อไป และร้อยละ 1.3 ที่คิดว่าการกลับสู่ชุมชนควรมีอาชีพรับรองรับด้วย เพื่อลดความเสี่ยงต่อการกลับเข้าไปสู่ขบวนการเดิม และมีการพึ่งตัวเองให้อยู่ในสังคมให้ได้

แผนภาพที่ 4.30 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ ประเด็นกระบวนการกลับคืนสู่ชุมชน

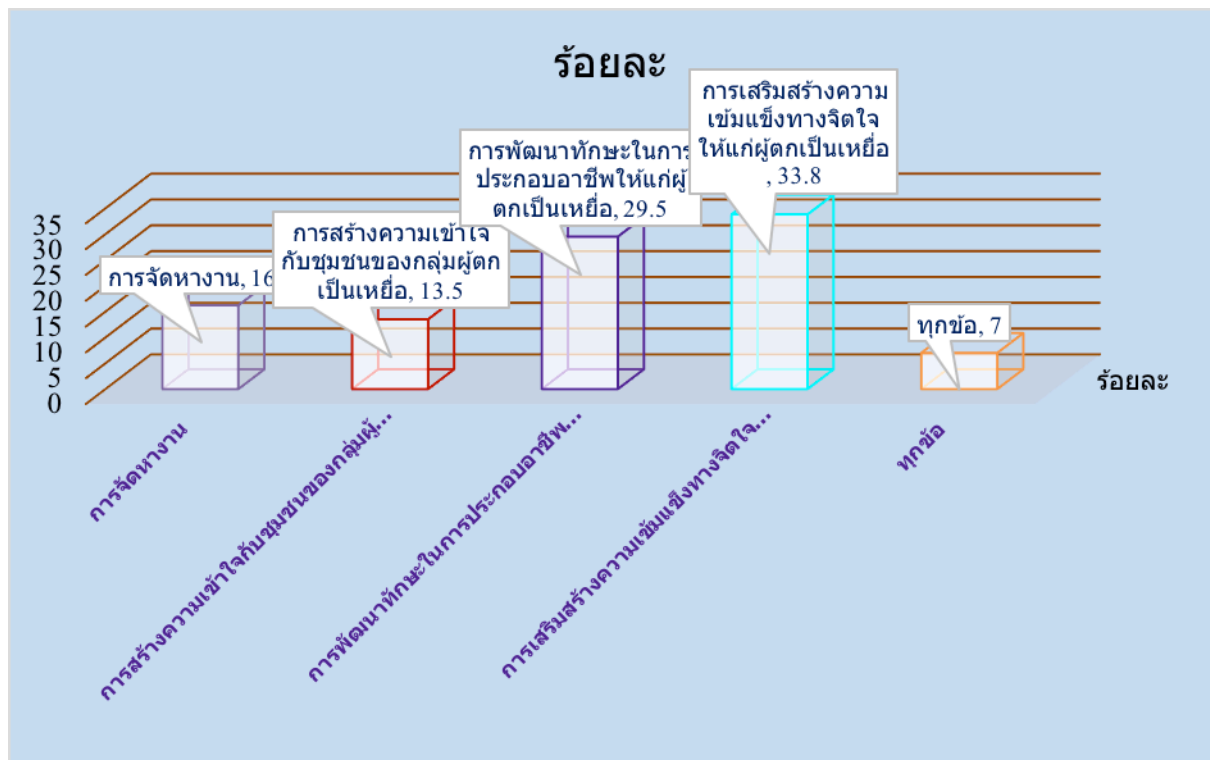
3) ท่านคิดว่าการสร้างทางเลือกใด เป็นทางเลือกที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับผู้ตกเป็น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ตารางที่ 4.31 แสดงทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	ร้อยละ	จำนวน
การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหาย	33.8	170
การพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหาย	29.5	147
การจัดหางาน	16.2	81
การสร้างความเข้าใจกับชุมชนของกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหาย	13.5	67
ทุกข้อ	7.0	35

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.8 คิดว่าการสร้างทางเลือกที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหาย รองลงมา ร้อยละ 29.5 คิดว่าควรมีการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหาย ร้อยละ 16.2 คิดว่าควรมีการจัดหางานให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหาย และร้อยละ 13.5 คิดว่าควรมีการสร้าง ความเข้าใจกับชุมชนของกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหาย

แผนภาพที่ 4.31 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ
ประเด็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายกระบวนการใดสำคัญที่สุด

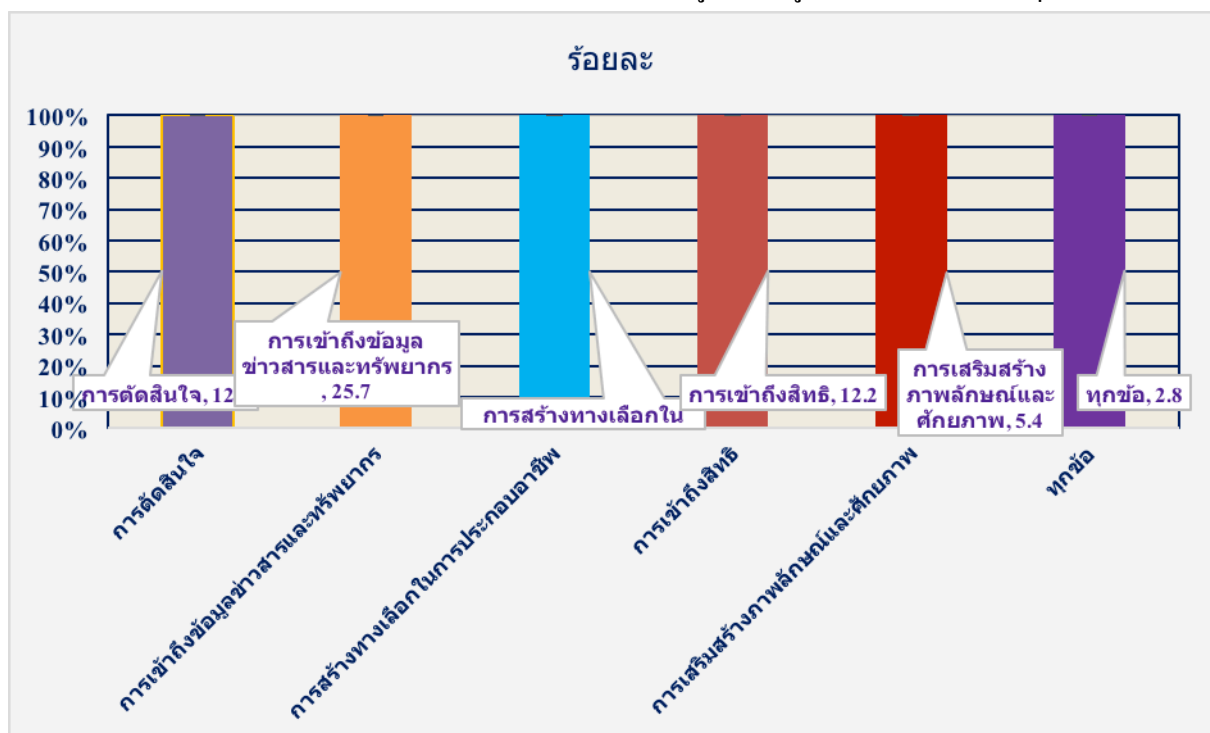
ตารางที่ 4.32 แสดงกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหาย

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหาย	ร้อยละ	จำนวน
การสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ	41.7	209
การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร	25.7	128
การตัดสินใจ	12.2	161
การเข้าถึงสิทธิ	12.2	61
การเสริมสร้างภาพลักษณ์และศักยภาพ	5.4	27
ทุกข้อ	2.8	14

จากการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.7 คิดว่ากระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ รองลงมาร้อยละ 25.7 คือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร และร้อยละ 12.2 คือ การตัดสินใจและการเข้าถึงสิทธิ ในร้อยละที่เท่ากัน มีเพียงร้อยละ 5.4 ที่คิดว่ากระบวนการเสริมสร้างภาพลักษณ์และศักยภาพสำคัญที่สุด

แผนภาพที่ 4.32 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ

ประเด็นกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

3. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

3.1 บทเรียน/ประสบการณ์/ความเกี่ยวข้องของกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของท่านที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

3.1.1 บทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ

- สถานกงสุล ที่มีักอ้างว่ามีหน้าที่ทำพาสปอร์ตกับเอกสารไม่ค่อยสนใจคนไทยในต่างแดน
- ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายมักไม่มีทางเลือกและยอมที่จะตกเป็นผู้เสียหาย โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือ หรือเมื่อได้รับการช่วยเหลือก็พร้อมที่จะกลับมาเป็นผู้เสียหายอีกครั้งเนื่องจากไม่มีทางเลือก
- การรู้จักสิทธิและข้อกฎหมายเบื้องต้นในประเทศที่ไปอยู่มีประโยชน์มาก

3.1.2 ประสบการณ์ที่พบเห็นเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ

- ประสบการณ์ในการทำวิจัยและเขียนบทความที่เกี่ยวข้อง ดูแลกกองทุนที่สนับสนุนโครงการด้านป้องกันการค้ามนุษย์ ทำการรณรงค์สร้างความตระหนัก และเป็นสมาชิกในคณะกรรมการในระดับชาติ

- กระบวนการขับเคลื่อนงานมีอุปสรรคในระยะแรก แต่ราบรื่นและได้รับการยอมรับเมื่อสังคมเห็นถึงประโยชน์จากสิ่งที่เราได้ทำสำเร็จไปแล้ว

- ในขั้นตอนของการให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายนั้น หากจะช่วยเหลือก็ต้องดูว่าเขาถูกค้าถูกบังคับจริงหรือ รู้ทั้งรู้แต่ยินยอมพร้อมใจตกเป็นผู้เสียหาย ไม่เช่นนั้นจะเป็นการซ้ำเติม

- การร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ และการรวมกันบริจาคเงิน
- หลายครั้งที่เรารับรู้ว่า ขบวนการนี้ใครโดนหลอก แต่ทำอะไรไม่ได้เพราะผู้เสียหายไม่เอาความ ต้องการให้มีการแก้ไขกฎหมายว่าบุคคลที่สาม สามารถแจ้งความแทนผู้เสียหายได้

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ

- ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ ณ ประเทศนั้น ๆ และสามารถติดต่อได้ตลอด 24 ชั่วโมง

- ควรมีการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- เข้าใจว่ารัฐบาลมีกระบวนการในการดูแลเพิ่มมากขึ้น แต่กฎหมายการลงโทษคนทำผิดไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ ทำให้ปัญหาเริ่มเดิมเกิดขึ้น การแก้ไขเป็นไปที่ปลายเหตุส่วนมาก จึงทำให้ผลการแก้ไขปัญหามิเห็นผลชัดเจน

- เนื่องจากไม่ค่อยเห็นการสื่อสาร หรือออกตามสื่อต่าง ๆ หรือการความรู้ จึงควรเน้นเรื่องความรู้ให้มากยิ่งขึ้นแก่กลุ่มเสี่ยง เนื่องจากยังมีผู้คนจำนวนมากที่ยังเข้าใจไม่ถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ จึงทำให้มีการโดนหลอกอยู่เป็นระยะ ๆ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการเข้มงวดกับกลุ่มผู้ประกอบการ

3.2 ท่านคิดว่าเครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้ในการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิมีอะไรบ้างที่สำคัญ และควรมีการบูรณาการกันในแต่ละภาคส่วนอย่างไร

3.2.1 เครื่องมือในการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ

- การสื่อสารผ่านข้อมูลออนไลน์, โทรศัพท์, วิทยุ และสื่อต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงในการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านกฎหมายและพัฒนาด้านอาชีพ
- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ Social media และ Social Network ซึ่งโลกออนไลน์ทำให้ทุกอย่างชัดเจนมากขึ้น จึงคิดว่าควรใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึงช่องทางการช่วยเหลือได้ง่ายขึ้น หากผู้กระทำผิดง่ายขึ้น และควรแก้ไขปัญหาที่ต้นทาง คือ การสร้างอาชีพและรายได้ คืบคลานสู่ฐานสร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้คนรุ่นใหม่ไม่เดินทางออกนอกประเทศ
- การให้ความรู้ โดยเฉพาะความรู้ด้านกฎหมายของประเทศปลายทาง ผ่านทางสื่อ Social Media ทุกรูปแบบ เนื่องด้วยการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร หรือให้ความช่วยเหลือเป็นสิ่งที่ดี แต่หญิงไทยส่วนมากที่เป็นผู้เสียหาย จะมาจากครอบครัวยากจนและการศึกษาน้อย น้อยคนจะใช้ technology ในการสื่อสาร เพราะฉะนั้นเทคนิคหรือเครื่องมืออาจต้องมีหลายรูปแบบ
- เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถอ่านได้และทาง IT ต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลแหล่งความรู้ คำแนะนำและการประกอบอาชีพ และเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนได้ทราบถึงสิทธิ และวิธีการแก้ไข และหน่วยงานที่สามารถปรึกษาและפקพิงได้
- ควรมีเบอร์โทรศูนย์ร้องทุกข์ในประเทศนั้น ๆ
- เครื่องมือที่สำคัญ คือ สื่อให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ
- การมีหลักสูตรฝึกอบรม ศูนย์รับเรื่องร้องเรียน เบอร์โทรฟรีทั่วโลก บุคลากร รับเรื่องและตอบคำถาม จิตอาสาที่มีความรู้จริงและผ่านการอบรม และเครื่องมือต่าง ๆ ควรปรับให้เข้ากับระดับของเทคโนโลยีที่กลุ่มเสี่ยงสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ (เช่น ผ่าน Application, สื่อทางสังคม, สายด่วน, ห้องแชท หรือระบบสื่อสารอื่น ๆ) การตอบคำถามหรือช่วยเหลือต้องเป็นอย่างทันท่วงที ลดระเบียบราชการให้มากที่สุด หน่วยงานควรมีความเป็นมืออาชีพจริง และลดการซ้ำซ้อนของบทบาทหน้าที่
- การเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ใช้สื่อเสนอเกี่ยวกับผลกระทบของการไม่รู้จักสิทธิของตน เมื่อออกไปขายแรงงาน ตปท. เพื่อให้คนตระหนักในการหาข้อมูลที่ถูกต้อง
- การนำเสนอผ่านเว็บหรือการทำ Application เพื่อสร้างข้อความการแจ้งตำรวจหากเจอเหตุการณ์ร้ายเมื่อเดินทางไปยัง ประเทศปลายทาง เพราะคนส่วนมากที่เดินทางไป ต่างประเทศ ปัญหาที่มีคือการสื่อสาร และนั่นเป็นสาเหตุให้เกิดการจำยอมหากโดนเอาเปรียบ

3.2.2 เทคนิคที่ใช้ในการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ

- การตรวจสอบอย่างเข้มงวดมากขึ้นกับกลุ่มคนที่เดินทางไปในประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์

- การให้ความรู้ความเข้าใจแก่คนในชุมชนต่าง ๆ และควรมีการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่คนในชุมชนควรรู้
- ควรมีมาตรการป้องกันที่ต้นทาง เช่น สถานที่จัดหางานต่างประเทศควรมีการควบคุมดูแลโดยภาครัฐเพื่อสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ และปราบปรามสถานจัดหางานที่ผิดกฎหมาย
- การฝึกอบรมบุคลากรที่เป็นหน่วยงานช่วยเหลือโดยตรง ให้มีเทคนิคการพูดและจิตวิทยาในการสื่อสารให้มาก ผู้ช่วยเหลือควรมีจิตอาสาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงควรให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญ
- หน่วยงานราชการควรประกาศให้ประชาชนในต่างประเทศทราบ ให้ทุกคนตระหนักและเป็นหูเป็นตา
- การให้ความรู้แก่ประชาชน และสร้างแหล่งข้อมูลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

3.2.3 การบูรณาการในแต่ละภาคส่วน

- การปรับทัศนคติเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ควรมีกระบวนการอบรมเพื่อปรับทัศนคติให้แก่บุคลากรในหน่วยงานทุกภาคส่วน
- หน่วยงานในพื้นที่ควรสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง มีการให้ความรู้ ในอาชีพนั้น ๆ
- การสร้างให้คนในชุมชนต่าง ๆ เข้าถึงการสร้างรายได้และมีการกระจายรายได้ในชุมชน โดยไม่ต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานที่อื่น
- หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการร่วมหารือและมีการประสานงานอย่างทันทั่วถึงเมื่อเกิดเหตุ
- ควรมีความร่วมมือของทุกองค์กร รวมทั้งการตรวจคนเข้าออกประเทศ
- การเปิดเผยข้อมูลที่มีนายหน้า ผู้เสียหาย ปลายทาง ความรุนแรงของสถานการณ์การค้ามนุษย์ แต่ละภาคส่วนมานั่งคุยกัน เพื่อวางแผนการป้องกันปัญหา
- ควรจัดตั้งองค์กรคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และมีองค์กรที่ให้คำปรึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศที่คิดจะไปทำงาน มีการติดต่อกับผู้ที่เคยตกเป็นผู้เสียหาย หรืออาศัยจริงในประเทศนั้น
- เจ้าหน้าที่ หรืออาสาสมัคร ควรมีแนวทางหรือข้อมูลที่ชัดเจนให้กับผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหาย ทั้งการป้องกันหรือกระบวนการเยียวยาผู้ประสบเคราะห์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
- ควรมีการให้ความรู้และเสริมสร้างอาชีพให้แก่กลุ่มรากหญ้า ให้การศึกษาความรู้ทักษะอาชีพ
- บุคลากรในพื้นที่ควรได้รับการสนับสนุนในหลาย ๆ ด้าน ที่สมควรให้ความสำคัญ เพราะเป็นกลุ่มที่ทำงานเต็มที สถานการณ์ที่จำเป็นและคับขัน ซึ่งหากให้ความสำคัญในจุดนี้มากขึ้นก็จะทำให้การขับเคลื่อนดำเนินการได้ทันเหตุการณ์

- การออกกฎหมายให้มีโทษที่หนักมากขึ้น
- สถานทูตประจำประเทศต่าง ๆ ควรมีส่วนร่วมมากขึ้น และควรมีการเชื่อมโยงคนที่มาต่างประเทศกับจิตอาสาในประเทศนั้น ๆ มากขึ้น และควรมีการให้ความรู้และคำแนะนำการให้ความช่วยเหลือถึงต้นเหตุ
- มีหน่วยงานที่ให้ให้ความรู้ การรู้สิทธิ มีหน่วยฉุกเฉินกลาง

3.3. ท่านมีแนวทางที่จะเสนอถึงกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศอย่างไรบ้าง

3.3.1 แนวทางในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในต่างประเทศ

- แนวทางการดำเนินการก่อนออกนอกประเทศ
 - มีการคัดกรองก่อนเดินทางออกนอกประเทศ
 - การเข้าถึงข้อมูลที่แท้จริง เช่น มีที่อยู่หรือสถานที่ติดต่อ เบอร์ติดต่อ วิธีการติดต่อกับหน่วยงาน ที่จะให้ความช่วยเหลือ ก่อนเดินทางออกนอกประเทศ การตรวจสอบสถานที่ปลายทางว่าปลอดภัยหรือไม่
 - จัดการอบรมก่อนผู้เดินทางไปปลายทาง
 - ควรมีหน่วยงานที่ให้ความรู้พื้นฐานด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เปลี่ยนทัศนคติของการดำเนินชีวิต
 - การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเข้าใจแก่กลุ่มเสี่ยงอย่างทั่วถึง เช่น การให้คำแนะนำด้านอาชีพการงานทำและข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในต่างประเทศ
- แนวทางการช่วยเหลือในประเทศปลายทาง/ทางการให้ความช่วยเหลือระหว่างดำเนินคดี
 - ควรมีสุนัขบำบัด และเจ้าหน้าที่ประจำการ/หน่วยงานที่พร้อมให้ความช่วยเหลือ 24 ชั่วโมง
 - ควรมีสุนัขช่วยเหลือที่ประเทศนั้น ๆ ประจำเพื่อช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว การช่วยเหลือในทันทีทันใด
 - เน้นการช่วยเหลือแบบเข้าถึงพื้นที่ นำออกจากพื้นที่เสี่ยงอย่างรวดเร็ว และเยียวยาให้ความรู้เพื่อการฟื้นฟูในขั้นต่อไป
 - Support ในการส่งกลับ
 - สร้างเครือข่ายต่างประเทศที่เข้มแข็งในการประสานงานและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจไปทำงานต่างประเทศ

○ สถานกงสุลทุกที่ และสถานทูตควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และให้คนไทยสามารถติดต่อแจ้งเหตุได้จริง และควรมีการติดต่อสอบถามเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นอยู่ของผู้หญิงที่ไปทำงานต่างประเทศ

○ พยายามหาทางติดต่อกับสถานทูต หรือขอความช่วยเหลือจากสถานีนีตำรวจประเทศนั้น ๆ เมื่อเกิดเหตุ

○ ควรมีหน่วยงานในการทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ชุมชนคนไทยในต่างประเทศ และส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการแจ้งหรือรายงานหน่วยงานที่รับผิดชอบ เมื่อพบเห็นหรือรับทราบเบาะแสของขบวนการค้ามนุษย์

○ ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิที่พึงจะได้ ในกรณีที่ถูกเป็นผู้เสียหาย

○ ควรให้การช่วยเหลือด้วยการส่งกลับประเทศ และมีแผนการให้ความช่วยเหลือเมื่อกลับถึงประเทศแล้ว มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้กลับเข้ามาสู่วงการค้ามนุษย์อีกหลายคน พร้อมทั้งจะตกเป็นผู้เสียหายอีกครั้งเพราะไม่มีทางเลือกอื่น

○ การขอความร่วมมือจากองค์กรท้องถิ่น (ในแต่ละประเทศ) ที่มีความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือหรือเข้าถึงกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจริง ๆ เพราะองค์กรท้องถิ่นเหล่านั้นจะได้รับความไว้วางใจในการเปิดเผยข้อมูลจากผู้ตกเป็นผู้เสียหายมากกว่าหน่วยงานรัฐบาลทั้งในไทยและในท้องถิ่นของประเทศนั้น ๆ

○ สร้างกลุ่ม เช่น Facebook เพื่อรวบรวมกลุ่มคนที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือทั่วประเทศในทุก ๆ ด้าน และสามารถประสานงานกับสถานทูตหรือองค์กรช่วยเหลือด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่ง Facebook อาจจะเป็นช่องทางหนึ่งที่หลายคนที่เกิดปัญหา ติดต่อได้แบบรวดเร็วและอาจจะได้รับคำแนะนำจากกลุ่มผู้ใจบุญได้ในพื้นที่นั้น ๆ

■ แนวทางการช่วยเหลือเมื่อส่งกลับประเทศไทย

○ ให้ความช่วยเหลือเรื่องการจัดหางาน

○ หาทางป้องกันไม่ให้คนเหล่านั้นกลับไปทำซ้ำ โดยการให้ความรู้เพิ่มมากขึ้น

○ ควรนำบทเรียนที่ได้จากผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มาสร้างเป็นองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเสี่ยงต่อไป

○ หลังจากส่งกลับบ้าน ควรมีกระบวนการในการเยียวยา ฟื้นฟูจิตใจ ช่วยเหลือให้พวกเขาเหล่านั้นได้พัฒนาทักษะเพื่อให้เขาสามารถพึ่งตนเองได้

■ ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

○ ควรให้ประชาชนมีการศึกษา โดยที่ให้สวัสดิการ การเรียนฟรี เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

○ กระทรวงการต่างประเทศ และสถานทูตประสานความร่วมมือกับผู้รักษา กฎหมายและหน่วยงานช่วยเหลือสตรี และผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่รองรับด่านแรก ก่อนการส่งกลับเมืองไทย

○ ควรมีการจัดตั้งองค์กรร้องทุกข์ในประเทศที่มีความเสี่ยง

○ รัฐบาลควรให้ความสำคัญเรื่องอาชีพของประชาชนก่อนการตัดสินใจเดินทางไปทำงานต่างประเทศ และควรเน้นเรื่องของการศึกษา และค่านิยมของสังคมที่ต้องแก้ไข

3.4 ท่านคิดว่ากระบวนการพิทักษ์สิทธิจากเริ่มต้นไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการควรเป็นอย่างไร

กระบวนการพิทักษ์สิทธิสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.4.1 ระยะก่อนตกเป็นผู้เสียหาย

1) สอดส่องมองหาผู้มีความเสี่ยง ให้ความรู้เพื่อการป้องกัน สร้างทางเลือกในการดำเนินชีวิตให้ความรู้และจัดหางานในประเทศ

2) ให้ความรู้/ป้องกันการถูกล่อลวง และเน้นกระบวนการป้องกันมากกว่าแก้ไข เริ่มจากการให้ความรู้กับผู้ที่จะไปทำงานต่างประเทศให้รู้ถึงสิทธิของตัวเอง ให้คำแนะนำแต่ละประเทศ จะไปว่าเวลามีปัญหาติดต่อที่ใครได้ เช่น เบอร์โทรสายด่วนให้ความช่วยเหลือ 24 ชม. และเสนอความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์

3) ควรเริ่มต้นจากตัวเราก่อน ที่ควรศึกษาข้อมูล สิทธิเบื้องต้น เพื่อประโยชน์ของตัวเอง เพราะถ้าตัวเราเองมีความรู้ เหตุการณ์ต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น หรือถ้าเกิดขึ้นเราก็แก้สถานการณ์ได้ดีขึ้น ให้ความรู้เพื่อที่คนจะได้มีสติในการตัดสินใจเมื่อถูกชักจูง

4) มีการติดตามผล

5) การจัดตั้งศูนย์ร้องทุกข์ ตั้งองค์กรคุ้มครอง ที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย

3.4.2 ระยะตกเป็นผู้เสียหาย

1) นำออกจากพื้นที่ โดยมีกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนำผู้เสียหายออกจากพื้นที่ค้ามนุษย์ และควรมีการวางแผนการดำเนินการ การประเมินผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึงของการช่วยเหลือที่มากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนของการประสานส่งต่อและกระบวนการติดตามผล และควรมีขั้นตอนที่รัดกุม มีความเป็นมืออาชีพในทุกขั้นตอน มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางในทุกด้าน

2) ให้ที่พักพิงชั่วคราว สำหรับคนที่ตกเป็นผู้เสียหายต้องได้รับการช่วยเหลือเยียวยา บำบัดร่างกายและจิตใจ ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้สามารถกลับเข้ามาดำเนินชีวิตต่อไปในสังคม

3) สร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ เริ่มจากการให้ความรู้ ให้คำปรึกษาเพื่อป้องกันและสิ้นสุด ที่การติดตามผลของผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือและถูกส่งกลับภูมิลำเนา

3.4.3 ระยะเวลาหลังจากการตกเป็นผู้เสียหาย

1) ปรับทัศนคติในการใช้ชีวิต รสนิยมความฟุ่มเฟือย โดยการให้ความรู้อย่างทั่วถึงแก่ประชาชนในทุกขั้นตอน และควรเริ่มต้นจากตั้งแต่สังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมที่มีค่านิยมและความเชื่อว่าหากมาทำงานเมืองนอกจะได้เงินเยอะ ซึ่งเป็นค่านิยมที่ปลูกฝังกันมาผิด ๆ ตั้งแต่แรก ช่วยเหลือและเยียวยาผู้เสียหายทางด้านจิตใจ

2) สร้างงาน/สร้างรายได้ โดยการฝึกอาชีพ

3) ฝึกให้เป็นนักจิตอาสาและอาสาสมัครช่วยเหลือสังคมเพื่อให้เห็นคุณค่าของตนเองและนำไปสู่การอยู่ร่วมในสังคมต่อไป และควรมีกระบวนการในการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก รวมถึงการที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือจิตอาสาเข้าไปให้ความรู้ แนะนำแนวทางป้องกันในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดกรณีการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในชุมชนต่าง ๆ และต้องให้ความรู้คนในชุมชนให้เข้าใจและช่วยกันให้โอกาสและส่งเสริมผู้ตกเป็นผู้เสียหายไม่ซ้ำเติม และควรทำอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

4) ควรผลักดันกฎหมายให้มีความยุติธรรม มีผลบังคับใช้ได้จริง ลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด โดยกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ควรคุ้มครองแรงงานและการดูแลเรื่องบริษัทที่จัดหางานในต่างประเทศ ควรให้ความดูแลอย่างใกล้ชิด และควรมีกฎหมายลงโทษที่ชัดเจนในทางปฏิบัติเมื่อมีการทำผิดกฎหมาย

5) มีกระบวนการเยียวยาผู้ตกเป็นผู้เสียหาย และมีกองทุนชดเชยผู้ตกเป็นผู้เสียหาย

6) ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ช่วยเหลือ วิเคราะห์ปัญหา หาทางช่วยเหลือทั้งด้านสังคม จิตแพทย์ รักษาทั้งทางร่างกาย จิตใจ และควรมีหน่วยงานรัฐรับรองการทำงานของผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายด้วย ทุกฝ่ายต้องช่วยเหลือพร้อมกับสนับสนุน ร่วมแรงร่วมใจกัน

บทที่ 5

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เส้นทางการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ และศึกษากระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ โดยการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 2 นิยามการค้ามนุษย์และเส้นทางการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

ตอนที่ 3 กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

1. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ผลการสำรวจผู้เป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือหญิงไทยส่วนใหญ่ที่เป็นเครือข่ายช่วยเหลือหญิงไทยในต่างแดนเป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 82.7 รองลงมาเป็นเพศชายร้อยละ 16 และเป็นเพศทางเล็กร้อยละ 1.3 โดยกลุ่มเครือข่ายผู้ช่วยเหลือหญิงไทยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ น่าน ลำปาง พะเยา เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน รองลงมา ได้แก่ นครราชสีมา สกลนคร หนองคาย อุตรธานี ขอนแก่น ชัยภูมิ สุรินทร์ ชัยภูมิ เลย ร้อยเอ็ด อุบลราชธานีและภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพฯ กาญจนบุรี นนทบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ปทุมธานี กำแพงเพชร สมุทรสงคราม น้อยที่สุด คือ ภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร สงขลา ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ มีค่านิยมการสมรสในลักษณะข้ามวัฒนธรรม (พิศแสนสุวรรณ, แผนสมบุญ, และ กิตติโสภโณ, 2561) โดยจะมีการแนะนำสามีชาวต่างชาติระหว่างกลุ่มภรรยาชาวต่างชาติและสมาชิกภายในชุมชน เนื่องจากค่านิยมที่เชื่อว่าการสมรสกับสามีชาวต่างชาติจะสามารถทำให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ทำให้ชีวิตของตนเองและญาติพี่น้องมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่นับว่าเป็นปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการสมรสข้ามวัฒนธรรม (สมาคมสตรีไทยในออร์เวย์, ธันวาคม 2560)

จากความเชื่อในการสมรสข้ามวัฒนธรรมและความเชื่อว่าการสมรสข้ามชาติจะสามารถเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตนเองไปสู่การมีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้เกิดการอพยพไปพำนักร้อยอย่างถาวรยังต่างแดนของกลุ่มเครือข่ายผู้ช่วยเหลือหญิงไทยในต่างแดน การสมรสข้ามวัฒนธรรมก่อให้เกิดกระบวนการชักชวนของหญิงไทยที่อยู่อาศัยอยู่ในสถานะบ้านใกล้เรือนเคียงกันให้ไปทำงานหรือมีคู่สมรสที่พำนักร้อยต่างแดน และเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกลุ่มหญิงไทยด้วยกัน เรียนรู้การดำเนินชีวิตด้วยความเข้มแข็งอดทน การวางแผนการดำรงชีวิตในต่างแดน การสร้างกระบวนการดูแลและกันเองซึ่งกันและกัน เนื่องจากสถานะในพื้นที่ปลายทางอาจไม่เหมือนที่หญิงไทยที่อพยพเข้าไปอยู่อาศัยได้คาดการณ์ไว้ อาทิ การเผชิญหน้ากับสถานะความรุนแรงภายในครอบครัว สถานะทางการเงิน สถานะการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน หรือสถานะที่ภรรยาชาวไทยไม่ได้มีภาพอย่างที่สามีชาวต่างชาติต้องการทำให้ปัญหาต่าง ๆ นั้นส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของหญิงไทยในต่างแดน ก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเข้มแข็งเพื่อแก้ปัญหาที่กลุ่มตนหรือพวกพ้องหญิงไทยเผชิญหน้าอยู่ ก่อเกิดเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือหญิงไทยในต่างแดนในที่สุด

กลุ่มเครือข่ายช่วยเหลือหญิงไทยในยุโรปมีสมาชิกอยู่ในหลายประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ของการเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กในประเทศต่าง ๆ โดยมีรูปแบบอยู่ในจุดต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วไปในยุโรปในพื้นที่ที่มีกลุ่มชาวไทยอาศัยอยู่หนาแน่น ซึ่งที่อยู่ปัจจุบันของกลุ่มเครือข่ายช่วยเหลือหญิงไทยซึ่งเป็นกลุ่ม ตัวอย่าง ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมัน นอร์เวย์ อิตาลี สวีเดน อังกฤษ กรุงปราก สาธารณรัฐเชค สโลวาเกีย และโปรตุเกส ซึ่งพบว่าถิ่นฐานที่กลุ่มเครือข่ายผู้ช่วยเหลือหญิงไทยนั้นมักจะอยู่ที่พำนักร้อยอยู่ในละแวกเดียวกัน และมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการสมรสข้ามวัฒนธรรมมีทิศทางที่ทวีต้วสูงขึ้น และอีกสาเหตุหนึ่งมาจากความใกล้ชิดและความแน่นแฟ้นของสังคมชนบททำให้ผู้ที่ได้มีการสมรสข้ามวัฒนธรรมได้มีการแนะนำลูกหลานหรือญาติพี่น้องของตนเองให้มีการสมรสข้ามวัฒนธรรมกับเพื่อนบ้านหรือคนรู้จักในต่างแดนของตนเป็นทอด ๆ นอกจากนี้พบว่าในกลุ่มสามีชาวต่างชาติเองก็ยังมีคำแนะนำเพื่อหรือญาติของภรรยาให้แก่เพื่อนหรือญาติพี่น้องของตนด้วย เนื่องจากคุณสมบัติของหญิงไทยซึ่งเป็นที่ต้องการของชายชาวต่างชาติหรืออุปสงค์ของชายต่างชาติด้วยเช่นเดียวกัน อาทิ ความอ่อนหวาน นอบน้อม การดูแลรักษาบ้านเรือนให้เรียบร้อยสวยงาม การทำอาหาร และการเอาอกเอาใจ อันจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่ในละแวกเดียวกันได้มีโอกาสทำความรู้จักกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้วัฒนธรรมของหญิงไทยยังมีการเอื้อให้เกิดการสมรสข้ามวัฒนธรรมมากขึ้น โดยเชื่อว่าการสมรสจะทำให้วิถีชีวิตของผู้ที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันมากยิ่งขึ้น ก่อเกิดเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของกลุ่มหญิงไทยในต่างแดน (พิศแสนสุวรรณ, แผน สมบุญ และ กิตติ โสภโณ, 2561)

ทั้งนี้กลุ่มเครือข่ายช่วยเหลือหญิงไทยส่วนใหญ่ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็น อย่างน้อย รองลงมา สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท และ สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญา มีเพียงร้อยละ 5.3, 4.0 และ 1.3 ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก ระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษา ตามลำดับ เนื่องจากในปัจจุบันทิศทางของการพำนักรในต่างประเทศมีความยากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน จากกรอบของกฎหมายการอพยพเข้าเมืองในสหภาพยุโรปที่มีข้อจำกัดมากขึ้น อาทิ การตั้งกระบวนการ คัดกรองด้านภาษา โดยผู้ที่ได้รับวีซ่าถาวรที่จะสามารถพำนักรในสหภาพยุโรปได้นั้น ผู้ยื่นวีซ่า จะต้องสามารถใช้ภาษาท้องถิ่นในลักษณะการสื่อสารได้อย่างชัดเจน หรือระยะเวลาในการแต่งงานและ การรายงานตัวของคู่สามีภรรยาที่มีความเข้มงวดมากขึ้น โดยการขอวีซ่าเพื่อพำนักรในต่างประเทศอย่างถาวร และมีสิทธิในฐานะพลเมืองของประเทศนั้นต้องมีระยะเวลาการรายงานตัวของคู่สมรส 10 ปี หรือการขอ วีซ่าทำงานที่ต้องมีการระบุว่าตำแหน่งงานที่มีความจำเป็นต้องจ้างชาวต่างชาติ และสถานประกอบการ ไม่สามารถหาคนท้องถิ่นมาทำงานในตำแหน่งดังกล่าวได้เท่านั้นจึงจะสามารถขอวีซ่าทำงานได้ นอกจากนี้ พบว่า ความต้องการแรงงานไทยนั้นลดน้อยลงมากในสหภาพยุโรป เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจที่ถดถอย และมาตรการทางด้านภาษีในหลายประเทศในสหภาพยุโรป ที่ทางการยุโรปจะเรียกเก็บจาก สถานประกอบการที่ไม่ได้มีการจ้างแรงงานที่เป็นคนท้องถิ่นในอัตราสูงกว่าสถานประกอบการที่มี การจ้างแรงงานท้องถิ่น ทำให้อุปสงค์แรงงานของหญิงไทยมีจำนวนลดลง (สมาคมหญิงไทยในฝรั่งเศส, ธันวาคม 2560)

โดยพบว่า กลุ่มเครือข่ายช่วยเหลือหญิงไทยร้อยละ 21.3 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว รองลงมา ร้อยละ 20.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และร้อยละ 19.3 และ 13.3 ประกอบอาชีพบริษัทเอกชน และหน่วยงานรัฐ/พนักงานของรัฐตามลำดับ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 6.6 ที่ประกอบอาชีพในองค์กร/สมาคม/ มูลนิธิ/อาสาสมัคร/จิตอาสา โดยตรงซึ่งพบว่าเครือข่ายผู้ช่วยเหลือหญิงไทยที่สมรสกับชายชาวต่างชาติ จะมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นในปัจจุบันและมีการประกอบอาชีพที่มีความมั่นคงมากขึ้น เนื่องจาก พบว่า ในปัจจุบันการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในรับการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ การขอวีซ่าไปทำงานยัง สหภาพยุโรปยังต้องมีการเรียนภาษาท้องถิ่นของประเทศปลายทางก่อน โดยกระบวนการสอบเพื่อวัด ความสามารถทางด้านภาษานี้เองที่ถือเป็นกระบวนการคัดกรองมาตรฐานการศึกษาของผู้ที่อพยพเข้าไป พำนักรอยู่ในสหภาพยุโรปไปด้วยในตัว อาทิ ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์หรือในประเทศเยอรมัน ซึ่งเครือข่าย หญิงไทยในยุโรปได้เสนอทัศนะว่า “หญิงไทยเมื่อแต่งงานแล้วไปอยู่กับสามีในต่างประเทศ ในอดีตไม่ต้องการ ทำวีซ่า ทำให้เข้าง่าย หากแต่ในปัจจุบันกลับมีทิศทางที่น้อยลง เพราะในระยะหลังเข้ายากมากขึ้น เนื่องจากต้องมีการเรียนภาษาก่อน แม้จะแต่งงานแล้วหากภาษายังไม่ได้ก็ยังไม่สามารถเข้าไปอยู่กับสามีได้” เนื่องจากความสามารถทางภาษานับเป็นประตูเปิดสู่สังคม การทำงาน การศึกษา โดยเฉพาะการพูดคุยสื่อสาร กับชาวต่างชาติรวมไปถึงคู่ชีวิต ซึ่งหากไม่ได้มีความสามารถทางด้านภาษาแล้วจะเป็นเหตุให้หญิงไทย ไม่ประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิต โดยเฉพาะการสร้างควมเข้าใจทางด้านวัฒนธรรมของประเทศไทย ในการส่งเงินกลับมาให้พ่อแม่ ที่เวลาทำงานจะต้องมีการส่งเงินกลับมาให้ครอบครัวที่ประเทศไทย

แม้จะฐานะครอบครัวจะไม่ได้ยากจนอะไร ซึ่งเมื่อสามีมาทราบภายหลังกลายเป็นเหตุผลที่ถูกหยิบยกสู่การเลิกรา เนื่องจากรับไม่ได้ที่หญิงไทยเห็นฝ่ายอื่นสำคัญกว่าตน

แม้จะมีกระบวนการคัดกรองที่ค่อนข้างเข้มงวดจากสหภาพยุโรปในด้านการขอวีซ่าพำนัถาวร หากแต่พบว่าแรงจูงใจของผู้ที่ต้องการอพยพเข้าไปทำงานและมีครอบครัวในสหภาพยุโรปกลับทวีจำนวนเพิ่มสูงมากขึ้น โดยจากข้อมูลของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเบิร์น ระบุว่า มีหญิงไทยพำนัถาวรอาศัยอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์กว่า 8,000 คน ซึ่งไม่นับรวมถึงผู้หญิงไทยที่อาศัยอยู่ก่อนการประกาศมาตรการทางด้านภาษาจนได้รับสัญชาติสวิสไปแล้วกว่า 2 หมื่นคน ในขณะที่ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่ผู้หญิงไทยอาศัยอยู่มากที่สุดถึงกว่า 2 แสนคน ซึ่งวิธีการที่กระบวนการค้ามนุษย์ทำการล่อลวงผู้หญิงให้ตกเป็นผู้เสียหายเพื่อหนีความยากจนจากประเทศต้นทาง เข้ามาหางานทำให้ประเทศปลายทาง โดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการจ้างแต่งงาน เนื่องจากการขอวีซ่าทำงานในสหภาพยุโรปเป็นเรื่องยากเนื่องจากต้องเป็นแรงงานที่มีทักษะที่ไม่สามารถหาได้ภายในท้องถิ่น

จากผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเครือข่ายหญิงไทยพบว่า ทวีปยุโรปถือเป็นทวีปที่หญิงสาวไทยส่วนใหญ่ได้เคลื่อนย้ายและอพยพเข้าไปและถูกละเมิดและค้ามนุษย์เป็นจำนวนมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบกับทวีปอื่น โดยพบว่ากลุ่มหญิงไทยส่วนใหญ่ หรือกว่าร้อยละ 84 ถูกค้ามนุษย์ในธุรกิจค้าประเวณี โดยผ่านช่องทางการค้าบริการในโลกอินเทอร์เน็ต โลกออนไลน์ และร้านนวดแผนไทย นอกจากนี้กว่า ร้อยละ 16 ถูกค้ามนุษย์ในรูปแบบถูกบังคับแรงงานในสวนผลไม้ สวนองุ่น รวมไปถึงร้านอาหารต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่อื่น ๆ อาทิ การค้าอวัยวะ การขอยา การค้ายาเสพติด เป็นต้น (Commission, 2016)

ซึ่งมีหญิงไทยจำนวนมากถูกละเมิดและเครือข่ายหญิงไทยได้ให้การช่วยเหลือ อาทิ การแต่งงานกับสามีต่างชาติที่มีฐานะไม่ได้ร่ำรวยอย่างที่ตนเองคิด หรือเสพยาเสพติด ทำให้หญิงไทยหลายรายด้วยกันเมื่อเดินทางไปถึงพื้นที่ปลายทางกลับถูกล่อลวงให้ค้าบริการทางเพศแทนที่การเป็นแม่บ้านอย่างที่ตนเองเจตนาแต่แรก หรือแม้แต่หญิงไทยที่ตั้งใจไปค้าบริการทางเพศก็ตาม แต่กลับถูกละเมิดว่าจะได้รับค่าตอบแทน 3-5 แสนบาทต่อเดือน แต่ไม่ได้ตามที่ผู้ล่อลวงได้กล่าวอ้าง ซึ่งกรณีเหล่านี้เป็นกรณีที่เครือข่ายหญิงไทยและองค์กรสาธารณประโยชน์ได้ให้การดูแลเพื่อแก้ปัญหา

จากผลการศึกษาพบว่าทั่วโลกพบผู้ค้าแรงงานข้ามชาติในปี 2005 มีจำนวนถึง 12.3 ล้านคน และในจำนวนดังกล่าวได้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถึง 2.4 ล้านคน ผลกำไรของผู้ค้ามนุษย์นับได้ว่าเป็นจำนวนมหาศาล เนื่องจากนับเป็นผลประโยชน์ตลอดเวลาที่ทำการค้าแรงงานหรือค้าประเวณี ในขณะที่ผลประโยชน์จากการหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายจะเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว องค์กร ILO ได้สะท้อนว่า ผลประโยชน์จากการค้ามนุษย์ข้ามชาติหากนับเป็นจำนวนเงินได้ประมาณ 31.6 ล้านดอลลาร์ต่อปี หรือประมาณ 13,000 ดอลลาร์ต่อหัว (Finckenauer & Schrock, 2006)

ซึ่งองค์กร International Monetary Fund ได้เสนอว่า อุตสาหกรรมการค้ามนุษย์มีมูลค่าถึง 1,500 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งกระบวนการค้ามนุษย์ถือเป็นกระบวนการเริ่มต้นของอาชญากรรมด้านอื่น ๆ รวมไปถึงการคอร์รัปชัน โดยกระบวนการค้ามนุษย์มีจุดเริ่มต้นนับตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย การปลอมแปลงเอกสาร การเป็นนายหน้า การขนส่งผู้เสียหาย การเก็บค่าหัวคิวในแรงงานงาน และการเดินทาง การคอร์รัปชัน การปลอมแปลง ดัดแปลงเปลี่ยนแปลงเอกสาร การฟอกเงิน กว่าร้อยละ 50 ของการค้ามนุษย์ข้ามชาติมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาและอาชญากรรมด้วยเช่นเดียวกัน (Finckenauer & Schrock, 2006)

นอกจากนี้การที่บางประเทศในสหภาพยุโรปได้ยอมรับให้การค้าบริการทางเพศเป็นเรื่องที่มีความถูกต้องตามกฎหมาย อาทิ ประเทศเยอรมันที่การค้าบริการถูกต้องตามกฎหมายนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 ทำให้มีช่องว่างให้เกิดกระบวนการและองค์กรข้ามชาติทำธุรกิจค้ามนุษย์มากขึ้น เนื่องจากมีช่องว่างในการลักลอบของแรงงานข้ามชาติโดยเฉพาะหญิงไทยซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความสำคัญเพราะมีอุปสงค์ของการค้าประเวณีจากชายชาวต่างชาติในระดับที่สูง ทำให้เกิดการค้าประเวณีในรูปแบบเก็บค่าหัวคิวหรือหากำไรจากกำลังแรงงานของผู้เสียหายการสภาวะหนี้หรือ debt bondage จากการนำแรงงานค้าบริการข้ามชาติเข้าไปในประเทศเยอรมันเป็นจำนวนมาก

พบว่าธุรกิจค้าประเวณีในยุโรปมีมูลค่าสูงถึง 1.6 หมื่นล้านยูโร (6.1 แสนล้านบาท) และสถานบริการทางเพศใหญ่ในยุโรปมีจำนวนค่อนข้างมาก ซึ่งสามารถดึงดูดตลาดนักท่องเที่ยวจากยุโรปและประเทศอื่น ๆ เข้ามาใช้บริการ และทำให้ตัวเลขผู้ค้าบริการมีจำนวนสูงถึง 400,000 คน ในช่วงระยะเวลาตลอด 20 ปีที่ผ่านมา โดยความพยายามในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์นั้นว่ายังคงไม่เพียงพอ เนื่องจากกรอบทางมาตรการทางกฎหมายในแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน และมีผู้ได้รับผลกระทบไม่ต่ำกว่า 70,000-140,000 คน โดยที่องค์กรระหว่างประเทศที่ต้องพยายามหามาตรการในการแก้ไขปัญหา โดย United Nation พบว่าธุรกิจการค้าบริการทางเพศกับการค้ามนุษย์มีความเชื่อมโยงกันอย่างยิ่ง เนื่องจากพบว่ากว่าร้อยละ 84 ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นผู้เสียหายในธุรกิจค้าประเวณี ซึ่งประเทศแรกที่มีแนวทางการเชื่อมโยงเป้าหมายระหว่างธุรกิจการค้าประเวณีกับการค้ามนุษย์คือ ประเทศสวีเดนโดยประเทศดังกล่าวออกกฎหมายในเรื่องการซื้อบริการทางเพศถือเป็นอาชญากรรม หลังจากนั้นประเทศอื่น ๆ จึงได้มีการกำหนดมาตรการตามแนวทางของประเทศสวีเดน ขณะที่ในบางประเทศในสหภาพยุโรปกลับมีความเชื่อเช่นเดียวกันว่า การออกกฎหมายในการค้าบริการทางเพศ เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายจะสามารถลดปัญหาอาชญากรรมจากการค้ามนุษย์ได้ และสามารถสร้างเงื่อนไขที่ดีในการประกอบอาชีพผู้ค้าบริการได้ (Non-Discrimination, 2014)

ตอนที่ 2 นิยามการค้ามนุษย์และเส้นทางการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในต่างประเทศ

1. นิยามการค้ามนุษย์

ในเดือน ธันวาคม พ.ศ.2000 The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons ระบุว่าด้วยการค้ามนุษย์ได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาระดับสากล ในหลายประเทศได้มีการนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติและได้มีการเพิ่มโทษต่อผู้ค้ามนุษย์

ทั้งนี้ในระดับสากลได้มีการนิยามความหมายของการค้ามนุษย์ว่า “Trafficking in persons” โดยรัฐจำเป็นต้องแยกการค้ามนุษย์ออกจากอาชญากรรมโดยปรกติ ซึ่งโดยมากแล้วการค้ามนุษย์จะมีส่วนเชื่อมโยงกับการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมาย โดยในทางปฏิบัติการค้ามนุษย์คือ

“หมายถึงกระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย การขนส่งผู้เสียหาย การเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจเพื่อสร้างความเปราะบาง หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความเปราะบางและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบหรือการได้มาโดยมิชอบ ซึ่งหมายรวมไปถึงการเก็บผลกำไรไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดจากการค้าประเวณี จากธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการค้าประเวณี การบังคับค้าแรงงาน ภาวะทาส หรือการกระทำอื่นใดที่เทียบเคียงกับความเป็นทาส หรือการค้าอวัยวะ เป็นต้น” (Nations, 2014)

ดังนั้นเนื้อหาสาระของกฎหมายด้านการค้ามนุษย์คือ (Nations, 2014)

- 1) กระบวนการค้ามนุษย์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งกับผู้เสียหายที่เป็นชาย หญิง เด็ก โดยเป็นกระบวนการที่มีส่วนเชื่อมโยงกับการค้าแรงงาน และการค้าประเวณี รวมไปถึงการค้าอวัยวะ
- 2) กระบวนการค้ามนุษย์อาจเกิดขึ้นในประเทศและข้ามชาติ ดังนั้นการค้ามนุษย์จึงเกิดขึ้นได้ทั้งในประเทศต้นทางของผู้เสียหายและในประเทศปลายทาง
- 3) กระบวนการค้ามนุษย์มีความแตกต่างจากการเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยการเข้าเมืองผิดกฎหมาย คือ การหาผลประโยชน์จากการเดินทางเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย หากแต่การค้ามนุษย์จะต้องมีกระบวนการการเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความเปราะบาง หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความเปราะบางและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ
- 4) กระบวนการค้ามนุษย์ไม่จำเป็นต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงาน การเคลื่อนย้ายเป็นเพียงการกระทำอย่างหนึ่ง หากแต่การค้ามนุษย์จะต้องมีการเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน

ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความเปราะบาง หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่อยู่ในสภาวะความเปราะบางและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ

5) ไม่ว่าผู้เสียหายจะเจตนาหรือเต็มใจ ที่จะเดินทางไปทำงานยังต่างแดน หรือเจตนาที่จะค้ามนุษย์ก็ตาม หากแต่การเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความเปราะบาง หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความเปราะบางและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบก็ถือว่าคือการค้ามนุษย์ แม้ว่าผู้เสียหายจะเต็มใจก็ตาม

ในขณะที่กฎหมายไทยได้นิยามการกระทำผิดซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ว่าเป็นผู้แสวงหาประโยชน์จากผู้เสียหายโดยมิชอบ โดยเป็นธุระในการจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย หรือพามาจากหรือส่งไปยังที่ใดที่หนึ่งโดยข่มขู่ใช้กำลังลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล (ยามาเจริญ, 2560)

ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างจากบทบัญญัติใน United Nation กล่าวคือการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบนั้น ใช้ในความหมายของคำว่าทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ให้ความหมายว่าเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งประโยชน์ตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมองผู้เสียหายในลักษณะของทรัพย์สิน และต้องเป็นผลประโยชน์ที่มีชอบด้วยกฎหมาย หมายถึงมิชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ในขณะที่ตามบทบัญญัติของ United Nation นิยามการค้ามนุษย์มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ กฎหมายสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์มีความเชื่อมโยงกับการไม่แบ่งแยกทั้งเพศ เชื้อชาติ และสีผิว และมนุษย์มีสิทธิในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำการใดๆตามเจตนารมณ์ของตนเอง ดังนั้น กฎหมายในเรื่องสิทธิเสรีภาพจึงมีความเชื่อมโยงกับการเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความเปราะบาง หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความเปราะบางและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ ดังนั้นในบทบัญญัติของกฎหมายไทยจึงมีความคลุมเครือในแง่ของการได้รับรายได้หรือการได้รับค่าหัวคิวจากแรงงานค้าบริการจึงอาจไม่ใช่เรื่องผิด เนื่องจากเงินที่ได้รับส่วนแบ่งจากหญิงนั้นเป็นประโยชน์ในทางที่เป็นทรัพย์สิน (ยามาเจริญ, 2560) ดังนั้นจะถือว่าเป็นการแสวงหาผลประโยชน์หรือไม่หากได้รับความยินยอม ถือเป็นการตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เป็นลักษณะกว้าง เนื่องจากว่า ความยินยอมของหญิงอาจเป็นการแสวงหาผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม หากไม่มีลักษณะ

การขูดรีดเอาเปรียบ ดังนั้นจึงไม่ถือว่าเป็นการค้ามนุษย์ในประเทศไทย หากตามกฎหมายในสหภาพยุโรปถือว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมายขบถบัญญัติด้านค้ามนุษย์ เพราะกฎหมายมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายสิทธิเสรีภาพของมนุษย์เป็นสำคัญ

ในนิยามการค้ามนุษย์ ทั้งนี้สิทธิของมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์คือ

1) การห้ามการแบ่งแยกทุกรูปแบบทั้งเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา การเมือง ความคิดเห็น สังคม ทรัพย์สิน การเกิด และอื่น ๆ

2) สิทธิในการมีชีวิตอยู่

3) สิทธิเสรีภาพและสวัสดิภาพ

4) สิทธิที่จะไม่ตกเป็นทาส บังคับใช้กำลังแรงงาน ไม่ตกเป็นผู้เสียหายในการใช้กำลังแรงงาน

5) สิทธิที่จะไม่ถูกรังแก ถูกกระทำด้วยความโหดร้าย ไร้ซึ่งความเป็นมนุษย์ การลงโทษที่โหดร้าย และเหยียดหยาม

6) สิทธิที่จะเป็นอิสระจากความรุนแรงทางเชื้อชาติ เพศ

7) อิสรภาพในการชุมนุม

8) อิสรภาพในการขับเคลื่อนทางสังคม

9) สิทธิที่จะมีความเท่าเทียมทางสุขภาพและคุณภาพชีวิต

10) สิทธิในการเลือกงาน

11) สิทธิในสวัสดิภาพของชีวิต

12) สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายสิทธิเสรีภาพของมนุษย์จะมีความเชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นในด้านของเหตุผลหรือผลกระทบต่อมนุษย์ (debt bondage) ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ บางรายเป็นหนี้จากการจัดการขนส่งผู้เสียหายไปยังพื้นที่ปลายทาง ดังนั้นผู้ค้าจึงใช้ภาวะการเป็นหนี้ของผู้เสียหายบีบบังคับให้ผู้เสียหายกระทำการตามที่ตนเองต้องการ หรือทำการควบคุมผู้เสียหาย ทำให้กฎหมายสิทธิมนุษยชนจึงห้ามการบังคับใช้แรงงาน (forced labour) ใน Convention no 29 ของกฎหมาย forced or compulsory labour of the international labour organization ILO ว่าหากบุคคลถูกบังคับหรือการลงโทษหรือการไม่เต็มใจในการใช้กำลังแรงงาน อาทิ การบังคับแรงงานทาส บังคับใช้แรงงาน บังคับค้าประเวณี บังคับแต่งงาน หรือทุกรูปแบบในการอยู่ร่วมกับใครโดยไม่เต็มใจและมีการร่วมประเวณี นับเป็นการค้ามนุษย์ซึ่งได้ถูกห้ามโดยหลักสิทธิมนุษยชน (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999)

โดยการค้ามนุษย์ตามกฎหมายก็คือการละเมิดในสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องของการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากสถานะของกำลังแรงงาน โดยให้ผู้เสียหายใช้หนี้ด้วยกำลังแรงงานของตนและให้ค่าของการจัดหางานทำให้ผู้เสียหายต้องอยู่ในสถานะเป็นหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

จากคำนิยามถึงปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีความกว้างเกินไป จึงทำให้กระบวนการที่มีความเชื่อมโยงและจัดได้ว่าเป็นกระบวนการค้ามนุษย์ ไม่สามารถสร้างความเข้าใจต่อเจ้าหน้าที่ได้ หรือทำความเข้าใจได้

ค่อนข้างยาก ตัวอย่างแนวทางการให้คำนิยามการค้ามนุษย์โดยรัฐบาล หรือแม้แต่กระทั่ง United Nation จึงเป็นตัว อย่างที่มีลักษณะปลายเปิด นอกจากนี้รูปแบบทางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดรูปแบบการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่ ๆ ที่กฎหมายไม่สามารถเท่าทันได้ ก่อให้เกิดความยากลำบากของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินคดีแก่ผู้ค้าและการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ค้า (IOM, ธันวาคม 2016)

ทั้งนี้องค์การสหประชาชาติถือว่าการค้ามนุษย์เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรง ดังนั้น สิทธิมนุษยชนจึงถือเป็นหลักการสากลและทุกคนมีสิทธิดังกล่าว แม้จะเดินทางออกนอกประเทศก็ตามสิทธิมนุษยชนไม่สามารถถูกทำลายไปได้เพียงแต่การไม่ใช้พลเมืองของรัฐที่อยู่ปลายทาง

ผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพมีสิทธิอันชอบธรรมในสวัสดิภาพของตนเอง และสิทธิดังกล่าวจะต้องได้รับการปกป้องตามกฎหมายแม้จะเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ผู้ลี้ภัยและผู้อพยพมีสิทธิเสรีภาพในการปกป้องสวัสดิภาพของชีวิตตนเอง และมีสิทธิในการเคลื่อนย้ายที่พำนักอย่างเสรี

โดยเฉพาะผู้หญิง เด็ก และผู้พิการที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพราะถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบาง ดังนั้นสิทธิเสรีภาพจึงถือเป็นมาตรฐานในการวางกรอบทางกฎหมายด้านการค้ามนุษย์ (Right base approach) ซึ่งกฎหมายจะอยู่ภายใต้กรอบ international human right standard เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิมนุษยชนของมนุษย์ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีการวางมาตรการในการแก้ไขปัญหาอย่างเข้มงวด เพราะถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรง โดยคุณเจสำคัญของการค้ามนุษย์ที่รัฐจะต้องปฏิบัติตามกฎบัตรสากลคือ (Finckenauer & Schrock, 2006)

- 1) การวางมาตรการทางนโยบายในการส่งเสริมการยอมรับและปกป้องในสิทธิมนุษยชน
- 2) ต้องมีการนิยามหรือระบุสิทธิของพลเมือง หรือมนุษย์
- 3) การวางมาตรการทางนโยบายในการส่งเสริมการยอมรับและปกป้องในสิทธิมนุษยชน

จะต้องมีความสอดคล้องกับกฎบัตรสากลขององค์การสหประชาชาติ

ทั้งนี้ความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นความผิดที่ก่อให้เกิดกระบวนการในการปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบในการลงโทษกับบุคคลซึ่งได้ทำการแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ และกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำกับดูแลเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และทำการลงโทษบุคคลซึ่งแสวงหาประโยชน์จากผู้เสียหายในรูปแบบต่าง ๆ หากแต่กฎหมายการค้าประเวณีกลับแตกต่างกันเนื่องจากมีวัตถุประสงค์มิให้เกิดการค้าประเวณี อาทิ การกำหนดความผิดกับบุคคลผู้ค้าประเวณี แหะละผู้ประกอบการค้าประเวณี อาทิ

1) การดำรงอยู่จากรายได้ของหญิงค้าประเวณีในการดำรงชีพ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตราที่ 286 ซึ่งเป็นกรณีหากบุคคลซึ่งเป็นบุคคลซึ่งมีรายได้กับการหญิงซึ่งทำการค้าประเวณีบุคคลดังกล่าวอาจต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 286

2) ความผิดเพื่อเป็นธุระจัดหาบุคคลเพื่อการอนาจาร ประมวลกฎหมายอาญามาตราที่ 282 และ 283 ซึ่งแยกออกเป็นสองประเภทคือการจัดหาเพื่อไปสนองความใคร่ของบุคคลอื่น และการรับตัวบุคคลที่มีผู้จัดหาไว้หรือการสนับสนุนการจัดหาและหาบุคคลที่ถูกจัดหาอายุไม่เกิน 15 ปี หรือเกิน 15

แต่ยังไม่เกิน 18 ปี เป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งความผิดตามมาตรานี้จะไม่ใช่การแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบจึงไม่ถือเป็นการค้ามนุษย์ แต่เป็นความผิดฐานเป็นกระทำความผิดเพื่อสนองความใคร่ของบุคคลอื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตราที่ 282 ทั้งนี้ตามบัญญัติโดย United Nation กลับถือว่าเป็นการค้ามนุษย์หากมีการได้เงินนายหน้าจากกำลังแรงงานและการค้าประเวณี

จากผลการสำรวจผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า การนิยาม คำว่า “กระบวนการพิทักษ์สิทธิ” ในทัศนะของผู้ตอบแบบสำรวจ สามารถสรุปได้ว่า “กระบวนการพิทักษ์สิทธิ” หมายถึง การทำงานที่เป็นระบบและเป็นเครือข่าย มีกรอบทางกฎหมายรองรับมีลักษณะเป็นสหวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ มีผู้เชี่ยวชาญเป็นศูนย์กลาง โดยมีกระบวนการทำงานหรือมีขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ ความช่วยเหลือคุ้มครองให้บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพที่ควรได้รับ โดยที่กระบวนการในการพิทักษ์สิทธินั้น อาจเกิดขึ้นได้จากการที่มีหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดที่จัดตั้งขึ้น ได้เข้ามาดำเนินการในการช่วยเหลือผู้ถูกระทำจากขบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงการให้คำแนะนำ การให้ความช่วยเหลือ การให้กำลังใจ แก่ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ โดยเป็นการดำเนินการเพื่อปกป้องและให้การช่วยเหลือตามสิทธิที่ได้มีการระบุไว้ในกฎหมาย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสิทธิอันชอบธรรม

ซึ่งกระบวนการพิทักษ์สิทธินี้ รวมไปถึงการพัฒนาและเสริมสร้างระบบการคุ้มครองการพิทักษ์สิทธิของตนเองและผู้ที่มีความเดือดร้อนโดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อการพิทักษ์สิทธิ เช่น การร้องเรียน, การไกล่เกลี่ย ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม การดำรงสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับ และก่อให้เกิดกระบวนการในการปกป้องสิทธิที่ควรได้รับภายใต้พื้นฐานของเสรีภาพที่เท่าเทียมทางกฎหมาย หรือการใช้วิธีการกระจายข่าวสารและการให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเข้าถึงถึงสิทธิและหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ และการให้ความรู้เรื่องของกฎหมายที่ควรรู้ในการดำเนินชีวิตพื้นฐานทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

ทั้งนี้ถือว่าการบังคับค้าประเวณีถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงซึ่งปัญหาการค้าประเวณี นับเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและต้องมีข้อพิจารณาในหลายประเด็นด้วยกันทั้งในด้านการเพิ่มอัตราความเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรมยาเสพติด และการเพิ่มโอกาสในการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ ดังนั้นการวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างสอดคล้องระหว่างประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรปอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังต้องมีการเชื่อมโยงกับองค์กรสาธารณะและเครือข่ายทางสังคมในการปกป้องและพิทักษ์ของผู้เสียหายอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ยังมีเครือข่ายพิทักษ์สิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังเข้าใจผิดในค่านิยมของการค้ามนุษย์ตามประเด็นดังต่อไปนี้

2. กระบวนการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งในประเทศและข้ามชาติ ก่อให้เกิดความบิดเบือนในการทำความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในการนิยามความหมายระหว่างการค้ามนุษย์และการค้าเมืองผิดกฎหมาย

จากผลการศึกษาพบว่าความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐต่อนิยามการค้ามนุษย์ข้ามชาติยังคงพบความสับสนระหว่างการค้าแรงงานผิดประเภท การเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการค้ามนุษย์ ทำให้ในบางกรณีผู้ตกเป็นผู้เสียหายถูกดำเนินคดีในฐานะผู้ก่ออาชญากรรม จนกระทั่งมีการสืบสวนหรือมีคำสั่งศาลว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องสงสัยคือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งในบางกรณีเป็นการกดดันให้ผู้เสียหายไม่กล้าเข้าพบเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือกล้าดำเนินคดีต่อผู้ค้า (PION, ธันวาคม 2560)

3. กระบวนการค้ามนุษย์ในกรณีที่ผู้เสียหายเต็มใจทำให้ผู้เสียหายถูกมองเป็นผู้ต้องหา

จากผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐยังคงมีความเข้าใจว่าหากผู้เสียหายเจตนาหรือเต็มใจให้มีการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากกำลังแรงงาน ไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หากแต่เป็นผู้ต้องหาในการหลบเข้าเมืองผิดกฎหมายและค้าแรงงานผิดประเภท อย่างไรก็ตาม การเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงานและการให้ภาวะหนี้สินและการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือนทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจเพื่อสร้างความปรารถนา หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความปรารถนาและการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบถือเป็นการค้ามนุษย์ทุกกรณีตามกฎหมาย แม้ผู้เสียหายจะเต็มใจก็ตาม (Germany, ธันวาคม 2560) นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่อาจให้ความร่วมมือได้เต็มที่ในกรณีแสดงตัวต่อเจ้าหน้าที่ เนื่องจากผู้เสียหายเป็นผู้กระทำผิดหลบหนีเข้าเมืองหากเปิดเผยตัวต่อเจ้าหน้าที่

4. รัฐมีหน้าที่ในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ตามกฎหมายบัตรสากลขององค์การสหประชาชาติ

ดังนั้นประเทศสมาชิกจึงต้องมีหน้าที่ในการต่อสู้ปัญหาการค้ามนุษย์และรักษาสีทิมมนุษยชน และต้องวางมาตรการที่มีความสอดคล้องกับหลักการตามบัตรสากล อาทิ การวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อรักษาสีทิมมนุษยชน มาตรการทางศาล มาตรการทางการสืบสวนคดี และการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติพบว่านิยามการค้ามนุษย์ รวมไปถึงกระบวนการการค้ามนุษย์ถือเป็นเรื่องที่ซับซ้อน และมีหลากหลายแง่มุม อาทิ การค้าประเวณี นั้นหมายรวมถึงสิทธิของหญิงและหากหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายเป็นเด็ก ก็จะมีผลสอดคล้องกับหลักกฎหมายเด็กเข้าไว้ด้วย จึงยากที่เจ้าหน้าที่จะสามารถแปลความตามกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติจนกระทั่งนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมาย จนในครั้งพบว่าบางหลักหลักการปฏิบัติ หรือการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ จึงขึ้นอยู่กับแต่ละบริบทเป็นสำคัญ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่จะต้องทำความเข้าใจกับหลักกฎหมายสากลทั้งในบริบทด้านสิทธิมนุษยชนและบริบทการค้ามนุษย์ควบคู่กันไปด้วย (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999)

5. กฎบัตรสากลที่ครอบคลุมในเรื่องการค้ามนุษย์มีความซับซ้อนและเป็นแค่หลักหรือ แนวปฏิบัติ

ทั้งนี้กฎหมายและกฎบัตรสากลที่ครอบคลุมในเรื่องการค้ามนุษย์ตามหลักสากลมีดังนี้ (Finckenauer & Schrock, 2006)

- 1) Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000 (Trafficking Protocol)
- 2) Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 1979
- 3) Convention on the Rights of the Child, 1989
- 4) Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography, 2000 United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000
- 5) International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, 1990
- 6) International Covenant on Civil and Political Rights, 1966
- 7) International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 1966
- 8) Council of Europe, Convention on Action against Trafficking in Human Beings, 2005 (European Trafficking Convention)
- 9) Charter of Fundamental Rights in the European Union, 2000, article 5, and Directive 2011/36/EU of the European Parliament and Council on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, 2011
- 10) South Asian Association for Regional Cooperation, Convention on Preventing and Combating Trafficking in Women and Children for Prostitution, 2002

ซึ่งกฎบัตรสากลถือเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติของแต่ละประเทศสมาชิกหากแต่ไม่ใช่กฎหมาย และมีการวางแนวปฏิบัติที่เหมาะสมตามหลักสากลที่แต่ละประเทศจะควรประพฤติปฏิบัติ หรือ “soft law” ซึ่งสนับสนุนการเคารพในสิทธิมนุษยชนและแนวทางการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ ทำให้แต่ละประเทศมีการวางมาตรการตามความเข้าใจ หรือแนวทางปฏิบัติของตน ทำให้เกิดความแตกต่างในมาตรฐานการดำเนินคดี และการนิยามตามความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560)

6. การสร้างความเข้าใจต่อรัฐในการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินนโยบายแก้ปัญหาการค้ามนุษย์

ทั้งนี้หลักการซึ่งเป็นข้อเสนอแนะต่อรัฐในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่สำคัญมีดังนี้

- 1) Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking (Recommended Principles and Guidelines)
- 2) Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law (Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation)
- 3) UNICEF Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (UNICEF Guidelines) Criminal Justice Responses to Trafficking in Persons: ASEAN Practitioner Guidelines
- 4) UNHCR Guidelines on international protection: The application of article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees to victims of trafficking and persons at risk of being trafficked (UNHCR Trafficking Guidelines)

เนื่องจากมีแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์อยู่เป็นจำนวนมากดังนั้นจึงเป็นปัญหาสำหรับรัฐในการตีความหน้าที่รับผิดชอบของตนเองและองค์กรที่เกี่ยวข้องว่าควรรับแนวทางปฏิบัติดังกล่าวอยู่ในระดับใด หรือรัฐแต่ละรัฐจะต้องวางมาตรการอย่างไรบ้างถึงจะเพียงพอในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในบริบทของตน ทำให้บางประเทศมีความลังเลในการจัดการปัญหาหรือการวางมาตรการที่เหมาะสมเพื่อการแก้ไขปัญหา หรือการวางมาตรการที่ไม่มีความเหมาะสมกับบริบทของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศตน โดยประเทศจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำหรือการวางมาตรการทางกฎหมายของตนเอง

7. กฎหมายที่สะท้อนการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ที่ปลายเหตุ

ในปัจจุบันนโยบายที่สะท้อนปัญหาการค้ามนุษย์ในสหภาพยุโรปกรณีผู้เสียหายการค้าประเวณีในต่างประเทศพบประเด็นนโยบายที่แตกต่างกันดังนี้

- 1) การซื้อประเวณีถือเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งซึ่งนับเป็นมาตรฐานตามสวีเดน โมเดล (consider criminalizing the purchase of sexual services)
- 2) ห้ามการโฆษณาการขายเพศสัมพันธ์ (ban the advertising of sexual services)
- 3) การเก็บค่าหัวคิวจากการค้าประเวณีถือเป็นอาชญากรรม (criminalise pimping)
- 4) การสนับสนุนองค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อให้การดูแลพิทักษ์สิทธิผู้ค้าบริการทางเพศ โดยมองว่าการค้าบริการทางเพศเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย (establish counselling centres providing prostitutes with legal and health assistance)

- (1) ผู้สมัครใจค้าบริการสามารถทำได้ตั้งแต่อายุ 21 ปี (fixing minimum legal age for prostitution)
- (2) ตรวจสอบมาตรการทางกฎหมายให้สามารถมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ensure all relevant laws and regulation)
- (3) พยายามปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลาครอบคลุมการคุ้มครองผู้เสียหาย และผู้ให้บริการทางเพศในรูปแบบใหม่ ๆ ตลอดเวลา (ensure that prostitution regulations apply to all forms of sex work)
- (4) มีการควบคุมกลุ่มอาชีพค้าบริการทางเพศอย่างเข้มงวด (apply strict administrative)
- 5) พยายามสนับสนุนความช่วยเหลือให้แก่โครงการต่าง ๆ เพื่อดูแลผู้ที่ต้องการเลิกค้าบริการ อาทิ ที่พักอาศัย การบริการด้านสุขภาพ การจัดหางาน การอบรมให้ความรู้ด้านทักษะแรงงาน (assisting project with prostitution)
- 6) มีการแต่งตั้งหน่วยตำรวจพิเศษเพื่อบังคับใช้กฎหมายควบคุมการค้าบริการทางเพศอย่างมีประสิทธิภาพ (establish specialised police forces)
- 7) การใช้รูปแบบของชุมชนในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหา โดยการสนับสนุนเครือข่ายชุมชนในการสอดส่องดูแลปัญหาและเป็นที่พึ่งพิงและฟื้นฟูผู้เสียหาย การให้สมาชิกภายในชุมชนเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น (strengthen co operation with civil society)
- 8) การห้ามการขายและซื้อประเวณีทุกประเภท

รูปแบบของนโยบายทั้งแปดรูปแบบซึ่งมาตรการทางกฎหมายในรูปแบบที่แตกต่างกันนี้มีผลต่อกลุ่มผู้ล่องลอยให้ดำเนินการชักจูงผู้เสียหายไปยังที่ที่การค้าประเวณีสามารถทำได้ตามกฎหมาย หากแต่อาจมีการลักลอบค้า หรือการสร้างเงื่อนไขเพื่อบังคับค้าบริการในรูปแบบต่าง ๆ

2. สาเหตุของการค้ามนุษย์ในรูปแบบค้าประเวณี

2.1 Poverty

สาเหตุหลักของปัญหาการค้ามนุษย์เกิดมาจากภาวะความยากจน และปัญหาภาวะหนี้สิน โดยจากการสัมภาษณ์ (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนประเด็นสำคัญถึงปัญหาความยากจนที่นำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ว่า “แรงจูงใจที่ทำให้ขายบริการ หากกล่าวตามความจริงเลยก็คือส่วนใหญ่ผู้เสียหายมีภูมิลำเนาในต่างจังหวัด และผู้เสียหายเป็นบุคคลที่มีการศึกษาน้อย และต้องมีการรับผิดชอบเรื่องหนี้สินให้กับทางบ้าน พบว่าผู้เสียหายส่วนใหญ่มีรายจ่ายต่อเดือนจากการไปค้าประเวณีเงินกู้ให้กับเพื่อนหรือญาติพี่น้อง หรือตกอยู่ภายใต้ภาวะหนี้สินกดดัน โดยผู้เสียหายส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนเพียง 7-8 พันบาท หากแต่รายจ่ายต่อเดือนมีสูงถึงเกือบสองหมื่นกว่าบาท เมื่อรายได้ไม่พอค่าใช้จ่าย

จึงทำให้ต้องมีการหยิบยืม ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินพอกพูนเป็นทวีคูณ ทั้งยังได้รับการกดดันจากเจ้าหนี้ และมีภาระต้องเลี้ยงบุตรธิดา ทำให้ตัดสินใจทำงานยังต่างประเทศและตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในที่สุด”

โดยความยากจนซึ่งนับเป็นปัญหาความขาดแคลนของทรัพยากรและเศรษฐกิจในพื้นที่ ดังกล่าวมักจะเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและก่อให้เกิดภาวะของการไม่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ด้วยเหตุที่ไม่สามารถใช้ประสิทธิภาพและศักยภาพของตนเองที่มีอยู่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการครองชีพ โดยเฉพาะกลุ่ม “คนจนดักดาน” (มิ่งมณีนากิน, 2548) หรือกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ เป็นอันมาก อาทิ กลุ่มผู้ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเกษตรกรที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ กลุ่มดังกล่าวทำให้หญิงไทยหลายคนมีความต้องการที่จะสมรสข้ามวัฒนธรรมกับชายชาวต่างชาติเพื่อยกระดับฐานะของตนและแก้ปัญหาภาวะหนี้สินภายในครอบครัว เพื่อหนีความยากจน ทำให้การแต่งงานกับชายต่างชาติกลายเป็นวัฒนธรรมในบางพื้นที่ เนื่องมาจากหญิงชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจกดดันและมีหนี้สินมาก อย่างไรก็ตามการสมรสข้ามวัฒนธรรมก่อให้เกิดปัญหาเช่นเดียวกัน เนื่องมาจากชายชาวต่างชาติอาจไม่ได้มีฐานะที่มั่นคง ทำให้เกิดกรณีชายชาวต่างชาติลวงหญิงไทยเพื่อไปค้าประเวณี หรือสร้างภาวะความกดดันทางเศรษฐกิจเพื่อให้หญิงไทยต้องค้าประเวณีเพื่อหารายได้ส่งเสียให้กับญาติพี่น้องที่อยู่ในประเทศไทย โดยมีการนำไปขายต่อให้แก่ชาวต่างชาติและเก็บค่านายหน้า หรือหลอกให้แต่งงานเพื่อการค้าขายสิ่งผิดกฎหมายหรือยาเสพติด เป็นต้น (ไชกิจบุญโญ, ศรีราชเลา, และ จิรวรรณเดช, 2560)

2.2 Economic and social exclusion

อีกกลุ่มที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันคือ ปัญหาความยากจนในพื้นที่ต้นทาง ผู้เสียหายบางรายพบว่ามีปัญหาหนี้สิน หรือมีปัญหาเรื่องการเงินในพื้นที่ต้นทาง (Conference, 2016) พบว่า รากฐานของปัญหามาจากหลากหลายประเด็นด้วยกัน อาทิ การอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เห็นคุณค่าหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ซึ่งผลกระทบทางเศรษฐกิจดังกล่าวได้มีผลต่อภาวะความยากจนในประเทศ เนื่องมาจากภาวะความผันผวนของราคาสินค้าภายในประเทศก่อให้เกิดช่องว่างของความยากจน จากการกระจายทรัพยากรไม่เท่าเทียมกันระหว่างประชากรที่ร่ำรวยและยากจนในประเทศกำลังพัฒนา

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าภาวะของประเทศที่ทำให้เกิดปัญหาการค้ามนุษย์พบว่ามาจากต้นกำเนิดของเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก โดยพบว่าภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมได้มีผลกระทบให้เกิดการบริหารอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้ (Poppay, et al., 2008) ได้สะท้อนว่า การบริหารอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดการกระจายทรัพยากรของประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน

การกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันนี้เอง ทำให้ประชากรบางกลุ่มไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของตนเองได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตและความต้องการ

ของประชากรกลุ่มที่ได้รับทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพให้มีความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า กลุ่มประชากรที่เสียเปรียบทางทรัพยากรเหล่านี้จึงมีความเป็นไปได้ง่ายที่จะถูกชักจูงไปเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างแดน (Poppay, และคนอื่นๆ, 2008)

จากการสัมภาษณ์องค์กร (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนในประเด็น Social and Economic Exclusion ว่าหญิงสาวส่วนใหญ่ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นประสบกับภาวะความยากจน และมีการศึกษาน้อย โดยมีการศึกษาแค่ภาคบังคับทำให้ไม่สามารถเลือกงานได้มากนัก เมื่อเข้าสู่ภาวะการทำงานทำให้ประสบปัญหาภาวะหนี้สินรายได้ไม่พอค่าใช้จ่าย โดยมีกรณีผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รายหนึ่งมีรายได้ตกเดือนละประมาณ 7-8 พัน บาทต่อเดือน ในขณะที่รายจ่าย และภาวะหนี้สินของครอบครัวตกเดือนละประมาณ 2 หมื่นบาท โดยส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินจากการกู้ยืมระบบ และมีภาระต้องเลี้ยงดูบิดามารดาและครอบครัว

อย่างไรก็ดีเมื่อพบเพื่อนหรือญาติมิตรชักจูงไปต่างประเทศและพบว่าเพื่อนหรือญาติที่ได้เดินทางไปแล้วมีรายได้ดี จึงทำให้มีความต้องการเดินทางไปบ้างหรือมีความอยากลองเสี่ยงดวงดู บางรายมองว่าจะสามารถเดินทางไปทำงานที่มีรายได้ดีกว่าและอยากมีสามีเป็นชาวต่างชาติเพื่อที่จะได้ช่วยเหลือครอบครัวที่ยากจนของตนได้ โดยผู้ล่อลวงมักใช้คำชักชวนว่าตนเองก็เคยมีอดีตที่ยากจนเช่นเดียวกัน หากแต่เมื่อเดินทางไปต่างประเทศได้ทำงานและได้สามีเป็นชาวต่างชาติทำให้ตอนนี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หรือ “ได้ดี” และมักโน้มน้าวว่าผู้เสียหายจะได้ไม่ต้องลำบากทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวอีกต่อไป หรืออาจชักชวนว่าเห็นใจ สงสาร และรู้สึกที่มีความเมตตาต่อผู้เสียหาย และตนเองมีความอยากเห็นผู้เสียหายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และจะแนะนำผู้ชายให้แต่งงานกับผู้เสียหายจนผู้เสียหายเชื่อและรู้สึกสบายใจ (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017)

ทั้งนี้ยังพบว่าช่องว่างของความยากจนได้ก่อกำเนิดวัฒนธรรมของเครือข่ายหญิงในบางพื้นที่ที่มีการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการสมรสกับชาวต่างชาติ เนื่องจากการนำเสนอว่าสามีชาวต่างชาติจะให้การให้ความช่วยเหลือชุมชนเมื่อมีกิจกรรม และฐานะของกลุ่มสมรสฝ่ายหญิงมีการปรับปรุงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหลังจากแต่งงานกับคู่สมรสชายชาวต่างชาติ ทำให้เกิดรูปแบบเครือข่ายวัฒนธรรมการเลือกคู่สมรสโดยการมีฝ่ายหญิงในบางท้องถิ่นมีความต้องการที่จะเดินทางไปทำงานยังต่างประเทศ

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนโยบายของรัฐก็พยายามอย่างยิ่งที่จะแก้ปัญหากลุ่มผู้ตกสำรวจ และกลุ่มไม่เท่าเทียมกันทางสังคม หากแต่นโยบายประชานิยมนั้นกลับทำให้สภาพชีวิตของกลุ่มผู้ตกสำรวจเหล่านี้ดีขึ้นได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น การให้เงินอุดหนุนกลุ่มคนยากจน (Targeted means-test cash transfers) กลับยิ่งทำให้กลุ่มผู้มีความต้องการไปแสวงหางานทำยังต่างแดนกลับทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนโยบายดังกล่าวกลับยิ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และการลงทุนให้กับกลุ่มธุรกิจบางกลุ่มเพื่อสนับสนุนสวัสดิการกลับยิ่งทำให้ช่องว่างของความไม่เท่าเทียมทวีจำนวนสูงขึ้น เนื่องจากวิธีดังกล่าวเป็นการกระตุ้นทางเศรษฐกิจหากแต่ละเลยแง่มุมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

จะเห็นได้ว่านโยบายการอุดหนุนของรัฐยังทำให้เกิดช่องว่างแห่งความไม่เท่าเทียมเพิ่มมากขึ้นโดยนโยบายดังกล่าวมีข้อจำกัดดังนี้

- 1) เงินที่รัฐจัดสรรให้กลุ่มผู้ยากจนมักไม่เพียงพอต่อความต้องการจนทำให้คุณภาพชีวิตของสมาชิกภายในชุมชนดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน
- 2) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กฎเกณฑ์ เพื่อรับเงินอุดหนุนกลับทำให้จำกัดสิทธิการเข้าถึงสวัสดิการของผู้ที่ยากจนจริงๆ
- 3) ต้องมีการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมาก
- 4) มีโอกาสอย่างมากที่จะมีการคอร์รัปชัน
- 5) ความซับซ้อนของระบบการอุดหนุนทำให้เกิดรอยร้าวให้ผู้ที่เป็ free rider
- 6) แม้ผู้ที่ยากจนจะได้รับการอุดหนุนก็ตาม หากแต่ช่องว่างแห่งความไม่เท่าเทียมภายในสังคมก็ยังคงอยู่ไม่หายไปไหน

2.3 Social and inequality

ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเพศและทางสังคมทำให้การกระจายทรัพยากรระหว่างชนชั้นในสังคมไม่เท่าเทียมกัน ในประเทศไทยพบว่าหากเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มชายกับหญิง พบว่าหญิงมักประสบปัญหาจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศจนตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ได้โดยง่ายกว่าชาย สถานการณ์ของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในอดีตทำให้หญิงสาวตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1957 เป็นต้นมา จาก (Jairuk, 2554) ได้สะท้อนว่าปัญหาการค้ามนุษย์ได้สืบเนื่องมาจากระบบศักดินาทำให้ระบบสังคมดังกล่าวได้กดขี่ผู้หญิงเอาไว้เนื่องจากระบบศักดินาถือว่าผู้ชายเป็นใหญ่ จากนั้นเมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงระบบสังคมมาเป็นระบบทุนนิยมทำให้อำนาจเงินเป็นใหญ่เช่นกัน ส่งผลให้ผู้หญิงถูกตีค่าเป็นสินค้า และฝ่ายชายได้อาศัยเงินเป็นอำนาจซื้อผู้หญิงผู้เปรียบเสมือนสินค้า

ความไม่เท่าเทียมทางวัฒนธรรมและความไม่เท่าเทียมทางเพศเหล่านี้ได้เป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบเพศหญิง ประกอบกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจระบบทุนนิยมที่ทำให้เกิดความยากจน ทำให้เกิดโสเภณีและการค้ามนุษย์ข้ามชาติ (Jairuk, 2554)

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่ม (คาอุคา, ธันวาคม 2560) ได้สะท้อนในเรื่องความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและทางเพศว่า จากสาเหตุที่กลุ่มหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายค้าประเวณีที่องค์กรได้เคยให้ความช่วยเหลือพบว่าฝ่ายหญิงส่วนใหญ่ที่ถูกหลอกมาเป็นผู้เสียหายจะทำงานค้าบริการทางเพศหรือทำงานเป็นสาวตริ้งค์ (สาวร้านนุ่งคุย) หรือสถานที่ที่เฝ้าอยู่ก่อนแล้วในประเทศไทย และส่วนมากเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาระคือลูกและบิดามารดาที่ตนเองต้องเลี้ยงดูโดยปราศจากสามีคอยช่วยเหลือดูแลครอบครัว ทำให้การตัดสินใจเดินทางมาต่างประเทศทำได้โดยง่าย นอกจากนี้ด้วยภาวะการศึกษาน้อยเมื่อมีโอกาสได้เดินทางไปทำงานยังต่างประเทศจึงเป็นเหตุผลให้รับควาโอกาสที่เกิดขึ้นไว่ก่อน

จะเห็นได้ว่าการไม่เท่าเทียมกันนี้ทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรไปสู่คนทุกกลุ่มไม่เท่าเทียมกันการที่เพศหญิงด้อยกว่าเพศชายนั้นขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะโอกาสในการทำมาหากินของเพศหญิงที่มีน้อยกว่าเพศชายในตลาดแรงงาน โดยจากผลการวิจัยของ (Acker, 1988) เพศหญิงมีอำนาจน้อยกว่าและมีโอกาสในการเติบโตในวิชาชีพน้อยกว่าเพศชาย โดยเฉพาะในครอบครัวผู้หญิงจะมีอำนาจน้อยกว่าเพศชาย ผู้หญิงจะต้องทำงานทั้งเลี้ยงลูกดูแลบ้าน และทำงานหาเงินเข้าบ้าน ทำให้โอกาสในการเลือกงานน้อย โอกาสในการได้รับผลตอบแทนน้อย หากแต่มีภาระค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งทำให้เป็นแรงผลักดันให้หญิงไทยมาแสวงหาช่องทางในการประกอบอาชีพยังต่างแดนและตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในที่สุด สิ่งนี้ได้สะท้อนปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมทางเพศ โดยสังคมได้มีการแบ่งออกเป็นชนชั้น และบางชนชั้นในสังคมได้พัฒนาทัศนคติของตนต่อคนบางกลุ่มบางพวก เช่น เพศหญิง ในฐานะชนชั้นที่ต่ำกว่า

2.4 Inadequate laws and policies

นิยามของการค้ามนุษย์มักถูกทำความเข้าใจว่ากระบวนการทำลายมนุษย์เพื่อเงิน ทั้งนี้ ผู้เสียหายมักถูกผลักดันเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ด้วยหลากหลายวัตถุประสงค์ด้วยกัน ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบันรัฐได้พยายามผลักดันกระบวนการทางกฎหมายระหว่างประเทศให้เท่าทันกระบวนการค้ามนุษย์ และพยายามนิยามกระบวนการค้ามนุษย์ให้มีความเท่าทันสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป กฎหมายในระดับนานาชาติพยายามที่จะนิยามกระบวนการค้ามนุษย์ให้สอดคล้องกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นกระบวนการป้องกันมากกว่าที่จะรับมือกับปัญหาการค้ามนุษย์ (Nations, 2014)

ในปัจจุบัน (Nations, 2014) ได้นิยามกระบวนการค้ามนุษย์ว่า “Trafficking in Person” ซึ่งหมายถึง กระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย (recruitment), กระบวนการขนส่งผู้เสียหาย (Transportation), กระบวนการส่ง (Transfer), กระบวนการบังคับเก็บค่าแรงงาน ซึ่งเป็นการใช้วิธีการกดขี่ข่มเหงผู้เสียหายด้วยกำลัง ด้วยการหลอกลวง ทำให้หลงผิด ทำให้เข้าใจผิด บิดเบือนความเข้าใจ กดขี่ ข่มเหง ทำให้ผู้เสียหายอยู่ในสภาพที่เปราะบางและยอมรับค่าตอบแทน หรือผลประโยชน์โดยมีบุคคลหรือกลุ่มคนควบคุมอยู่เพื่อทำลายสภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้เสียหาย อาทิ การค้าประเวณี การค้าแรงงาน การค้าบริการ หรือการใช้แรงงานทาส หรือการค้าอวัยวะ เป็นต้น (Nations, 2014)

ทั้งนี้การค้ามนุษย์สามารถเกิดได้ทั้งในเพศชายและหญิงเช่นเดียวกัน กระบวนการทางกฎหมายระหว่างประเทศได้สะท้อนอย่างชัดเจนว่าทั้งชายและหญิงสามารถตกเป็นผู้เสียหายของกระบวนการค้ามนุษย์ได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้กระบวนการค้ามนุษย์ยังสามารถเกิดขึ้นในประเทศที่ผู้เสียหายพำนักหรือข้ามประเทศได้เช่นเดียวกัน (Nations, 2014)

อย่างไรก็ดี “การค้ามนุษย์” มีความแตกต่างจากกลุ่มเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายอย่างสิ้นเชิง (Migrant Smuggling) เนื่องจากการเข้าเมืองผิดกฎหมาย หมายรวมถึงการข้ามพรมแดนอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งจะได้ประโยชน์เฉพาะการอำนวยความสะดวกให้ข้ามแดนอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งจะไม่ทำลายศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เหมือนกระบวนการค้ามนุษย์ (Nations, 2014)

ดังนั้นการค้ามนุษย์เกิดขึ้นได้แม้ไม่ได้มีการข้ามพรมแดน แม้ว่าผู้เสียหายจะไม่ทราบว่าตนเองกำลังโดนค้ามนุษย์หรือโดนลิดลัดสิทธิ์ของความเป็นมนุษย์อยู่ก็ตาม ก็อาจถือได้ว่าเป็นการค้ามนุษย์เนื่องจากกระบวนการลิดลัดสิทธิ์ของความเป็นมนุษย์นับเป็นกระบวนการภายในที่ทำให้เกิดการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหาย (intrinsic inalienability of personal freedom) (Nations, 2014)

เพราะฉะนั้นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายจะต้องเท่าทันนิยามการค้ามนุษย์ที่ถูกกำหนดไว้โดย United Nation นั่นคือกระบวนการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ โดยกฎหมายจะต้องไม่ยินยอมในการชดเชยหนี้สินของผู้เสียหายด้วยแรงงาน หรือร่างกาย (debt bondage) โดยหนี้จะเกิดจากการจัดหางานให้ การขนส่ง และใช้ภาวะหนี้สินนี้ของผู้เสียหายในการควบคุมและลิดลัดสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหาย (Nations, 2014)

จะเห็นได้ว่าสิทธิของความเป็นมนุษย์และการค้ามนุษย์มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง ดังนั้นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายจึงหมายรวมไปถึงการค้ามนุษย์ข้ามพรมแดน และกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลิดลัดสิทธิและอิสรภาพของความเป็นมนุษย์ ซึ่งในอดีตการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการค้ามนุษย์นั้นมุ่งเน้นเพียงในเรื่องของอาชญากรรม (Nations, 2014)

อย่างไรก็ดีจากการสัมภาษณ์เชิงลึกองค์กร (PION, ธันวาคม 2560) พบว่า กฎหมายในบางประเทศ และระบบการบังคับใช้กฎหมายยังคงไม่รองรับระบบสิทธิและเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ (human right based approach) ในทุกมิติทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น

- 1) นโยบายที่สนับสนุนและปกป้องสิทธิของความเป็นมนุษย์
- 2) กระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่ทำการเคารพสิทธิของความเป็นมนุษย์ (Human rights based approach) เป็นฐานการปกป้องมนุษย์ที่เสี่ยงต่อการถูกค้า ซึ่งกระบวนการนี้มีความเชื่อมโยงกับการเสริมความเข้มแข็งในศักยภาพของความเป็นมนุษย์เพื่อป้องกันสิทธิศักดิ์ศรีและอิสรภาพของตนเอง
- 3) มาตรฐานของกฎหมายของประเทศที่เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในระดับนานาชาติ

ซึ่งในปัจจุบันในทางทฤษฎีทุกประเทศย่อมต้องรองรับกฎหมาย (Legal obligation) ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หากแต่ในทางปฏิบัติมาตรฐานของการบังคับใช้กฎหมายย่อมแตกต่างกันไปตามระบบสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองของแต่ละประเทศ ในแต่ละประเทศต้องยอมรับและปฏิบัติตามภายใต้ United Nation เพื่อให้กฎหมายของตนเองเป็นไปตามมาตรฐานสากล อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศในสหภาพยุโรปในทางปฏิบัติยังคงแยกความแตกต่างได้ยากระหว่างการเข้าเมืองผิดกฎหมาย การค้าแรงงานผิดประเภท และการค้ามนุษย์ (PION, ธันวาคม 2560)

2.5 Demand

ปฏิเสธไม่ได้ว่าการค้าประเวณีเกิดขึ้นจากความต้องการของตลาด หากยังมีประชากรที่ต้องการการซื้อประเวณีจึงทำให้ยากที่จะกำจัดปัญหาการค้ามนุษย์ในด้านการค้าประเวณีได้ จากการศึกษา

ของ (Kovari & Pruyt, 2015) เสนอว่า ตลาดของการค้าประเวณีโลกในปี ค.ศ. 2011 อยู่ที่ประมาณ 190 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ตลาดการค้ามนุษย์ด้านการค้าประเวณีจึงนับเป็นตลาดที่ใหญ่และก่อให้เกิดปัญหาการจำกัดสิทธิเสรีภาพและลดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตามมาอย่างมาก อย่างไรก็ตามก็ตีความหมายในแต่ละประเทศในโลกที่มีต่อการค้าประเวณีย่อมมีความแตกต่างกันไป ดังนั้นหลายประเทศจึงกำลังเผชิญหน้ากับปัญหาการค้ามนุษย์ที่ส่งผลกระทบตามมาจากตลาดการค้าประเวณีที่มีขนาดใหญ่ขึ้นทุกปี

ยกตัวอย่างเช่นในประเทศเนเธอร์แลนด์นับตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 เป็นต้นมาการค้าประเวณีเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย กว่าร้อยละ 75 ของประชากรในประเทศเนเธอร์แลนด์ยอมรับว่าการค้าประเวณีนับเป็นอาชีพที่สุจริตอาชีพหนึ่ง ในขณะที่หลายประเทศในยุโรปยังคงไม่ยอมรับว่าอาชีพค้าประเวณีเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย อาทิ สวีเดน นอร์เวย์ ไอร์แลนด์ ฟินแลนด์ ที่มีการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นเรื่องผิดกฎหมายในการซื้อประเวณีเพื่อลดตลาด “demand” ของการค้าประเวณี อย่างไรก็ตามก็ตีความยอมรับว่าอาชีพค้าประเวณีเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายกลับทำให้สร้างปัญหาอื่น ๆ ตามมา อาทิ การค้ามนุษย์ ยา การฆาตกรรม อาชญากรรม และคอร์รัปชันตามมา นอกจากนี้ในหลายประเทศยังมองว่า การค้าประเวณีส่งเสริมความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเช่นเดียวกัน (Kovari และ Pruyt, 2015)

จากผลการศึกษาของ (Kovari และ Pruyt, 2015) พบว่าขนาดของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในยุโรปมีความเชื่อมโยงกับการค้าประเวณีอย่างมีนัยสำคัญ และยังมีความเชื่อมโยงกับธุรกิจผิดกฎหมายอีกหลายธุรกิจด้วยกัน โดยจากการสำรวจในปี ค.ศ.2000 พบว่า มีการค้าประเวณีได้ถึง 4 ล้านคน การค้าประเวณีในวัยผู้ใหญ่ 9.5 ล้านคน โดยเด็กที่โดนค้ามนุษย์มักจะมีแนวโน้มในการค้าประเวณีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่อีกด้วย

2.6 New Adventure

ผู้เสียหายบางรายต้องการหาประสบการณ์ชีวิตใหม่ ต้องการความท้าทายยังต่างแดน พบว่าผู้เสียหายกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70 เป็นกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างดี คือราว 12,000-40,000 บาท บางรายมีรายได้ถึง 40,000 บาท โดยทำงานเป็นผู้จัดการธนาคาร และเป็นผู้ช่วยเชฟในโรงแรมต่าง ๆ หากแต่กลับถูกชักชวนไปทำงานยังต่างแดนเพื่อแสวงหาอิสรภาพในการประกอบอาชีพ และความโรแมนติกในชีวิตด้วยความหวังจะสามารถแต่งงานกับเศรษฐีชาวต่างชาติ โดยจากการสัมภาษณ์ (องค์การธารา, ธันวาคม 2017) เสนอทัศนะที่น่าสนใจว่า “ผู้เสียหายเหล่านี้มักจะได้รับฟังข่าวสารจากเพื่อน และหรือญาติพี่น้องที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติถึงแง่ดีของการใช้ชีวิตในต่างแดน โดยผู้เสียหายรายหนึ่งได้ข้อมูลจากน้องสาวของเพื่อนที่โรงงานที่ตนเองทำงานอยู่ เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้เดินทางมาล่อลวงผู้เสียหายในประเทศไทยก็จะเล่าให้ฟังถึงแง่ดีของการใช้ชีวิตในต่างแดน ผู้ชักนำจะทำตนเป็นคนร่ำรวยใช้เงินมากมายเพื่อพาญาติพี่น้องไปทานอาหาร และแสดงว่าตนเองได้มีชีวิตที่ดีขึ้นจากการไปประกอบอาชีพและหาสามียังต่างแดน ผู้เสียหายจึงตายใจและตัดสินใจลงมือเสี่ยงดวงดู ด้วยคิดว่าไม่มีอะไรจะเสีย และทำเพื่ออนาคตของลูก ญาติพี่น้อง และพ่อแม่ โดยหวังว่าจะโชคดีมีแฟนต่างชาติกับเขาบ้างและอาจทำให้ชีวิตของตนดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่”

พบว่าผู้เสียหายกว่าร้อยละ 50 มีความต้องการแสวงหาความแปลกใหม่ให้แก่ชีวิต โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (องค์กรธรา, ธันวาคม 2017) พบว่า ผู้เสียหายส่วนใหญ่ต้องการหาประสบการณ์ใหม่ และในปัจจุบันพบผู้เสียหายที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีเพิ่มมากขึ้น โดยเข้าใจว่าไม่ได้มาค้าประเวณีแต่จะมาทำบริการนวดแผนไทย ทำร้านอาหาร เป็นต้น โดยผู้เสียหายต้องการที่จะหาประสบการณ์แปลกใหม่ในต่างประเทศ

จากการสัมภาษณ์สมาคมบ้านหญิงในประเทศเยอรมันพบว่า พบหญิงไทยที่สมัครใจค้าบริการเป็นครั้งคราวและสามีเต็มใจให้ค้าบริการ โดยหญิงไทยจะทำการเดินทางข้ามประเทศโดยสายการบินราคาต่ำ (Low cost) เพื่อเดินทางไปค้าบริการที่ประเทศเบลเยียมซึ่งค่าบริการจะมีราคาสูงกว่าในประเทศเยอรมัน หรือนอร์เวย์ หญิงไทยบางรายมีการทำการค้าบริการให้แก่ผู้ป่วยที่มีปัญหาทางจิตตามโรงพยาบาลจิตเวชต่าง ๆ ในประเทศเบลเยียม

2.7 วัฒนธรรม (Culture)

ประเด็นทางวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อปัญหาการค้ามนุษย์ที่ทำให้จำนวนผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และในบางครั้งนักวิจัยได้พบว่าประเด็นทางวัฒนธรรมมักเกิดร่วมกับประเด็นอื่น ๆ อาทิ ความยากจน และการแสวงหาความท้าทายในชีวิต พบว่าหญิงสาวจำนวนมากจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวัฒนธรรมด้านความกตัญญูอย่างเข้มข้น และมีการแข่งขันกันเพื่อสะท้อนค่านิยมด้านวัตถุนิยม และมีการตั้งสมมติฐานว่าหากได้แต่งงานกับชาวต่างชาติจะทำให้คุณภาพชีวิตและสถานะความเป็นอยู่ในครอบครัวของตนดีขึ้น มักพบว่าผู้เสียหายที่เป็นกลุ่มตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้น มักไม่ยอมบอกสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของตนยังพื้นที่ปลายทาง เมื่อกลับมาเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องในพื้นที่ต้นทางมักจะแสดงตนเป็นผู้ที่มีฐานะร่ำรวย และในบางกลุ่มได้เปลี่ยนสถานะจากกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายเป็นหนึ่งในกระบวนการของผู้ล่อลวงและมีการชักจูงผู้เสียหายรายใหม่ ๆ เข้าสู่เส้นทางการค้ามนุษย์ บางกลุ่มได้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มข้าราชการและผู้มีอิทธิพลจนกลายเป็นกระบวนการใหญ่ มีการเก็บค่าหัวคิวและค่านายหน้าเป็นจำนวนมากประมาณ 500,000-2,000,000 บาท และมีการชักจูงผู้เสียหายรายอื่น ๆ ให้หาผู้เสียหายมาเพิ่มเพื่อปลดภาระหนี้ของตน ทำให้มีผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นจำนวนมาก

โดยจากการสัมภาษณ์ (สมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์, ธันวาคม 2560) ได้สะท้อนในประเด็นดังกล่าวว่า “ผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงสาวไทยโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกหวนมองมกคืน เนื่องจากเค้าเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ ว่าแต่งงานกับชาวต่างชาติจะทำให้ตนเองได้ดี หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากแต่ผู้ชายที่เป็นผู้ล่อลวงมาต้องการที่จะนำผู้เสียหายมาขายมาขายบริการ เนื่องจากพื้นที่ทางวัฒนธรรมของทางบ้าน หญิงสาวที่ตกเป็นผู้เสียหายก็ถือเป็นชาวอีสาน ส่วนใหญ่เมื่อตกเป็นผู้เสียหายแล้วก็จะไม่ยอมแจ้งเจ้าหน้าที่หรือบอกทางบ้านของตน เนื่องจากวัฒนธรรมของความรู้สึกอายที่จะกลับไปบ้านและบอกว่าชีวิตของตนไม่ประสบความสำเร็จ เพราะว่าเมื่อตนเองมาต่างประเทศแล้วได้เดินทางมาอย่างสง่าผ่าเผย หากกลับไปในสภาพที่ไม่ประสบความสำเร็จจะถูกมองว่าตนเองถูกโดนตีหัวส่ง หรือโดนสามีทิ้งมาเป็นต้น หญิงสาวไทย

ที่คำเป็นผู้เสียหายจึงจำเป็นต้องยอม แม้ตนเองจะไม่อยากประกอบอาชีพค้าประเวณีแต่ก็ไม่มีความรู้ความสามารถที่จะไปประกอบอาชีพอื่น ๆ จึงไม่สามารถเลิกอาชีพดังกล่าวได้” โดยผลจากการสัมภาษณ์ได้สะท้อนให้เห็นชัดว่า รูปแบบการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในปัจจุบันนั้นไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การมีความเชื่อของหญิงไทยบางกลุ่มที่เชื่อว่าต้องได้สามีเป็นชาวต่างชาติ และมีอายุเพื่อที่จะสามารถมีรายได้มาจุนเจือครอบครัวของตนได้ทำให้เกิดความเชื่อว่าชายสูงอายุชาวต่างชาตินั้นจะมีรายได้ดีทุกคนจึงมีผู้ตกเป็นผู้เสียหายและถูกล่อลวงเป็นจำนวนมาก ซึ่งในข้อเท็จจริงแล้วอาจไม่ได้เป็นไปตามวัฒนธรรมความเชื่อหญิงไทยเสมอไป

3. การคัดเลือกผู้เสียหาย (Recruitment)

3.1 ผู้เสียหายมาโดยเจตนาและรู้ล่วงหน้าว่าจะมาค้าประเวณี (Intended)

1) การคัดเลือกผู้เสียหายที่มีปัญหาทางการเงิน

การเดินทางมาค้าประเวณี โดยเจตนาหากแต่ถูกข่มขู่บังคับให้ทำเกินเวลา มีการหาประโยชน์ในแรงงาน หญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายในการค้าประเวณีในกรณีนี้โดยส่วนใหญ่จะถูกเพื่อนบ้านหรือบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ชักชวนมา และไปด้วยความยินยอม หากแต่ภาวะความยินยอมนั้นนับเป็นเพียงภาวะการจำยอมเมื่อมาถึงพื้นที่ปลายทาง เนื่องจากเมื่อมาถึงปลายทางแล้วถูกข่มขู่บังคับ ไม่มีอิสรภาพและไม่ได้รับการดูแลด้วยความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ยังถูกใช้ให้ค้าประเวณีเยี่ยงทาส โดยการคัดเลือกผู้เสียหายมักคัดเลือกหญิงหน้าตาดี ที่มีสภาวะปัญหาทางการเงิน หรือปัญหาทางบ้าน โดยผู้เสียหายบางรายมีสภาวะหนี้สินที่มีเจ้าหนี้หลายรายด้วยกัน โดยตนเองมีรายได้เพียงไม่ถึงหนึ่งหมื่นห้าพันบาท แต่มีรายจ่ายถึงสองหมื่นบาทการคัดเลือกผู้เสียหายส่วนใหญ่จะคัดเลือกในบริเวณพื้นที่บ้านใกล้เรือนเคียงกับผู้ชักจูงผู้เสียหายผู้ค้ามนุษย์ หรือตามสถานที่ท่องเที่ยว อาทิ บาร์ อะโกโก้ เล้าซ์ ตามพื้นที่ท่องเที่ยวแถบพัทยาและระยอง โดยผู้ชักจูงจะทำทีเป็นนักท่องเที่ยวและมาขอพูดคุยซื้อเครื่องดื่ม ซื้อข้าวโม่งจากผู้เสียหาย จากนั้นจึงทำการพูดคุยเพื่อสร้างความสนิทสนมก่อนที่จะชักจูงไปทำงานยังต่างประเทศโดยโน้มน้าวว่ารายได้ดี เดือนหนึ่งสามารถมีรายได้ถึง 200,000-300,000 บาท และผู้ชักจูงจะทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองและให้พักอาศัยที่บ้านพักของตนยังต่างประเทศโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

พบว่าผู้ล่อลวงในพื้นที่ต้นทางบางกลุ่มจะมีธุรกิจบังหน้า เป็นสถานที่รับหางานในต่างประเทศและตั้งอยู่ในย่านที่มีสถานบันเทิง อาทิ ซอยนานาหรือซอยสลิมน เป็นต้น

2) การคัดเลือกผู้เสียหายที่หัวอ่อน และชักจูงให้เกิดความเชื่อที่ผู้ล่อลวงเป็นคนดี

โดยกว่าร้อยละ 80 ของผู้ล่อลวงจะทำการคัดเลือกผู้เสียหายที่มีลักษณะหัวอ่อนหรือเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางด้านสภาพจิตใจ โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (องค์กรธราฯ, ธันวาคม 2017) สะท้อนประเด็นสำคัญว่าผู้ล่อลวงจะทำการสังเกตบุคลิกภาพของผู้เสียหายว่ากำลังมีความวิตกกังวล โดยผู้เสียหายรายหนึ่งมาทำงานในบาร์ในวันที่ถูกสามีทิ้ง และถูกไม่สบาย ในระหว่างที่ทำงานจึงมีสภาวะบุคลิกภาพที่มีความวิตกกังวลอย่างเห็นได้ชัดเจน ทำให้ผู้ล่อลวงกล้าที่จะเข้าไปพูดคุยและไต่ถามสารทุกข์

สุขดิบด้วยท่าที่เป็นห่วงเป็นใย โดยผู้ล่อลวงจะแสดงท่าทีให้ผู้เสียหายไว้ใจอย่างเต็มตัวโดยการใช้แนวทางให้เงินผู้เสียหาย หรือให้ทิปจำนวนมากเพื่อให้ผู้เสียหายตายใจเพื่อพูดคุยให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นเมื่อผู้ล่อลวงมาเที่ยวในครั้งต่อไป อาทิ การทิ้งเงินไว้ให้ถึงจำนวนสามหมื่นบาท เพื่อให้ใช้จ่ายในการจ่ายค่าโรงพยาบาลและลูก โดยผู้ล่อลวงจะแต่งตัวดีมีฐานะและพยายามพูดคุยเพื่อโน้มน้าวให้ผู้เสียหายตายใจว่าตนเองเป็นคนดี

จากการสัมภาษณ์ (องค์กรธรรมา, ธันวาคม 2017) สะท้อนว่า ผู้เสียหายบางรายกล่าวว่า ผู้ที่มาล่อลวงจะแต่งตัวดีและเข้าหาผู้เสียหายด้วยท่าทีที่เป็นมิตร สอบถามและแสดงความห่วงใยถึงชีวิตของผู้เสียหายว่าเป็นอย่างไร และแสดงความห่วงใยด้วยการโอบกอดและบอกว่ามีชีวิตที่ต้องดิ้นรนเหมือนกับตนเอง โดยกล่าวว่าก่อนที่จะตนเองจะได้สามีฝรั่งก็เคยประสบความยากลำบากในชีวิตเช่นกัน และตอนนี้ได้ดีและประสบความสำเร็จแล้วจากการไปทำงานยังต่างแดนและได้พบกับสามีที่ต่างประเทศ นอกจากนี้ผู้ที่มาล่อลวงยังสะท้อนว่ารู้สึกรักและถูกชะตากับผู้เสียหายเหมือนเป็นลูกสาวของตน เนื่องจากผู้เสียหายเป็นผู้ที่มีจิตใจดีและดูแลครอบครัวเหมือนกับตน มีความเห็นใจและสงสารอยากจะชวนผู้เสียหายไปยังต่างแดนเพื่อที่จะมีชีวิตที่ดีเหมือนกับตน พร้อมกับกล่าวคำโน้มน้าวว่า การใช้ชีวิตยังต่างแดนนั้นมีความสุขสบาย มีรายได้ดี และมีผู้ที่จะสามารถช่วยเหลือผู้เสียหายให้ประกอบอาชีพที่ดีภายหลังจากการประกอบอาชีพค้าประเวณีจนสามารถใช้หนี้ได้หมด และจะสามารถหาสามีที่ดีได้ภายหลังจากใช้หนี้หมดลงแล้ว โดยจากการประชุมกลุ่ม (องค์กรธรรมา, ธันวาคม 2017) ได้แสดงความเห็นต่อประเด็นดังกล่าวว่า “ผู้ล่อลวงจะบอกว่าตอนนี้เขาได้ดีแล้วก็มาเปิดร้าน แล้วก็จะขยายไปหลายอย่าง และก็จะบอกว่าเขามีแต่ลูกชาย เลบบอกว่าถูกชะตากับผู้เสียหาย และก็จะบอกว่าผู้เสียหายเป็นคนซื่อสัตย์ รักครอบครัว ทั้งที่ผู้เสียหายก็ลำบาก ไปค้าประกันให้เพื่อนก็จริง แต่ผู้เสียหายก็ไม่หนี ทำไมผู้เสียหายต้องไปปรับปากสัญญาว่าจะต้องไปเสียเงินให้เขา จนตัวเองต้องทิ้งลูกมาอยู่อย่างนี้ เขาก็บอกว่า เขาเห็นใจ สงสารและเมตตาผู้เสียหาย เขาก็มีแต่ลูกชาย อยากได้เราเอาผู้เสียหายมาเป็นลูกบุญธรรม ก็บอกว่าเขาอยู่เยอรมัน เขาทำโน่นทำนี่ อยู่เยอรมันรายได้ดี แล้วก็ว่าเพื่อนเขามีเยอะ เดี่ยวเขาจะแนะนำผู้ชายให้ และก็จะบอกว่าจะมาเปิดร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ ซึ่งเวลากลับมาไทยแต่ละครั้งก็จะไปทำบุญตามวัด ตามมูลนิธิ ดูเป็นคนดีมาก จนผู้เสียหายมีความเชื่อใจ ตายใจไปกับเขา”

3) การคัดเลือกผู้เสียหายที่เคยประกอบอาชีพค้าประเวณีอยู่ก่อนแล้วในประเทศต้นทาง

กรณีการคัดเลือกผู้เสียหายจะมีการคัดผู้เสียหายที่หน้าตาดีตามสถานที่ท่องเที่ยว อายุประมาณ 20-30 ปี โดยที่ทำงานตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และทำการสอบถามหรือสังเกตการณ์ว่าเคยประกอบอาชีพค้าประเวณีหรือไม่ อย่างไรก็ตามก็ดีหึงสาวที่ตกเป็นผู้เสียหายถูกหลอกว่าจะให้มาทำงานร้านนวดที่ยุโรปหากแต่เมื่อมาถึงยังพื้นที่ปลายทางกลับถูกบังคับให้ทำร้านนวดควบคู่กับการค้าประเวณี และมีการใช้รูปของผู้เสียหายประกาศขึ้นเว็บไซต์ค่าบริการ โดยทำการนัดควบคู่ไปกับการค้าบริการต่อครั้งประมาณ 85 ยูโร ซึ่งพบว่ามีกรณีการเก็บค่านายหน้าจากการค้าบริการซึ่งเข้าข่ายการค้ามนุษย์ ทั้งยังมีการถูกบังคับให้ทำงานเกินเวลา

การคัดเลือกผู้เสียหายจะมีผู้ล่อลวงซึ่งลักษณะการแต่งตัวดีเดินทางไปตามบาร์ต่าง ๆ และชวนให้ค่าบริการอย่างชัดเจน โดยอาจมีการโน้มน้าวใจว่าจะดูแลอย่างดี ได้กินคืออยู่ดี และจะมีการดูแลอย่างดีเหมือนเป็นบุตรบุญธรรมของตน

3.2 ผู้เสียหายมาโดยไม่เจตนาและถูกบังคับให้ค้าประเวณี (Unintended)

1) เดินทางมาในฐานะภรรยาหากแต่ถูกบังคับข่มขู่ให้ค้าประเวณีในภายหลัง (Seduction and Romance)

หญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีรูปแบบการตกเป็นผู้เสียหายโดยถูกล่อลวงมาแต่งงาน โดยมีการพบรักกับชาวต่างชาติผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อาทิ เฟสบุ๊ก หรือแอปพลิเคชันหาคู่ จนกระทั่งถูกชักจูงให้มาแต่งงาน โดยผู้ค้าอาจเป็นสามีชาวต่างชาติหากแต่ส่วนใหญ่เป็นญาติหรือเพื่อนซึ่งเป็นหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติอยู่ก่อนทำการชักจูงให้แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ หลังจากนั้นกลับถูกชักจูงให้เข้าสู่การทำงานในร้านนวดแผนไทย และถูกชักจูงหรือบังคับให้ค้าประเวณีในที่สุด ทั้งนี้จากการประชุมกลุ่มเจ้าหน้าที่ (IOM, ธันวาคม 2016) พบว่า “จากกรณีที่พักหญิงไทยบางคนอาจจะไม่ได้ตั้งใจ โดยผู้ค้าเป็นชายชาวต่างชาติที่มีลักษณะการมาหาภรรยาที่ไทย ผู้ค้าจะขอมมาแต่งงานที่ไทย แต่เมื่อกลับไปยังพื้นที่ปลายทางกลับมีลักษณะของการใช้แรงงานเหมือนทาสหรือบังคับให้ทำการค้าประเวณี เพราะถือว่าเป็นภรรยาแล้ว แต่งงานกับเขาแล้วเขาอุทิศค่าลงทุนลงแรง เสียเงิน เสียทองให้กับครอบครัวฝั่งนี้แล้ว ทำให้หญิงไทยหรือผู้ตกเป็นผู้เสียหายมิได้มีความสุขอย่างที่คิด นอกจากนี้ยังอาจจะมีพ่อแม่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต้นทางที่อายุมากแล้วต้องดูแล จึงมีข้อจำกัดในเรื่องเงินจึงถูกชักจูงให้ค้าประเวณีและตกเป็นผู้เสียหายได้โดยง่าย ซึ่งในลักษณะแบบนี้ ในความรู้สึกแบบนี้เขาอาจจะอยากรจะอยู่ในยุโรปหากแต่ถูกบังคับด้วยทะเบียนสมรสและกฎหมายที่จดทะเบียนกับชายชาวต่างชาติ เพราะฉะนั้นหญิงไทยบางคนจึงต้องตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้วยสภาพด้วยความจำยอม และไม่มีอิสรภาพ หรือว่าไม่มีความเป็นมนุษย์ถูกใช้แรงงานหรือให้ค้าประเวณีอย่างทาสทั้งยังต้องให้บริการกับสามีด้วย ถ้าคนไหนไปแล้วได้สามีที่ดีเขาก็ชีวิตเขาจะดี บางคนก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จแบบนั้นทุกคน”

โดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายมักจะถูกล่อลวงด้วยการวาดภาพอนาคตที่สวยงามในประเทศปลายทาง (Exploitation site) กับสามีชาวต่างชาติ และสามีชาวต่างชาติจะยอมเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการเดินทางให้ทำให้เกิดภาวะแรงจูงใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากผลการสัมภาษณ์สมาคมสตรีไทยในฝรั่งเศส ยังพบว่า มีกรณีชายสูงอายุล่อลวงหญิงไทย โดยประกาศตามเว็บไซต์หาสตรีไทยในประเทศไทย ทั้งยังมีการล่อลวงให้เดินทางมาท่องเที่ยวโดยการขอวีซ่าการท่องเที่ยวประเภทสามเดือน เพื่อที่จะขอวีซ่าได้ง่าย โดยจะมีการเลือกผู้เสียหายอายุประมาณ 20-25 ปี หากแต่เมื่อเดินทางมายังประเทศฝรั่งเศสแล้วกลับให้ทำงานบ้านดูแล และทำกับข้าว และเมื่อเบื่อก็ทำการขับไล่ให้ออกจากที่พักอาศัยและทำการหาผู้เสียหายรายใหม่ตามเว็บไซต์ต่อไป ส่วนหญิงไทยจึงจำเป็นต้องถูกผลักดันให้หารายได้ด้วยการประกอบอาชีพค้าประเวณีเพื่อหารายได้ยังชีพและส่งให้กับครอบครัวที่อยู่ประเทศไทยต่อไป

พบว่าหญิงสาวที่ตกเป็นผู้เสียหายมักจะถูกล่อลวงโดยอาศัยเส้นทางจากสื่อโซเชียลมีเดีย อาทิ facebook Instagram และสื่อ application online หารู้กัน ๆ หากเป็นเว็บไซต์ในยุโรปมีหลากหลายเว็บด้วยกัน อาทิ thailandlove ซึ่งเว็บดังกล่าวจะมีผู้หญิงไทยลงชื่อสมัครเพื่อให้ได้พบปะกับชายชาวต่างชาติโดยมีหญิงไทยที่รู้จักกันและเคยใช้สื่อดังกล่าวแนะนำให้รู้จักและใช้เว็บไซต์ดังกล่าว ซึ่งรายชื่อของชายชาวต่างชาติซึ่งลงทะเบียนอยู่ในเว็บไซต์มักเป็นรูปชายวัยกลางคน หน้าตาดี หน้าที่การงานดี จากนั้นเมื่อหญิงสาวมาถึงก็มีกระบวนการชักจูงให้ค้าประเวณีในภายหลัง

2) เดินทางมาใช้วีซ่าผิดประเภท

หญิงไทยจำนวนมากได้ตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์โดยไม่ได้เจตนา เนื่องจากโดนล่อลวง (Conceive) ให้ตกเป็นผู้เสียหายของธุรกิจการค้าประเวณีด้วยการเข้ามาโดยเจตนาใช้แรงงานประเภทอื่น อาทิ วีซ่าเลี้ยงเด็ก โดยมีการหลอกล่อผู้เสียหายว่าจะมีการนำตัวมาทำงานเลี้ยงเด็ก โดยมีผู้ค้าซึ่งเป็นหญิงไทย (Exploiter) ที่ได้ทำการจดทะเบียนสมรสกับสามีชาวยุโรป และได้พักอาศัยตั้งรกรากอยู่ในสหภาพยุโรปมาเป็นระยะเวลานานเป็นผู้ชักชวนให้เข้ามาทำงานในทวีปยุโรป อาทิ การประกอบอาชีพเลี้ยงเด็ก แม่ครัว ทำไร่ไถ่ หรือร้านนวดแผนไทย โดยทำการถือวีซ่าที่เรียกว่าระยะยาว อาทิ ในประเทศฝรั่งเศส จะเรียกว่า Valant Titre de sejour (VLS-TS) วีซ่าประเภทนี้จะอนุญาตให้ผู้ถือวีซ่าสามารถพำนักอยู่ได้ในประเทศฝรั่งเศสเป็นระยะเวลาสูงสุดถึงหนึ่งปี อาทิ วีซ่าเยี่ยมเยียนระยะยาว วีชานักเรียน วีซ่าทำงานบางประเภท ซึ่งจะต้องมีการทำการลงทะเบียนที่หน่วยงาน OFII ณ เมืองที่มีถิ่นพำนัก รวมไปถึงการชำระค่าธรรมเนียม OFII จากนั้นเมื่อเดินทางมาถึงปลายทาง ผู้ล่อลวงกลับมิได้ดำเนินการจัดให้ทำงานตามที่ตกลงและกลับให้ทำงานประเภทการค้าประเวณีแทน โดย (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560) ได้ทำการสะท้อนในประเด็นดังกล่าวว่า “ทั้งนี้พบว่าพอลคนไทยถูกหลอกมาแล้ว เมื่อถูกนำเข้ากระบวนการของเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะตอบว่าตนเองเต็มใจมา ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถเข้าช่วยเหลือได้ หรือทำให้การเข้าให้ความช่วยเหลือเป็นไปยากลำบาก เนื่องจากผู้เสียหายถูกบังคับโดยผู้ล่อลวงให้ทำการตอบในลักษณะดังกล่าว”

นอกจากนี้อีกรูปแบบที่ตกเป็นผู้เสียหายมักถูกล่อลวงโดยทำการหลอกล่อว่าเมื่อไปถึงปลายทางจะมีรายได้ที่สูงถึงมากกว่าหนึ่งแสนบาท ซึ่งสูงกว่าเงินเดือนนักศึกษาจบใหม่ที่ทำงานในประเทศไทยซึ่งจะมีเงินเดือนเริ่มต้นเพียงหนึ่งหมื่นห้าพันบาท จากนั้นผู้ค้าจึงให้ผู้เสียหายหยุดทำงานทุกประเภทเพื่อทำการพักและใช้เวลาเพื่อเรียนภาษาโดยจะให้เงินเพื่อการใช้จ่ายรายเดือนละสองหมื่นบาท หากแต่เป็นเพียงการให้ยืมและผู้ตกเป็นผู้เสียหายจะต้องทำการใช้หนี้คืนเป็นจำนวนเงินหนึ่งล้านบาท ซึ่งจะทำให้การทยอยหักใช้หนี้เมื่อถึงแหล่งค้าในต่างประเทศปลายทาง เนื่องจากในปัจจุบันผู้ที่ดำเนินการทำงานในยุโรปบางประเภทจำเป็นต้องสอบภาษาในระดับ A1 หรือระดับที่สามารถสื่อสารและสามารถอ่านออกเขียนได้ อาทิ ประเทศเยอรมันและประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเมื่อมาถึงประเทศปลายทางแล้ว รัฐบาลเยอรมันจะทำการบังคับให้เรียนภาษาเพิ่มเติมในระดับ A2-B1 เพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น จึงมักพบว่าผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นจะมีรูปแบบระดับการศึกษาที่สูงขึ้นกว่าเดิม อาทิ ปวส. หรือระดับปริญญาตรีเป็นต้น ทั้งนี้จากการประชุมกลุ่มโดย (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560) ได้เสนอกรณีศึกษาที่น่าสนใจว่า “ใน

เยอรมันนั้นมืออยู่กรณีศึกษาหนึ่งที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้มีการเข้ามาขอคำปรึกษาต่อองค์กรบ้านหญิง ซึ่งได้มีการให้คำแนะนำ และได้มีการขึ้นศาลเพื่อฟ้องร้องผู้ล่อลวง โดยพบว่าผู้เสียหายได้ทำการขอวีซ่าเพื่อเลี้ยงเด็ก หากแต่เมื่อนายจ้างได้ไปรับที่สนามบิน กลับนำตัวไปทำงานที่ร้านนวด และบังคับให้ทำการค้าประเวณีโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน โดยผู้ที่ล่อลวงมาทำงานคือป่าเถื่อนของผู้เสียหาย ซึ่งชักชวนผู้เสียหายมาจากประเทศไทย และเป็นการขอวีซ่ามาทำงานที่ถูกต้องนะ หากแต่ไม่ได้ทำงานในรูปแบบที่ตนตั้งใจไว้ด้วยความสมัครใจ และมีการข่มขู่ บังคับให้ทำงาน”

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่เข้าไปทำงานในประเทศโดยใช้วีซ่าท่องเที่ยวหรือวีซ่านักเรียน ซึ่งตามกฎหมายเมื่อครบวีซ่าจะต้องออกมาต่อวีซ่าที่ประเทศไทย พบว่าผู้เสียหายบางรายมีการทำวีซ่าประเภทนวด โดยมีการปลอมแปลงเอกสารการนวดมาจากในไทย หรือมีผู้รับทำเอกสารด้านใบรับรองประสบการณ์การนวดแผนไทยในยุโรป ซึ่งใบประกอบวิชาชีพนวดแผนไทยจะมีลักษณะการทำปลอมขึ้นมาโดยมีราคาต่อใบโดยประมาณ 8,000 บาท และมีการจัดทำใบประกาศนียบัตรการนวดแผนโบราณส่งมาจากประเทศไทย และจะมีเครือข่ายในประเทศกลุ่มยุโรปมาจัดการการสอนนวดแผนไทยให้เป็นเวลาสองวัน จากการสัมภาษณ์เครือข่าย (องค์กรธราฯ, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนว่า “ในปัจจุบันมีการปลอมแปลงเอกสารการนวดเพื่อให้สามารถทำงานได้ ซึ่งในปัจจุบันการปลอมแปลงสามารถทำได้ง่ายกว่าในอดีต โดยจะมีการติดต่อกับเครือข่ายที่เมืองไทย”

3) การชักจูงมาแต่งงานกับชาวต่างชาติเพื่อให้ได้วีซ่า

ผู้ล่อลวงบางราย (Recruiter) ใช้วิธีการติดต่อชายชาวต่างชาติให้แต่งงาน โดยมีได้เคยพบเจอหน้ากับผู้เสียหายมาก่อน โดยชายชาวต่างชาติเหล่านี้จะได้รับค่าจ้างในการจ้างแต่งงานกับผู้เสียหายผู้ล่อลวงด้วยเงินจำนวนหนึ่งแสนบาทและจากนั้นชายชาวต่างชาติเหล่านี้ก็จะได้รับเงินเป็นรายครั้งเมื่อมาแสดงตัวต่อสถานกงสุล และต้องมาพบผู้เสียหายและถ่ายรูปกับผู้เสียหายที่บ้านเป็นครั้งคราว เพื่อป้องกันการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและกงสุล โดยจากการสัมภาษณ์ (องค์กรธราฯ, ธันวาคม 2017) ได้เสนอประเด็นที่สนับสนุนว่า “ในเยอรมัน อันดับแรกเลยเขาจะติดต่อผู้ชายให้ผู้เสียหาย โดยผู้ชายก็ไม่เคยเจอหน้ากันเลย ภาษาผู้เสียหายก็ไม่เก่ง ก็ไม่รู้ว่าเขาคุยกันยังไง เขาก็เอาผู้ชายไปแต่งงานกับผู้เสียหายที่เมืองไทย เจอกันวันแต่งงานแรก และเมื่อแต่งงานเสร็จวันนี้พรุ่งนี้เช้าผู้ชายก็บินกลับเยอรมัน เจอกันแค่วันเดียว”

4) หลอกลวงในข้อเท็จจริง (False Job advertisements)

จะเห็นได้ว่าผู้ล่อลวง (Trafficker) บางรายจะทำการชักจูงผู้เสียหายโดยการหวานล่อให้เห็นสภาพ หรือลักษณะการทำงานที่ดีแตกต่างจากข้อเท็จจริง หรือล่อลวงว่าจะมีโอกาสในการท่องเที่ยวยังต่างประเทศ ในผู้ล่อลวงบางราย (Trafficker) มีรูปแบบของการล่อลวงผ่านการประกาศโฆษณาบนหน้าหนังสือพิมพ์หรือประกาศหางานโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่มีภาวะทางเศรษฐกิจถดถอย เช่น ประเทศไทย เพื่อเป็นการล่อลวงผู้เสียหายที่มีภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น การประกาศหางานโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการรับสมัครงานเลี้ยงเด็ก (Nanny or au pair) หรือการทำงานในโรงพยาบาล หรือธุรกิจทัวร์ และการท่องเที่ยว

5) ถูกญาติพี่น้องหรือคนรู้จักที่เคยถูกค้ามนุษย์มาแล้วชักจูง (Recruitment through former slaves)

ในปัจจุบันผู้เสียหายส่วนใหญ่ถูกล่อลวงจากกลุ่มญาติพี่น้องโดยอ้างว่าสามารถชวนมาทำงานร้านนวดแผนไทยและมีรายได้ดี โดยส่วนใหญ่ผู้เสียหายหญิงไทยนั้นจะถูกหลอกลวงมาอยู่ในร้านนวด และมีการเสนอขายบริการในเวลาต่อมา ซึ่งร้านนวดที่ขายบริการด้วยนั้นถือเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายในทวีปยุโรป นอกจากนี้การค้าประเวณีในบางประเทศในยุโรปถือเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายด้วยเช่นเดียวกัน เช่นในประเทศฝรั่งเศส มีมาตรการทางกฎหมายที่ห้ามการค้าประเวณี แต่ยังพบว่ามีการลักลอบค้าประเวณีตามเว็บไซต์และข้างถนนบางจุด ซึ่งจะเป็นพื้นที่ที่ชาวต่างชาติจะเข้าใจกันเองว่าหากมาขึ้นตรงบริเวณดังกล่าวคือพื้นที่ในการค้าประเวณี หากแต่พบว่าผู้เสียหายที่มาจากประเทศไทยจะไม่ค้าประเวณีตามข้างถนน หากแต่จะค้าตามเว็บไซต์และในบริเวณร้านนวดแผนไทยต่าง ๆ

6) การที่ผู้เสียหายถูกชักจูงเพราะค่านิยม (Abuse of moral belief)

ร้านนวดบางแห่งนั้นมีเป้าหมายสำคัญที่การให้บริการทางเพศโดยเฉพาะ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (สัมภาษณ์หญิงไทยในฝรั่งเศส, ธันวาคม 2560) เสนอว่าร้านนวดในลักษณะขายบริการทางเพศในประเทศฝรั่งเศสเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ซึ่งรัฐบาลฝรั่งเศสได้ปิดร้านนวดแผนไทยในลักษณะดังกล่าวไปเป็นจำนวนมาก และการที่คนไทยเปิดร้านนวดในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของหญิงไทยเนื่องจากชาวต่างชาติมักจะเชื่อว่าร้านนวดแผนไทยทุกร้านมีการขายบริการทางเพศด้วย ในขณะเดียวกันหญิงไทยที่ประกอบอาชีพนวดปรกติก็มักจะถูกเข้าใจว่าต้องขายบริการทางเพศไปด้วย ทำให้หญิงสาวบางรายถูกกดดันโดยกลุ่มลูกค้าชาวต่างชาติให้ขายบริการทางเพศไปด้วย ทำให้ภาพลักษณ์ของหญิงสาวจากประเทศไทยที่มีประกอบอาชีพนวดแผนไทย คือ หญิงสาวที่มาขายบริการทางเพศ ทำให้ชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวยุโรปเข้าใจว่าการนวดคือการขายบริการทางเพศที่ควบคู่ไปกับการนวดแผนไทย

4.กระบวนการระหว่างทาง (Transportation)

4.1 การเตรียมการ

1) การเตรียมผู้เสียหายเพื่อขอวีซ่า (Visa service provider for lawful visa)

ในส่วนของผู้เสียหายที่มีการศึกษาและเข้ามาโดยการใช่วีซ่าผิดประเภทเพื่อเข้าประเทศอย่างถูกกฎหมาย (lawful visa) โดยจ่ายเงินเดือนให้ผู้เสียหายเดือนละ 20,000 บาท เพื่อให้ผู้เสียหายหยุดการทำงาน และทำการฝึกภาษาที่จำเป็นจะต้องใช้ในการขอวีซ่า หรือในบางรายมีการจัดเตรียมชายชาวต่างชาติเพื่อเตรียมแต่งงาน

2) การโsztงซิ่งเพื่อตอบคำถามด้านตรวจคนเข้าเมือง (encourage to misrepresent)

ผู้เสียหายมีการถูกฝึกให้ตอบคำถามด้านตรวจคนเข้าเมืองเพื่อให้สะท้อนเจตนาธรรมณ์ในการเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศปลายทางที่บิดเบือนไป โดยจากการสัมภาษณ์ (องค์กรธรรมา, ธันวาคม 2017) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้เสียหายบางรายถูกฝึกให้ตอบคำถามเจ้าหน้าที่ด้านตรวจคน

เข้าเมืองในประเทศปลายทางว่ามาในฐานะบุตรบุญธรรมของผู้ล่อลวง (Trafficker) หรือถูกฝึกให้ตอบคำถามยังกงสุลเมื่อถึงเวลาสัมภาษณ์ว่าผู้เสียหายเดินทางมากับผู้ล่อลวง

3) การเตรียมความพร้อมผู้เสียหายในการขอวีซ่า

สำหรับผู้เสียหายที่เดินทางโดยใช้วีซ่าทำงานซึ่งต้องมีการสอบผ่านภาษาถิ่นขั้นสื่อสารได้ จะมีการเตรียมเพื่อสอบภาษาถิ่น โดยมีการให้คำเรียนภาษาเพื่อให้ผู้เสียหายเตรียมความพร้อมด้านภาษา และการเตรียมคำถามผู้เสียหายเพื่อตอบคำถามเจ้าหน้าที่ โดยจะให้ทำการท่องจำคำถามและแนวทางการตอบคำถาม โดยจากการสัมภาษณ์ (Germany, ธันวาคม 2560) ได้สะท้อนว่า “ผู้เสียหายมีหน้าที่แค่ท่องจำตามสคริปต์ที่ผู้ล่อลวงนำมาให้ว่าต้องตอบคำถามเจ้าหน้าที่ ตามอย่างไร”

4.2 ผู้จัดการขนส่ง Transporter

1) จัดส่งจากชุมชน

1.1) การส่งขายหนุ่มมารีบจ้างแต่งงานยังประเทศไทย

ในปัจจุบันพบรูปแบบการปลอมแปลงวีซ่าน้อยลง เนื่องจากความทันสมัยของเทคโนโลยีการตรวจจับการเข้าเมืองผิดกฎหมาย และความเข้มงวดของกฎหมายการเข้าเมือง รูปแบบการจัดส่งผู้เสียหายจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นการปิดบังอำพรางเจ้าหน้าที่เพื่อการได้รับวีซ่าประเภทต่าง ๆ วิธีหนึ่งคือการทำวีซ่าแต่งงานโดยผู้ขนส่งและผู้จัดการจะทำการจ้างชายจากต่างประเทศมาแต่งงานกับผู้เสียหายยังประเทศไทย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวค่อนข้างซับซ้อน จากการสัมภาษณ์ (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนว่าการจ้างชายหนุ่มมาแต่งงานเพื่อขอวีซ่าค่อนข้างซับซ้อน เนื่องจากฝ่ายชายต้องไม่เคยมีประวัติในการทำผิดกฎหมายในลักษณะดังกล่าวมาก่อน และรัฐยังมีขั้นตอนการป้องกันโดยรัฐจะตั้งข้อสังเกตกับผู้ที่แต่งงานบ่อยๆ โดยฝ่ายชายต้องยอมรับเงื่อนไขว่าต้องแต่งงานเป็นจำนวนกี่ปี และมีการวางแผนเตรียมการเพื่อรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่รัฐตามเวลาที่กำหนดเพื่อแสดงว่าตนได้แต่งงานจริง ๆ

2) จัดส่งบริเวณพื้นที่ปลายทาง

2.1) การเข้ามาทางพื้นที่ที่ของวีซ่าง่าย

การศึกษาวิจัยพบว่าผู้เสียหายถูกจัดส่งจากพื้นที่ที่ของวีซ่าง่าย โดยพื้นที่ดังกล่าวผู้ล่อลวงจะทำหน้าที่จองโรงแรมที่พัก และเงินติดตัว เพื่อเป็นการอาหาร ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่ารถ โดยอาจเดินทางเข้ามาในประเทศแถบยุโรปตะวันออก เช่น โรมาเนีย จากนั้นจึงย้ายผู้เสียหายไปยังประเทศอื่นๆที่เศรษฐกิจและรายได้ หรือตลาดดีกว่า อาทิ สวิตเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส หรือชвейท์ จากนั้นจึงทำการเคลื่อนย้ายไปยังร้านนวดต่างๆ หรือที่บ้านของผู้ล่อลวงเพื่อประกาศค่าบริการตามเว็บไซต์ต่อไป หรือหากผู้เสียหายยังไม่เคยมีประวัติการเดินทางไปต่างประเทศผู้ล่อลวงอาจจัดการให้ผู้เสียหายเดินทางไปยังประเทศอื่นๆเพื่อให้ไม่เป็นจุดสนใจของเจ้าหน้าที่ ตาม.

โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนเส้นทางการค้ามนุษย์ว่า “กลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มักจะมาตามเส้นทางที่มีทางเปิดออกมา หรือการข้ามแดนผ่านประเทศที่เปิดหรือขอวีซ่าได้ง่ายและตาม ไม่เข้มงวดนัก อาทิ เช็ก โกลโลวาเกีย สวีเดน อังกฤษ

และเคนรัมาร์ก ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเชื่อมต่อจากไทยมาสวีเดนแล้วถึงมีการเดินทางของผู้เสียหายผ่านเส้นทางมาที่เยอรมัน”

5. กระบวนการปลายทาง

5.1 Manipulation and Coercion

1. กลุ่มที่เต็มใจ

กลุ่มที่เต็มใจจะมาทำงานค้าบริการหากแต่เงื่อนไขในการทำงานหรือข้อตกลงที่ไม่ชัดเจน เช่น มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานเกินกว่าที่ตกลงไว้ หรือทำด้วยความขังใจไม่พร้อมที่จะทำหากแต่ถูกบังคับให้ทำ โดยเฉพาะรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในเงื่อนไขของการทำงาน อาทิ การทำงานโดยไม่มีวันหยุด หรือการรับประกันสุรากับลูกค้า หรือการทำงานโดยไม่มีเงื่อนไขที่ชัดเจนในการทำงาน

2. กลุ่มที่ไม่เต็มใจ

กลุ่มที่ไม่เต็มใจมาทำงานค้าบริการหากแต่อาจถูกชักชวนมาทำงานและถูกบังคับให้ค้าบริการภายหลังโดยกระบวนการค้ามนุษย์จากการศึกษาวิจัยจะมีกระบวนการดังต่อไปนี้

5.2 การข่มขู่ บังคับ

ผู้เสียหายบางรายได้ทำการตกลงไว้กับผู้ล่อลวงว่าตนเองจะทำงานเพื่อใช้หนี้ที่ผู้ล่อลวงได้ใช้จ่ายในเรื่องต่าง ๆ อาทิ ค่าอาหาร ค่าวีซ่า ค่าที่พักอาศัย ค่าเครื่องบิน ค่าดำเนินการวีซ่า ให้กับผู้ล่อลวงโดยบางรายติดหนี้สูงถึงหนึ่งล้านบาท พบว่าบางรายต้องทำงานค้าประเวณีให้ใช้หนี้จำนวนหนึ่งพอผู้เสียหายต้องการเลิกทำงานดังกล่าวก็จะถูกข่มขู่ บังคับให้ทำงานต่อเนื่องจากผู้ล่อลวงขู่ว่าจะทำการทำร้ายครอบครัวของตนที่ประเทศไทย โดยกระบวนการดังกล่าวมิได้มีแค่ในประเทศในกลุ่มยุโรปเท่านั้นหากแต่ยังพบว่ามีในกลุ่มประเทศโซนเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และประเทศในกลุ่มตะวันออกกลาง เช่น โอมาน เป็นต้น โดยกระบวนการดังกล่าวนับเป็นกระบวนการใหญ่มีความพัวพันกับเจ้าหน้าที่รัฐบางคนในประเทศไทย ซึ่ง (PION, ธันวาคม 2560) เสนอว่าบางราย

5.3 การทำร้ายร่างกาย

ผู้เสียหายบางรายถูกผู้ล่อลวงทำร้ายร่างกาย หรือให้รับสารเสพติดเพื่อให้สามารถทำงานค้าบริการได้ยาวนานหลายชั่วโมง ทำให้ผู้เสียหายได้รับผลกระทบอย่างหนักทั้งในสภาพจิตใจและร่างกาย จนยากที่จะสามารถเยียวยาให้ผู้เสียหายมีสภาพจิตใจที่กลับมาเข้มแข็งเหมือนเดิม ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (องค์การฯ, ธันวาคม 2017) ในผู้เสียหายบางรายถูกล่อลวงโดยญาติสนิท หรือพี่สาวของตัวเอง โดยอ้างว่าจะนำมาทำงานเลี้ยงดูเด็ก หากแต่เมื่อมาถึงกลับถูกพี่สาวข่มขู่ให้ค้าประเวณีในร้านนวด นอกจากนี้ยังไม่ได้รับค่าจ้าง เมื่อไม่ทำงานก็ทุทติและให้ใช้ยาเสพติดประเภทยาไอซ์ จนผู้เสียหายเกิดความสิ้นหวังและหวาดกลัวไม่กล้าหนีออกจากสถานที่ถูกกักขังเพื่อดำเนินการแจ้งความ จะเห็นได้ว่าแม้ว่าการดำเนินการมาจะมีวิธีที่ถูกกฎหมายก็ตาม หากแต่กลับถูกทำร้ายร่างกายและบังคับให้ทำงานอีกประเภทหนึ่งที่ไม่ได้คู่กันไว้และมีการกินหัวคิวจากกำลังแรงงานซึ่งนับเป็นเรื่องการค้ามนุษย์อย่างร้ายแรง นอกจากนี้สภาพในการ

ทำงานยังมิได้มีการทำงานด้วยความสมัครใจ หากแต่ถูกทำร้ายร่างกายและขู่บังคับ ซึ่งองค์กรชาราก็ได้ให้การช่วยเหลือจากการเชื่อมโยงเครือข่ายจากสถานทูตเพื่อรับผู้เสียหายมาเยียวยาในเบื้องต้น”

จากการสัมภาษณ์ (สมาคมหญิงไทยในฝรั่งเศส, ธันวาคม 2560) พบว่าผู้เสียหายบางรายได้รับการทำร้ายร่างกายหรือโดนกักขังหน่วงเหนี่ยว หรือโดนทำร้ายร่างกายโดยสามีและมีการบังคับให้ค้าประเวณี

5.4 Lover Tactic

จะเห็นว่าผู้ล่อลวงอาจจะมีการใช้วิธีการ Lover Tactic คือการให้ความสัมพันธ์อันที่รักในระยะเริ่มแรกเมื่อผู้เสียหายได้เดินทางมาถึงพื้นที่ปลายทาง (Exploitation site) โดยกลุ่มนี้จะเป็นหญิงสาววัยตั้งแต่ 18-35 ปี ที่ตกเป็นผู้เสียหาย จากนั้นเมื่อมาถึงพื้นที่ปลายทางจึงมีการบังคับหรือกดดันให้ค้าประเวณีในภายหลังในที่สุด นอกจากนี้ผู้ล่อลวงยังมีรูปแบบ อาทิ การถ่ายภาพตอนมีเพศสัมพันธ์เพื่อแบล็กเมล์หากผู้เสียหายไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอ หรือคำขู่ การข่มขู่ว่าจะไม่ต่อวีซ่าให้เนื่องจากในบางประเทศ อาทิ ประเทศเยอรมัน และประเทศนอร์เวย์มีกฎหมายระบุว่าต้องจดทะเบียนสมรสเป็นเวลาสองปีถึงจะสามารถขอสิทธิในการเป็นพลเมืองประเทศนั้น ๆ ได้ และผู้เสียหายมักรู้สึกว่าคุณค่าและเกิดความอับอายต่อญาติพี่น้องในประเทศไทยหากต้องกลับไป จึงทำให้ผู้เสียหายจำเป็นต้องอยู่อย่างไร้สวัสดิการ ไร้อิสรภาพ เพื่อให้สามารถได้สิทธิในการเป็นพลเมือง กระบวนการนี้นับเป็นกระบวนการแยกผู้เสียหายออกจากความช่วยเหลือ และแยกผู้เสียหายออกจากการส่งข่าวสารต่อครอบครัวที่ประเทศไทยทำให้เกิดความยากลำบากของรัฐในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในกรณี Lover Tactic ทำให้ผู้เสียหายบางรายที่มีสถานะเจ็บป่วยหรือแม้กระทั่งติดเชื้อ HIV จากสามี ต้องทนใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ที่ตนเองไม่สามารถพูดภาษาได้ และไม่มีสวัสดิการจากรัฐทำให้ต้องเจ็บป่วยทุพพลภาพ และบางรายเสียชีวิต

ในกรณีผู้เสียหายที่มาโดยไม่ได้ตั้งใจส่วนใหญ่ที่พบในประเทศฝรั่งเศสจะเดินทางมาทำงานในรูปแบบ Lover Tactic อาทิ การชักชวนจากชายหนุ่มขณะทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวหรือบาร์ในประเทศไทย และมีการดำเนินเรื่องแต่งงานหากแต่เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในฝรั่งเศส พบกับสภาพที่ไม่มีการทำงานและหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายมีครอบครัวที่เมืองไทยที่จะต้องส่งเสียเลี้ยงดู จึงทำให้ต้องถูกกดดันให้มาทำอาชีพค้าบริการ โดยกลุ่มสมาคมหญิงไทยในฝรั่งเศสได้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกว่า “ได้เคยมีการช่วยเหลือหญิงสาวที่ถูกการค้าประเวณี ซึ่งมีอยู่หลายเคสด้วยกัน ซึ่งเป็นกลุ่มหญิงสาวชาวไทยที่ทำงานบาร์ แล้วได้พบรักกับชายชาวต่างชาติในบริเวณบาร์ในจังหวัดภูเก็ต โดยมีการดำเนินเรื่องของวีซ่ามาเพื่อการแต่งงาน หากแต่พอมาอยู่ในยุโรปแล้ว พบว่าชายหนุ่มที่ตนเองได้แต่งงานด้วยนั้นไม่มีการทำงาน และร้องขอให้ฝ่ายหญิงต้องช่วยเหลือเรื่องการเงิน นอกจากนี้ยังพบกับสภาพความกดดันของฝ่ายหญิงที่ตนเองต้องทำการส่งเงินให้ทางบ้านผู้หญิงที่ขอเงินมาจากประเทศไทย เนื่องจากฝ่ายหญิงมีลูกติดที่บ้าน นอกจากนี้เมื่อผู้เสียหายมาอยู่บ้านในยุโรปแล้วพบว่ามีการจ่ายอยู่ตลอดเวลาโดยบ้านก็ต้องเช่า หากแต่เมื่อมาถึงที่ยุโรปพบว่าฝ่ายชายที่ตนเองได้แต่งงานด้วยก็ยังต้องกินเงินช่วยเหลือรัฐบาลทำให้กดดันให้ผู้เสียหายจำเป็นต้องประกอบอาชีพค้าประเวณีเพื่อมาจุนเจือครอบครัวในประเทศไทยและในยุโรป ซึ่งในปัจจุบันพบว่าผู้เสียหายรายดังกล่าว

ไม่ได้ประกอบอาชีพค้าประเวณีต่อไป และได้อพยพมาอยู่ประเทศไทย เนื่องจากสามีของตนหรือผู้ล่อลวงนั้นได้พบกับผู้เสียหายรายใหม่และทำการหลอกลวงหญิงซึ่งตกเป็นผู้เสียหายให้ค้าประเวณีอยู่เรื่อย ๆ”

พบว่าผู้ล่อลวงบางรายเป็นสามีและเป็นทั้งเอเจนต์หาลูกค้าบริการทางเพศให้แก่ผู้เสียหาย และมีการใช้สถานที่บ้านของฝ่ายชายเป็นแหล่งค้าบริการ โดยฝ่ายชายเป็นผู้ทำการหว่านล้อมให้ฝ่ายหญิงยอมทำตามความต้องการของตนเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูฝ่ายชายพบว่ากลุ่มหญิงสาวที่ถูกล่อลวงในลักษณะ Lover Tactics ส่วนใหญ่เป็นหญิงสาวที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

5.5 การเก็บค่านายหน้าจากกำลังแรงงาน

ผู้เสียหายโคนส่วนใหญ่จะมีผู้เก็บค่านายหน้าจากกำลังแรงงาน โดยการอ้างว่าหักเงินค่าแรงเพื่อชดเชยหนี้ในค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าดำเนินการด้านวิชาต่าง ๆ เป็นจำนวนเงินโดยประมาณ 1,000,000 หรือ 500,000 บาท ผู้เสียหายบางรายได้ได้ค่าจ้างหรือไม่เคยเห็นตัวเงินจากกำลังแรงงานของตนเองเลยแม้จะต้องขายบริการวันละประมาณ 10-15 คนก็ตาม โดยผู้เสียหายจะถูกเก็บตัวให้พักอาศัยอยู่ในโรงแรมไม่ให้ออกมาจากห้องพัก เนื่องจากผู้ล่อลวงมีการข่มขู่ว่าจะถูกตำรวจดำเนินคดี โดยผู้ล่อลวงจะทำการประกาศค่าประเวณีผู้เสียหายตามหน้าอินเทอร์เน็ต ในราคาประมาณ 50-150 ยูโร

ผลจากการสัมภาษณ์ (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560) สะท้อนว่ามีกรณีผู้มาขอคำปรึกษาจากองค์กรบ้านหญิง โดยผู้เสียหายได้ถูกล่อลวงมาโดยป้าต่างๆของตนเองให้มาในวิชาเลี้ยงเด็กและมีการปกปิดความจริงจนกระทั่งผู้เสียหายหลงเชื่อใจว่าจะได้มาทำงานเลี้ยงเด็ก หรือ Nanny ในประเทศเยอรมัน หากแต่เมื่อมาถึงกลับนำผู้เสียหายไปทำงานที่ร้านนวดแผนไทย โดยมีป้าต่างๆดำเนินการด้านเอกสารและวีซ่าให้ หากแต่มีการบีบบังคับให้ค้าบริการภายในร้านนวดและไม่ได้รับเงินค่าจ้าง จะเห็นได้ว่าแม้จะเดินทางมาอย่างถูกกฎหมายก็ตาม หากแต่ถ้าถูกโน้มน้าว หรือหลอกลวงให้เกิดความเข้าใจผิดถึงค่าตอบแทน หรือเงื่อนไขการทำงาน หรือมีการหักค่านายหน้าจากกำลังแรงงานก็นับได้ว่าเป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบหนึ่งเนื่องจากภาวะของการประกอบอาชีพนับเป็นภาวะของการจำยอมไม่ได้เกิดจากความสมัครใจ

โดยจากผลของการสัมภาษณ์เชิงลึก (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) กรณีการค้ามนุษย์ของหญิงไทยในยุโรป ผู้เสียหายจะทำการค้าประเวณีโดยมีนายหน้าเป็นผู้เก็บรายได้จากการค้าประเวณี โดยผู้เสียหายไม่มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกลูกค้าเองได้เลย อาทิ กรณีผู้ตกเป็นผู้เสียหายรายหนึ่งในซูริกประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เนื่องจากผู้ตกเป็นผู้เสียหายไม่สามารถพูดภาษาถิ่นซึ่งเป็นภาษาเยอรมันได้ นายหน้าจะทำการติดต่อกับลูกค้าและส่งที่อยู่ของโรงแรมของผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายให้ โดยหลังจากหักค่านายหน้าแล้วผู้เสียหายจะมีรายได้ที่ประมาณ 1000 ฟังก์สวิส หากแต่รายได้ดังกล่าวต้องนำมาหักหนี้ที่ผู้เสียหายติดไว้ในกาดำเนินการเดินทางมายังประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งมีจำนวนยอดหนี้สินอยู่อยู่ที่ประมาณ 1 ล้านบาท โดยผู้ล่อลวงจะทำการหาลูกค้าผ่านเว็บไซต์ ซึ่งกลุ่มลูกค้าจะเป็นกลุ่มที่หลากหลายมีทุกเพศทุกวัย ซึ่งผู้ล่อลวงจะทำการนำรูปของผู้เสียหายไปแจ้งไว้กับร้านนวดไทยทุกร้านเพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้เสียหาย หากผู้เสียหายหลบหนีก็จะทำการบ่มขู่บังคับและทำร้ายร่างกาย

5.6 การชักจูงโน้มน้าว

จากผลการศึกษาสะท้อนว่าผู้ที่เข้ากระบวนการชักจูงผู้เสียหายในพื้นที่ปลายทางมักเป็นกลุ่มหญิงไทยผู้มีสามีเป็นชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปลายทาง หรือสาวประเภทสองซึ่งประกอบอาชีพค้าประเวณีอยู่ก่อนแล้ว โดยจะทำการอาศัยเครือข่ายของตนทางประเทศไทยในการส่งต่อหญิงสาวผู้ตกเป็นผู้เสียหายเดินทางมา จากการประชุมกลุ่ม (สมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์, ธันวาคม 2560) ได้เสนอทัศนะว่า “รูปแบบก็คือการค้ามนุษย์ของหญิงสาวไทยในทวีปยุโรปคือ ผู้ที่ทำการชักจูงโน้มน้าวบ้างครั้งมักจะมีเครือข่ายกันกับกระบวนการด้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย โดยส่วนมากผู้ชักจูงจะเป็นคนไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ และได้มีพฤติกรรมเป็นเอเยนต์ นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนมากเป็นสาวประเภทสองโดยส่วนใหญ่ โดยจะทำการเป็นผู้ที่รอกอยจัดการ เป็นเอเยนต์ คนจัดการ จัดคำ และส่งค่านายหน้าให้ยังเครือข่ายที่อยู่ในประเทศไทย โดยจะสามารถแบ่งเป็นสองรูปแบบ”

รูปแบบแรก จะเป็นผู้ที่ทำการคัดเลือกผู้เสียหายผู้หญิงที่เมืองไทยด้วย โดยจะเดินทางไปคัดเลือกและชักชวนผู้เสียหายด้วยตนเอง แล้วจะมีเครือข่ายของตนทำการเดินทางเรื่องขอวีซ่าและดำเนินทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางให้ โดยส่วนมากประเภทนี้พบว่าจะเดินทางมาโดยใช้วีซ่าท่องเที่ยว แต่มีเงื่อนไขให้ผู้เสียหายมาค้าประเวณี อาจมีการดำเนินการเป็นทั้งรายบุคคลหรือเป็นรายกรุป ซึ่งผู้ล่อลวงจะต้องมองว่าตนเองต้องมีรายได้ตอบกลับมาที่ต้องคุ้มค่ากับค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของตน โดยจะมีการไปสอบถามหรือสะกดผู้เสียหายที่ตนเองเห็นว่าหน้าตาดี อายุประมาณ 20-30 ปีเพื่อชักจูงมาขายประเวณียังพื้นที่ปลายทางตามผับหรือบาร์ต่างๆ

รูปแบบที่สอง มักเป็นผู้ที่มีเครือข่ายอยู่ในประเทศไทย จะทำการชักจูงหญิงสาวมาทำงาน ซึ่งไม่รู้ว่าจะต้องมาประกอบอาชีพค้าประเวณี และไม่ได้เป็นผู้หญิงที่ทำอาชีพค้าบริการอยู่ตามบาร์ โดยหญิงกลุ่มนี้เป็นผู้หญิงธรรมดาที่โดนหลอกมาจริง ๆ โดยหญิงส่วนใหญ่ถูกหลอกมาเนื่องจากคิดว่าตนเองจะได้มาทำงานร้านนวดแผนไทย หากแต่เมื่อเดินทางมาถึงกลับได้รับค่าจ้างหรือเงื่อนไขในการทำงานไม่ตรงตามที่ได้ตกลงไว้กับผู้ล่อลวง (Exploiter) ทำให้ถูกชักจูงให้ค้าบริการเพื่อหากรายได้มาทดแทนกับเงินที่ขาดไปจากที่ตนเองคิดว่าจะได้รับ

จากการประชุมกลุ่ม (สมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์, ธันวาคม 2560) สะท้อนว่า “กลุ่มนี้จะได้ออกผู้เสียหายถึงเงื่อนไขในการทำงานว่าเป็นนวดแผนไทยอย่างเดียว หากแต่เมื่อมาถึง กลับมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ผู้เสียหายคาดไม่ถึง เช่น ค่าที่พักอาศัย ค่าวีซ่า ค่าใช้จ่ายต่างๆที่ผู้ล่อลวงได้ออกเงินแทนผู้เสียหาย ก่อนที่ผู้เสียหายจะเดินทางมาถึงปลายทาง ค่าหัวคิด เป็นต้น ทำให้ผู้ล่อลวงมีการโน้มน้าวผู้เสียหายว่า คุณมีค่าแรงเท่านี้แต่หักค่าใช้จ่ายแล้วอาจไม่พอใช้จ่าย หรือไม่พอส่งให้ยังครอบครัวที่อยู่ในประเทศไทย แต่ถ้าคุณอยากได้รายได้เพิ่มคุณก็คุยกับแขกเอง โดยแขกผู้ให้บริการจะเป็นคนเสนอให้เป็นการนวดแถมบริการค้าประเวณี โดยรูปแบบที่สองนี้ผู้ล่อลวงมักมีหน้าร้านสำหรับให้บริการเป็นร้านนวดแผนไทย ดัดป้ายธง

ไทย พบมากในหลายประเทศในยุโรป อาทิ ฝรั่งเศสและเยอรมัน และนอร์เวย์ หากแต่บริการดังกล่าว นับเป็นบริการที่ผิดกฎหมายในทุกประเทศในยุโรปซึ่งระบุกฎหมายห้ามร้านนวดเปิดการให้บริการ คำประเวณี ทำให้ในหลายร้านในหลายประเทศถูกปิดตัวลงไปโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะในประเทศ นอร์เวย์ เนื่องจากประเทศนอร์เวย์เป็นประเทศที่ค่อนข้างเข้มงวดในการเอาผิดกับคนซื้อและคนขายประเวณี ในสถานนวดไทย เนื่องจากนับเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายอย่างรุนแรงในประเทศดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบ รูปแบบการให้บริการคำประเวณีอีกรูปแบบหนึ่งคือ การเปิดเว็บไซต์รับนวด ตามบ้านและให้บริการ คำประเวณีไปด้วย โดยในยุโรปจะเรียกการนวดดังกล่าวว่า นวดจิสดริง หรือนวดบอดี้บอดี หากแต่ผู้ ให้บริการทำการขึ้นหน้าเว็บไซต์ว่าเป็นนวดแผนโบราณ โดยผู้ให้บริการนวดในรูปแบบดังกล่าวจะมีรายได้ ราย 85 ยูโรต่อครั้ง ต่อหนึ่งชั่วโมง ซึ่งในกรณีดังกล่าวสมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์ได้เคยให้การช่วยเหลือ นี้ เนื่องจากผู้ตกเป็นผู้เสียหายได้ร้องขอผ่านการโทรศัพท์หาสมาชิกที่อยู่ในเครือข่ายของกลุ่มขอร้องให้ ช่วยเพราะถูกบีบบังคับทั้งที่ตนเองไม่ยอมทำ และไม่เต็มใจทำ”

5.7 การบีบบังคับทางการเงินเพื่อให้ตกเป็นผู้เสียหาย

รูปแบบการบีบบังคับทางการเงินนั้นมักจะเกิดร่วมกับกรณี Lover Tactics กล่าวคือ กรณี ผู้เสียหายเดินทางมาสมรสกับชาวยุโรป จากนั้นจึงถูกสามีกดดันให้ค้าบริการทางเพศ โดยจากการสัมภาษณ์ เชิงลึก (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560) สะท้อนว่า ประเด็นการบีบบังคับทางการเงินยังคงเป็นประเด็น ค่อนข้างใหม่ของการบีบบังคับให้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเท่าที่พบเป็นกรณีของหญิงไทยที่ แต่งงานกับชายชาวเยอรมันแล้วไม่มีงานทำ หากแต่ยังคงมีภาระหนี้สินในประเทศต้นทางหรือต้องส่งเลี้ยงดู บุตรธิดาของตนในประเทศต้นทาง ในขณะที่ฝ่ายชายหรือคู่สมรสไม่ให้เงินในการใช้จ่าย และผลักดันให้ฝ่าย หญิงทำงานหาเงินเอง

6. ผู้เสียหายในการค้ามนุษย์

6.1 ช่วงระยะเวลาการถูกค้ามนุษย์

1) ทำต่อเนื่อง

กว่าร้อยละ 30 ของจำนวนผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พบว่ามีการค้าประเวณี ต่อเนื่องแม้จะได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐออกมาแล้วก็ตาม ผู้เสียหายบางรายมีการหนีผู้ล่อลวง คนเดิมเพื่อที่จะหาช่องทางการทำมาหากินใหม่และหลีกเลี่ยงที่จะต้องทำการเสี้ยมค่านายหน้าให้แก่ผู้เสียหาย คนเดิม โดยผู้เสียหายหลายรายที่หนีและยังค้าประเวณีอย่างต่อเนื่องมักจะโดนขู่ทำร้ายจากผู้ล่อลวง โดยจาก การสัมภาษณ์เชิงลึก (PION, ธันวาคม 2560) เสนอกรณีตัวอย่างจากสถานการณ์ดังกล่าวว่า ผู้เสียหายบางราย ได้รับการข่มขู่จากผู้ล่อลวงโดยได้มีการข่มขู่ญาติพี่น้องที่อยู่ในประเทศต้นทาง หรือแม้กระทั่งผู้เสียหาย ไม่ได้รับแขกเข้าเส้นทางเดิมหรือแขกคนเดิมกับที่ผู้ล่อลวงจัดหาให้ หรือมีการสืบค้นหน้าผู้เสียหายเว็บซึ่งเป็นช่องทางการค้าประเวณีต่าง ๆ เพื่อเอาผิดผู้เสียหายและแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศปลายทาง นอกจากนี้ผู้ล่อลวงยังมีการติดตามวงเงินค่านายหน้าคืนจากผู้เสียหายเป็นระยะเวลาหลายปี ผู้เสียหายบางราย

หนีจากประเทศสวีเดนและมาค้าประเวณีต่อเนื่องยังประเทศนอร์เวย์ หรือสวีเดน เป็นต้น เนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจบีบคั้น มีค่าใช้จ่าย และต้องส่งเสียญาติพี่น้องที่ในบางครั้งเป็นหนี้สินเพื่อออกเงินให้ผู้เสียหายเดินทางมาต่างประเทศ

2) ทำและเกิดการชักชวนคนอื่น

ผู้เสียหายบางรายประกอบอาชีพค้าประเวณีอย่างต่อเนื่องและได้ผันตัวมาเป็นผู้ค้า โดยใช้วิธีการกลับไปยังพื้นที่ต้นทางและได้ทำการล่อลวงผู้เสียหายรายอื่นๆ โดยใช้วิธีการหลอกลวง ทำให้เชื่อหวานล่อม ให้เห็นอนาคตที่ดีที่รออยู่ โดยทั่วไปผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่ผันตัวเป็นผู้ค้าเสียเองจะใช้วิธีการที่ตนเคยได้กระทำกับผู้เสียหายรายใหม่ เช่นการใช้ความรุนแรง การข่มขู่ การโกหก การให้ความหวังในสิ่งที่ไม่เป็นจริง การทำให้อยู่ในสถานะหนี้จำยอมเพื่อควบคุมและใช้อำนาจ และการควบคุมผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายเข้าสู่อุตสาหกรรมการค้าประเวณีและหักค่านายหน้ามาเป็นรายได้ให้แก่ตน

โดยผู้เสียหายจะถูกล่อลวงมาอยู่ในอุตสาหกรรมนวดไทย เว็บไซต์ขายบริการทางเพศ วีดีโอเผยแพร่สิ่งอนาจาร บาร์ ต่าง ๆ

3) หนี

3.1) เริ่มชีวิตใหม่

ผู้เสียหายบางรายเมื่อตกเป็นผู้เสียหายแล้วพยายามหนีออกจากพื้นที่ (Exploitation site) และสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ หากแต่ทำได้ยากเนื่องจากเครือข่ายผู้ค้ามนุษย์ของหญิงไทยในยุโรปเป็นเครือข่ายใหญ่ เชื่อมโยงทั้งเจ้าหน้าที่ องค์กร ร้านนวดต่าง ๆ และกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ต้นทาง ดังนั้นผู้เสียหายส่วนใหญ่จึงมักไม่ยินยอมที่จะกลับไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ในพื้นที่ต้นทางเนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพลและการข่มขู่จากเครือข่ายผู้ล่อลวง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (PION, ธันวาคม 2560) พบว่า ผู้เสียหายบางรายถูกทำร้ายจากผู้ล่อลวงเป็นระยะเวลานานและให้เสพสารเสพติดเพื่อให้ไม่รู้สึกรู้สึกรับปวดเวลาจะมีเพศสัมพันธ์นาน ๆ จนกระทั่งร่างกายเกิดภาวะประสาทหลอนมีเลือดออกที่อวัยวะเพศและจมูก เนื่องจากการใช้สารเสพติดประเภทยาไอซ์และโคเคนทุกวัน จนกระทั่งพบว่ามียาเสพติดที่ตำรวจเจออยู่บริเวณแหล่งค้าประเวณีและแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในที่สุด

อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันผู้เสียหายรายดังกล่าวจะสามารถหลบหนีออกมาได้ และได้ดำเนินการเอาผิดต่อผู้ค้า หากแต่ประสบการณ์การโดนทรมานยังคงทำให้ในปัจจุบันผู้เสียหายอยู่ในสภาพอาการหวาดกลัวไม่กล้าออกจากบ้าน และยังคงเกิดความหวาดกลัวคนแปลกหน้า

3.2) หนีไม่ประสบความสำเร็จและเสียชีวิต

ผู้เสียหายบางรายได้รับการกระทำทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นระยะเวลานาน จนกระทั่งพยายามหลบหนีแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้จากการสำรวจขององค์กร ILO (International Labor Organization) มีการประมาณการณ์ว่าในปัจจุบันมีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กว่า 100,000 คน และหญิงอายุมากกว่า 18 ปี ถูกล่อลวงในอุตสาหกรรมค้าประเวณีกว่าร้อยละ 70 ผู้เสียหายบางรายถูกขังไว้ใน

บ้านจึงทำให้ยากแก่การหลบหนี กว่าร้อยละ 30 ของผู้เสียหายที่หนีออกมาไม่ประสบความสำเร็จและเสียชีวิต เนื่องจากไม่มีเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือ ไม่รู้จักเครือข่าย หรือไม่รู้ภาษา เมื่อหนีออกมาสู่พื้นที่ที่ตนเองไม่คุ้นเคยยิ่งทำให้ผู้เสียหายมีความเสี่ยงที่จะถูกล่อลวงซ้ำ บางรายได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจอย่างรุนแรงทำให้ทำร้ายตนเอง บางรายถูกรังแกโดยผู้ล่อลวง

พบว่าผู้เสียหายที่ถูกทำร้ายเป็นระยะเวลานานทำให้เกิดความเปราะบางอย่างมาก และเมื่อถูกแบ่งแยกจากสังคมในประเทศต้นทางยิ่งทำให้ผู้เสียหายได้รับความทรมานใจจนยากที่จะเยียวยา บางรายถูกกักขังให้ใช้สารเสพติดและเมื่อหนีออกมาได้ทำให้เกิดความวิตกกังวลและอาการซึมเศร้าอย่างรุนแรง บางรายมีภาวะติดเชื้อ HIV/AIDS และไม่ได้รับยาต้าน หรือไม่ได้รับการรักษาจนเสียชีวิต

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Prosentret, ธันวาคม 2560) เสนอว่า สวัสดิการต่อผู้เสียหายที่หนีจากผู้ล่อลวงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อบรรเทาความเปราะบางของผู้เสียหาย อาทิ การช่วยเหลือและกันผู้เสียหายออกจากผู้ล่อลวงอย่างเร่งด่วน (Crisis Intervention) การให้คำปรึกษา (Counseling) การให้ที่พักพิงฉุกเฉิน (Emergency Shelter) การให้การรักษายาบาลเบื้องต้น (Urgent Medical Care) การวางแผนความปลอดภัย (Safety Planning) เสื้อผ้าและอาหาร (Food and Clothing)

6.2 การโยกย้ายถิ่นฐานของผู้เสียหาย

1) ผู้เสียหายที่โดนล่อลวงในตอนแรกและกลายมาเป็นผู้ประกอบอาชีพค้าประเวณีในภายหลัง

ผู้เสียหายมักโดนหลอกลวงในช่วงแรกและเข้ามาในพื้นที่ที่ทำการขอวีซ่าได้ง่าย อาทิ โรมานีอ ฟินแลนด์ และประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออก จากนั้นจึงมีกระบวนการเคลื่อนย้ายผู้เสียหายมายังประเทศที่ค่าเงินสูงกว่าหรือรายได้ดีกว่า โดยจะทำการเดินทางโดยเครื่องบินโลว์คอสต์ หรือรถไฟ ไปยังเบลเยียม สวิสเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส และอังกฤษ ซึ่งผู้เสียหายกว่าร้อยละ 70 มักจะเดินทางไปเบลเยียม เนื่องจากสนิยมของลูกค้าภายในพื้นที่ซึ่งชื่นชอบหญิงสาวไทย ที่มีผิวสองสี ผิวเนียน หน้าตาแบบชาวตะวันออก ผอม และสุขภาพเรียบร้อย ช่างเอาใจ ผู้เสียหายบางรายถูกส่งไปยังโรงพยาบาลของผู้ป่วยทางจิตเวชที่เบลเยียมเพื่อบำบัดผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตที่มีความต้องการสูง ในบางครั้งผู้เสียหายจะเดินทางไปหารายได้ประมาณ 2-3 เดือน จากนั้นจึงทำการเดินทางกลับไปยังพื้นที่ที่ตนได้วีซ่า โดยจากการสัมภาษณ์ (สมาคมหญิงไทยในฝรั่งเศส, ธันวาคม 2560) พบว่า “ตนเองเคยได้ทราบข่าวว่ามีผู้ให้บริการผู้ป่วยที่มีความต้องการสูงและผู้ป่วยอาจจะมีการดีขึ้น โดยจะมีรายได้ประมาณ 2000-3000 ยูโรต่อเดือน”

2) รูปแบบการทำวีซ่า

เมื่อผู้เสียหายวิชาหมพบรูปแบบการทำวีซ่าคือการทำวีซ่าปลอมโดยใช้พาสปอร์ตเล่มจริง และให้ผู้เสียหายดำเนินการเปลี่ยนพื้นที่ (Exploitation site) จากประเทศหนึ่งไปประเทศอื่นที่การตรวจวีซ่าไม่เข้มข้น อาทิ ย้ายจากสวิตเซอร์แลนด์ไปอิตาลี และหากผู้เสียหายต้องการหลบหนีหรือแสดงพฤติกรรมหรือเจตนาที่จะหลบหนี ผู้ล่อลวงจะทำการข่มขู่ทั้งข่มขู่ผู้เสียหายเองและญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในประเทศต้นทาง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) ได้เสนอประเด็นในเรื่องรูปแบบการทำวีซ่าว่า

“เมื่อผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ วิซ่าหมด ผู้ล่อลวงมักจะทำการยื่นขอวิซ่าให้โดยไม่ยอมให้ผู้เสียหายออกจากพื้นที่ (Exploitation site) เนื่องจากเกรงว่าผู้เสียหายจะทำการหลบหนี โดยที่จะทำการส่งวิซ่ากลับไปให้เครือข่ายทำวิซ่าปลอมที่ประเทศไทย โดยที่จะเรียกเก็บเงินจากผู้เสียหายประมาณ 50,000 หรือ 60,000 บาท และทำการเพิ่มหนี้ที่ติดผู้ล่อลวงจากการดำเนินการเคลื่อนย้ายผู้เสียหายมายังพื้นที่ปลายทางโดยที่ผู้เสียหายจะต้องทำการค่าบริการเพื่อใช้หนี้ทั้งหมด เนื่องจากผู้ล่อลวงรู้อยู่แล้วว่าผู้เสียหายจะต้องทำงานใช้เงินคืนให้โดยทำการหักจากการค่าประเวณีของผู้เสียหาย โดยผู้ล่อลวงจะทำการส่งพาสปอร์ตไปให้เครือข่ายที่เดินทางไปรับพาสปอร์ตของผู้เสียหายที่สนามบินสุวรรณภูมิ และเมื่อได้พาสปอร์ตกลับมาพบว่าพาสปอร์ตจริงแต่วิซ่าปลอม โดยวิซ่าไม่มีลายน้ำ เหมือนกับวิซ่าจริงที่ผู้เสียหายเคยได้รับตอนเดินทางมาครั้งแรก จากนั้นจึงให้ผู้เสียหายเดินทางย้าย (Exploitation site) ไปยังประเทศอิตาลีเนื่องจากความเข้มงวดในการตรวจวิซ่าน้อยกว่าสวิตเซอร์แลนด์”

6.3 ผลกระทบต่อผู้เสียหาย

1. การติดเชื้อหรือโรคติดต่อ

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มักอยู่ในภาวะจำยอมในการประกอบอาชีพค้าประเวณีโดยไม่ได้รับการดูแลในด้านสุขภาพ หรือ “เซ็กอัพ” และในบางกรณีผู้เสียหายถูกบังคับให้ทำตามสั่งของผู้ให้บริการเนื่องจากผู้ให้บริการอ้างว่าได้มีการตกลงกับผู้ล่อลวงหรือ “เอเจนซี่” ไว้ล่วงหน้าแล้วว่าตนต้องการอย่างไร ดังนั้นในบางกรณีอาจถูกบังคับให้ค้าประเวณีโดยไม่ได้มีการป้องกัน หรือไม่ได้มีการป้องกันอย่างถูกต้อง ทั้งยังไม่มีระบบตรวจสุขภาพรับมือกับเชื้อในเรื่องสุขภาพของผู้เสียหาย ทำให้ในบางกรณีผู้เสียหายมีภาวะติดเชื้อ หรือเป็นโรคติดต่ออย่างรุนแรงจนไม่อาจรักษาหายได้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (PION, ธันวาคม 2560) เสนอว่า ในประเด็นเรื่องสุขภาพของผู้เสียหาย พบว่าผู้เสียหายบางรายมีการรับผู้ให้บริการเป็นจำนวนมาก หรือ “มีเคสเยอะ” เกิดภาวะติดเชื้อหรือมีโรคติดต่อ มักไม่ได้รับการรักษาในเบื้องต้นมักจะปล่อยจนอาการหนักจนไม่สามารถรักษา นอกจากนี้ยังไม่มีระบบในการตรวจสุขภาพตามเวลา หรือ “เซ็กอัพ” ซึ่งในกรณีของผู้ค้าประเวณีที่เสียภาษีให้แก่รัฐอย่างถูกต้องนั้นจะมีกฎหมายคุ้มครองให้มีระบบการตรวจสุขภาพอย่างเข้มงวด และห้ามการมีนายหน้าในการค้ากำลังแรงงานของผู้เสียหาย มีอยู่กรณีหนึ่งที่กลุ่ม PION ได้ให้ความช่วยเหลือจากสุริยาให้มาพักอาศัยในประเทศนอร์เวย์ โดยผู้เสียหายได้ทำการตัดสินใจหนีผู้ล่อลวงมาจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์หลังจากถูกตามไล่ล่าจากกลุ่มผู้ล่อลวง ทำให้ผู้เสียหายได้ตัดสินใจเดินทางมายังประเทศนอร์เวย์ด้วยวิซ่าปลอมของประเทศเยอรมัน ซึ่งระบบการตรวจสอบวิซ่าภายในประเทศยุโรปยังไม่มีความเข้มงวดมาก

โดยสาเหตุที่ผู้เสียหายตัดสินใจหนีเนื่องจากสถานะสุขภาพทำให้ไม่สามารถรับแขกได้ต่อไปจึงได้เกิดความกดดันให้จำเป็นต้องหนีผู้ล่อลวง เมื่อมาถึงจึงได้ประสานเครือข่ายเพื่อนที่เคยตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จากผู้ล่อลวงคนเดียวกันให้ทำการตรวจสุขภาพจากองค์กรผู้ดูแลหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ PEON และเมื่อตรวจแล้วจึงพบว่าตนเองมีผลเลือดบวก หรือติดเชื้อ HIV จึงทำให้เกิดความรู้สึกซึมเศร้าและท้อแท้จนอยากฆ่าตัวตาย จากนั้นเพื่อนจึงได้ทำการแนะนำให้ติดต่อกับคุณมะลิ

นักสังคมสงเคราะห์ชาวออร์เวย์ที่สามารถพูดภาษาไทยได้ จนได้รับความช่วยเหลือด้านสุขภาพ ได้รับยาต้านตามเวลาทำให้อาการดีขึ้นและมี CD4 ลดลงในที่สุด

2. การบาดเจ็บจากการทำร้ายร่างกาย

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้รับผลกระทบจากการโดนทำร้ายร่างกาย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกองค์กร (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนว่า มีกรณีในประเทศนอร์เวย์ที่องค์กรธาราได้ให้ความช่วยเหลือ ได้โดนหลอกจากประเทศไทยในการมาค้าประเวณีโดยโฆษณาผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องทำการค้าประเวณี 24 ชั่วโมงไม่มีเวลาพัก ทั้งยังต้องโดนกักขังให้อยู่ในบริเวณบ้านของผู้ล่อลวง นอกจากนี้ยังโดนทำร้ายร่างกายจากผู้ซื้อประเวณี บังคับไม่ให้กินข้าวเพราะผู้ล่อลวงกล่าวว่าหากอ้วนแล้วจะไม่มีลูกค้ามาซื้อประเวณี และให้เสพยาเสพติดประเภทยาไอซ์ คนกระทั้งร่างกายไม่สามารถรับได้ไหวและต้องเข้าโรงพยาบาลในที่สุด

ผู้เสียหายมีปัญหาติดเชื้อในมดลูก และมีอาการติดเชื้ออย่างรุนแรง แม้จะหนีออกมาภายนอกได้สองครั้งแต่ผู้เสียหายก็ไม่สามารถพูดภาษาถิ่นได้และไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ จนกระทั่งต้องกลับไปค้าประเวณีเช่นเดิม จนกระทั่งสภาพร่างกายรับไม่ไหวจึงได้หนีออกมาเป็นครั้งที่ 3 และเข้ามาขอความช่วยเหลือกับองค์กรธารา (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017)

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999) ที่เสนอว่า กว่า 207 คนซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จาก 14 ประเทศพบว่าโดนกระทำการรุนแรงและทำร้ายร่างกายก่อนได้พบเจ้าหน้าที่ตำรวจ กว่าร้อยละ 95 พบว่าได้รับความรุนแรงทางเพศกว่าหนึ่งในสี่ได้รับการบาดเจ็บอย่างรุนแรงหลายรายพบอาการปวดศีรษะ ความเหนื่อยล้า น้ำหนักลด ปวดท้อง น้ำหนักลด เจ็บปวดที่อวัยวะเพศ ฟัน ตา หู และผิวหนังมีปัญหาติดเชื้อ การติดเชื้อที่อวัยวะสืบพันธุ์ การติดเชื้อ HIV/AIDS เนื่องจากผู้เสียหายมักไม่มีอำนาจในการต่อรองกับลูกค้าให้ใช้ถุงยางอนามัย หรือการมีเพศสัมพันธ์ที่รุนแรงและอันตราย

นอกจากนี้จากผลการศึกษาของ (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999) ยังเสนอว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พบภาวะติดเชื้อ HIV เพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ยังพบว่ากว่าร้อยละ 22.9 ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีภาวะติดเชื้อ HIV (1999)

3. อาการทางจิต

จากผลการศึกษาของ (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999) สะท้อนว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีภาวะทางจิตที่ไม่ปกติ โดยมีสถานะของความวิตกกังวล ความหวาดกลัว ความตื่นตระหนก สภาวะซึมเศร้าอย่างรุนแรง ลึนหัว และไม่กล้าอยู่คนเดียว หรือหวาดกลัวผู้คนผิดปกติ และในบางรายพยายามฆ่าตัวตายหลายครั้ง อาการประสาทหลอน หรือสูญเสียความทรงจำ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกองค์กร (PION, ธันวาคม 2560) ได้แสดงถึงกรณีผู้เสียหายค้าประเวณีได้โดนบังคับให้ค้าประเวณีจนกระทั่งมีอาการเลือดออกทางอวัยวะเพศ และบังคับให้มีเพศสัมพันธ์แบบไม่ปกติ นอกจากนี้ยังบังคับให้เสพยาเสพติด คือ “น้ำแข็ง” หรือยาไอซ์ ร่วมกับโคเคนโดย

เอาเข้าทางจุก โดยบังคับให้เสฟไอซ์ซึ่งจะทำให้สนุกกับการมีเพศสัมพันธ์ ทำงานได้โดยไม่เจ็บปวด และไม่ม่วง โดยบังคับให้ค้าประเวณีตลอดทั้งวัน ไม่ได้พักผ่อน โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลจะต้องรับแขกเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งเกิดภาวะปวดอวัยวะเพศและมีเลือดออก นอกจากนี้ยังโดนผู้ล่อลวงขว้างปาข้าวของใส่จนได้รับบาดเจ็บ ทั้งยังโดนบังคับให้ขายยาให้กับผู้ซื้อประเวณี

หลังจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กรณีดังกล่าวได้รับผลกระทบทางสภาพจิตใจอย่างมาก เกิดอาการหวาดกลัว ประสาทหลอน และไม่ไวใจใครอย่างรุนแรง กลัวว่าผู้ล่อลวงจะฆ่าปิดปากตนเองเนื่องจากผู้ล่อลวงได้ทำการทำร้ายร่างกายและข่มขู่ทุกวันเป็นระยะเวลานาน และต้องทำการรักษาโดยการเข้าพบจิตแพทย์เป็นระยะเวลานาน ซึ่งในปัจจุบันยังคงพบอาการซึมเศร้าและอาการหวาดกลัวอยู่ (PION, ธันวาคม 2560)

จะเห็นได้ว่าผลจากการถูกทำร้ายเป็นระยะเวลานานมีผลต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของผู้เสียหาย โดยเฉพาะผู้เสียหายที่ถูกทำร้ายเป็นระยะเวลานานทำให้มีผลต่อพฤติกรรมของผู้เสียหายในระยะยาว นอกจากนี้ยังมีผลต่อผู้เสียหายเมื่อต้องตอบคำถามหรือโดนสืบสวนโดยเจ้าหน้าที่ผู้เสียหายมักมีอาการหวาดกลัวและไม่ตอบคำถามเจ้าหน้าที่โดยตรง หรือตอบไม่ตรงไปตรงมา

7. รูปแบบและเส้นทางการค้ามนุษย์

7.1 เส้นทางการค้ามนุษย์

พบว่าการค้าประเวณีของหญิงไทยในต่างแดนจะอยู่ในบริเวณชายแดนเยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์ เบลเยียม ฝรั่งเศส และสเปน โดยที่จะกระทำการค้าประเวณีในบริเวณร้านนวดแผนไทย ซึ่งนับเป็นเมืองท่าแถวแนวเขตชายแดนติดต่อระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยเส้นทางการค้ามนุษย์จะเริ่มต้นในประเทศที่สามารถได้รับวีซ่าได้โดยง่าย อาทิ สวิสเซอร์แลนด์ ฮอลแลนด์ โปรตุเกส สเปน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (สมาคมสตรีไทยในนอร์เวย์, ธันวาคม 2560) พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะโดยสารเครื่องบินมาลงที่สวิสเซอร์แลนด์ ฮอลแลนด์ และโปรตุเกส จากนั้นจึงเดินทางโดยรถไฟไปยังพื้นที่ปลายทาง อาทิ เบลเยียม เยอรมัน และฝรั่งเศส โดยมีกลุ่มคนกลางซึ่งมักเป็นกลุ่มชาวลาว ชาวไทย และชาวเวียดนาม โดยส่วนใหญ่พื้นที่ปลายทางจะเป็นเมืองปารีส ประเทศฝรั่งเศส

7.2 รูปแบบ

1. ร้านนวด

โดย (PION, ธันวาคม 2560) เสนอว่าผู้ที่เดินทางเข้ามาประกอบอาชีพค้าประเวณีในร้านนวดนั้นมักเป็นชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าใช้จ่ายที่นายหน้าต้องทำการเรียกเก็บต่อหัวตั้งแต่ 4 แสน ถึง หนึ่งล้านบาท โดยบางรายต้องมีการขายที่นาเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ ซึ่งจะมีราคาต่างจากการเข้ามาประกอบอาชีพเย็บผ้าซึ่งมีหนี้เรียกเก็บต่อหัวประมาณสี่แสนบาท หากทำร้านอาหารหนี้เรียกเก็บต่อหัวประมาณสี่แสนบาท ซึ่งชาวไทยในยุโรปจะเรียกวิธีการเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพดังกล่าวว่า “ทำน้าว”

หมายถึง “ทำคำ” หรือ “ทำมัด” หรือการเข้ามาประกอบอาชีพโดยหลบเลี่ยงการเสียภาษี ซึ่งบริษัทเย็บผ้าส่วนมากมักมีเจ้าของโรงงานเป็นชาวเวียดนาม ซึ่งชาวไทยในยุโรปเรียกกันว่า “ชาวเหวียด” โดยโรงงานส่วนใหญ่จะอยู่แถบชนเมือง และที่พักอาศัยมักเป็นห้องเก็บไวน์ใต้ดิน ทั้งนี้เพื่อหลบเลี่ยงการเข้ามาตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(สมาคมสตรีไทยในนอร์เวย์, ธันวาคม 2560) สะท้อนประเด็นปัญหาเส้นทางการค้ามนุษย์ว่า รายได้จากการค้าประเวณีอยู่ที่ประมาณ 50-100 ยูโร ต่อครั้ง โดยผู้ค้าประเวณีจะมีรายได้ต่อเดือนประมาณหนึ่งแสนบาทไทย หากแต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่ค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังถูกผู้ล่อลวงหักค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้มีการตกลงกันไว้ล่วงหน้า อาทิ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค เป็นต้น

2. เว็บไซต์

นอกจากการค้าประเวณีในรูปแบบร้านนวดแผนไทยแล้ว ยังมีการค้าประเวณีผ่านเว็บไซต์ ซึ่งในเว็บไซต์จะทำการระบุรูปร่าง หน้าตา ราคา และองค์ประกอบอื่น ๆ ในราคา 50-300 ยูโร ต่อครั้ง จากนั้นจะมีการนัดหมายทางโทรศัพท์เพื่อพบในที่ที่ผู้ค้าประเวณีได้จัดไว้ (PION, ธันวาคม 2560)

3. เดินสาย

ในบางกรณีผู้เสียหายอาจค้าประเวณีอยู่ในห้องหลายคนที่เชื่อว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส คนหนึ่งซึ่งอาจตกเป็นผู้เสียหายเช่นเดียวกันอาจจะโดนข้อหาเก็บค่านายหน้าจากการค้าประเวณีได้ ซึ่งนับเป็นข้อหาการค้ามนุษย์แล้ว เนื่องจากการได้รับเงินจากการใช้กำลังแรงงานของคนอื่น ดังนั้นหญิงไทยผู้ตกเป็นผู้เสียหายค้าประเวณีจะไม่รวมตัวกันซึ่งพบว่าการให้คำปรึกษาหรือการให้ความช่วยเหลือแก่หญิงไทยผู้ตกเป็นผู้เสียหายจึงทำได้ยากยิ่งขึ้นและขาดประสิทธิภาพ หรือในบางครั้งผู้เสียหายอาจใช้วิธีในลักษณะเคลื่อนย้ายไปตามเมืองต่าง ๆ หรือ “เดินสาย” โดยจะมีการลงโฆษณาตามเว็บไซต์ว่าตนเองเดินทางไปเที่ยวและเดินทางถี่วัน ซึ่งจะสามารถนัดพบผู้ใช้บริการระหว่างทางได้ (สมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์, ธันวาคม 2560)

4. เอเจนซี

กลุ่มเอเจนซีจะเป็นกลุ่มที่ผู้ล่อลวงมีลูกค้าในมือ กล่าวคือ ผู้ล่อลวงจะทำการจัดเก็บรูปและประวัติผู้เสียหายเพื่อทำเป็นใบ “profile” และส่งไปยังกลุ่มลูกค้าเพื่อเลือกใช้บริการผู้เสียหายแคตตาล็อก จากนั้นจึงให้ผู้เสียหายเดินทางไปยังโรงแรมที่ได้มีการนัดหมายไว้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (IOM, ธันวาคม 2016) สะท้อนในประเด็นดังกล่าวว่า ผู้เสียหายจะเดินทางไปพบลูกค้าโรงแรมโดยเรียกว่า “รับออเดอร์” โดยเอเจนซีหรือผู้ล่อลวงจะทำการตกลงราคาไว้เรียบร้อยแล้ว โดยที่ผู้เสียหายไม่มีสิทธิในการปฏิเสธผู้ใช้บริการ และไม่มีสิทธิในการรับรู้รายละเอียดของผู้ใช้บริการซึ่งถือว่าเข้าข่ายการค้ามนุษย์เช่นเดียวกัน หรือมีการนัดผู้ใช้บริการโดยที่ไม่มีการแจ้งล่วงหน้า นอกจากนี้ยังพบกรณีผู้ใช้บริการไม่สุภาพ อาทิ ไม่ใช้ถุงยางอนามัย ทำตามที่ตนต้องการ หรือเรียกว่า “ตามสั่ง” หรือถึงขั้นทำร้ายร่างกาย นอกจากนี้ยังไม่มี การดูแลเรื่องสุขภาพของผู้เสียหาย และไม่มีการตรวจเช็กร่างกายทำให้ในบางกรณีผู้เสียหายได้เกิดภาวะติดเชื้อ โรคติดต่อจนถึงแก่ชีวิต

8. ปัญหา

8.1 กฎหมาย

1. ความแตกต่างของกฎหมายด้านการค้ามนุษย์ที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ

พบว่ากฎหมายในการให้คำนิยามการค้ามนุษย์มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และยังคงขาดการนิยามที่ชัดเจนให้กับเจ้าหน้าที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกลับมองคดีบางคดีซึ่งนับเป็นการค้ามนุษย์ซึ่งต้องมีการดำเนินการทางกฎหมายและการดูแลผู้เสียหายที่แตกต่างจากคดีการค้าแรงงานผิดประเภท หากแต่เจ้าหน้าที่กลับเห็นว่าคดีบางคดีเป็นคดีการค้าแรงงานผิดประเภทซึ่งบทลงโทษจะเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายแทนที่จะเป็นผู้ค้า อาทิ ในประเทศเยอรมันจะมีตัวบทกฎหมายในการลงโทษผู้ค้าอยู่สองมาตรา ได้แก่ มาตราที่ 232 และมาตราที่ 233 โดยในปี ค.ศ.2016 กฎหมายดังกล่าวได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยและทันต่อสถานการณ์มากขึ้น โดยมีการแยกประเภทการค้ามนุษย์เพิ่มเติมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ได้แก่ ประเภทที่ 1 คือ การถูกบีบบังคับให้ผู้เสียหายขอทาน ประเภทที่ 2 การค้าอวัยวะ ประเภทที่ 3 การขายบริการทางเพศ ประเภทที่ 4 การถูกบังคับให้ค้าแรงงานและมีการวางระบบประเภทและรายละเอียดในแต่ละประเภทอย่างชัดเจน ซึ่งครอบคลุมรูปแบบการค้ามนุษย์ทุกประเภททั้งประเภทการถูกหลอกล่อมาค้ามนุษย์ การข่มขู่ การบังคับ การฉ้อโกง และการทำร้ายร่างกายและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหากเป็นผู้พหุและต่างด้าวจะได้รับสิทธิในการอยู่อาศัยเพื่อดำเนินคดีความกับผู้ค้าอย่างชัดเจน

2. ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อนิยามการค้ามนุษย์

จากผลการสัมภาษณ์กลุ่ม (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560) เสนอว่าความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจเยอรมัน หรือองค์กรรัฐหลายองค์กรในกลุ่มประเทศยุโรปสะท้อนว่ายังคงมีความเข้าใจต่อนิยามความหมายของการค้ามนุษย์ไม่ชัดเจน นอกจากนี้เมื่อผ่านขั้นตอนทางกฎหมาย หญิงสาวไทยผู้ตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายมักจะให้ปากคำต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าตนเองเต็มใจประกอบอาชีพโสเภณี ซึ่งในยุโรปบางประเทศการค้าประเวณีถือเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามกฎหมาย อาทิ ประเทศเยอรมัน จึงทำให้การดำเนินคดีกับกลุ่มผู้ล่อลวงรวมไปถึงกระบวนการทำได้ยากลำบาก

โดยการค้ามนุษย์นั้นเงื่อนไขทางกฎหมายคือผู้ต้องหาจะต้องมีการผูกมัด มีการขู่ การชักจูง และได้ประโยชน์จากกำลังแรงงานของผู้เสียหายซึ่งในประเทศเยอรมันจะมีกฎหมายที่ลงโทษอย่างชัดเจนในมาตราที่ 232 และ 233 ซึ่งกฎหมายมีการปรับปรุงเมื่อปี 2016 โดยเพิ่มด้านการบังคับ ขู่เข็ญ การทำร้ายร่างกาย หรือจิตใจ และมีการวางแผนเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งในบางประเทศอาจไม่ได้มีการระบุกฎหมายในเรื่องการค้ามนุษย์อย่างละเอียดทำให้ในบางกรณีอาจไม่ครอบคลุม หากแต่ผู้เสียหายจะมีสิทธิได้วีซ่าอยู่ในประเทศเยอรมันก็ต่อเมื่อมีการตัดสินใจดำเนินคดี

3. วัฒนธรรมและความหวาดกลัวของผู้เสียหาย

ผู้เสียหายโดยส่วนใหญ่ถูกหลอกล่อมาค้ามนุษย์โดยญาติพี่น้องของตนเองทำให้วัฒนธรรมของความกตัญญูต่อญาติพี่น้องของหญิงไทยทำให้ไม่กล้าดำเนินคดีกับญาติ โดยจากการสัมภาษณ์ (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560) กล่าวว่ามิหลายเคสที่หญิงสาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายไม่กล้าดำเนินคดีกับผู้ที่เป็ญาติ

พี่น้องของตน เช่นกรณีหนึ่งผู้ล่องลอยเป็นป่าเถื่อนของผู้เสียหายที่ทำการหลอกลวงผู้เสียหายมาโดยอ้างว่าจะพามาทำงานเลี้ยงเด็ก หากแต่โดนบังคับให้ค้าประเวณี โดยเจ้าหน้าที่เยอรมันหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศอื่น ๆ ในยุโรปจะไม่เข้าใจวัฒนธรรมความกตัญญูนี้ของหญิงสาวไทย หญิงสาวที่ตกเป็นผู้เสียหายจึงไม่ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่เยอรมันตามสมควร

นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้น โดยส่วนใหญ่มีความหวาดกลัวและไม่กล้าที่จะดำเนินคดีต่อผู้ค้า โดยเฉพาะกลุ่มที่โดนหลอกลวงมาแต่งงานมักจะไม่อยากกลับไปประเทศต้นทางด้วยความคาดหวังว่าตนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต

3.1 ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยและประเทศปลายทาง โดยผู้เสียหายมองว่าการค้าประเวณีเป็นเรื่องน่าอับอาย และไม่สมควรเปิดเผยให้ใครรู้ทำให้ผู้เสียหายที่เป็นหญิงไทยไม่กล้าเล่าปัญหาที่ตนเองประสบแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายชาย หรือเจ้าหน้าที่ชาวเยอรมัน เพื่อหาช่องทางในการแก้ไขปัญหา โดยจากการสัมภาษณ์ (PION, ธันวาคม 2560) สะท้อนประเด็นปัญหาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมว่า “ในปัจจุบันองค์กรในประเทศนอร์เวย์ หรือองค์กรของต่างชาติในหลายๆประเทศที่ได้ให้ความช่วยเหลือหญิงไทยที่ประสบปัญหาการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยองค์กร PEON กล่าวว่าผู้หญิงไทยโดยส่วนใหญ่ที่ตกเป็นผู้เสียหายมักเกิดความหวาดกลัว เกรงใจไม่กล้าเข้าหาเจ้าหน้าที่ชาวต่างประเทศ หากแต่เจ้าหน้าที่ชาวต่างชาติกลับไม่เข้าใจวัฒนธรรมของหญิงไทย โดยไม่เชื่อว่าผู้หญิงไทยมีความเกรงใจหรือกลัวกลัวเจ้าหน้าที่ชาวต่างประเทศ และมักตั้งคำถามว่าทำไมหญิงไทยต้องเกิดความหวาดกลัวที่จะมาหาและขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ชาวต่างชาติ”

3.2 ความหวาดกลัวผลที่ตามมาหากกลับไปยังพื้นที่ปลายทาง

จากการสัมภาษณ์ (PION, ธันวาคม 2560) พบว่า ผู้เสียหายส่วนใหญ่แม้จะมีการศึกษาเตรียมตัวมาอย่างดีด้านภาษา การปรับตัววัฒนธรรม กฎหมาย และอื่นๆ หากแต่พบว่าเมื่อมาประสบกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ณ ต่างแดน ทำให้ไม่สามารถที่จะรับมือกับปัญหาได้ โดย (PION, ธันวาคม 2560) กล่าวว่า “ถึงแม้ว่าผู้เสียหายจะมีการเตรียมตัวมาดีมากแค่ไหนก็ตาม แต่ถ้าเมื่อมาพบกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด อาทิ เมื่อมาได้สามีนิสัยไม่ดี มีความเห็นแก่ตัว เอาเปรียบทุกอย่าง และบังคับให้ค้าประเวณี ผู้หญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายมักจะยอมทำงานทุกอย่าง และทนจนกว่าจะได้วีซ่าถาวรถึงจะตัดสินใจเลิกกับสามี ซึ่งบางครั้งหรือในบางเคสต้องใช้ระยะเวลาหลายปี ซึ่งนับว่าเป็นกรณีที่มีความทรมาน ผู้เสียหายจะได้รับความกดดันและต้องทนอยู่กับทุกข์ ซึ่งกรณีดังกล่าวมีจำนวนค่อนข้างมาก ซึ่งเจ้าหน้าที่ในต่างประเทศและกฎหมายในยุโรป อาทิ ประเทศนอร์เวย์นั้นจะให้สิทธิกับผู้เสียหายในการตัดสินใจดำเนินคดี ดังนั้นผู้เสียหายส่วนใหญ่จะยอมทนแม้จะพบกับผู้ล่องลอยที่ทรมานและเอาเปรียบ จึงพบว่ามีหลายกรณีด้วยกันที่สามีเมื่อแต่งงานและใช้ชีวิตกับผู้เสียหายแล้ว มีการบังคับและกดดันให้ผู้เสียหายค้าประเวณีเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว”

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการรูปแบบของการค้ามนุษย์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยผู้เสียหายมิได้ตั้งใจมาขายแรงงานหรือค้าประเวณีดังเช่นเดิม หากแต่ผู้เสียหายได้ถูกสภาพแวดล้อมและผู้ล่อลวงกดดันให้มีการค้าประเวณีในภายหลัง โดยรูปแบบการตกเป็นผู้เสียหายการค้าประเวณีจะมีรูปแบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

8.2 ความเชื่อและรูปแบบสังคมวัตถุนิยม

ประเด็นที่สำคัญและเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจของงานวิจัยคือ ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในปัจจุบันนั้นมีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความเข้มข้นของกฎหมายคนเข้าเมืองและกระบวนการขอวีซ่าในประเทศกลุ่มยุโรปที่มีความเข้มข้นมากขึ้น กล่าวคือ หากต้องการที่จะได้รับวีซ่าการประกอบอาชีพในประเทศกลุ่มยุโรปจะต้องสามารถพูด เขียนภาษาท้องถิ่นของประเทศนั้น ๆ ในลักษณะของทักษะที่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ กล่าวคือต้องสามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาถิ่นได้ ทำให้เป็นการคัดกรองการศึกษาของผู้ที่ต้องการเดินทางไปประกอบอาชีพยังต่างแดนได้เช่นเดียวกัน

อีกประเด็นหนึ่งคือความพึงพอใจและความต้องการตอบสนองทางด้านวัตถุ เนื่องจากพบว่ากลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีวุฒิการศึกษาและฐานเงินเดือนที่เพิ่มขึ้น อาทิ วุฒิปริญญาตรี และปริญญาโท และประกอบอาชีพ อาทิ พนักงานต้อนรับในโรงแรมหรือกลุ่มพนักงานการท่องเที่ยว และบางกลุ่มมีฐานรายได้ที่ 30,000-40,000 บาท หากแต่แรงจูงใจทางด้านวัตถุทำให้ต้องการรับรายได้เพิ่มขึ้นในต่างประเทศและทำให้ล่อลวงจนตกเป็นผู้เสียหายในที่สุด โดยมีเพื่อนหรือญาติเป็นผู้ชักจูงติดต่อกันมา

8.3 ความไม่รู้

จากผลการวิจัยพบว่าประเด็นสำคัญที่ทำให้หญิงไทยตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์คือประเด็นความรู้ อาทิ 1) ความไม่รู้ในข้อกฎหมายของพื้นที่ปลายทาง 2) ไม่รู้จักองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ 3) ไม่รู้ภาษา 4) ไม่รู้สิทธิและการคุ้มครองสิทธิของตน ดังนั้นจากความรู้ดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าออกจากพื้นที่ที่ตนเองถูกล่อลวง (Exploitation site) และแสวงหาความช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของตน

8.4 การไม่กล้าและไม่ไว้วางใจของผู้เสียหายในการร้องขอความช่วยเหลือ

จากการศึกษาวิจัยพบว่าผู้เสียหายส่วนใหญ่จะไม่ได้เดินทางมาขอความช่วยเหลือด้วยตนเอง ทำให้ในบางกรณีกระบวนการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิทำได้ค่อนข้างล่าช้า หรือในบางกรณีสายเกินไป โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (องค์กรธรรมา, ธันวาคม 2017) พบว่าผู้ตกเป็นผู้เสียหายมักไม่เดินทางมาร้องขอความช่วยเหลือด้วยตนเอง แต่จะให้คนรู้จักเดินทางมาสอบถามเจ้าหน้าที่หรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากความอับอายโดยส่วนใหญ่ปัญหาที่สำคัญที่ผู้เสียหายมักเข้ามาสอบถามคือวีซ่า การส่งเงินกลับบ้าน จึงมีการสอบถามความช่วยเหลือผ่านเครือข่ายหญิงไทย จนกระทั่งเรื่องดำเนินไปถึงองค์กรทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังเป็นความเจ็บป่วยทางกายและทางจิต และปัญหาหนี้วีซ่า ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวนับเป็น

ปัญหาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ โดยตรงกับผู้เสียหายหรือผู้เสียหายทำให้ความช่วยเหลือไม่สามารถดำเนินการต่อได้หากผู้เสียหายมิได้เดินทางมาติดต่อขอความช่วยเหลือด้วยตนเอง

8.5 ผู้เสียหายมักเข้ามาร้องขอความช่วยเหลือเมื่อสายเกินแก้

โดยส่วนใหญ่ผู้เสียหายมักจะเดินทางมาในรูปแบบผิดกฎหมายเนื่องจากการขอวีซ่าเพื่อทำงานหรือพักอาศัยในยุโรปอย่างถาวรเป็นเรื่องยุ่งยาก อาทิจากการขอวีซ่ากลุ่มสมรสในประเทศฝรั่งเศสแม้จะแต่งงานมีครอบครัวกับชายชาวฝรั่งเศสก็จะสามารถขอได้ที่ละ 10 ปี หากแต่งงานจะได้วีซ่า 3 เดือน เมื่อครบสามเดือนจึงจะได้ 6 เดือน และต่อที่ละ 1 ปี สามครั้ง หลังจากแต่งงานครบสี่ปี จึงจะทำเรื่องขอวีซ่าพักอาศัย 10 ปี และต่อไปเรื่อย ๆ ที่ละ 10 ปี เมื่อครบ 10 ปีจึงจะสามารถขอสัญชาติฝรั่งเศสได้ และต้องทำการพำนักอยู่ที่ฝรั่งเศสเป็นเวลา 5 ปี ดังนั้นหญิงไทยมักจะต้องยอมทนเป็นผู้เสียหายเนื่องจากไม่ต้องการที่จะถูกส่งกลับประเทศจนกระทั่งบางรายไม่มีสวัสดิการสังคมและเป็นโรคติดต่อจนกระทั่งเสียชีวิตในประเทศปลายทาง

จากการสัมภาษณ์ (สมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์, ธันวาคม 2560) ได้ให้ทัศนะต่อประเด็นดังกล่าวว่า “พบว่าเมื่อเดือนพฤษภาคมปีที่แล้ว ก็ได้มีกรณีหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกส่งกลับเพราะกระทำผิดกฎหมายในเรื่องของการเข้ามาในประเทศฝรั่งเศสอย่างผิดกฎหมาย โดยใช้วีซ่าท่องเที่ยวแล้วมาประกอบอาชีพค้าประเวณีซึ่งหญิงสาวผู้ตกเป็นผู้เสียหายบางรายตั้งใจที่จะกระทำผิดกฎหมาย หากแต่มีความยินยอมที่จะมา “ตายเอาดาบหน้า” โดยผู้เสียหายมักจะตระหนักว่าอยู่ก็ตายไปก็ตาย เนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพลของผู้ล่อลวง ดังนั้นจึงคิดว่าไปตายดีกว่า บางทีอาจจะได้ดีกว่า หรือภาษาอีสานเขาเรียกว่าโสตาย แปลว่าไม่มีอะไรจะเสียแล้ว หญิงสาวผู้ตกเป็นผู้เสียหายมักคิดว่าหากถอยหลังไปหลังชนฝาแล้วไปไหนไม่ได้ ตนเองหันหน้าสู่เลยดีกว่า โดยหญิงสาวที่เข้ามารับคำปรึกษาทางสมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์ มักจะคิดว่าตนเองต้องยอมทุกอย่างจนบางครั้งสายเกินไปในการแก้ไขปัญหานี้”

ในบางกรณีผู้เสียหายอาจค้าประเวณีอยู่ในห้องหลายคนที่เชื่อว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส คนหนึ่งซึ่งอาจตกเป็นผู้เสียหายเช่นเดียวกันอาจจะโดนข้อหาเก็บค่าเสียหายจากการค้าประเวณีได้ ซึ่งนับเป็นข้อหาการค้ามนุษย์ เนื่องจากการได้รับเงินจากการใช้กำลังแรงงานของคนอื่น ดังนั้นหญิงไทยผู้ตกเป็นผู้เสียหายค้าประเวณีจะไม่รวมตัวกันซึ่งพบว่าการให้คำปรึกษาหรือการให้ความช่วยเหลือแก่หญิงไทยผู้ตกเป็นผู้เสียหายจึงทำได้ยากยิ่งขึ้นและขาดประสิทธิภาพ หรือในบางครั้งผู้เสียหายอาจใช้ชีวิตในลักษณะเคลื่อนย้ายไปตามเมืองต่าง ๆ หรือ “เดินสาย” โดยจะมีการลงโฆษณาตามเว็บไซต์ว่าตนเองเดินทางไปไหนบ้างและเดินทางกี่วัน ซึ่งจะสามารถนัดพบผู้ใช้บริการระหว่างทางได้

8.6 การสูญเสียทรัพยากร

ปัญหาการค้ามนุษย์ทำให้สูญเสียงบประมาณและทรัพยากรบุคคลเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังเป็นต้นกำเนิดของปัญหาการคอร์รัปชันและปัญหาการฟอกเงินภายในประเทศ ทำให้ทรัพยากรบุคคลที่มีค่าถูกทำลายไปเนื่องจากผู้เสียหายมักได้รับการทารุณกรรมเป็นระยะเวลานานจนยากที่จะเยียวยา ทำให้รัฐไม่สามารถเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยเนื่องจากกระบวนการค้าแรงงานหรือค้าประเวณีมัก

หลบเลี่ยงภาษี มีอิทธิพลต่อผลการก่ออาชญากรรมที่ตามมาเป็นลูกโซ่ เมื่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เดินทางเข้าสู่ประเทศปลายทางมักทำให้รัฐในประเทศปลายทางต้องสูญเสียทรัพยากรดังกล่าวในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐก็มีการะอย่างมาในการดูแลด้านอื่น ๆ รวมไปถึงความสงบเรียบร้อยของประเทศ ทำให้เจ้าหน้าที่มักไม่สามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และปัญหาได้ถูกทิ้งไว้ให้องค์กรสาธารณประโยชน์ดำเนินการแก้ไข

อย่างไรก็ตาม องค์กรสาธารณประโยชน์ก็ไม่มีอำนาจเต็มเม็ดเต็มหน่วยในการจัดการกับปัญหา อาทิ การดำเนินคดี การสอบสวน หรือการส่งต่อเคส ซึ่งทำให้ปัญหาดังกล่าวยากที่จะได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงทีและเต็มประสิทธิภาพ

9. เครือข่าย

9.1 เครือข่ายจิตอาสา

เครือข่ายที่เป็นกำลังสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการพิทักษ์สิทธิให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หญิงไทยในต่างแดนคือเครือข่ายหญิงไทย โดยมีการขับเคลื่อนทั้งในรูปแบบเครือข่ายออนไลน์หรือกลุ่ม facebook เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่หญิงไทยที่ร้องขอ หรือการขับเคลื่อนกำลังการช่วยเหลือเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนผ่านเครือข่ายหญิงไทย โดยสามารถระดมพลังแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศด้วยเช่นเดียวกัน เครือข่ายหญิงไทยจะมีเครือข่ายโยงใยในทุกประเทศในยุโรป หากมีผู้ยกสายมาร้องขอ หรือแจ้งเรื่องร้องเรียนจะสามารถเข้าไปช่วยเหลือในลักษณะจิตอาสา กล่าวคือไม่คิดค่าใช้จ่าย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (สมาคมหญิงไทยในฝรั่งเศส, ธันวาคม 2560) ระบุว่า เครือข่ายหลายเครือข่ายจะมีความเชื่อมโยงกับองค์กรของรัฐในประเทศไทย อาทิ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยจะมีการจัดฝึกอบรมเครือข่ายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ 12 เขต เพื่อที่จะชักนำให้เครือข่ายในแต่ละประเทศได้ทำการรู้จักและร่วมมือกันในการบูรณาการความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งยังมีความเชื่อมโยงความช่วยเหลือกับสมาคมจิตอาสาในประเทศอื่นๆในสหภาพยุโรปอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์ (สมาคมหญิงไทยในฝรั่งเศส, ธันวาคม 2560) พบว่าผู้เสียหายบางรายได้รับการทำร้ายร่างกายหรือโดนกักขังหน่วงเหนี่ยว หรือโดนทำร้ายร่างกายโดยสามีและมีการบังคับให้ค้าประเวณี ซึ่งผู้เสียหายได้มีการร้องขอความช่วยเหลือผ่านเครือข่ายจิตอาสาว่าในขณะนี้ถูกบังคับให้ค้าประเวณีโดยสามีใหม่ในประเทศอิตาลี ซึ่งพื้นเพเดิมของผู้เสียหายนั้นได้อาศัยอยู่ในประเทศฝรั่งเศส ผู้เสียหายมีความประสงค์ที่จะหย่าขาดจากสามีและเดินทางมาพำนักยังถิ่นเดิมของตนที่ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเครือข่ายจิตอาสาจึงมีการบูรณาการและเชื่อมโยงความช่วยเหลือข้ามประเทศและสามารถช่วยเหลือผู้เสียหายให้เดินทางกลับมายังประเทศฝรั่งเศสได้อีกครั้งหนึ่ง

9.2 เครือข่ายองค์กรเอกชน (NGO)

1) สมาคมบ้านหญิง เยอรมัน

สมาคมบ้านหญิง หรือที่รู้จักกันในนามศูนย์ประสานงานและให้คำแนะนำต่อการค้ามนุษย์มีการก่อตั้งขึ้นมาในปี 1989 โดยทำหน้าที่บริการให้คำปรึกษาในกรณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ รวมไปถึงจนถึงกรณีการถูกทำร้ายทางร่างกาย จิตใจ หรือถูกเอารัดเอาเปรียบ โดยสมาคมมีการให้บริการจากผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา โดยยึดหลักการรักษาความลับของผู้มาใช้บริการ (Client) ซึ่งมีความพร้อมในการให้บริการในภาษาต่าง ๆ ตามพื้นฐานภาษาของผู้มาใช้บริการ รวมไปถึงมีบริการจากเจ้าหน้าที่เป็นภาษาไทยด้วย โดยการให้บริการของสมาคมบ้านหญิงเป็นการบริการที่ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

สมาคมบ้านหญิงเป็นศูนย์ให้คำปรึกษาเฉพาะทางที่ทำงานเพื่อต่อต้านกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นโครงการที่เก่าแก่ที่สุดที่ทำงานในเมืองเบอร์ลิน สมาคมมีกิจกรรมการณรงค์ต่าง ๆ เพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้หญิงข้ามชาติที่ประสบปัญหาความรุนแรงจากการแสวงหาผลประโยชน์ของกระบวนการค้ามนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และภายใต้สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมจึงทำให้สมาคมบ้านหญิงมีแคมเปญที่จะเข้าถึงเป้าหมายทุกชนชั้น โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งการให้บริการไม่เพียงให้เฉพาะกลุ่มแรงงานข้ามชาติหญิงเท่านั้น แต่รวมไปถึงการบริการแก่นักลอบเข้าเมืองในกรุงเบอร์ลินอีกด้วย

ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายสำคัญของการทำงานของสมาคม ก็คือการปรับวิถีความเป็นอยู่ของคนในสังคม ภายใต้กรอบสถานการณ์ทางสังคมและการช่วยเหลือทางกฎหมายของกลุ่มแรงงานข้ามชาติในเยอรมนี โดยมีเป้าหมายในการทำงานที่ไม่เน้นเพียงแค่เรื่องของการช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติหญิงที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการดูแลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนเหล่านี้ด้วย ซึ่งบริการต่าง ๆ ของสมาคมเน้นกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มหญิงจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีประสบการณ์การได้รับความรุนแรงในระหว่างการมาพำนักที่เยอรมนี กลุ่มที่มีปัญหาจากการสมรส หรือกลุ่มแรงงาน

ซึ่งในปัจจุบัน ประเด็นการค้ามนุษย์ที่อยู่ภายใต้การอภิปรายของทุกประเทศในสหภาพยุโรป มีการปรากฏออกมาว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจากประเด็นนี้มีเพียงเล็กน้อยที่คาดหวังการช่วยเหลือจากรัฐ โดยความสนใจต่าง ๆ ของหน่วยงานจะให้ความสนใจไปในเรื่องอื่น ๆ โดยเฉพาะเมื่อมีการโยกย้ายถิ่นพำนักร ก็จะได้ได้รับการคุ้มครองหรือปกป้องผู้ที่ได้รับผลกระทบเหล่านี้ นอกจากนี้ เรื่องของการค้ามนุษย์ มักจะถูกหลอกใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บภาษี ซึ่งเป็นสิ่งที่รับไม่ได้ในมุมมองของนักสิทธิมนุษยชน และวิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันการค้ามนุษย์ คือการอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติมีสิทธิในการทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งในการค้าประเวณี ซึ่งเชื่อว่าการควบคุมการตรวจคนเข้าเมืองที่เข้มงวดนั้นมีส่วนในการรับผิดชอบต่อการดำรงอยู่ของกระบวนการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังพบว่ามีความชัดเจนในความต้องการแรงงานที่มาค้าประเวณี เช่น เกี่ยวกับความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ

ซึ่งมีคนที่มีความพร้อมที่จะย้ายมาเบอร์ลินอย่างเต็มใจเพื่อให้ได้ทำงานค้าประเวณี (อ้างถึงใน <http://www.ban-ying.de/en/human-rights-and-advocacy>)

และจากการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสมาคมบ้านหญิง ทำให้ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้บริการในช่วงแรกของการก่อตั้งสมาคมนั้น เป็นกลุ่มหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้าประเวณีที่เป็นชาวฟิลิปปินส์และชาวไทย ซึ่งกลุ่มผู้ริเริ่มในการก่อตั้งสมาคมบ้านหญิงขึ้นมา คือ กลุ่มนักสังคมสงเคราะห์ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญว่าหญิงไทยและฟิลิปปินส์ประสบปัญหาการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการช่วยเหลือกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหาย จึงมีการรณรงค์ในทางด้านการเมือง จนทำให้เกิดการก่อตั้งสมาคมบ้านหญิงขึ้นมา นับจากนั้นเป็นต้นมา สมาคมบ้านหญิงจึงได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อให้บริการคำปรึกษาและแนะนำทางด้านสังคมสงเคราะห์ให้แก่กลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหาย พร้อมทั้งดำเนินการขับเคลื่อนทางด้านการเมืองเพื่อการผลักดันทางนโยบาย

ทั้งนี้ ในการทำงานของสมาคมบ้านหญิงมีการประสานงานระหว่างสองหน่วยงานด้วยกัน คือ ศูนย์ประสานงานและให้คำปรึกษาแนะนำ และบ้านพักฉุกเฉิน ซึ่งบริการของบ้านพักฉุกเฉินนั้นมีเจ้าหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ที่ให้บริการจำนวน 2 คน และมีล่ามแปลภาษาอีกจำนวน 2 คน ที่ให้บริการได้สูงสุดประมาณ 8-10 คนต่อวัน ในการให้บริการบ้านพักฉุกเฉินแก่หญิงซึ่งตกเป็นผู้เสียหาย บ้านพักฉุกเฉินสามารถบริการที่พักอาศัยได้นานที่สุดประมาณ 1 ปี

โดยในกระบวนการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้น สมาคมบ้านหญิง มีการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจของเยอรมัน ซึ่งไม่ได้กระทำในลักษณะการรับแจ้งเหตุ หากแต่มีการทำเป็นสัญญาระหว่างองค์กร โดยเน้นการทำงานร่วมกันแบบการบูรณาการเพื่อความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยในสัญญาจะมีการระบุเอาไว้ว่า หากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการตรวจตราตามสถานบริการและตรวจพบกรณีค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีการประสานส่งต่อผู้เสียหายหรือผู้เคราะห์ร้ายไปยังสมาคมบ้านหญิง เพื่อให้บริการการช่วยเหลือในเบื้องต้น โดยวางแผนการเยียวยาฟื้นฟู และให้คำปรึกษาแนะนำ ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้หญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายนั้น จะให้สิทธิผู้รับบริการในการตัดสินใจว่าจะดำเนินคดีหรือไม่ในกรณีที่มีคู่กรณี โดยยึดหลักจรรยาบรรณในการให้บริการ คือ หลักการรักษาความลับของผู้บริการ เจ้าหน้าที่จะไม่นำข้อมูลไปแจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจหากผู้รับบริการไม่ยินยอม โดยนับเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในการให้ข้อมูลทางด้านกฎหมายและการฟ้องร้องดำเนินคดี นอกจากนี้ ทางสมาคมบ้านหญิงยังมีกิจกรรมการจัดการอบรมเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ในเชิงรุกให้แก่กลุ่มเสี่ยงและเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ซึ่งในบางปีอาจไม่สามารถจัดการฝึกอบรมให้แก่กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ เนื่องจากปัญหาการก่อการร้ายหรือปัญหาอื่น ๆ ที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขก่อน เนื่องด้วยเป็นภารกิจที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันประเทศเป็นหลัก นอกจากนี้ สมาคมบ้านหญิงได้มีการบริการฉุกเฉินเป็นสายด่วนเพื่อให้ความช่วยเหลือ 24 ชั่วโมง หรือ “บิกฮอตไลน์” (Bid Hot Line) ซึ่งเป็นการให้บริการรับแจ้งเหตุด่วน

ในประเด็นของการค้ามนุษย์และความรุนแรงในครอบครัวอีกด้วย (สมาคมบ้านหญิง เยอรมัน, ธันวาคม 2560)

2) สมาคมธารา

สมาคมธารา เป็นองค์กรที่ให้บริการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ปกป้องแก่หญิงไทยในประเทศเยอรมนี โดย “ธารา” เป็นชื่อย่อภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมันของสมาคม ย่อมาจากคำว่า Thai Articulate their Rights Abroad หรือ Thailänderinnen Artikulieren ihre Rechte in Ausland ซึ่งแปลว่า “หญิงไทยเปล่งประกาศสิทธิของตนในต่างแดน”

สมาคมธารา จัดตั้งขึ้นเพื่อการช่วยเหลือตนเองของหญิงไทยที่พำนักอยู่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จัดตั้งขึ้นเมื่อต้นปี 2534 ด้วยความเห็นพ้องต้องกันของหญิงไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งทำงานให้ความช่วยเหลือแก่หญิงไทยที่ได้รับความเดือดร้อนหรือประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่สังกัดหน่วยงานและที่ทำงานในลักษณะอาสาสมัครส่วนตัว และต่อมาได้จดทะเบียนเป็นสมาคมที่ทำงานโดยไม่หวังผลกำไร เมื่อ 28 สิงหาคม 2540 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของหญิงไทยและคนไทยที่พำนักอาศัยอยู่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ให้ได้รับการปฏิบัติในฐานะมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีและคุณค่าเท่าเทียมกันในสังคมเยอรมัน
- 2) เพื่อเผยแพร่ ประสานงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสารประสบการณ์การทำงานในกลุ่มคนไทย ทั้งในสหพันธ์ฯ ในประเทศอื่น ๆ
- 3) เพื่อให้การช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาแก่หญิงไทยและคนไทยที่ประสบปัญหา
- 4) เพื่อสนับสนุน เสริมสร้าง ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหญิงไทย วัฒนธรรมไทย และประเทศไทย ในสังคมเยอรมัน
- 5) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน อาสาสมัครไทยซึ่งทำงานให้ความช่วยเหลือหญิงไทยและคนไทย ในสหพันธ์ฯ

สมาคมธารานอกจากจะมีการช่วยเหลือหญิงไทยที่พำนักในยุโรปแล้ว ยังมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับ Hotline 1300 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และได้มีการบูรณาการงานร่วมกับเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป โดยการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหญิงไทยที่เชื่อมโยงกับ Facebook ซึ่งนับเป็นอีกหนึ่งช่องทางให้บริการออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ มักไม่ขอความช่วยเหลือหากไม่ประสบปัญหา ในกระบวนการทำงานของสมาคมธารานั้น ได้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวงผู้หญิง คนชราและเด็กของเยอรมัน โดยทางสมาคมมีการจัดสัมมนาในทุก ๆ เดือนและมีการขยายเครือข่ายให้เพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายกับประเทศอื่น ๆ เช่น สวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม รูปแบบการทำงานของสมาคมธาราจะเป็นในลักษณะการทำงานเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เช่นการรับเรื่องร้องเรียนเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีการออกเยี่ยมต่างสถานที่

ต่าง ๆ ซึ่งการบริการจะเน้นการให้บริการ แก่กลุ่มผู้รับบริการร้านนวดแผนไทยเป็นหลัก (สมาคมธรา, ธันวาคม 2560)

3) สมาคมไทย-โพรวองซ์

สมาคมสตรีไทยในโพรวองซ์เป็นองค์กรไทยที่ตั้งอยู่ในประเทศฝรั่งเศส โดยคณะกรรมการฝรั่งเศสจะมีทั้งชาวฝรั่งเศสและคนไทย ซึ่งในประเทศฝรั่งเศสนั้น การก่อตั้งองค์กรต่าง ๆ จะต้องมีส่วนเป็นสมาชิกฝรั่งเศสจึงจะสามารถก่อตั้งสมาคมได้ โดยสมาคมไทย-โพรวองซ์มีการจดทะเบียนเป็นสมาคมถูกต้องตามกฎหมายและเป็นองค์กรที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ซึ่งได้มีการจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ด้วย โดยในการให้บริการของสมาคมที่นอกเหนือจากการให้บริการการศึกษาออกโรงเรียนร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังได้มีการดำเนินการให้ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในกรณีค้าประเวณีอีกด้วย (สมาคมไทย-โพรวองซ์ Association Thai – Provance, ธันวาคม 2560)

4) สมาคมเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป (TWNE)

สมาคมเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป (Thai women network in Europe TWNE) คือเครือข่ายหญิงไทย ณ กรุงปารีส ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2547 โดยเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ตามความในมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 เครือข่ายฯ เป็นองค์กรที่มีเอกภาพและอิสระในการดำเนินงาน โดยเน้นการทำงานแบบองค์กรร่วม

เครือข่ายฯ ความมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของหญิง เด็กและคนไทยในต่างแดน ให้สามารถพึ่งตนเอง ซึ่งจะเป็นรากฐานสู่การพัฒนาครอบครัวและสังคม จุดเริ่มต้นของการช่วยเหลือก็คือเครือข่ายหญิงไทย โดยมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมภาษาไทย ในการทำงานนั้น สมาคมมีเครือข่ายที่ตั้งอยู่ทั่วยุโรป โดยจะดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่หญิงไทยในทุกรูปแบบตั้งแต่การสอนภาษา การแปลจดหมาย การเป็นล่าม โดยมีวัดไทยเป็นศูนย์กลางในการให้บริการแก่กลุ่มผู้ประสบปัญหา ทั้งนี้ ในการทำงานระยะหลังพบว่า มีหญิงค้าบริการทางเพศได้เข้าไปขอความช่วยเหลือมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้หญิงที่ “ตกเป็นผู้เสียหาย” จากประเด็นความรุนแรงในครอบครัวและการค้าประเวณี รวมถึงการให้ความช่วยเหลือหญิงไทยที่ประสบปัญหาครอบครัวอย่าง เช่น ปัญหาเรื่องลูก ปัญหาภรรยา มีปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาบุตรบุญธรรม และกรณีผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายค้าประเวณี เป็นต้น (สมาคมเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป, ธันวาคม 2560)

5) องค์กร Pro Sentret

Pro Sentret / OSLO KUMMUNE เป็นศูนย์บริการให้คำแนะนำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้ค้าประเวณี โดยเน้นการให้บริการแก่หญิงและชายที่ขายหรือเคยขายบริการทางเพศ เป็นหน่วยงานที่ให้บริการในเชิงรุก คือเน้นการบริการในรูปแบบการลงพื้นที่ไปให้บริการถึงที่ในหลาย ๆ รูปแบบ โดย Pro Sentret มีการให้คำปรึกษารอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านสังคม การเงิน และกฎหมาย รวมถึงการบริการด้านสุขภาพโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งมีบุคลากรจากหลากหลายประเทศที่คอย

ให้บริการ รวมถึงมีล่ามในการแปลภาษาที่หลากหลาย การบริการให้คำปรึกษานั้นเรื่องของจรรยาบรรณวิชาชีพโดยคำนึงถึงหลักการรักษาความลับของผู้มารับบริการเป็นสำคัญ

สำหรับการบริการตรวจเชื้อสุขภาพฟรี ที่ทาง Pro Sentret ให้บริการมีหลากหลายบริการ เช่นบริการตรวจเชื้อ HIV การฉีดวัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบีและซี การให้บริการยาป้องกันการตั้งครรภ์ ไม่พึ่งประสงค์ ยาคุมกำเนิด เข็ม ห่วงคุมกำเนิด สอร์โมน ถุงยางอนามัยทั้งสำหรับเพศหญิงและชาย และยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ถุงยางอนามัย การฉีดเข็ม ครีมหล่อลื่น บีมอนามัยและเข็มฟรี ซึ่งบริการตรวจสุขภาพการรักษา จะมีการดำเนินการออกไปส่งตัวไปยังผู้เชี่ยวชาญให้ด้วย มีบริการให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือทุกรูปแบบทางด้านสังคม ครอบครัว เด็ก การเงิน ปัญหาในสถานที่ทำงาน และการบำบัดการติดยาเสพติด

นอกจากนี้ ยังมีบริการเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานรัฐต่าง ๆ อาทิ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สถานีทูต สถานกงสุล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทั้งนี้กฎหมายของประเทศนอร์เวย์ จะห้ามการซื้อประเวณี หากแต่ไม่ห้ามการค้าประเวณี ทั้งนี้กฎหมายการค้าประเวณีไม่ถือว่าเป็นการทำงาน จึงไม่จำเป็นต้องมีวีซ่าการทำงาน หากแต่จะต้องมีวีซ่าการทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยกฎหมายยังห้ามการโฆษณาการซื้อและการค้าประเวณี ห้ามการให้เข้าสถานที่ค้าประเวณี และห้ามการจัดการการค้าประเวณีทุกประเภทซึ่งถือว่าเข้าข่ายการค้ามนุษย์ โดยกลุ่มผู้รับบริการของหน่วย Pro Sentret จะทำการออกเยี่ยมตามร้านนวด และกลุ่มผู้ค้าบริการที่มีการโฆษณาในเว็บไซต์และให้บริการทนายความอาสาอีกด้วย (Pro Sentret, ธันวาคม 2560)

6) องค์กร PION (Sexarbeidernes Interesseorganisation)

เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงออสโล นอร์เวย์ ทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่ขายบริการทางเพศในนอร์เวย์ โดยองค์กรมีความเชื่อที่ว่า สุขภาพทางเพศและเรื่องของสิทธิเป็นเรื่องสำคัญ รวมไปถึงเรื่องการป้องกันปัญหา HIVs และการทำงานป้องกันและแนะนำด้านกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ ซึ่งองค์กรมีการทำงานผ่านสื่อวิทยุสาร Albertine ซึ่งการทำงานขององค์กรได้รับ การสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล นอกจากบริการที่กล่าวมาในข้างต้น องค์กรยังมีโครงการต่าง ๆ ที่ให้บริการผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ สำหรับให้บริการรวมทั้งกลุ่มผู้ชายและกลุ่มเกย์ที่ขาย

สำหรับวัตถุประสงค์ในการให้บริการขององค์กร PION นั้นเน้นการให้บริการเพื่อการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ให้แก่กลุ่มแรงงานค้าบริการทางเพศ การบริการดูแลสุขภาพ และการป้องกันโรคเอดส์ และโรคที่เกิดจากการติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ รวมไปถึงการจัดจำหน่ายถุงยางอนามัยด้วย นอกจากนี้ยังมีการบริการให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมาย และบริการให้ข้อมูลต่าง ๆ ผ่านรูปแบบการประชุมสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ โดยองค์กร PION เป็นศูนย์ประสานงานสำหรับชาย หญิง และเพศทางเลือกที่ทำงานค้าบริการทางเพศเป็นหลัก รวมไปถึงการให้บริการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม การลงโทษ ติตรา และการเลือกปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ขององค์กร PION ทำให้ทราบว่า PION เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ในประเทศนอร์เวย์องค์กรแรกๆ ที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากกระบวนการค้ามนุษย์ในประเทศนอร์เวย์ โดยองค์กร PION ได้เริ่มเข้าช่วยเหลือหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามร้านนวดแผนไทยซึ่งเป็นกลุ่มหญิงค้าบริการทางเพศ โดยเจ้าหน้าที่ขององค์กรจะดำเนินการลงพื้นที่เพื่อตรวจเยี่ยม และเข้าไปพบปะพูดคุยกับกลุ่มหญิงค้าบริการทางเพศ นอกจากนี้องค์กรยังมีการให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบี บริการตรวจเลือด การตรวจภายใน และหากผู้รับบริการต้องการแพทย์เพื่อตรวจรักษาโรคในเบื้องต้นทางองค์กรจะมีการจัดบริการแพทย์เข้าไปตรวจเยี่ยม โดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานจะเรียกว่า “ออกหน่วย” เป็นการทำงานออกเยี่ยมพร้อมแพทย์พยาบาล และเจ้าหน้าที่ โดยในกระบวนการลงพื้นที่เพื่อตรวจเยี่ยมนั้น เจ้าหน้าที่หรือนักสังคมสงเคราะห์ที่ลงพื้นที่การตรวจเยี่ยมจะพกถุงยางอนามัย ครีมหล่อลื่น และกระเป๋าแพทย์ไปด้วยทุกครั้ง เพื่อให้บริการตรวจเลือดโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบีด้วย โดยจะให้บริการฉีดยาทั้งหมด 3 เข็ม

อาจกล่าวได้ว่า องค์กร PION เป็นองค์กรที่ใหญ่ที่สุดในประเทศนอร์เวย์ ที่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือเป็นคนไทยด้วย ซึ่งในปัจจุบันองค์กร PION เป็นองค์กรที่กลุ่มคนไทยรู้จักมากที่สุดในประเทศนอร์เวย์ ซึ่งการบริการช่วยเหลือต่าง ๆ จะมีล่ามที่สามารถพูดภาษาไทยได้ และมีเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในเรื่องของสิทธิเรื่องของกฎหมาย (PION, ธันวาคม 2560)

7) องค์กร Nadheim

Nadheim เป็นศูนย์บริการที่ให้บริการสำหรับกลุ่มคนที่ขายบริการทางเพศ มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในแต่ละสาขาวิชาชีพให้บริการจำนวน 13 คน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด เป็นต้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถพูดได้หลากหลายภาษา เช่น ภาษานอร์เวย์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาบัลแกเรีย ภาษาอิตาลี และภาษาสเปน เป็นต้น โดยการทำงานของ Nadheim มีการให้บริการแบ่งออกเป็น 3 แผนก คือ Nadheim in Notbygata, Lauras hus (Laura's House) ซึ่งเป็นที่พักอาศัยที่เปิดตลอด 24 ชั่วโมง และ Natthjemmet (Night home) ซึ่งเป็นที่พักแบบค้างคืน

การทำงานขององค์กร มีการดำเนินการผ่านรูปแบบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง ทั้งทางอินเทอร์เน็ต ตามสถานที่ ตามท้องถนน และสถานอาบอบนวด โดยมีการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ มีหลักสูตรและกิจกรรมทางสังคมให้บริการด้วย โดย Nadheim มีเป้าหมายที่จะเห็นสังคมมีทางเลือกมากขึ้น สำหรับผู้ที่ต้องการมีทางเลือกในการขายบริการทางเพศ นอกจากนี้องค์กรยังดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของ Church City Mission ซึ่งมีวิสัยทัศน์ว่า “ทุกคนในเมืองจะได้รับความเคารพ ความยุติธรรม และการดูแล”

การให้บริการขององค์กร Nadheim มีการให้บริการหลากหลายด้าน ได้แก่

ด้านสุขภาพ

ในด้านบริการสุขภาพนั้น มีการให้บริการแจกถุงยางอนามัย และสารหล่อลื่น การบริการตรวจเชื้อ HIV และซิฟิลิส ซึ่งเป็นบริการตรวจหาเชื้อแบบเร่งด่วน การให้บริการข้อมูล และการทำงานเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ ยังสามารถให้บริการข้อมูล เกี่ยวกับคลินิกอื่น ๆ ที่สามารถตรวจสอบการติดเชื้อทางเพศอื่น ๆ ได้

การบริการให้คำแนะนำปรึกษาข้อมูลและบริการให้ความช่วยเหลือ

ผู้ให้บริการสามารถขอคำแนะนำปรึกษาในประเด็นต่าง ๆ ได้ เช่น การขายบริการทางเพศ, ความปลอดภัย, สุขภาพกายและสุขภาพจิต, ความเครียด, ความรุนแรง, การเงิน, ยาเสพติด และการโยกย้ายถิ่นฐาน รวมไปถึงการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสิทธิ ความรับผิดชอบ และกฎหมายด้วย

การติดตามผล

การบริการให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการในกรณีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น NAV (ฝ่ายงานสวัสดิการสังคม) และการบริการด้านสุขภาพ นอกจากนี้ ผู้รับบริการยังสามารถขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการหางานทำและการใช้ชีวิตในนอร์เวย์ได้ด้วย

กิจกรรม Open House

Nadheim มีการบริการอาหารกลางวันฟรีทุกวันอังคาร และพฤหัสบดี เวลา 12.00 น. และอาหารเย็นในวันศุกร์ เวลา 18.00 น. และมีกิจกรรมการจัดปาร์ตี้ช่วงฤดูร้อน มีอาหารกลางวันในวันอีสเตอร์ และมีปาร์ตี้ในวันคริสต์มาสในแต่ละปี ส่วนในช่วงฤดูร้อนมีกิจกรรมทางสังคมและการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีการเปิดให้บริการในวันธรรมดา มีกาแฟให้บริการฟรี รวมถึงเครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องซักผ้าให้บริการใช้ฟรีอีกด้วย

หลักสูตรและการฝึกอบรม

องค์กร Nadheim มาบริการหลักสูตรภาษาเยอรมันและคอมพิวเตอร์เป็นประจำทุกวัน ตลอดจนการฝึกอบรมเรื่องสุขภาพทางเพศ ซึ่งหลักสูตรภาษาเยอรมันมีการสอนสัปดาห์ละครั้ง

สำหรับองค์กรเครือข่ายระหว่างประเทศที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับกระบวนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ สำหรับกลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ มีดังนี้

1.2 กระบวนการทำงานขององค์กรเครือข่ายระหว่างประเทศ

1) IOM

IOM เป็นองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration – IOM) ซึ่งดำเนินการช่วยเหลือผู้รับบริการที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านการโยกย้ายถิ่นฐาน โดยองค์กรมีการทำงานเชื่อมโยงกับองค์การสหประชาชาติ ซึ่ง IOM มีสมาชิกทั้งหมด 169 ประเทศ และมีหน่วยงานตั้งอยู่กว่า 100 ประเทศทั่วโลก โดยในการทำงานขององค์กรจะยึดหลักการเคารพศักดิ์ศรี

ความเป็นมนุษย์ และเพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือด้านการโยกย้ายถิ่นอย่างมีมนุษยธรรม นอกจากนี้ IOM ยังทำหน้าที่ในการดูแลแรงงานต่างด้าวอีกด้วย ซึ่งองค์กรมีศักยภาพหรือมีหน่วยงานเครือข่ายหลากหลายที่ทำงานร่วมกัน เพื่อประสานงานให้ข้อมูลแก่กลุ่มเสี่ยงตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทุกประเภท รวมไปถึงกลุ่มที่ถูกหลอกไปทำงานต่างประเทศโดยที่ไม่รู้ตัว และการถูกบังคับให้การค้าประเวณีด้วย

การทำงานของ IOM มีการประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำสื่อ เอกสารใบปลิว เพื่อให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ อีกทั้งยังมีการลงพื้นที่เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยงในเชิงรุกด้วย IOM มีความพยายามในการผลักดันกลุ่มเสี่ยงตามกระบวนการที่ต้องตามกฎหมายโดยผ่านการจัดหางาน การให้บริการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านพื้นที่ปลายทางก่อนการเดินทาง อาทิ การเดินทางไปประเทศนอร์เวย์จะต้องได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรที่มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศนอร์เวย์มีอะไรบ้าง เช่น ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี อาหาร การเดินทาง การวางตัว เป็นต้น โดยต้องมีการอบรมให้กับกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศมีความมั่นใจว่าตนเองจะไม่ถูกหลอก นอกจากนี้ IOM ยังมีระบบการติดตามในหลากหลายรูปแบบ อาทิ ข้อมูลของโรงงานต่าง ๆ มีคนไทยทำงานกี่คน ซึ่งจะมีเครือข่ายเจ้าหน้าที่ของสถานทูตเข้าไปดูแลด้วย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่ได้กล่าวว่า “IOM จะทำการสืบว่าเจ้าของสถานที่ค้าแรงงานมีการปฏิบัติตามข้อตกลงการค้ามนุษย์หรือไม่ โดยจะมีหลายขั้นตอนที่จะตรวจสอบ โดยในส่วนของการต่างประเทศจะมีการจัดเจ้าหน้าที่ในสถานทูตติดตาม ไม่เฉพาะในเรื่องของรายงานการทำงาน แต่ว่าดูถึงสภาพอย่างอื่นด้วย เช่น สถานการณ์ภัยพิบัติว่าจะสามารถเข้าไปช่วยแรงงานที่ติดอยู่ภายในได้หรือไม่ อย่างไร ดังนั้น กลุ่มค้าประเวณีจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงเนื่องจากระบบไม่สามารถติดตามได้ เนื่องจากการเกิดความเสี่ยงส่วนใหญ่จะเป็นประเภทที่ไปกันเอง ที่ไม่ผ่านการจัดหางาน หน่วยงานรัฐ เช่น การเดินทางไปทำงานที่ญี่ปุ่นจะต้องมีการฝึกภาษาอย่างน้อย 3 เดือน เพราะว่าฝั่งญี่ปุ่นจะมีคนมาสอบถ้ายังไม่พร้อมเขาก็จะไม่เอาไป เพราะฉะนั้นจะมีขั้นตอนค่อนข้างเยอะ ถ้าคนที่ผ่านกระบวนการของภาครัฐแล้วจะน้อยมากที่จะถูกกระทำในลักษณะแบบนั้น เช่นในหมู่บ้านก็อาจจะมี 5 คนที่ไปทำงานที่เกาหลีเวลากลับมาเขาก็จะเห็นว่า มีเงินมีทอง สามารถที่จะสร้างบ้านได้ ครอบครัวมีฐานะที่ดีขึ้นก็จะมีคนอื่นมาถามว่าไปทำอะไรมา ทำไมส่งเงินมาได้เขาอยากไปทำงานด้วยทำให้มีการเดินทางไปทำงานกันเองโดยไม่ผ่านรัฐมีเป็นจำนวนมาก”

2)

Amnesty EU

แอมเนสตี้ หรือชื่อเต็ม ๆ ว่า แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือกลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อรณรงค์ ปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เรียกร้องความยุติธรรมให้กับคนที่ถูกละเมิดสิทธิ และร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อผลักดันกฎหมายและนโยบายที่คุ้มครอง ไปจนถึงสร้างความเข้าใจ

ด้านสิทธิมนุษยชนให้กับเยาวชนและคนในสังคม โดยองค์กรแอมเนสตี้เชื่อว่าแม้คนเราจะเกิดมามีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่เท่ากัน แต่ทุกคนมีสิทธิมีเสียงในฐานะมนุษย์คนหนึ่งเท่า ๆ กัน

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือ กลุ่มที่เคลื่อนไหวรณรงค์เพื่อส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วโลก ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 3 ล้านคนใน 150 ประเทศทั่วโลก โดยมีการทำกิจกรรมรณรงค์อันมีรากฐานมาจากการทำงานวิจัย รณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน รณรงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสังคมที่เป็นธรรม การปฏิรูปกฎหมาย การปล่อยตัวนักโทษและผู้ที่ถูกกักขังโดยไม่ชอบธรรม ปกป้องนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่ถูกคุกคาม ช่วยเหลือผู้ลี้ภัย มีการประสานงานกับสื่อนานาชาติ รวมถึงการรณรงค์กับรัฐบาลและองค์กรภายในของรัฐเพื่อให้การรับรองรัฐธรรมนูญ สนธิสัญญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน นอกเหนือจากการทำงานด้านสิทธิทางพลเมืองและการเมือง

3) NTO

NTO เป็นองค์กรที่ก่อตั้งโดย ดร.พัทธา เรือนแก้ว ซึ่งเป็นนักวิจัยและนักวิชาการอิสระ ดร. พัทธา เรือนแก้ว จบปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยทำงานพัฒนาชนบทในภาคอีสานของไทย และที่ราบสูงในประเทศศรีลังกา (United Nations Volunteer in Domestic Development Service) ก่อนมาศึกษาที่เยอรมนี จบปริญญาโท และปริญญาเอก สาขาสังคมวิทยา ที่มหาวิทยาลัยปีเลเฟลด เป็นผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมธาราและเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป หัวหน้ากองบรรณาธิการนิตยสารดี ปัจจุบันเป็นผู้ร่วมก่อตั้งและประสานงานเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนี (NTO)

โดยผู้ร่วมองค์กรที่สำคัญได้แก่ สุชาดา ไบเยอร์ (เล็ก) จบปริญญาตรีพยาบาลศาสตร์จากมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมเพื่อนไทยพาแดร์บอร์น ผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่ม"พุ"ไท"ศิลปินไทยในเยอรมนี ผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมไทยสเปาเยอรมนี ผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มสุนทรียดนตรีไทยในเยอรมนี และเป็นหนึ่งในทีมงานผู้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนี (NTO)

อัญญู เฮียร์ลิง (อ้อม) ล่าม นักแปล ครูสอนภาษาไทย-เยอรมัน และครูสอนวาดภาพ จบปริญญาตรี วิชาเอกภาษาเยอรมัน จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมศิลปินวัฒนธรรมไทยเฮเกา-โบเดนเซ เป็นอาสาสมัครให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่คนไทยและครอบครัวในเยอรมนี ผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่ม"พุ"ไท"ศิลปินไทยในเยอรมนี ร่วมก่อตั้งกลุ่มสุนทรียดนตรีไทยในเยอรมนี กองบรรณาธิการนิตยสารดี และเป็นผู้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนี (NTO)

รุ่งฤดี รอดเมฆ (อ้อย) จบสาขาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นอาสาสมัครคำอาสา ม.รามฯ อาสาสมัครชุมชน ทบวงมหาวิทยาลัย เข้าทำงานที่กองบริการชุมชนกรมประชาสัมพันธ์ จากนั้น ย้ายมาทำงานกองเลขาธิการและเอกสารสิ่งพิมพ์และเป็นผู้ช่วยประสานงานโครงการ Liberation Religion and Culture (for Asian and Pacific) ขององค์กรเอกชน Asian Cultural Forum on Development หลังแต่งงาน ใช้ชีวิตในเวียดนาม 5 ปี เป็นอาสาสมัคร ดูแลเด็กกำพร้า ที่ฮานอย

ย้ายกลับมาเยอรมันเป็นสมาชิกสมาคมธารา ต่อมาได้รับเลือกเป็นกรรมการสมาคมธารา ปัจจุบัน อาสาสมัคร Hospizdienst เชื่อมเขียนผู้ป่วยระยะสุดท้าย และเป็นผู้ร่วมก่อตั้งและประสานงานเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนี (NTO)

เบญจมาศ คลิงเลอร์ (เบญ) อดีตครูการศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดชลบุรี กลุ่มเป้าหมายพิเศษ เพิ่มศักยภาพหญิงผู้ด้อยโอกาส และผู้นำชุมชน ปัจจุบันเป็นเว็บมาสเตอร์ของนิตยสารคดี เป็นอาสาสมัครให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่คนไทยและครอบครัวในเยอรมนี เป็นทีมงานในกองบรรณาธิการนิตยสารคดี และทีมงานผู้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนี (NTO) เป็นนักวิทยุสมัครเล่นไทย, เยอรมนี และอเมริกา HS6SSE/DJ5BK/KJ6RKB เป็นผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่ม Taunus Relais Gruppe (สถานี ทวน สัญญาณ วิทยุสมัครเล่น) เป็นผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่ม Thailand Ham booth (การจัดนิทรรศการวิทยุสมัครเล่นไทยในต่างประเทศ) ขึ้นกับสมาคมวิทยุสมัครเล่น แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่ม D-STAR Thailand (วิทยุดิจิทัล ระบบ D-STAR ในประเทศไทย) ทีมงานนักวิทยุสมัครเล่นหญิง จังหวัดเฮสเซิน ประเทศเยอรมนี วิทยากร พิเศษเกี่ยวกับการท่องโลกไซเบอร์ (Cyberworlds) "เรื่องโลกอินเทอร์เน็ต" ให้กับนักเรียนโรงเรียน ประถมศึกษาในประเทศไทย

โดยองค์กร NTO จะทำงานประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรหลายองค์กรด้วยกัน อาทิ สมาคมธารา องค์กรเครือข่ายหญิงไทย Amnesty women บ้านหญิง ซึ่งนับเป็นองค์กรที่ช่วยเหลือคนไทยเป็นหลัก

4) สถานทูต

สถานทูตนับเป็นองค์กรช่วยเหลือคนไทยเป็นหลักและดูแลคนไทยโดยตรง โดยองค์กรสาธารณประโยชน์ต้องติดต่อประสานไปกับสถานทูตไทย เพื่อช่วยเหลือหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งนี้พบว่าสถานทูตมีบทบาทค่อนข้างมากในด้านการดำเนินการเอกสารสำคัญต่าง ๆ เช่นด้านการดำเนินการขอวีซ่า การทำพาสปอร์ต สำหรับผู้ที่มีปัญหาหรือกรณีที่มีการส่งมาทางสถานทูต สถานทูตอาจส่งต่อมายังองค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นไปก่อน เป็นต้น

ตอนที่ 3 กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หญิงไทยในต่างแดน

3.1 การส่งเสริมความช่วยเหลือและเข้มแข็งในกระบวนการพิทักษ์สิทธิ

3.1.1 เจ้าหน้าที่ที่ให้ความช่วยเหลือที่เข้าใจวัฒนธรรมที่ผู้เสียหายสังกัดและสามารถพูดภาษาเดียวกันได้

1. องค์กรบ้านหญิง

จากการศึกษาพบว่าองค์กรที่ให้การช่วยเหลือหญิงไทยซึ่งตกเป็นผู้เสียหายการค้าประเวณีในรูปแบบค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นองค์กรระหว่างประเทศ หรือองค์กรนานาชาติ หรือองค์กรไทยที่มีเจ้าหน้าที่ที่เข้าใจวัฒนธรรมและสามารถพูดภาษาเดียวกับผู้ตกเป็นผู้เสียหายได้ อาทิ องค์กรบ้านหญิงในประเทศเยอรมันซึ่งเป็นองค์กรเอกชน (NGO) ที่ได้รับงบประมาณจาก UN หากแต่ให้ความสำคัญกับการจ้างล่ามหญิงไทย โดยจากการประชุมกลุ่มกับ (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560) ได้เสนอทัศนะว่า “ในทุกวันนี้องค์กรบ้านหญิงนั้นแม้จะเป็นชื่อไทย หากแต่ผู้ก่อตั้งเป็นชาวไทยและชาวเยอรมัน และพบว่าผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในทุกวันนี้ นอกจากชาวไทยแล้วยังมีชาติอื่นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อตั้ง “บ้านหญิง” ในปัจจุบันองค์กรบ้านหญิงมีล่ามทั้งสองภาษาคือ ภาษาไทยและฟิลิปปินส์ แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะไม่มีชาติอื่น เพราะในปัจจุบันพบผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นมีชาติอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ดีด้วยงบประมาณที่มีอยู่จำกัดจึงทำให้ล่ามไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ โดยเจ้าหน้าที่ประจำจะมี 2 คนและจะมีการจ้างล่ามภาษาอื่น ๆ ชั่วคราวเฉพาะที่องค์กรต้องการให้แปล โดยเป็นการจ่ายค่าชั่วโมงให้ล่ามของประเทศนั้น ๆ”

ในปัจจุบันด้วยความใส่ใจในวัฒนธรรมและภาษาของผู้ตกเป็นผู้เสียหายขององค์กรบ้านหญิง ทำให้มีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่องค์กรได้ให้การช่วยเหลืออยู่ มีหลายประเทศด้วยกัน อาทิ แอฟริกา ไนจีเรีย ไทย ฟิลิปปินส์ และในปัจจุบันพบผู้เสียหายที่มาจากยุโรปตะวันออกเพิ่มมากขึ้น

3.1.2 การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายต้องมองควบคู่ไปกับความรุนแรงในครอบครัว

เนื่องจากหญิงสาวส่วนใหญ่ซึ่งตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นมักถูกชักจูงในรูปแบบ Lover Tactics กล่าวคือถูกล่อลวงให้เกิดความรัก และโน้มน้าวให้ตกเป็นผู้เสียหายในภายหลัง ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือต้องมองควบคู่ไปกับความรุนแรงในครอบครัว การไม่เข้าใจกันระหว่างคู่สมรสต่างชาติ หรือปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้คู่สมรสกดดันผู้เสียหายให้ประกอบอาชีพค้าประเวณี

3.1.3 การเสนอรูปแบบการให้ความช่วยเหลือจากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ

จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจชาวเยอรมันเสนอว่าในปัจจุบันสถิติการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในทวีปยุโรปจะมีการฝึกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนอกจากปัญหาการค้ามนุษย์แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจยังต้องดูแลในเรื่องความปลอดภัยของชาติด้วยเช่นกัน ดังนั้นทำให้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดูแลเรื่องการค้ามนุษย์จึงลดน้อยลง นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อนิยามการค้ามนุษย์ยังมีความแตกต่างจากความเข้าใจจากนิยามด้านค้ามนุษย์ของ United Nation

เนื่องจากหากพบว่าการเข้ามาค้าประเวณีด้วยความเต็มใจเจ้าหน้าที่จะมองว่าเป็นการค้าแรงงานผิดประเภท หรือการค้าประเวณีแบบผิดกฎหมาย และรูปแบบการสอบสวนจะเป็นรูปแบบกระบวนการที่ดำเนินการต่อผู้เข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย หรือการค้าแรงงานผิดประเภท ทำให้ผู้เสียหายผู้ประสบปัญหาตกเป็นผู้เสียหายด้านการค้ามนุษย์จึงมีความหวาดกลัวไม่กล้าเข้าหาเจ้าหน้าที่ หรือไม่กล้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจด่านปราบปราม (Policize, ธันวาคม 2560) สะท้อนว่า “สถิติผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในทวีปยุโรป ไม่ได้ดูแลในเรื่องการค้ามนุษย์เพียงเรื่องเดียว หากแต่ต้องดูแลในเรื่องความปลอดภัยของชาติและเรื่องอื่นๆ และในปัจจุบันมีรูปแบบการค้ามนุษย์ในรูปแบบแอบแฝง แม้ว่าในประเทศเยอรมันการค้าประเวณีที่เสียหายให้รัฐจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เมื่อผู้ค้าประเวณีที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะตกเป็นผู้เสียหายแต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้เสียหายมีความเต็มใจมา เจ้าหน้าที่จะมีการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในรูปแบบผู้ต้องสงสัยการเข้าเมืองผิดกฎหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายเหล่านี้ยาก ทำให้เจ้าหน้าที่มีการทำงานที่ยากขึ้น”

จากผลการศึกษาพบว่าเครือข่ายความช่วยเหลือมักจะมีการเริ่มต้นมาจากกลุ่มหญิงไทยที่อาศัยอยู่ในทวีปยุโรปมีการประสานข่าวสารระหว่างกลุ่มและมีการส่งต่อเคสไปยังกลุ่ม NGO ภายในพื้นที่ระหว่างการรอคอยความช่วยเหลืออาจมีการประสานสถานที่พักพิงตามบ้านเครือข่าย หรือวัดไทยก่อนที่จะมีการส่งต่อเคสผู้รับบริการต่อไปยังองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.1.4 การสร้างเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงกับองค์กรต่างประเทศ

ในปัจจุบันพบว่าการตกเป็นผู้เสียหายนั้นเกิดจากความไม่รู้ไม่เข้าใจในปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับตน ไม่กล้าเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ ดังนั้นกระบวนการให้ความช่วยเหลือของกลุ่ม NGO ในปัจจุบันจึงแตกต่างจากการจัดการจากรัฐ โดยนโยบายของกลุ่ม NGO ในการให้การช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในการให้ความรู้ ให้การอบรมกับผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นผู้เสียหาย โดยจากการสัมภาษณ์กลุ่ม (Germany, ธันวาคม 2560) สะท้อนว่า “กลุ่ม NGO ส่วนใหญ่ อาทิ UNHCR IOM มีการเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้กระบวนการคุ้มครองสิทธิเป็นการให้การอบรมกับผู้มีความเสี่ยงจากการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากเชื่อว่ากลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายเกิดจากความไม่รู้ของคน และความไม่รู้ทำให้เกิดความหลงเชื่อ คมลอ่ลงได้ง่าย หรือกลัวไม่กล้าเข้ามาปรึกษาเจ้าหน้าที่ตน. หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีการเข้าไปยังพื้นที่ที่คาดว่าจะมีกลุ่มเสี่ยง เช่น ตม. สนามบิน สถานีรถไฟ หรือตามสถานที่ท่องเที่ยวและชักชวนมารับการอบรม โดยเอาผู้ที่เคยมีประสบการณ์การตกเป็นผู้เสียหายและผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆมาให้การอบรม โดยการนำผู้ที่เคยตกเป็นผู้เสียหายมาอบรมก็เพื่อให้ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แปลกแยก เนื่องจากผู้ที่มาเข้ารับการอบรมอาจเป็นกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายแล้วมาเข้ารับฟังเช่นเดียวกัน”

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม (IOM, ธันวาคม 2016) ได้สะท้อนในแนวทางเดียวกันว่า “กลุ่ม IOM ได้มีการนำผู้เคยตกเป็นผู้เสียหายชาวเมียนมาร์เข้าร่วมพูดคุย และอธิบายว่าแนวทางการทำตนให้

ไม่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นควรจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร และต้องมีการเพิ่มความระมัดระวังอย่างไรเพื่อให้ตนเองต้องตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์”

3.1.5 การเสนอชื่อในเชิงรุก

ต้องมีการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ในเชิงรุกมากขึ้น เพื่อผลิตสื่อที่มีลักษณะเข้าใจง่าย เพื่อเป็นสื่อที่ทำให้คนสนใจและสร้างการอบรมในรูปแบบเชิงรุก อาทิ การเข้าไปอบรมในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีกลุ่มเสี่ยงอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อป้องกันปัญหา นอกจากนี้ยังควรผลิตแผ่นพับและคู่มือที่เข้าใจง่ายสำหรับผู้ที่ต้องการไปประกอบอาชีพยังต่างประเทศ หรือต้องการแต่งงานกับชายในต่างแดนซึ่งนับเป็นกระบวนการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิในเชิงรุก

3.1.6 ขจัดความไม่รู้

จากผลการวิจัยพบว่าประเด็นสำคัญที่ทำให้หญิงไทยตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คือ ประเด็นความรู้ อาทิ 1) ความไม่รู้ในข้อกฎหมายของพื้นที่ปลายทาง 2) ไม่รู้จักองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ 3) ไม่รู้ภาษา 4) ไม่รู้สิทธิและการคุ้มครองสิทธิของตน ดังนั้นควรมีการสร้างเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงการช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทุกกลุ่ม อาทิ การชักชวนกลุ่ม NGO ทั้งองค์กรชาวไทยและต่างประเทศ เข้ามาร่วมมือกับ ตม. และกรมแรงงาน รวมไปถึงสถานกงสุล ในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคุ้มครองสิทธิ โดยมุ่งเน้นในด้านการป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

พบว่าในประเด็นการป้องกันนั้นมีความสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร NGO ทุกองค์กรที่ดำเนินการเรื่องปัญหาการค้ามนุษย์ในยุโรปที่มุ่งเน้นในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ตกเป็นผู้เสียหาย อาทิ UNHCR IOM ที่มุ่งเน้นในเรื่องการอบรมความรู้ให้กับกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มผู้ต้องอยู่ในสถานกักกัน ในการเข้ามารับการอบรมความรู้ในเบื้องต้นก่อนส่งกลับประเทศ โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (สสว., ธันวาคม 2560) เสนอว่า “ในส่วนกระบวนการการแก้ปัญหาผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่สำคัญตนเองมีข้อสมมติฐานแรก คือการตกเป็นผู้เสียหายมักเกิดจากคนเราไม่รู้ ทั้งนี้เมื่อเกิดความรู้ของคน จึงทำให้เกิดความหวาดกลัวในการเข้าพบเจ้าหน้าที่ พอเกิดความกลัวเจ้าหน้าที่ขึ้นจึงทำให้เชื่อคนที่มาหลอกลวงตน นี่คือข้อสมมติฐานของผม ให้วิธีการแก้ไขปัญหานั้นผมก็เลยชักชวน NGO เข้ามาร่วมในการแก้ไขปัญหาความรู้ โดยพบว่าความกลัวของมนุษย์มันเกิดจากการไม่รู้ถ้ารู้เราก็ไม่กลัว ตม. จึงมีการบูรณาการงานร่วมกับองค์กร NGO เพื่อเผยแพร่แก่กลุ่มเสี่ยงให้เข้าใจว่าตม. ทำงานอย่างไร ทำให้กลุ่มเสี่ยงหรือผู้ตกเป็นผู้เสียหายเกิดความกล้าที่จะที่จะมาหาเรา กระบวนการคุ้มครองสิทธิเกิดการเสียหายไปแล้วมันก็ทำอะไรไม่ได้ จึงชวนให้เรามาเน้นเรื่องการป้องกัน ซึ่งก็มันตรงกับนโยบายของ NGO ทั้งหลาย โดยนโยบายของกลุ่ม NGO ในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากแต่ก่อน เนื่องจากนโยบายในสมัยก่อนของ NGO คือการสนับสนุน อาทิ การสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการสร้างนั่นสร้างนี่ ส่วนในระยะหลัง NGO ในพื้นที่ เช่น NGO ใหญ่ ๆ ระดับโลกเช่น UNHCR IOM จะมุ่งเน้นเรื่องการอบรมให้กับผู้เสียหาย นี่คือการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิในส่วนที่เราจัดทำ การคุ้มครองสิทธิของเราและกระบวนการขับเคลื่อน พิทักษ์สิทธิที่ผ่านมา คือมัน

ต้องมีการดำเนินการแยกออกเป็น 2 ส่วน 1) ส่วนของอำนาจหน้าที่ของภาครัฐ และ 1) การแสวงหาความร่วมมือ โดยมีการไปดึง NGO มาร่วม จำนวน 24 องค์กร”

3.1.7 การเพิ่มแนวทางความช่วยเหลือออนไลน์

ด้านการรักษาพยาบาล จิตแพทย์ และการให้คำปรึกษาทางกฎหมายเครือข่ายออนไลน์มีความสำคัญอย่างยิ่งกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มักได้รับผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและมีมีแหล่งที่พึ่งทางใจจนทำให้ต้องกลับไปยึดแนวทางการประกอบอาชีพด้วยการค้าประเวณีในรูปแบบเดิมเพื่อหาเลี้ยงชีพ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (องค์กรธรา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนปัญหาสภาวะทางจิตของผู้ตกเป็นผู้เสียหายว่า “ ในตอนแรกวัดไทยไม่ค่อยมีผู้หญิงมาขอความช่วยเหลือมากนัก แต่ในปัจจุบันพบว่าผู้หญิงไทยผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้เข้ามาขอความช่วยเหลือที่วัด โดยส่วนใหญ่พบว่ามาในเรื่องปัญหาชีวิต โรคเหงาเศร้าสร้อย โรคจิต บางคนก็เอาวัดไปเป็นที่พึ่งทางจิต เพราะเมื่อผู้ตกเป็นผู้เสียหายประสบปัญหามากไม่รู้ว่าไปไหน คนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่ไม่ไปหาจิตแพทย์ เนื่องจากการมีภาษาพูดที่แตกต่างกัน และไม่สามารถพูดคุยกับจิตแพทย์รู้เรื่อง ภาษาแพทย์ยาก โดยเฉพาะถ้ามีอาการป่วยทางจิตจะเป็นการยากที่จะสามารถสื่อสารกับแพทย์ได้ เพราะฉะนั้นการที่คนไปวัดส่วนใหญ่ก็ไปเพื่อเป็นที่พึ่ง หรือหาที่พึ่งหาเพื่อน ดังนั้นองค์กรเอกชนอย่างเราจึงมักเข้าไปหาข้อมูลแหล่งช่วยเหลือปรึกษา และแนะนำกับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในวัด โดยวัดเป็นศูนย์กลางในการรับเรื่องแทบทุกด้าน”

3.1.8 การเพิ่มการเชื่อมโยงการให้ความช่วยเหลือหญิงไทยผ่านวัดไทยในยุโรป

พบว่าหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กว่าร้อยละ 60 ได้รับความช่วยเหลือโดยผ่านเครือข่ายวัดไทย ซึ่งให้ความเยียวยาสภาพจิตใจทั้งในกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายความรุนแรงในครอบครัวและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยผู้ตกเป็นผู้เสียหายความรุนแรงในครอบครัวและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นมักประสบปัญหาความบอบช้ำของสภาพจิตใจในภาวะซึมเศร้า ภาวะปัญหาสุขภาพจิต เครียดวิตกกังวล และบางรายประสบปัญหาการติดโรคติดต่อต่าง ๆ โดยไม่มีสวัสดิการของรัฐในการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์เนื่องมาจากผู้เสียหายหลายรายด้วยกันได้อพยพเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (องค์กรธรา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนถึงประเด็นการให้ความช่วยเหลือหญิงไทยผ่านเครือข่ายวัดไทยว่า “ปัจจุบันได้มีกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มาขอความช่วยเหลือผ่านเครือข่ายวัดไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งมากจนสามารถจัดเป็น KM ได้ว่ามีผู้ประสบปัญหา รายได้บ้าง และมีองค์กรใดบ้างเข้ามาให้ความช่วยเหลือผ่านเครือข่ายวัดไทย โดยองค์กรต่าง ๆ จะจัดทำโปรชาร์เพื่อแสดงเครือข่ายการให้ความช่วยเหลือในวัด นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเฟสบุ๊ค อาทิ กลุ่มธรา กลุ่มไทยอาสา กลุ่มรักไทย ซึ่งเป็นช่องทางที่ให้ความช่วยเหลือผ่านเครือข่ายวัดไทย และมีเจ้าหน้าที่คอยตอบและสื่อสารผ่านผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางดังกล่าว”

3.1.9 เพิ่มระบบการติดตามการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายผ่านแอปพลิเคชัน

เครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ควรจะมีระบบการติดตามและคุ้มครองสิทธิผู้ตกเป็นผู้เสียหายผ่านแอปพลิเคชัน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มักไม่ทำการมาติดต่อขอรับความช่วยเหลือด้วยตนเองทำให้การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นเครือข่ายจึงควรมีระบบในการติดตามผ่านองค์กรเครือข่ายในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือตอบคำถามเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาจเป็นแนวทางในการคัดกรองความช่วยเหลือผู้เสียหายในเบื้องต้น โดยที่ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตนของตนเอง จนกว่าจะเกิดความไว้วางใจมากขึ้น

3.1.10 การจัดทำหลักสูตรเพื่ออบรมกลุ่มเสี่ยงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จากปัญหาการค้ามนุษย์พบว่าควรมีการให้ความช่วยเหลือ พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในเชิงรุก เพื่อที่จะดำเนินการให้กลุ่มเสี่ยงพร้อมรับมือในการแก้ไขปัญหา โดยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อเดินทางมาช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามที่ร้องขอ อาทิ หลักสูตรอบรมทางด้านกฎหมายในพื้นที่ปลายทาง พฤติกรรมของผู้ต้องสงสัย การดำเนินการในกรณีภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น

3.1.11 การพัฒนาจิตอาสาเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายในเชิงรุก

ในปัจจุบันมีจิตอาสาชาวไทยจำนวนมากในยุโรปที่เดินทางอาสาแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ หากแต่ในปัจจุบันยังไม่มีมีการดำเนินการอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอน การให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียหายจะมาจากองค์ความรู้ที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัว ดังนั้นจึงควรมีการจัดฝึกอบรมจิตอาสาเพื่อการดำเนินงานอย่างมีรูปแบบมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (สมาคมสตรีไทยในนอร์เวย์, ธันวาคม 2560) พบว่ากลุ่มจิตอาสาส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มแม่บ้านหญิงไทยที่มีสามีเป็นชาวยุโรป และมีเวลาว่างในการทำกิจกรรมกลุ่มจิตอาสาด้วยกัน ซึ่งในบางกรณีอาจให้คำปรึกษาที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากรูปแบบกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา อาทิ การสมรสในอดีตนั้นใช้เพียงใบรับรองสถานภาพโสดและใบเกิด หากแต่ในปัจจุบันกฎหมายในประเทศเยอรมันและเดนมาร์กได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยบัญญัติให้การสมรสต้องได้ภาษาถิ่นในระดับบี1 และต้องสมรสเป็นระยะเวลาสามปีถึงจะสามารถอาศัยโดยวีซ่าถาวร หากต้องการทำงานจะต้องใช้วีซ่าเฉพาะ เป็นต้น

3.1.12 การปรับรูปแบบนโยบายประเทศเพื่อแก้ปัญหาในเชิงรุก

รัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายของประเทศในการช่วยป้องกัน หรือนโยบายเชิงรุกมากกว่าการอุดช่องว่างหรือการแก้ไขปัญหา โดยมีการบูรณาการงานร่วมกันทุกภาคส่วนทั้งในกระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการป้องกันและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดดังนี้

1) การปรับเปลี่ยนนโยบายในแนวทางการป้องกันการค้ามนุษย์ และป้องกันการตกเป็นเหยื่อ

2) การใช้แนวทางด้านการทำวิจัย ข้อมูล สื่อ โซเชียลมีเดีย เพื่อรับมือกับกระบวนการค้ามนุษย์ในเชิงรุก

3) รัฐควรสนับสนุนนโยบายการสร้างเครือข่ายและการสร้างแนวร่วมทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อรับมือกับปัญหาการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังต้องใช้นโยบายการกำจัดอุปสรรคต่อความเท่าเทียมของมนุษย์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางสังคมอย่างแท้จริง

4) รัฐควรสนับสนุนนโยบายการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด รวมไปถึงการใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และศาสนาเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างยั่งยืน

5) การสนับสนุนทางด้านการศึกษาที่ช่วยให้เกิดความตระหนักในปัญหาการค้ามนุษย์ อาทิ นโยบายไม่ส่งเสริมธุรกิจที่นำไปสู่การค้าประเวณี และการค้ามนุษย์ทุกประเภท

6) นโยบายการสนับสนุนชุมชนพื้นที่ต้นทางให้สนับสนุน ให้โอกาส หรือให้ความเข้าใจ ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ให้สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นหลังจากตกเป็นเหยื่อการค้าประเวณี สนับสนุนชุมชนให้ยอมรับ และเข้าใจ พร้อมทั้งฟื้นฟูผู้เสียหายค้าประเวณีให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ตามปกติ

7) การตอบรับ Council of Europe Convention on Action against trafficking I human being เพื่อนำไปปฏิบัติในการวางยุทธศาสตร์ของประเทศ

8) การกำหนดแผนที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และกำหนดตัวชี้วัดที่ตรวจสอบได้

9) การจัดสรรทรัพยากรให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงโดยใช้มาตรการทางภาษี อาทิ การลดหย่อนภาษีให้กับบริษัทที่มีการทำ CSR ตรงตามเป้าหมายของรัฐในอัตราพิเศษ ในลักษณะเชิงรุก

10) การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การระหว่างประเทศ เจ้าหน้าที่ตำรวจ องค์การภาครัฐ องค์การสาธารณประโยชน์ และกลุ่มบทบาท EU จะต้องร่วมมือกับประเทศไทยในการควบคุมการตรวจคนเข้าเมืองอย่างเข้มงวด หรือมีการกำหนดกรอบทางกฎหมายหรือข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดกฎหมายเพื่อลงโทษผู้ที่สนับสนุนการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะผู้ขนส่ง (transporter) (Raimo, 2003)

3) การนิยามการค้ามนุษย์ให้ชัดเจนร่วมกันในระดับสากล

เมื่อการให้คำนิยามการค้ามนุษย์ไม่มีความชัดเจน ทำให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะถูกตีตราโดยเจ้าหน้าที่ว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายแทนที่จะถูกมองว่าเป็นผู้เสียหาย ทำให้อาจเกิดการดำเนินคดีและส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ซึ่งผลที่ตามมาคือทำให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกดำเนินคดีและสร้างความซ้ำเติมความบอบช้ำให้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อควรมีการนิยามเพิ่มเติมว่าแม้เข้าเมืองผิด

กฎหมายหากแต่นำไปสู่การจำกัดหรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนยังพื้นที่ปลายทาง และนอกจากนี้ รัฐยังต้องแน่ใจว่าการนิยามการค้ามนุษย์ที่ชัดเจนยังต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เนื่องจากยิ่งการจัดส่งผู้เสียหายหลบหนีเข้าเมืองยากเท่าไรก็ตาม ก็ยิ่งส่งผลกระทบให้ผู้เสียหายถูกทำร้ายมากขึ้นหรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ทัดเทียมกับค่าใช้จ่ายที่ผู้ล่อลวงได้สูญเสียไป (Conference E. N., 1997)

4) แก้ไขปัญหาความต้องการแรงงานไร้ทักษะ

ในการสร้างนโยบายในการเพิ่มความเข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายในบริเวณด้านตรวจคนเข้าเมืองในระดับสากลย่อมจะทำให้ความต้องการในแรงงานไร้ทักษะใน EU เพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศในกลุ่ม EU ที่มีการเพิ่มความเข้มงวดในการให้วีซ่าในการประกอบอาชีพ อาทิ การเพิ่มทักษะภาษาในระดับอ่านออกเขียนได้ สื่อสารได้ หรือ รูปแบบการทำสัญญาจ้างงานระยะสั้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอาจทวีความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากกระบวนการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนับเป็นการลดโอกาสของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และอาจทำให้ผู้ตกเป็นผู้เสียหายมีการปรับตัวเป็นผู้ล่อลวงต่อไป ดังนั้นกฎหมายที่เท่าทันต่อปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง

5) กฎหมายการอพยพเข้าเมือง

พบว่าประเทศที่ทำการส่งออกแรงงานมักจะเป็นพื้นที่ต้นทางของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นในประเทศดังกล่าว โดยเฉพาะประเทศไทยที่ในปัจจุบันได้กลายเป็นประเทศที่มีการส่งออกแรงงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งนโยบายดังกล่าวอาจก่อให้เกิดทิศทางในการพัฒนาประเทศที่ดีขึ้น แต่อาจส่งอันตรายต่อพลเมืองภายในประเทศ ดังนั้นกระบวนการกำหนดกฎหมายเพื่อควบคุมแรงงานรวมไปถึงระบบการติดตามแรงงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งรวมไปถึงสวัสดิการแรงงาน เช่น การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ การให้ประกันชีวิต ประกันการรักษาพยาบาล หรือการอุดหนุนทุนการศึกษาสำหรับบุตรธิดาของแรงงาน การให้ทุนกู้ยืมฉุกเฉิน กองทุนป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และสิทธิในด้านอื่น ๆ

ทั้งนี้พบว่าในบางประเทศมีระบบความเข้มงวดในการตรวจสอบประชากรบางกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การควบคุมดังกล่าวขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและวัฒนธรรมในแต่ละประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ของการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของแต่ละประเทศ

หรืออาจมีการส่งสารหรือสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการนึกถึงอันตรายที่เกิดขึ้นยังพื้นที่ปลายทาง หรือการส่งสารไปยังกลุ่มเสี่ยง การให้ข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มเสี่ยง ทำให้ผู้หญิงมีการนึกคิดเพิ่มมากขึ้นเมื่อจะไปทำงานยังต่างแดน หรือการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับพื้นที่ปลายทางแก่กลุ่มแรงงาน ทั้งในด้านโอกาสในการหางาน เงื่อนไขความเสี่ยงในการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น

6) การจัดการสถานะของกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ควรมีการกำหนดนโยบายในการติดตามสถานะของแรงงาน และนโยบายติดตามสถานะของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงและเด็กเพื่อป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และป้องกันการเข้าเมืองในรูปแบบที่ผิดปรกติ เช่น กรณีที่กลุ่มเสี่ยงอาจเป็นกลุ่มที่มีสถานะที่

ผิดปรกติยังประเทศปลายทาง กลุ่มวิชาหมอดอย หรือกลุ่มที่เมื่อถึงเวลา ยังไม่มีการกลับไปยังประเทศต้นทาง นอกจากนี้ในบางประเทศที่เป็นพื้นที่ปลายทาง เช่น นอร์เวย์ ยังพบรูปแบบการบังคับใช้กฎหมายโดยขยายเวลาวิซ่าให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสที่จะตัดสินใจดำเนินคดีกับผู้ล่อลวง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เสียหายมีโอกาสในการจัดการความหวาดกลัวและตัดสินใจในการดำเนินคดีกับผู้ล่อลวง

7) การจัดตั้งกองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการบริหารจัดการทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาการค้ามนุษย์มีต้นทุนที่สำคัญ โดยเฉพาะต้นทุนของการส่งผลกระทบต่อสังคม นอกจากนี้ต้นทุนยังรวมไปถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ การเยียวยา และการฟื้นฟูผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การดำเนินคดีกับผู้ล่อลวง การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ กระบวนการทางกฎหมายต่างๆ ซึ่งต้นทุนดังกล่าวจำเป็นจะต้องนำมาจากเงินภาษีของประชาชนรัฐจะต้องมีการบริหารจัดการทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางในการบริหารทุนอย่างมีประสิทธิภาพอาจใช้ความร่วมมือกันระหว่างชุมชนและภาครัฐเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ทั้งในด้านการติดตามสถานะผู้เสียหาย การเฝ้าระวัง และการสังเกตสมาชิกในชุมชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และการค้ามนุษย์ การเฝ้าระวัง ติดตาม และรายงานพฤติกรรมเจ้าหน้าที่คอร์รัปชันและประพฤติดมิชอบ การสนับสนุนทุนองค์กรชุมชน รวมไปถึงองค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อเฝ้าระวังติดตาม และฟื้นฟูกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสนับสนุนงบประมาณในการทําวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นไปที่งานวิจัยรูปแบบ action research

8) การจัดสรรงบประมาณในการเยียวยาผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การจากศึกษาวิจัยพบว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทุกคนเมื่อเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดี มักได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง อาทิ การขาดรายได้ การเกิดภาวะหนี้สิน ทำให้ยิ่งเพิ่มความเสี่ยงในการที่ผู้เสียหายจะดำเนินการกลับเข้าสู่การตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ใหม่อีกครั้ง ในบางรัฐในยุโรปมีการจัดสรรงบประมาณในการเยียวยาผู้เสียหายอย่างเหมาะสมที่เพียงพอต่อการฟื้นฟูผู้เสียหายในระยะยาว รวมถึงการจัดหางาน และการฝึกอาชีพที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตใหม่อีกครั้ง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (PION, ธันวาคม 2560) ได้สะท้อนว่าในประเทศนอร์เวย์ได้มีการจัดทำศูนย์บรรเทาและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีบริการตรวจโรค หากพบภาวะการติดเชื้อ จะมีการจัดสวัสดิการการรักษาพยาบาลถึงแม้ว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะอาศัยอยู่ในประเทศอย่างผิดกฎหมายก็ตาม โดยมีการบริการดูแลรักษาฟรีทุกรายการ เพื่อดูแลเมื่อผู้เสียหายหยุดทำงานและฟื้นฟูตัวเอง โดยการจัดสรรที่พัก เงินรายเดือนจากศูนย์โรซ่า พร้อมทั้งมีนักสังคมสงเคราะห์ให้คำปรึกษาตลอดเวลา มีบริการให้คำปรึกษาทางจิตเวช การบริการล่ามแปลภาษา มีกระบวนการการให้คำปรึกษาและการดูแลทางการแพทย์อย่างใกล้ชิด และบริการให้การฝึกอบรมด้านทักษะแรงงาน เพื่อให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปรกติได้อีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้หากผู้เสียหายตัดสินใจที่จะดำเนินคดีทางประเทศนอร์เวย์จะออกวิซ่าให้สามารถพำนักอยู่ได้ และยังสามารถขอขึ้นสถานะเป็นผู้ลี้ภัยได้อีกด้วย

ทั้งนี้การตกอยู่ในสถานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เมื่อต้องเดินทางกลับประเทศต้นทางงบประมาณในการเยียวยาควรที่จะมีความเพียงพอที่จะฟื้นฟูผู้เสียหายได้อีกครั้งในการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน การจัดสวัสดิการที่พอเพียงจะสามารถลดอัตราการกลับมาเป็นผู้เสียหาย หรือการก้าวเข้าไปสู่การเป็นผู้ล่อลวงเสียเองได้ ทั้งยังทำให้เกิดความยอมรับของชุมชน

9) สนธิสัญญาระหว่างประเทศในการดำเนินคดีข้ามชาติ

เมื่อเกิดการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และผู้เสียหายตัดสินใจดำเนินคดีอาชญากรรมกับผู้ค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการดำเนินการสืบสวนเพื่อส่งสำนวนในการดำเนินคดี ซึ่งกระบวนการทางกฎหมายจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่ามีหลักฐานทางกฎหมายที่จะสามารถเอาผิดกับผู้ค้าได้มากน้อยเพียงใด หากแต่การสืบสวนในลักษณะข้ามชาตินั้นเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างสิ้นเปลือง และใช้เวลา ในการเชื่อมโยงพยานหลักฐานระหว่างประเทศ และมีการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างประเทศ และต้องอาศัยบุคลากรสหวิชาชีพระหว่างสองประเทศ ซึ่งทำได้ยากกว่าการค้ามนุษย์ภายในประเทศ

ดังนั้น รัฐจึงต้องการกฎหมายระหว่างประเทศที่สามารถเอื้อให้เกิดกระบวนการบูรณาการร่วมกันระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสนธิสัญญาดังกล่าวนั้นประเทศไทยไม่ได้มีการดำเนินการในทุกประเทศในภาคพื้นทวีปยุโรป และจะต้องมีหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบ

นอกจากนี้ยังต้องสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะภูมิภาคยุโรปและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อกำหนดตัวบทกฎหมายร่วมกันในการต่อสู้กับปัญหาการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการแก้ปัญหาด้านความปลอดภัย ปัญหาการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ สวัสดิการ และด้านตรวจคนเข้าเมือง

10) กำจัดปัญหาการคอร์รัปชัน

จากการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อปัญหาการค้ามนุษย์ ทั้งในเรื่องการติดสินบน ปัญหาได้โต๊ะ เงินทอง ที่มีส่วนสนับสนุนการขนส่ง และการค้ามนุษย์ข้ามชาติ รัฐจึงควรมีการกำหนดนโยบายในการระงับเหตุแห่งปัญหาดังกล่าวในด้านของการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิด และประพฤติมิชอบ (democracy, 2003)

11) การขจัดปัญหาความยากจน

ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาความยากจนเป็นสาเหตุสำคัญของการเคลื่อนย้ายแรงงานยังต่างแดน เพื่อแสวงหาช่องทางของโอกาสที่ดีกว่า รัฐบาลในบางประเทศได้มีการกำหนดนโยบาย anti trafficking โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะปัญหาความยากจน การคอร์รัปชัน และการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ผิดกฎหมาย

12) การระบุผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ในปัจจุบันรัฐมีบทบาทสำคัญในการป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีข้อตกลงสากลที่รัฐจำเป็นต้องปฏิบัติตาม เช่น การระบุผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งมีโชอาชญากร และต้องมีกระบวนการในการสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างผู้ตกเป็นผู้เสียหายโดยไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

ทั้งนี้ ได้พบกรณีที่เกิดขึ้นในประเทศสเปน โดยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ประเภทค้าประเวณีซึ่งได้รับการช่วยเหลือจากเครือข่ายจากสถานค้าบริการ โดยผู้เสียหายถูกบังคับค้าประเวณีโดยบุตรสาวถูกผู้ค้าเก็บไว้เป็นตัวประกันเพื่อป้องกันการหลบหนี เมื่อได้รับการช่วยเหลือแล้วผู้เสียหายกลับถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจกักตัวไว้ในโรงพยาบาลกว่า 24 ชั่วโมง

โดยทั่วไปในหลาย ๆ ประเทศมักเกิดกรณีของกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีการระบุผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และผู้เสียหายผู้เคราะห์ร้ายมักถูกระบุเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งปัญหานี้ นับเป็นเรื่องสำคัญมากเนื่องจากใน Recommended Principles and Guidelines เสนอว่าประเทศที่ล้มเหลวในการระบุผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถือว่าเป็นประเทศที่ปฏิเสธและไม่ยอมรับในสิทธิมนุษยชน ดังนั้นการระบุตัวผู้เสียหายว่าเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงหมายความว่ากระบวนการระบุตัวผู้เสียหายได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหาย

ดังนั้นกระบวนการในการระบุผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงนับเป็นกระบวนการปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยรัฐจะต้องมีกระบวนการวางแผนในการสืบสวนสอบสวน การทำสำนวนคดีความการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความสอดคล้องกับ Recommended Principles and Guidelines (Finckenauer และ Schrock, 2006)

13) รัฐมีหน้าที่ในการให้การป้องกันและสนับสนุน

ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เมื่อหลบหนีจากผู้ล่อลวงได้แล้ว มักจะตกอยู่ในสถานะของการบาดเจ็บทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและมีความเปราะบางสูง ซึ่งในบางกรณีอาจได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่ในฐานะผู้หลบหนีเข้าเมืองแทนที่การตกเป็นผู้เสียหาย

รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องให้การดูแลและสนับสนุนผู้เสียหายให้สามารถกลับคืนสู่สภาวะปกติได้อีกครั้ง ผู้เสียหายจะต้องได้รับการป้องกันจากอันตราย ซึ่งตาม Recommended Principles and Guidelines กำหนดว่า (Finckenauer และ Schrock, 2006)

- 13.1) มีการเคลื่อนย้ายผู้ตกเป็นผู้เสียหายแหล่งค้าหรือผู้ค้าอย่างปลอดภัย
- 13.2) ให้การเยียวยาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างเหมาะสม
- 13.3) ไม่ทำให้ผู้ตกเป็นผู้เสียหายรู้สึกไม่ปลอดภัย

ซึ่งรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยการสนับสนุนกระบวนการทางกฎหมาย การสืบพยานหลักฐาน การให้บริการสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้เสียหายและครอบครัว เพื่อให้ผู้เสียหายมีความเปราะบางเพิ่มมากขึ้น และให้ความยุติธรรมกับผู้เสียหายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

14) การรักษาสถานะสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหาย

ข้อมูลของผู้เสียหายรัฐจะต้องไม่มีการเปิดเผยต่อสาธารณะ รัฐจะต้องให้ความเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหาย และให้ผู้เสียหายตัดสินใจในการดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม และหลีกเลี่ยงการกระทำการที่อาจทำให้ผู้เสียหายตกเป็นผู้เสียหายซ้ำอีกครั้ง นอกจากนี้ผู้เสียหายยังมีสิทธิ

ส่วนบุคคลในการยอมรับและปฏิเสธความช่วยเหลือจากรัฐอีกด้วย รวมทั้งในเรื่องการปฏิเสธการตรวจ HIV/AIDS

15) มาตรการการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย

ผู้เสียหายนับเป็นกลไกสำคัญในการเอาผิดผู้ค้ามนุษย์ รับผิดชอบให้การสนับสนุนให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีเอาผิดต่อผู้ค้าอย่างมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย และในภาษาที่ผู้เสียหายสามารถเข้าใจได้ และต้องให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายต่อผู้เสียหายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

15.1) ต้องมีการระบุบทบาทในการดำเนินคดีของผู้เสียหายอย่างชัดเจน รวมไปถึงระยะเวลา

15.2) ให้ผู้เสียหายสามารถแสดงความคิดเห็นและความประสงค์ได้อย่างเต็มที่

15.3) หลีกเลี่ยงกระบวนการที่จะทำให้เกิดความล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ

15.4) ให้เวลาสะท้อนความรู้สึกผู้เสียหาย (reflection period) เพื่อให้เวลาและโอกาสผู้เสียหายในการตัดสินใจดำเนินคดี

15.5) ให้อำนาจในการอยู่อาศัยในพื้นที่ปลายทางเพื่อดำเนินคดี

15.6) มีกระบวนการและวิธีการสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อระบุผู้เป็น
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้เร็วที่สุด

15.7) ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สามารถอยู่ในพื้นที่ปลายทางหรือประเทศต้นทางด้วยความสมัครใจ

16) การกำหนดนโยบายควบคุมการค้าบริการ

16.1) สำหรับกลุ่มประเทศที่ให้การค้าบริการทางเพศเป็นประกอบอาชีพเหมือนเช่นอาชีพอื่น ๆ กลุ่มอาชีพผู้ค้าบริการทางเพศจะต้องเป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคุ้มครอง ทั้งในเรื่องเงื่อนไขการประกอบอาชีพ การดูแลสุขภาพ การติดตาม การดูแลในด้านความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ โดยที่จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มอาชีพค้าบริการทางเพศโดยเฉพาะ มีการลงทะเบียนและเสียภาษีอย่างถูกกฎหมาย

อาทิรูปแบบของกฎหมายในประเทศเยอรมันที่มีพระราชบัญญัติ Prostitution Act ซึ่งได้รับการบังคับใช้ในวันที่ มกราคม ค.ศ. 2002 ซึ่งได้ระบุว่าการค้าบริการทางเพศไม่เป็นการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย และเป็นอาชีพปกติเหมือนกลุ่มอาชีพอื่นๆ และต้องมีการเสียภาษีเงินได้เช่นเดียวกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ทำให้ข้อกฎหมายมีการปรับปรุงเงื่อนไขและสวัสดิการให้แก่กลุ่มอาชีพค้าบริการทางเพศให้มีความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ และมีความปลอดภัยในสุขภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากกลุ่มอาชีพค้าบริการทางเพศยังต้องมีการรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตามเวลา ดังนั้นทำให้กลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำเป็นที่จะต้องทำการรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายทำการฟ้องร้องหรือแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ได้ (Parliamentary Assembly assemblée parlementaire, 2014)

16.2) สำหรับกลุ่มประเทศอื่นควรให้การซื้อบริการทางเพศเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย แต่ผู้ขายบริการทางเพศไม่ควรที่จะถูกระบุว่าเป็นอาชญากร ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ขายบริการทางเพศ ให้ไม่ตกเป็นผู้เสียหายในที่สุดจากการหวาดกลัวความผิดตามกฎหมาย และไม่ร้องเรียนหรือเข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Parliamentary Assembly assemblée parlementaire, 2014)

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยงานวิจัย

1) การสนับสนุนงานวิจัยเชิงรุกเพื่อแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ด้วยระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ที่ทำการวิจัยเชิงลึกถึงต้นตอปัญหาการค้ามนุษย์ ภาวการณ์ค้าขายที่เกี่ยวข้อง เส้นทางการค้ามนุษย์ รวมไปถึงกระบวนการพิทักษ์สิทธิ

2) สนับสนุนงานวิจัยเชิงลึกที่ศึกษาถึงกระบวนการรักษาเยียวยา และการใช้ชุมชนเป็นฐานในการแก้ปัญหาและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ

4. การเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยการฝึกอบรม

1) การสร้างความตระหนักโดยการให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ รวมไปถึงหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือกรมแรงงาน

2) การสร้างความตระหนักในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการค้าบริการและการค้ามนุษย์ รวมไปถึง ความตระหนักในสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และความรุนแรงทางเพศ

3) การจัดทำหลักสูตรให้แก่องค์กรภาคีเครือข่าย รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายถึงแนวทางที่ถูกต้อง และแนวทางเชิงรุกในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

3.1.14 การแก้ปัญหาค้าประเวณีควบคู่ไปกับการค้ามนุษย์

ทั้งนี้ยังมีการพบกรณีผู้เสียหายชาวไทยถูกบังคับค้าประเวณีในเยอรมัน และเจ้าหน้าที่ตำรวจยังสามารถติดตามการบังคับค้าประเวณีในฝรั่งเศส โดยการบังคับค้าประเวณีได้ตกเป็นข่าวหน้าหนึ่งในสหภาพยุโรปถี่ขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้จากผลการสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ในองค์กรสาธารณประโยชน์ยังพบว่าปัญหาการค้ามนุษย์กับการค้าประเวณีมีความเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่น ในสหภาพยุโรปปัจจุบันรูปแบบการค้ามนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะผู้ค้าบริการที่อัตราสูงที่ถูกบังคับค้าประเวณีโดยไม่เต็มใจ และอาจถูกกระทำรุนแรง ถูกข่มขืน และบังคับในเงื่อนไขอื่นใดที่ล่วงละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดังนั้นการซื้อประเวณีจึงควรเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเพื่อลดปริมาณอุปสงค์ของการบริการทางเพศในตลาด

โดยพบกรณีหญิงสาวถูกบังคับค้าประเวณีในประเทศเยอรมันเนื่องจากพบรักกับชายชาวเยอรมันที่ประเทศไทย โดยอ้างว่าเธอจะสามารถหางานทำเป็นพี่เลี้ยงเด็กที่เยอรมันได้หากแต่เมื่อเธอเชื่อใจจึงถูกหลอกล่อให้เดินทางมายังประเทศเยอรมัน และเมื่อมาถึงเธอกลับถูกข่มขืน โดยชายแปลกหน้า และเก็บหนังสือเดินทาง จากนั้นจึงบังคับค้าประเวณีผู้เสียหายโดยอ้างว่าหากไม่ทำจะดำเนินการทำร้ายบิดามารดาของเธอที่พำนักอยู่ในประเทศไทยจึงทำให้ผู้เสียหายอยู่ในภาวะจำยอมบังคับค้าประเวณีกว่า 5 ปี

ซึ่งรูปแบบการล่อลวงโดยใช้วิธีการ Love tactics ดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ในรูปแบบซ้ำๆ ในปัจจุบัน โดยผู้ทำการค้าหรือผู้ล่อลวง (trafficker) พยายามใช้รูปแบบต่าง ๆ ในการควบคุมผู้เสียหาย อาทิ ในกรณีหญิงสาวรายหนึ่งที่ถูกควบคุมให้ค้าบริการและถ่ายวิดีโอในขณะที่ตนเองให้บริการทางเพศเพื่อการค้าหลักฐานทางวิดีโอที่สนดังกล่าวมักจะถูกใช้ในการควบคุมผู้เสียหายในการบังคับค้าแรงงาน โดยผู้ค้าจะทำการข่มขู่ว่าจะเผยแพร่ภาพวิดีโอดังกล่าวไปยังพื้นที่ต้นทางในชุมชนที่ผู้เสียหายพักอาศัย หรือเผยแพร่ไปยังบิดามารดาและญาติพี่น้องเพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความหวาดกลัวและความอับอายหรือเสียชื่อเสียง (PION, ธันวาคม 2560)

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ปัญหาการค้าประเวณีและการค้ามนุษย์มักจะเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ผู้เสียหายมักจะถูกสร้างระบบโดยผู้ล่อลวงให้ไม่สามารถหลบหนีได้ ผู้เสียหายมักจะลงเลหรือติดกักขังที่จะเข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจแม้จะมีโอกาสที่ตนเองจะสามารถหลบหนีได้ก็ตาม เนื่องจากความไม่เข้าใจในระบบการสอบสวน หรือระบบการระบุผู้เสียหาย และความวิตกกังวลที่จะถูกส่งกลับไปยังพื้นที่ต้นทางทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ครอบครัวและญาติมิตรที่ตนเองได้เดินทางจากมา (IOM, ธันวาคม 2016)

จะเห็นได้ว่าตลาดการค้ามนุษย์และการค้าประเวณีมีขนาดที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันที่ประมาณ 32 พันล้านดอลลาร์ต่อปี (Nations, 2014) โดยตลาดการค้าประเวณีเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการค้าแรงงาน การค้าอวัยวะ การลักพาตัว และอื่นๆ และสองในสามของตลาดค้าบริการทางเพศคือผู้เสียหายที่เป็นกลุ่มเพศหญิง โดย United Nation ได้เสนอว่ากลุ่มหญิงสาวที่ตกเป็นผู้เสียหายของธุรกิจค้าประเวณีนับได้เป็นร้อยละ 68 ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งหมด และหากมองในสหภาพยุโรปเพียงกลุ่มเดียวจะพบว่า ผู้เสียหายในกลุ่มค้าบริการทางเพศคิดเป็นร้อยละ 84 ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งหมดเลขที่เดียว (Germany, ธันวาคม 2560)

ดังนั้นการแก้ปัญหาในเรื่องการค้ามนุษย์ควรที่จะทำควบคู่ไปกับการรักษาสีตมมนุษยชนและนำฐานของกฎหมายสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติมาเป็นฐานคิดในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยมองว่ารูปแบบการไม่เคารพสิทธิมนุษยชนคือต้นกำเนิดของความน่าจะเป็นที่จะเกิดกระบวนการค้ามนุษย์ต่อไปในอนาคต และกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่กำหนดโดย United Nation ไม่ควรกำหนดเป็นเพียง guideline หรือเกณฑ์ที่ประเทศใดประเทศหนึ่งหรือประเทศผู้เป็นสมาชิกจะรับหรือไม่รับก็ได้ หากแต่จะต้องถูกบังคับใช้ในสถานะที่ประเทศสมาชิกจะต้องยอมรับ (obligate) ในการนำไปปฏิบัติร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดความลักลั่นในการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง และจะต้องมีระบบในการตรวจสอบการนำนโยบายหรือข้อกฎหมายไปปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกันในทุก ๆ ประเทศ เนื่องจากมาตรฐานที่ลักลั่นนี้เองทำให้ผู้ล่อลวงมีช่องว่างทางกฎหมายในการหลบหนีความผิด ในขณะที่ผู้เสียหายกลับไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายอย่างที่ตนเองพึงได้รับ (Conference E. N., 1997)

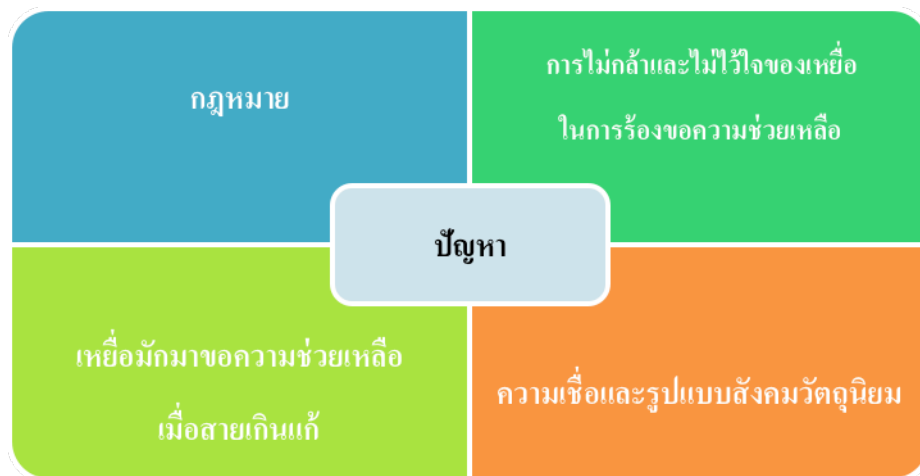
บทที่ 6

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

จากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ” คณะผู้วิจัยพบปัญหาอุปสรรค ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรัฐบาลควรเร่งดำเนินการแก้ไข สรุปได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 6.1 แสดงปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

1. จากผลการวิจัยพบว่ายุโรปถือเป็นทวีปที่หญิงสาวไทยส่วนใหญ่ได้เคลื่อนย้ายและอพยพเข้าไปและถูกละเมิดและค้ามนุษย์มากที่สุด

เมื่อทำการเปรียบเทียบกับทวีปอื่น โดยพบว่ากลุ่มหญิงไทยส่วนใหญ่ ถูกค้ามนุษย์ในธุรกิจค้าประเวณี โดยผ่านช่องการค้าบริการในอินเทอร์เน็ตและร้านนวดแผนไทย หรือ ถูกค้ามนุษย์ในรูปแบบถูกบังคับแรงงานในสวนผลไม้ สวนองุ่น รวมไปถึงร้านอาหารต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่อื่น ๆ อาทิ การค้าอวัยวะ การขอทาน การค้ายาเสพติด เป็นต้น

2. พบผู้ค้าแรงงานข้ามชาติต้องตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่สร้างผลกำไรให้แก่ผู้ค้ามนุษย์มหาศาล

ซึ่งกระบวนการค้ามนุษย์ถือเป็นกระบวนการเริ่มต้นของอาชญากรรมด้านอื่น ๆ รวมไปถึงการคอร์รัปชัน โดยมีจุดเริ่มต้นนับตั้งแต่ กระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย การปลอมแปลงเอกสาร การเป็นนายหน้า การขนส่งผู้เสียหาย การเก็บค่าหัวคิวในแรงงานงานและการเดินทาง การคอร์รัปชัน

การปลอมแปลง คัดแปลงเปลี่ยนแปลงเอกสาร การฟอกเงิน และนำไปสู่การค้ามนุษย์ข้ามชาติ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าและอาชญากรรม

6.3 การนิยามความหมายของการค้ามนุษย์ว่า “Trafficking in persons”

โดยรัฐจำเป็นต้องแยกการค้ามนุษย์ออกมาจากอาชญากรรมโดยปกติ ซึ่งโดยมากแล้วการค้ามนุษย์จะมีส่วนเชื่อมโยงกับการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมาย โดยในทางปฏิบัติการค้ามนุษย์คือ “หมายถึง กระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย การขนส่งผู้เสียหาย การเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความเปราะบาง หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความเปราะบางและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ หรือการได้มาโดยมิชอบ ซึ่งหมายรวมถึง การเก็บผลกำไรไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดจากการค้าประเวณี จากธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการค้าประเวณี การบังคับค้าแรงงาน ภาวะทาส หรือการกระทำอื่นใดที่เทียบเคียงกับความเป็นทาส หรือการค้าอวัยวะ เป็นต้น

6.4 เนื้อหาสาระของกฎหมายด้านการค้ามนุษย์

นิยามการค้ามนุษย์มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ กฎหมายสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์มีความเชื่อมโยงกับการไม่แบ่งแยกทั้งเพศ เชื้อชาติ และสีผิว และมนุษย์มีสิทธิในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามเจตนารมณ์ของตนเอง ดังนั้นกฎหมายในเรื่องสิทธิเสรีภาพจึงมีความเชื่อมโยงกับการเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความเปราะบาง หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความเปราะบางและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ ในนิยามการค้ามนุษย์ ทั้งนี้สิทธิของมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ คือ

1) การห้ามการแบ่งแยกทุกรูปแบบทั้งเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา การเมือง ความคิดเห็น สังคม ทรัพย์สิน การเกิด และอื่น ๆ

2) สิทธิในการมีชีวิตอยู่

3) สิทธิเสรีภาพและสวัสดิภาพ

4) สิทธิที่จะไม่ตกเป็นทาส บังคับใช้กำลังแรงงาน ไม่ตกเป็นผู้เสียหายในการใช้กำลังแรงงาน

5) สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน ถูกกระทำด้วยความโหดร้าย ไร้ซึ่งความเป็นมนุษย์ การลงโทษที่

โหดร้าย และเหยียดหยาม

- 6) สิทธิที่จะเป็นอิสระจากความรุนแรงทางเชื้อชาติ เพศ
- 7) อิสรภาพในการชุมนุม
- 8) อิสรภาพในการขับเคลื่อนทางสังคม
- 9) สิทธิที่จะมีความเท่าเทียมทางสุขภาพและคุณภาพชีวิต
- 10) สิทธิในการเลือกงาน
- 11) สิทธิในสวัสดิภาพของชีวิต
- 12) สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายสิทธิเสรีภาพของมนุษย์จะมีความเชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นในด้านของเหตุผลหรือผลกระทบต่อมนุษย์ (debt bondage) ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ บางรายเป็นหนี้จากการจัดการขนส่งผู้เสียหายไปยังพื้นที่ปลายทาง ดังนั้นผู้ค้าจึงใช้ภาวะการเป็นหนี้ของผู้เสียหายบีบบังคับให้ผู้เสียหายกระทำการตามที่ตนเองต้องการ หรือทำการควบคุมผู้เสียหาย ทำให้กฎหมายสิทธิมนุษยชนจึงห้ามการบังคับใช้แรงงาน (forced labour) ใน Convention no 29 ของกฎหมาย forced or compulsory labour of the international labour organization ILO ว่าหากบุคคลถูกบังคับหรือการลงโทษหรือการไม่เต็มใจในการใช้กำลังแรงงาน อาทิ การบังคับแรงงานทาส บังคับใช้แรงงาน บังคับค้าประเวณี บังคับแต่งงาน หรือทุกรูปแบบในการอยู่ร่วมกับใครโดยไม่เต็มใจและมีกร่วมประเวณี นับเป็นการค้ามนุษย์ซึ่งได้ถูกห้ามโดยหลักสิทธิมนุษยชน (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999)

โดยการค้ามนุษย์ตามกฎหมายก็คือการละเมิดในสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องของการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากสภาวะของกำลังแรงงาน โดยให้ผู้เสียหายใช้หนี้ด้วยกำลังแรงงานของตนและให้ค่าของการจัดหางานทำให้ผู้เสียหายต้องอยู่ในสถานะเป็นหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

จากคำนิยามถึงปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีความกว้างเกินไป จึงทำให้กระบวนการที่มีความเชื่อมโยงและจัดได้ว่าเป็นกระบวนการค้ามนุษย์ ไม่สามารถสร้างความเข้าใจต่อเจ้าหน้าที่ได้ หรือทำความเข้าใจได้ค่อนข้างยาก ตัวอย่างแนวทางการให้คำนิยามการค้ามนุษย์โดยรัฐบาล หรือแม้แต่กระทั่ง United Nation จึงเป็นตัว อย่างที่มีลักษณะปลายเปิด นอกจากนี้รูปแบบทางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดรูปแบบการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่ ๆ ที่กฎหมายไม่สามารถเท่าทันได้ ก่อให้เกิดความยากลำบากของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินคดีแก่ผู้ค้าและการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ค้า (IOM, ธันวาคม 2016)

5. องค์การสหประชาชาติถือว่าการค้ามนุษย์เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรง

ดังนั้นสิทธิมนุษยชน จึงถือเป็นหลักการสากลและทุกคนมีสิทธิดังกล่าว แม้จะเดินทางออกนอกประเทศก็ตาม สิทธิมนุษยชนไม่สามารถถูกทำลายไปได้เพียงแค่การไม่ใช่พลเมืองของรัฐที่อยู่ปลายทาง

ผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพมีสิทธิอันชอบธรรมในสวัสดิภาพของตนเอง และสิทธิดังกล่าวจะต้องได้รับการปกป้องตามกฎหมายแม้จะเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ผู้ลี้ภัยและผู้อพยพมีสิทธิเสรีภาพในการปกป้องสวัสดิภาพของชีวิตตนเอง และมีสิทธิในการเคลื่อนย้ายที่พำนักอย่างเสรี

โดยเฉพาะผู้หญิง เด็ก และผู้พิการที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพราะถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบาง ดังนั้นสิทธิเสรีภาพจึงถือเป็นมาตรฐานในการวางกรอบทางกฎหมายด้านการค้ามนุษย์ (Right base approach) ซึ่งกฎหมายจะอยู่ภายใต้กรอบ international human right standard เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิมนุษยชนของมนุษย์ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีการวางมาตรการในการแก้ไขปัญหาอย่างเข้มงวด เพราะถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรง โดยคุณแจ่มสำคัญของการค้ามนุษย์ที่รัฐจะต้องปฏิบัติตามกฎบัตรสากลคือ (Finckenauer & Schrock, 2006)

- 1) การวางมาตรการทางนโยบายในการส่งเสริมการยอมรับและปกป้องในสิทธิมนุษยชน
- 2) ต้องมีการนิยามหรือระบุสิทธิของพลเมือง หรือมนุษย์
- 3) การวางมาตรการทางนโยบายในการส่งเสริมการยอมรับและปกป้องในสิทธิมนุษยชนจะต้องมีความสอดคล้องกับกฎบัตรสากลขององค์การสหประชาชาติ

6. กระบวนการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งในประเทศและข้ามชาติ ก่อให้เกิดความบิดเบือนในการทำความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในการนิยามความหมายระหว่างการค้ามนุษย์และการค้าเมืองผิดกฎหมาย

จากผลการศึกษาพบว่าความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐต่อนิยามการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ยังคงพบความสับสนระหว่างการค้าแรงงานผิดประเภท การเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการค้ามนุษย์ ทำให้ในบางกรณีผู้ตกเป็นผู้เสียหายถูกดำเนินคดีในฐานะผู้ก่ออาชญากรรม จนกระทั่งมีการสืบสวน หรือมีคำสั่งศาลว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องสงสัย คือ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งในบางกรณีเป็นการกดดันให้ผู้เสียหายไม่กล้าเข้าพบเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือกล้าดำเนินคดีต่อผู้ค้า (PION, ธันวาคม 2560)

7. กระบวนการค้ามนุษย์ในกรณีที่ผู้เสียหายเต็มใจทำให้ผู้เสียหายถูกมองเป็นผู้ต้องหา

จากผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐยังคงมีความเข้าใจว่าหากผู้เสียหายเจตนาหรือเต็มใจให้มีการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากกำลังแรงงาน ไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หากแต่เป็นผู้ต้องหาในการหลบเข้าเมืองผิดกฎหมายและค้าแรงงานผิดประเภท อย่างไรก็ตาม การเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ภาระหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิดทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความเปราะบาง หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความเปราะบางและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ ถือเป็นการค้ามนุษย์ทุกกรณีตามกฎหมาย แม้ผู้เสียหายจะเต็มใจก็ตาม (Germany, ธันวาคม 2560)

8. รัฐมีหน้าที่ในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ตามกฎหมายขององค์การสหประชาชาติ

ประเทศสมาชิกจึงต้องมีหน้าที่ในการต่อสู้ปัญหาการค้ามนุษย์และรักษาสีทิมมนุษยชน และต้องวางมาตรการที่มีความสอดคล้องกับหลักการตามกฎหมายอาทิ การวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อรักษาสีทิมมนุษยชน มาตรการทางศาล มาตรการทางการสืบสวนคดี และการปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติพบว่านิยามการค้ามนุษย์ รวมไปถึงกระบวนการการค้ามนุษย์ถือเป็นเรื่องที่ซับซ้อน และมีหลากหลายแง่มุมอาทิ การค้าประเวณีนั้นหมายรวมถึงสิทธิของหญิง และหากหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายเป็นเด็ก ก็จะมีผลสอดคล้องกับหลักกฎหมายเด็กเข้าไว้ด้วย จึงยากที่เจ้าหน้าที่จะสามารถทำการแปลความกฎหมายจนกระทั่งนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมาย จนในบางหลักหลักการปฏิบัติ หรือการดำเนินคดีจึงขึ้นอยู่กับแต่ละบริบทเป็นสำคัญ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่จะต้องทำความเข้าใจกับหลักกฎหมายสากลทั้งในด้านสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999)

9. กฎบัตรสากลที่ครอบคลุมในเรื่องการค้ามนุษย์มีความซับซ้อนและเป็นแค่หลักหรือแนวปฏิบัติ

กฎหมายและกฎบัตรที่ครอบคลุมในเรื่องการค้ามนุษย์ตามหลักสากลมีดังนี้ (Finckenauer & Schrock, 2006)

- 1) Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000 (Trafficking Protocol)
- 2) Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 1979
- 3) Convention on the Rights of the Child, 1989
- 4) Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography, 2000 United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000
- 5) International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, 1990
- 6) International Covenant on Civil and Political Rights, 1966
- 7) International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 1966
- 8) Council of Europe, Convention on Action against Trafficking in Human Beings, 2005 (European Trafficking Convention)
- 9) Charter of Fundamental Rights in the European Union, 2000, article 5, and Directive 2011/36/EU of the European Parliament and Council on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, 2011

10) South Asian Association for Regional Cooperation, Convention on Preventing and Combating Trafficking in Women and Children for Prostitution, 2002

ซึ่งกฎบัตรสากลถือเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติของแต่ละประเทศสมาชิกหากแต่ไม่ใช่กฎหมาย และมีการวางแผนปฏิบัติที่เหมาะสมตามหลักสากลที่แต่ละประเทศจะควรประพฤติปฏิบัติ หรือ “soft law” ซึ่งสนับสนุนการเคารพในสิทธิมนุษยชนและแนวทางการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ ทำให้แต่ละประเทศมีการวางมาตรการตามความเข้าใจ หรือแนวทางปฏิบัติของตน ทำให้เกิดความแตกต่างในมาตรฐานการดำเนินคดีและการนิยามตามความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560)

6.10 การสร้างความเข้าใจต่อรัฐในการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินนโยบายแก้ปัญหาการค้ามนุษย์

ทั้งนี้หลักการซึ่งเป็นข้อเสนอแนะต่อรัฐในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่สำคัญมีดังนี้

- 1) Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking (Recommended Principles and Guidelines)
- 2) Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law (Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation)
- 3) UNICEF Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (UNICEF Guidelines) Criminal Justice Responses to Trafficking in Persons: ASEAN Practitioner Guidelines
- 4) UNHCR Guidelines on international protection: The application of article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees to victims of trafficking and persons at risk of being trafficked (UNHCR Trafficking Guidelines)

เนื่องจากมีแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์เป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงเป็นปัญหาสำหรับรัฐในการตีความหน้าที่รับผิดชอบของตนเองว่าควรอยู่ในระดับใด หรือต้องวางมาตรการอย่างไรบ้างถึงจะเพียงพอในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในบริบทของตน ทำให้บางประเทศมีความลังเลในการจัดการปัญหา หรือการวางมาตรการที่เหมาะสมเพื่อการแก้ไขปัญหา หรือการวางมาตรการที่ไม่มีความเหมาะสมกับบริบทของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศตน โดยประเทศจะต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบหรือการวางมาตรการทางกฎหมายของตนเอง

11. ปัญหากระบวนการค้นหา

11.1 สาเหตุของการค้ามนุษย์ในรูปแบบค้าประเวณี

1) Poverty

สาเหตุหลักของปัญหาการค้ามนุษย์เกิดมาจากภาวะความยากจน และปัญหาภาวะหนี้สิน โดยจากการสัมภาษณ์ (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนประเด็นสำคัญถึงปัญหาความยากจนที่นำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ว่า “แรงจูงใจที่ทำให้ขายบริการ หากกล่าวตามความจริงก็คือ ส่วนใหญ่

ผู้เสียหายเป็นเด็กต่างจังหวัดที่มีศึกษาน้อย และต้องมีการรับผิดชอบเรื่องนี้ให้กับทางบ้าน พบว่าผู้เสียหายส่วนใหญ่มีรายจ่ายต่อเดือนจากการไปค้าประกันเงินกู้ให้กับเพื่อนหรือญาติพี่น้อง หรือตกอยู่ภายใต้ภาวะหนี้สินกดดัน โดยผู้เสียหายส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนเพียง 7-8 พันบาท หากแต่รายจ่ายต่อเดือนมีสูงถึงเกือบสองหมื่นกว่าบาท เมื่อรายได้ไม่พอค่าใช้จ่ายจึงทำให้ต้องมีการยืมตรงนั้นมาให้ตรงนี้ ตรงนี้มาให้ตรงนั้น ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินพอกพูนเป็นทวีคูณ ทั้งยังได้รับการกดดันจากเจ้าหนี้ และมีภาระต้องเลี้ยงบุตรธิดา ทำให้ตัดสินใจทำงานยังต่างประเทศและตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในที่สุด

2) Economic and social exclusion

อีกกลุ่มที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันคือ ปัญหาความยากจนในพื้นที่ต้นทาง ผู้เสียหายบางรายพบว่ามีปัญหาหนี้สิน หรือมีปัญหาเรื่องการเงินในพื้นที่ต้นทาง (Conference, 2016) พบว่ารากฐานของปัญหามาจากหลากหลายประเด็นด้วยกัน อาทิ การอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เห็นคุณค่าหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ซึ่งผลกระทบทางเศรษฐกิจดังกล่าวได้มีผลต่อภาวะความยากจนในประเทศ เนื่องมาจากภาวะความผันผวนของราคาสินค้าภายในประเทศก่อให้เกิดช่องว่างของความยากจน เนื่องจากการกระจายทรัพยากรไม่เท่าเทียมกันระหว่างประชากรที่ร่ำรวยและยากจนในประเทศกำลังพัฒนา

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าภาวะของประเทศที่ทำให้เกิดปัญหาการค้ามนุษย์พบว่ามาจากต้นกำเนิดของเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก โดยพบว่าภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมได้มีผลกระทบให้เกิดการบริหารอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้ (Poppay, et al., 2008) ได้สะท้อนว่า การบริหารอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดการกระจายทรัพยากรของประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน

การกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันนี้เอง ทำให้ประชากรบางกลุ่มไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของตนเองได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตและความต้องการของประชากรกลุ่มที่ได้รับทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพให้มีความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า กลุ่มประชากรที่เสียเปรียบทางทรัพยากรเหล่านี้จึงง่ายที่จะถูกชักจูงไปเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างแดน (Poppay, และคนอื่นๆ, 2008)

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนโยบายของรัฐก็พยายามอย่างยิ่งที่จะแก้ปัญหากลุ่มผู้ตกสำรวจและกลุ่มไม่เท่าเทียมกันทางสังคม หากแต่ต้นนโยบายประชานิยมนั้นกลับทำให้สภาพชีวิตของกลุ่มผู้ตกสำรวจเหล่านี้ดีขึ้นได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น การให้เงินอุดหนุนกลุ่มคนยากจน (Targeted means-test cash transfers) กลับยิ่งทำให้กลุ่มผู้มีความต้องการไปแสวงหางานทำยังต่างแดนกลับทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนโยบายดังกล่าวกลับยิ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และการลงทุนให้กับกลุ่มธุรกิจบางกลุ่มเพื่อสนับสนุนสวัสดิการกลับยิ่งทำให้ช่องว่างของความไม่เท่าเทียมมีจำนวนสูงขึ้น เนื่องจากวิธีดังกล่าวเป็นการกระตุ้นทางเศรษฐกิจหากแต่ละเลยแง่มุมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน จะเห็นได้ว่านโยบายการอุดหนุนของรัฐยิ่งทำให้เกิดช่องว่างแห่งความไม่เท่าเทียมเพิ่มมากขึ้นโดยนโยบายดังกล่าวมีข้อจำกัดดังนี้

1) เงินที่รัฐจัดสรรให้กลุ่มผู้ยากจนมักไม่เพียงพอต่อความต้องการจนทำให้คุณภาพชีวิตของสมาชิกภายในชุมชนดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน

2) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กฎเกณฑ์ เพื่อรับเงินอุดหนุนกลับทำให้จำกัดสิทธิการเข้าถึงสวัสดิการของผู้ที่ยากจนจริง ๆ

3) ต้องมีการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมาก

4) มีโอกาสอย่างมากที่จะมีการคอร์รัปชัน

5) ความซับซ้อนของระบบการอุดหนุนทำให้เกิดรอยร้าวให้ผู้ที่เป็น free rider

6) แม้ผู้ที่ยากจนจะได้รับการอุดหนุนก็ตาม หากแต่ช่องว่างแห่งความไม่เท่าเทียมภายในสังคมก็ยังคงอยู่ไม่หายไปไหน

3) Social and inequality

ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเพศและทางสังคมทำให้การกระจายทรัพยากรระหว่างชนชั้นในสังคมไม่เท่าเทียมกัน ในประเทศไทยพบว่าหากเปรียบเทียบกับชาย หญิงมักประสบปัญหาจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศจนตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ได้โดยง่ายกว่าชาย สถานการณ์ของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในอดีตทำให้หญิงสาวตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1957 เป็นต้นมา จาก (Jairuk, 2554) ได้สะท้อนว่าปัญหาการค้ามนุษย์ได้สืบเนื่องมาจากระบบศักดินาทำให้ระบบสังคมดังกล่าวได้กดขี่ผู้หญิงเอาไว้เนื่องจากระบบศักดินาถือว่าผู้ชายเป็นใหญ่ จากนั้นเมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงระบบสังคมมาเป็นระบบทุนนิยมทำให้อำนาจเงินเป็นใหญ่เช่นกัน ส่งผลให้ผู้หญิงถูกตีค่าเป็นสินค้า และฝ่ายชายได้อาศัยเงินเป็นอำนาจซื้อผู้หญิงที่เปรียบเสมือนสินค้า

ความไม่เท่าเทียมทางวัฒนธรรมและความไม่เท่าเทียมทางเพศเหล่านี้ได้เป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบเพศหญิง ประกอบกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจระบบทุนนิยมที่ทำให้เกิดความยากจน ทำให้เกิดโสเภณีและการค้าหญิงข้ามชาติ (Jairuk, 2554)

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่ม (คาอุคา, ธันวาคม 2560) ได้สะท้อนในเรื่องความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและทางเพศว่า จากกลุ่มหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายค้าประเวณีที่องค์กรได้เคยให้ความช่วยเหลือพบว่าฝ่ายหญิงส่วนใหญ่ที่ถูกหลอกมาเป็นผู้เสียหายจะทำงานค้าบริการทางเพศ หรือทำงานเป็นสาวดริงค์ หรือสถานที่ที่เธออยู่ก่อนแล้วในประเทศไทย และส่วนมากเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีภาระคือลูกและบิดามารดาที่ตนเองต้องเลี้ยงดูโดยปราศจากสามีคอยช่วยเหลือดูแลรอบครัว ทำให้การตัดสินใจเดินทางมาต่างประเทศทำได้โดยง่าย นอกจากนี้ด้วยภาวะการศึกษาน้อยเมื่อมีโอกาสได้เดินทางไปทำงานยังต่างประเทศจึงเป็นเหตุผลให้รับคว่ำไวก่อน

จะเห็นได้ว่าการไม่เท่าเทียมกันนี้ทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรไปสู่คนทุกกลุ่มไม่เท่าเทียมกันการที่เพศหญิงด้อยกว่าเพศชายนั้นขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะโอกาสในการทำมาหากินของเพศหญิงที่มีน้อยกว่าเพศชายในตลาดแรงงาน โดยจาก

ผลการวิจัยของ (Acker, 1988) เพศหญิงมีอำนาจน้อยกว่าและมีโอกาสในการเติบโตในวิชาชีพน้อยกว่าเพศชาย โดยเฉพาะในครอบครัวผู้หญิงจะมีอำนาจน้อยกว่าเพศชาย ผู้หญิงจะต้องทำงานทั้งเลี้ยงลูก ดูแลบ้าน และทำงานหาเงินเข้าบ้าน ทำให้โอกาสในการเลือกงานน้อย โอกาสในการได้รับผลตอบแทนน้อยหากแต่มีภาระค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งทำให้เป็นแรงผลักดันให้หญิงไทยมาแสวงหาช่องทางในการประกอบอาชีพยังต่างประเทศ และตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในที่สุด สิ่งนี้ได้สะท้อนปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมทางเพศ โดยสังคมได้มีการแบ่งออกเป็นชนชั้น และบางชนชั้นในสังคมได้พัฒนาทัศนคติของตนต่อคนบางกลุ่มบางพวก เช่น เพศหญิง ในฐานะชนชั้นที่ต่ำกว่า

4) Inadequate laws and policies

นิยามของการค้ามนุษย์มักถูกทำความเข้าใจว่ากระบวนการทำลายมนุษย์เพื่อเงิน ทั้งนี้ ผู้เสียหายมักถูกผลักดันเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ด้วยหลากหลายวัตถุประสงค์ด้วยกัน ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบันรัฐได้พยายามผลักดันกระบวนการทางกฎหมายระหว่างประเทศให้เท่าทันกระบวนการค้ามนุษย์ และพยายามนิยามกระบวนการค้ามนุษย์ให้มีความเท่าทันสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป กฎหมายในระดับนานาชาติพยายามที่จะนิยามกระบวนการค้ามนุษย์ให้สอดคล้องกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นกระบวนการป้องกันมากกว่าที่จะรับมือกับปัญหาการค้ามนุษย์ (Nations, 2014)

ในปัจจุบัน (Nations, 2014) ได้นิยามกระบวนการค้ามนุษย์ว่า “Trafficking in Person” ซึ่งหมายถึง กระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย (recruitment), กระบวนการขนส่งผู้เสียหาย (Transportation), กระบวนการส่ง (Transfer), กระบวนการบังคับเก็บค่าแรงงาน ซึ่งเป็นการใช้วิธีการกดขี่ข่มเหงผู้เสียหายด้วยกำลัง ด้วยการหลอกลวง ทำให้หลงผิด ทำให้เข้าใจผิด บิดเบือนความเข้าใจ กดขี่ ข่มเหง ทำให้ผู้เสียหายอยู่ในสภาพที่เปราะบางและยอมรับค่าตอบแทน หรือผลประโยชน์โดยมีบุคคลหรือกลุ่มคนควบคุมอยู่ เพื่อทำลายสภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้เสียหาย อาทิ การค้าประเวณี การค้าแรงงาน การค้าบริการ หรือการใช้แรงงานทาส หรือการค้าอวัยวะ เป็นต้น (Nations, 2014)

ทั้งนี้การค้ามนุษย์สามารถเกิดได้ทั้งในเพศชายและหญิงเช่นเดียวกัน กระบวนการทางกฎหมายระหว่างประเทศได้สะท้อนอย่างชัดเจนว่าทั้งชายและหญิงสามารถตกเป็นผู้เสียหายของกระบวนการค้ามนุษย์ได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้กระบวนการค้ามนุษย์ยังสามารถเกิดขึ้นในประเทศที่ผู้เสียหายพำนักหรือข้ามประเทศได้เช่นเดียวกัน (Nations, 2014)

อย่างไรก็ดี “การค้ามนุษย์” มีความแตกต่างจากกลุ่มเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายอย่างสิ้นเชิง (Migrant Smuggling) เนื่องจากการเข้าเมืองผิดกฎหมาย หมายรวมถึงการข้ามพรมแดนอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งจะได้ประโยชน์เฉพาะการอำนวยความสะดวกอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งจะไม่ทำลายศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เหมือนกระบวนการค้ามนุษย์ (Nations, 2014)

การค้ามนุษย์เกิดขึ้นได้แม้ไม่ได้มีการข้ามพรมแดน แม้ว่าผู้เสียหายจะไม่ทราบว่าตนเองกำลังโดนค้ามนุษย์หรือโดนลดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อยู่ก็ตาม ก็อาจถือได้ว่าเป็นการค้ามนุษย์

เนื่องจากกระบวนการลดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นับเป็นกระบวนการภายในที่ทำให้เกิดการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหาย (intrinsic inalienability of personal freedom) (Nations, 2014)

เพราะฉะนั้นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายจะต้องเท่าทันนิยามการค้ามนุษย์ที่ถูกกำหนดไว้โดย United Nation นั่นคือกระบวนการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ โดยกฎหมายจะต้องไม่ยินยอมในการชดเชยหนี้สินของผู้เสียหายด้วยแรงงาน หรือร่างกาย (debt bondage) โดยนี้อาจเกิดจากการจัดหางานให้ การขนส่ง และใช้ภาวะหนี้สินของผู้เสียหายในการควบคุมและลดสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหาย (Nations, 2014) ซึ่งในปัจจุบันในทางทฤษฎีทุกประเทศย่อมต้องรองรับกฎหมาย (Legal obligation) ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หากแต่ในทางปฏิบัติมาตรฐานของการบังคับใช้กฎหมายย่อมแตกต่างกันไปตามระบบสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองของแต่ละประเทศ ในแต่ละประเทศต้องยอมรับและปฏิบัติตามภายใต้ United Nation เพื่อให้กฎหมายของตนเองเป็นไปตามมาตรฐานสากล อย่างไรก็ดี ในหลายประเทศในสหภาพยุโรปในทางปฏิบัติก็ยังคงแยกความแตกต่างได้ยากระหว่างการเข้าเมืองผิดกฎหมาย การค้าแรงงานผิดประเภท และการค้ามนุษย์ (PION, ธันวาคม 2560)

5) Demand

ปฏิเสธไม่ได้ว่าการค้าประเวณีเกิดขึ้นจากความต้องการของตลาด หากยังมีประชากรที่ต้องการการซื้อประเวณีจึงทำให้ยากที่จะกำจัดปัญหาการค้ามนุษย์ในด้านการค้าประเวณีได้ จากการศึกษาของ (Kovari & Pruyt, 2015) เสนอว่า ตลาดของการค้าประเวณีโลกในปี ค.ศ. 2011 อยู่ที่ประมาณ 190 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ตลาดการค้ามนุษย์ด้านการค้าประเวณีจึงนับเป็นตลาดที่ใหญ่และก่อให้เกิดปัญหาการจำกัดสิทธิเสรีภาพและลดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างมาก อย่างไรก็ดี กฎหมายในแต่ละประเทศในโลกที่มีต่อการค้าประเวณีย่อมมีความแตกต่างกันไป ดังนั้นหลายประเทศจึงกำลังเผชิญหน้ากับปัญหาการค้ามนุษย์ที่ส่งผลกระทบตามมาจากตลาดการค้าประเวณีที่มีขนาดใหญ่ขึ้นทุกปี

6) New Adventure

ผู้เสียหายบางรายต้องการหาประสบการณ์ชีวิตใหม่ ต้องการความท้าทายยังต่างแดน พบว่าผู้เสียหายกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70 เป็นกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างดี คือราว 12,000-40,000 บาท บางรายมีรายได้ถึง 40,000 บาท โดยทำงานเป็นผู้จัดการธนาคาร และเป็นผู้ช่วยเหลือในโรงแรมต่าง ๆ หากแต่กลับถูกชักชวนไปทำงานยังต่างแดนเพื่อแสวงหาอิสรภาพในการประกอบอาชีพและความโรแมนติกในชีวิตด้วยความหวังจะสามารถแต่งงานกับเศรษฐีชาวต่างชาติ หญิงไทยที่สมัครใจค้าบริการเป็นครั้งคราวและสามเฒ่าใจให้ค่าบริการ โดยหญิงไทยจะทำการเดินทางข้ามประเทศโดยสายการบินราคาต่ำ (Low cost) เพื่อเดินทางไปค้าบริการที่ประเทศเบลเยียมซึ่งค่าบริการจะมีราคาสูงกว่าในประเทศเยอรมัน หรือนอร์เวย์ หญิงไทยบางรายมีการทำการค้าบริการให้แก่ผู้ป่วยที่มีปัญหาทางจิตตามโรงพยาบาลจิตเวชต่าง ๆ ในประเทศเบลเยียม

7) วัฒนธรรม (Culture)

ประเด็นทางวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อปัญหาการค้ามนุษย์ที่ทำให้จำนวนผู้ตกเป็นเหยื่อหายจากการค้ามนุษย์ มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และในบางครั้งนักวิจัยได้พบว่าประเด็นทางวัฒนธรรมมักเกิดร่วมกับประเด็นอื่น ๆ อาทิ ความยากจน และการแสวงหาความท้าทายในชีวิต พบว่าหญิงสาวจำนวนมากจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวัฒนธรรมด้านความกตัญญูอย่างเข้มข้น และมีการแข่งขันกันเพื่อสะท้อนค่านิยมด้านวัตถุนิยม และมีการตั้งสมมติฐานว่าหากได้แต่งงานกับชาวต่างชาติจะทำให้คุณภาพชีวิตและสถานะความเป็นอยู่ในครอบครัวของตนดีขึ้น

11.2 การคัดเลือกผู้เสียหาย (Recruitment)

1) ผู้เสียหายมาโดยเจตนาและรู้ล่วงหน้าว่าจะมาค้าประเวณี (Intended)

(1) การคัดเลือกผู้เสียหายที่มีปัญหาทางการเงิน

การเดินทางมาค้าประเวณีโดยเจตนาหากแต่ถูกข่มขู่บังคับให้ทำเกินเวลา มีการหาประโยชน์ในแรงงาน หญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายในการค้าประเวณีในกรณีนี้โดยส่วนใหญ่จะถูกเพื่อนบ้านหรือบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ชักชวนมา และไปด้วยความยินยอม หากแต่ภาวะความยินยอมนั้นนับเป็นเพียงภาวะการจำยอมเมื่อมาถึงพื้นที่ปลายทาง เนื่องจากเมื่อมาถึงปลายทางแล้วถูกข่มขู่บังคับ ไม่มีอิสรภาพและไม่ได้รับการดูแลด้วยความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ยังถูกใช้ให้ค้าประเวณีเยี่ยงทาส โดยการคัดเลือกผู้เสียหายมักคัดเลือกหญิงหน้าตาดี ที่มีสภาวะปัญหาทางการเงิน หรือปัญหาทางบ้าน โดยผู้เสียหายบางรายมีปัญหาภาวะหนี้สินที่มีเจ้าหนี้หลายรายด้วยกัน โดยตนเองมีรายได้เพียงไม่ถึงหนึ่งหมื่นห้าพันบาท แต่มีรายจ่ายถึงสองหมื่นบาท การคัดเลือกผู้เสียหายส่วนใหญ่จะคัดเลือกในบริเวณพื้นที่บ้านใกล้เรือนเคียงกับผู้ชักชวนผู้เสียหายผู้ค้ามนุษย์ หรือตามสถานที่ท่องเที่ยว อาทิ บาร์ อะโกโก้ เล้าซ์ ตามพื้นที่ท่องเที่ยวแถบพัทยาและระยอง โดยผู้ ชักชวนจะทำทีเป็นนักท่องเที่ยวและมาขอพูดคุยซื้อเครื่องดื่ม ซื้อข้าวโม่งจากผู้เสียหาย

(2) การคัดเลือกผู้เสียหายที่หัวอ่อน และชักชวนให้เกิดความเชื่อว่ามีผู้ล่อลวงเป็นคนดี

โดยกว่าร้อยละ 80 ของผู้ล่อลวงจะทำการคัดเลือกผู้เสียหายที่มีลักษณะหัวอ่อนหรือเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางด้านสภาพจิตใจ โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (องค์กรธรรมา, ธันวาคม 2017) สะท้อนประเด็นสำคัญว่าผู้ล่อลวงจะทำการสังเกตบุคลิกภาพของผู้เสียหายว่ากำลังมีความวิตกกังวล โดยผู้เสียหายรายหนึ่งมาทำงานในบาร์ในวันที่ถูกสามีทิ้ง และลูกไม่สบาย ในระหว่างที่ทำงานจึงมีสภาวะบุคลิกภาพที่มีความวิตกกังวลอย่างเห็นได้ชัดเจน ทำให้ผู้ล่อลวงกล้าที่จะเข้าไปพูดคุยและไถ่ถามสารทุกข์สุขดิบด้วยท่าทีเป็นห่วงเป็นใย โดยผู้ล่อลวงจะแสดงท่าทีให้ผู้เสียหายไว้วางใจอย่างเต็มตัวโดยการใช้แนวทางให้เงินผู้เสียหาย หรือให้ทิปจำนวนมากเพื่อให้ผู้เสียหายคลายใจเพื่อพูดคุยให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นเมื่อผู้ล่อลวงมาเที่ยวในครั้งต่อไป

(3) การคัดเลือกผู้เสียหายที่เคยประกอบอาชีพค้าประเวณีอยู่ก่อนแล้วในประเทศ

ต้นทาง

กรณีการคัดเลือกผู้เสียหายจะมีการคัดเลือกผู้เสียหายที่หน้าตาดีตามสถานที่ท่องเที่ยว อายุประมาณ 20-30 ปี โดยที่ทำงานตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และทำการสอบถามหรือสังเกตการณ์ว่าเคยประกอบอาชีพค้าประเวณีหรือไม่ อย่างไรก็ตามก็ดีหญิงสาวที่ตกเป็นผู้เสียหายถูกหลอกว่าจะให้มาทำงานร้านนวดที่ยุโรปหากแต่เมื่อมาถึงยังพื้นที่ปลายทางกลับถูกบังคับให้ทำร้านนวดควบคู่กับการ ค้าประเวณี และมีการใช้รูปของผู้เสียหายประกาศขึ้นเว็บไซต์ค่าบริการ โดยทำการนัดควบคู่ไปกับการค่าบริการต่อครั้งประมาณ 85 ยูโร ซึ่งพบว่ามีการเก็บค่านายหน้าจากการค่าบริการซึ่งเข้าข่ายการค้ามนุษย์ ทั้งยังมีการถูกบังคับให้ทำงานเกินเวลา

การคัดเลือกผู้เสียหายจะมีผู้ล่อลวงซึ่งลักษณะการแต่งตัวดีเดินทางไปตามบาร์ต่าง ๆ และชวนให้ค่าบริการอย่างชัดเจน โดยอาจมีการโน้มน้าวใจว่าจะดูแลอย่างดี ได้กินคืออยู่ดี และจะมีการดูแลอย่างดีเหมือนเป็นบุตรบุญธรรมของตน

2) ผู้เสียหายมาโดยไม่เจตนาและถูกบังคับให้ค้าประเวณี (Unintended)

(1) เดินทางมาในฐานะภรรยาหากแต่ถูกบังคับให้ค้าประเวณีในภายหลัง

(Seduction and Romance)

หญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีรูปแบบการตกเป็นผู้เสียหายโดยถูกล่อลวงมาแต่งงาน โดยมีการพบรักกับชาวต่างชาติผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อาทิ เฟสบุ๊ก หรือแอปพลิเคชันหาคู่ จนกระทั่งถูกชักจูงให้มาแต่งงาน โดยผู้ค้าอาจเป็นสามีชาวต่างชาติหากแต่ส่วนใหญ่เป็นญาติหรือเพื่อนซึ่งเป็นหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติอยู่ก่อนทำการชักจูงให้แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ หลังจากนั้นกลับถูกชักจูงให้เข้าสู่การทำงานในร้านนวดแผนไทย และถูกชักจูงหรือบังคับให้ค้าประเวณีในที่สุด ทั้งนี้จากการประชุมกลุ่มเจ้าหน้าที่ (IOM, ธันวาคม 2016) พบว่า “จากกรณีที่พบหญิงไทยบางคนอาจจะไม่ได้ตั้งใจ โดยผู้ค้าเป็นชายชาวต่างชาติที่มีลักษณะการมาหาภรรยาที่ไทย ผู้ค้าจะขอมมาแต่งงานที่ไทย แต่เมื่อกลับไปยังพื้นที่ปลายทางกลับมีลักษณะของการใช้แรงงานเหมือนทาสหรือบังคับให้ทำการค้าประเวณี เพราะถือว่าเป็นภรรยาแล้ว แต่งานกับเขาแล้วเขาอุดหนุนลงทุนลงแรง เสียเงินเสียทองให้กับครอบครัวฝั่งนี้แล้ว ทำให้หญิงไทยหรือผู้ตกเป็นผู้เสียหายมิได้มีความสุขอย่างที่คิด นอกจากนี้ยังอาจจะมีพ่อแม่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต้นทางที่อายุมากแล้วต้องดูแล จึงมีข้อจำกัดในเรื่องเงินจึงถูกชักจูงให้ค้าประเวณีและตกเป็นผู้เสียหายได้โดยง่าย โดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายมักจะถูกล่อลวงด้วยการวาดภาพอนาคตที่สวยงามในประเทศปลายทาง (Exploitation site) กับสามีชาวต่างชาติ และสามีชาวต่างชาติจะยอมเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเดินทางให้ทำให้เกิดภาวะแรงจูงใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น พบว่าหญิงสาวที่ตกเป็นผู้เสียหายมักจะถูกล่อลวงโดยอาศัยเส้นทางจากสื่อโซเชียลมีเดีย อาทิ facebook Instagram และสื่อ application online ほかอื่นๆ หากเป็นเว็บไซต์ในยุโรปมีหลากหลายเว็บด้วยกัน อาทิ thailove ซึ่งเว็บดังกล่าวจะมีผู้หญิงไทยลง

ข้อสมัครเพื่อให้ได้พบปะกับชายชาวต่างชาติโดยมีหญิงไทยที่รู้จักกันและเคยใช้สื่อดังกล่าวแนะนำให้ผู้รู้จักและใช้เว็บไซต์ดังกล่าว ซึ่งรายชื่อของชายชาวต่างชาติซึ่งลงทะเบียนอยู่ในเว็บไซต์มักเป็นรูปชายวัยกลางคนหน้าตาดี หน้าที่การงานดี จากนั้นเมื่อหญิงสาวมาถึงก็มีกระบวนการชักจูงให้ค้าประเวณีในภายหลัง

(2) เดินทางมาใช้วีซ่าผิดประเภท

หญิงไทยจำนวนมากได้ตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์โดยไม่ได้เจตนา เนื่องจากโดนล่อลวง (Conceive) ให้ตกเป็นผู้เสียหายของธุรกิจการค้าประเวณีด้วยการเข้ามาโดยเจตนาใช้แรงงานประเภทอื่น อาทิ วีซ่าเลี้ยงเด็ก โดยมีการหลอกล่อผู้เสียหายว่าจะมีการนำตัวมาทำงานเลี้ยงเด็ก โดยมีผู้ค้าซึ่งเป็นหญิงไทย (Exploiter) ที่ได้ทำการจดทะเบียนสมรสกับสามีชาวยุโรป และได้พักอาศัยตั้งรกรากอยู่ในสหภาพยุโรปมาเป็นระยะเวลานานเป็นผู้ชักชวนให้เข้ามาทำงานในทวีปยุโรป อาทิ การประกอบอาชีพเลี้ยงเด็ก แม่ครัว ทำไร่ร่อน หรือร้านนวดแผนไทย โดยทำการถือวีซ่าที่เรียกว่าระยะยาว อาทิ ในประเทศฝรั่งเศส จะเรียกว่า Valant Titre de sejour (VLS-TS) วีซ่าประเภทนี้จะอนุญาตให้ผู้ถือวีซ่าสามารถพำนักอยู่ได้ในประเทศฝรั่งเศสเป็นระยะเวลาสูงสุดถึงหนึ่งปี อาทิ วีซ่าเยี่ยมเยียนระยะยาว วีชานักเรียน วีซ่าทำงานบางประเภท ซึ่งจะต้องมีการทำการลงทะเบียนที่หน่วยงาน OFII ณ เมืองที่มีถิ่นพำนักรวมไปถึงการชำระค่าธรรมเนียม OFII จากนั้นเมื่อเดินทางมาถึงปลายทาง ผู้ล่อลวงกลับมิได้ดำเนินการจัดให้ทำงานตามที่ตกลงและกลับให้ทำงานประเภทการค้าประเวณีแทน โดย (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560) ได้ทำการสะท้อนในประเด็นดังกล่าวว่า “ทั้งนี้พบว่าพอลคนไทยถูกหลอกมาแล้ว เมื่อถูกนำเข้ากระบวนการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มักจะตอบว่าตนเองเต็มใจมา ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถเข้าช่วยเหลือได้ หรือทำให้การเข้าให้ความช่วยเหลือเป็นไปยากลำบาก เนื่องจากผู้เสียหายถูกบังคับโดยผู้ล่อลวงให้ทำการตอบในลักษณะดังกล่าว”

(3) การชักจูงมาแต่งงานกับชาวต่างชาติเพื่อให้ได้วีซ่า

ผู้ล่อลวงบางราย (Recruiter) ใช้วิธีการติดต่อชายชาวต่างชาติให้แต่งงาน โดยมีได้เคยพบเจอหน้ากับผู้เสียหายมาก่อน โดยชายชาวต่างชาติเหล่านี้จะได้รับค่าจ้างในการจ้างแต่งงานกับผู้เสียหายผู้ล่อลวงด้วยเงินจำนวนหนึ่งแสนบาทและจากนั้นชายชาวต่างชาติเหล่านี้ก็จะได้รับเงินเป็นรายครั้งเมื่อมาแสดงตัวต่อสถานกงสุล และต้องมาพบผู้เสียหายและถ่ายรูปกับผู้เสียหายที่บ้านเป็นครั้งคราว เพื่อป้องกันการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและกงสุล

(4) หลอกลวงในข้อเท็จจริง (False Job advertisements)

จะเห็นว่าผู้ล่อลวง (Trafficker) บางรายจะทำการชักจูงผู้เสียหายโดยการหวานล่อมให้เห็นสภาพ หรือลักษณะการทำงานที่ดีแตกต่างจากข้อเท็จจริง หรือล่อลวงว่าจะมีโอกาสในการท่องเที่ยวต่างแดน ในผู้ล่อลวงบางราย (Trafficker) มีรูปแบบของการล่อลวงผ่านการประกาศโฆษณาบนหน้าหนังสือพิมพ์หรือประกาศทางานโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่มีภาวะทางเศรษฐกิจถดถอย เช่น ประเทศไทย เพื่อเป็นการล่อลวงผู้เสียหายที่มีภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น การประกาศทางาน

โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการรับสมัครงานเลี้ยงเด็ก (Nanny or au pair) หรือการทำงานในโรงพยาบาล หรือ ธุรกิจทัวร์ และการท่องเที่ยว

(5) ถูกญาติพี่น้องหรือคนรู้จักที่เคยถูกค้ามนุษย์มาแล้วชักจูง (Recruitment through former slaves)

ในปัจจุบันผู้เสียหายส่วนใหญ่ถูกล่อลวงจากกลุ่มญาติพี่น้องโดยอ้างว่าสามารถชวนมาทำงานร้านนวดแผนไทยและมีรายได้ดี โดยส่วนใหญ่ผู้เสียหายหญิงไทยนั้นจะถูกหลอกลวงมาอยู่ในร้านนวด และมีการเสนอขายบริการในเวลาต่อมา ซึ่งร้านนวดที่ขายบริการด้วยนั้นถือเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายในทวีปยุโรป นอกจากนี้การค้าประเวณีในบางประเทศในยุโรปถือเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายด้วย เช่นเดียวกัน เช่นในประเทศฝรั่งเศส มีมาตรการทางกฎหมายที่ห้ามการค้าประเวณี แต่ยังคงพบว่าการลักลอบค้าประเวณีตามเว็บไซต์และข้างถนนบางจุด ซึ่งจะเป็นพื้นที่ที่ชาวต่างชาติจะเข้าใจกันเองว่าหากมาขึ้นตรงบริเวณดังกล่าวคือพื้นที่ในการค้าประเวณี หากแต่พบว่าผู้เสียหายที่มาจากประเทศไทยจะไม่ค้าประเวณีตามข้างถนน หากแต่จะค้าตามเว็บไซต์และในบริเวณร้านนวดแผนไทยต่าง ๆ

(6) การที่ผู้เสียหายถูกชักจูงเพราะค่านิยม (Abuse of moral belief)

ร้านนวดบางแห่งนั้นมีเป้าหมายสำคัญที่การให้บริการทางเพศโดยเฉพาะ และการที่คนไทยเปิดร้านนวดในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของหญิงไทย เนื่องจากชาวต่างชาติมักจะเชื่อว่าร้านนวดแผนไทยทุกร้านมีการขายบริการทางเพศด้วย ในขณะเดียวกันหญิงไทยที่ประกอบอาชีพนวดปรกติก็มักจะถูกเข้าใจว่าจะต้องขายบริการทางเพศไปด้วย ทำให้หญิงสาวบางรายถูกกดดันโดยกลุ่มลูกค้าชาวต่างชาติให้ขายบริการทางเพศไปด้วย ทำให้ภาพลักษณ์ของหญิงสาวจากประเทศไทยที่มีประกอบอาชีพนวดแผนไทยคือหญิงสาวที่ขายบริการทางเพศ ทำให้ชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวยุโรปเข้าใจว่าการนวดคือการขายบริการทางเพศที่ควบคู่ไปกับการนวดแผนไทย

12. ปัญหากระบวนการระหว่างทาง (Transportation)

12.1 การเตรียมการ

1) การเตรียมผู้เสียหายเพื่อขอวีซ่า (Visa service provider for lawful visa)

ในส่วนของผู้เสียหายที่มีการศึกษาและเข้ามาโดยการใช่วีซ่าผิดประเภทเพื่อเข้าประเทศอย่างถูกกฎหมาย (lawful visa) โดยจ่ายเงินเดือนให้ผู้เสียหายเดือนละ 20,000 บาท เพื่อให้ผู้เสียหายหยุดการทำงาน และทำการฝึกภาษาที่จำเป็นจะต้องใช้ในการขอวีซ่า หรือในบางรายมีการจัดเตรียมชายชาวต่างชาติเพื่อเตรียมแต่งงาน

2) การโsztชิงเพื่อตอบคำถามด้านตรวจคนเข้าเมือง (encourage to misrepresent)

ผู้เสียหายมีการถูกฝึกให้ตอบคำถามด้านตรวจคนเข้าเมืองเพื่อให้สะท้อนเจตนาสมัครใจในการเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศปลายทางที่บิดเบือนไป โดยจากการสัมภาษณ์ (องค์กรธรรมา, ธันวาคม 2017) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้เสียหายบางรายถูกฝึกให้ตอบคำถามเจ้าหน้าที่ด้านตรวจคนเข้าเมืองใน

ประเทศปลายทางว่ามาในฐานะบุตรบุญธรรมของผู้ล่อลวง (Trafficker) หรือถูกฝึกให้ตอบคำถามยังกงสุลเมื่อถึงเวลาสัมภาษณ์ว่าผู้เสียหายเดินทางมากับผู้ล่อลวง

3) การเตรียมความพร้อมผู้เสียหายในการขอวีซ่า

สำหรับผู้เสียหายที่เดินทางโดยใช้วีซ่าทำงานซึ่งต้องมีการสอบผ่านภาษาถิ่น ขึ้นสื่อสารได้จะมีการเตรียมเพื่อสอบภาษาถิ่นโดยมีการให้คำเรียนภาษาเพื่อให้ผู้เสียหายเตรียมความพร้อมด้านภาษา และการเตรียมคำถามผู้เสียหายเพื่อตอบคำถามเจ้าหน้าที่ โดยจะให้ทำการท่องจำคำถามและแนวทางการตอบคำถาม

12.2 ผู้จัดการขนส่ง Transporter

1) จัดส่งจากชุมชน

1.1) การส่งชายหนุ่มมารับจ้างแต่งงานยังประเทศไทย

ในปัจจุบันพบรูปแบบการปลอมแปลงวีซ่าน้อยลง เนื่องจากความทันสมัยของเทคโนโลยีการตรวจจับการเข้าเมืองผิดกฎหมาย และความเข้มงวดของกฎหมายการเข้าเมือง รูปแบบการจัดส่งผู้เสียหายจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นการปิดบังอำพรางเจ้าหน้าที่เพื่อการได้รับวีซ่าประเภทต่าง ๆ วิธีหนึ่งคือการทำวีซ่าแต่งงานโดยผู้ขนส่งและผู้จัดการจะทำการจ้างชายจากต่างประเทศมาแต่งงานกับผู้เสียหายยังประเทศไทย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวค่อนข้างซับซ้อน

2) จัดส่งบริเวณพื้นที่ปลายทาง

2.1) การเข้ามาทางพื้นที่ที่ของวีซ่าง่าย

การศึกษาวิจัยพบว่าผู้เสียหายถูกจัดส่งจากพื้นที่ที่ขอวีซ่าง่าย โดยพื้นที่ดังกล่าวผู้ล่อลวงจะทำหน้าที่จองโรงแรมที่พัก และเงินมัดจำ เพื่อเป็นค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่ารถ โดยอาจเดินทางเข้ามาในประเทศแถบยุโรปตะวันออก เช่น โรมาเนีย จากนั้นจึงย้ายผู้เสียหายไปยังประเทศอื่น ๆ ที่เศรษฐกิจและรายได้ หรือตลาดดีกว่า อาทิ สวิตเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส หรือซุริก จากนั้นจึงทำการเคลื่อนย้ายไปยังร้านนวดต่าง ๆ หรือที่บ้านของผู้ล่อลวงเพื่อประกาศค่าบริการตามเว็บไซต์ต่อไป หรือหากผู้เสียหายยังไม่เคยมีประวัติการเดินทางไปต่างประเทศผู้ล่อลวงอาจจัดการให้ผู้เสียหายเดินทางไปยังประเทศอื่น ๆ เพื่อให้ไม่เป็นจุดสนใจของเจ้าหน้าที่ ตม.

13. กระบวนการปลายทาง

13.1 Manipulation and Coercion

1) กลุ่มที่เต็มใจ

กลุ่มที่เต็มใจจะมาทำงานค่าบริการหากแต่เงื่อนไขในการทำงานหรือข้อตกลงที่ไม่ชัดเจน เช่นมีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานเกินกว่าที่ตกลงไว้ หรือทำด้วยความขัดใจไม่พร้อมที่จะทำ หากแต่ถูกบังคับให้ทำ โดยเฉพาะรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในเงื่อนไขของการทำงาน อาทิ การทำงานโดยไม่มีวันหยุด หรือการดื่มสุรากับลูกค้า หรือการทำงานโดยไม่มีเงื่อนไขที่ชัดเจนในการทำงาน

2) กลุ่มที่ไม่เต็มใจ

กลุ่มที่ไม่เต็มใจมาทำงานค้าบริการหากแต่อาจถูกชักชวนมาทำงานและถูกบังคับให้ค้าบริการภายหลังโดยกระบวนการค้ามนุษย์จากการศึกษาวิจัยจะมีกระบวนการดังต่อไปนี้

13.2 การข่มขู่ บังคับ

ผู้เสียหายบางรายได้ทำการตกลงไว้กับผู้ล่อลวงว่าตนเองจะทำงานเพื่อใช้หนี้ที่ผู้ล่อลวงได้ใช้จ่ายในเรื่องต่าง ๆ อาทิ ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าที่พักรักษา ค่าเครื่องบิน ค่าดำเนินการวิชา ให้กับผู้ล่อลวงโดยบางรายคิดหนี้สูงถึงหนึ่งล้านบาท พบว่าบางรายต้องทำงานค้าประเวณีให้ใช้หนี้จำนวนหนึ่งพอผู้เสียหายต้องการเลิกทำงานดังกล่าวก็จะถูกข่มขู่ บังคับให้ทำงานต่อเนื่องจากผู้ล่อลวงขู่ว่าจะทำการทำร้ายครอบครัวของตนที่ประเทศไทย โดยกระบวนการดังกล่าวมิได้มีแค่ในประเทศในกลุ่มยุโรปเท่านั้นหากแต่ยังพบว่ามีในกลุ่มประเทศโซนเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และประเทศในกลุ่มตะวันออกกลาง

13.3 การทำร้ายร่างกาย

ผู้เสียหายบางรายถูกผู้ล่อลวงทำร้ายร่างกาย หรือให้รับสารเสพติดเพื่อให้สามารถทำงานค้าบริการได้ยาวนานหลายชั่วโมง ทำให้ผู้เสียหายได้รับผลกระทบอย่างหนักทั้งในสภาพจิตใจและร่างกาย จนยากที่จะสามารถเยียวยาให้ผู้เสียหายมีสภาพจิตใจที่กลับมาเข้มแข็งเหมือนเดิม

13.4 Lover Tactic

ในกรณีผู้เสียหายที่มาโดยไม่ได้ตั้งใจส่วนใหญ่ที่พบในประเทศฝรั่งเศสจะเดินทางมาทำงานในรูปแบบ Lover Tactic อาทิ การชักชวนจากชายหนุ่มขณะทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวหรือบาร์ในประเทศไทย และมีการดำเนินเรื่องแต่งงานหากแต่เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในฝรั่งเศส พบกับสภาพที่ไม่มีการทำงานและหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายมีครอบครัวที่เมืองไทยที่จะต้องส่งเสียเลี้ยงดู จึงทำให้ต้องถูกกดดันให้มาทำอาชีพค้าบริการ พบว่าผู้ล่อลวงบางรายเป็นสามีและเป็นทั้งเอเจนต์หาลูกค้าบริการทางเพศให้แก่ผู้เสียหาย และมีการใช้สถานที่บ้านของฝ่ายชายเป็นแหล่งค้าบริการ โดยฝ่ายชายเป็นผู้ทำการหว่านล้อมให้ฝ่ายหญิงยอมทำตามความต้องการของตนเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูฝ่ายชายพบว่ากลุ่มหญิงสาวที่ถูกล่อลวงในลักษณะ Lover Tactics ส่วนใหญ่เป็นหญิงสาวที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

13.5 การเก็บค่านายหน้าจากกำลังแรงงาน

ผู้เสียหายโดนส่วนใหญ่จะมีผู้เก็บค่านายหน้าจากกำลังแรงงาน โดยการอ้างว่าหักเงินค่าแรงเพื่อชดเชยหนี้ในค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าดำเนินการด้านวิชาต่าง ๆ

13.6 การชักจูงโน้มน้าว

จากผลการศึกษาสะท้อนว่าผู้ที่เข้ากระบวนการชักจูงผู้เสียหายในพื้นที่ปลายทางมักเป็นกลุ่มหญิงไทยผู้มีสามีเป็นชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปลายทาง หรือสาวประเภทสองซึ่งประกอบอาชีพค้าประเวณีอยู่ก่อนแล้ว โดยจะทำการอาศัยเครือข่ายของตนทางประเทศไทยในการส่งต่อหญิงสาวผู้ตกเป็นผู้เสียหายเดินทางมา

13.7 การบีบบังคับทางการเงินเพื่อให้ตกเป็นผู้เสียหาย

รูปแบบการบีบบังคับทางการเงินนั้นมักจะเกิดร่วมกับกรณี Lover Tactics กล่าวคือ กรณีผู้เสียหายเดินทางมาสมรสกับชาวยุโรป จากนั้นจึงถูกสามีกดดันให้ค้าบริการทางเพศ

13.8 ผู้เสียหายในการค้ามนุษย์

13.8.1 ช่วงระยะเวลาการถูกค้ามนุษย์

1) ทำต่อเนื่อง

กว่าร้อยละ 30 ของจำนวนผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พบว่ามีการค้าประเวณีต่อเนื่องแม้จะได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐออกมาแล้วก็ตาม ผู้เสียหายบางรายมีการหนีผู้ล่อลวงคนเดิมเพื่อที่จะหาช่องทางการทำงานใหม่และหลีกเลี่ยงที่จะต้องทำการเสียค่านายหน้าให้แก่ผู้เสียหายคนเดิม โดยผู้เสียหายหลายรายที่หนีและยังค้าประเวณีอย่างต่อเนื่องมักจะโดนขู่ทำร้ายจากผู้ล่อลวง

2) ทำและเกิดการชักชวนคนอื่น

ผู้เสียหายบางรายประกอบอาชีพค้าประเวณีอย่างต่อเนื่องและได้ผันตัวมาเป็นผู้ค้า โดยใช้วิธีการกลับไปยังพื้นที่ต้นทางและได้ทำการล่อลวงผู้เสียหายรายอื่น ๆ โดยใช้วิธีการหลอกลวง ทำให้เชื่อ หวังดี ให้เห็นอนาคตที่ดีที่รออยู่ โดยทั่วไปผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่ผันตัวเป็นผู้ค้าเสียเองจะใช้วิธีการที่ตนเคยได้กระทำกับผู้เสียหายรายใหม่ เช่น การใช้ความรุนแรง การข่มขู่ การโกหก การให้ความหวังในสิ่งที่ไม่เป็นจริง การทำให้อยู่ในสภาวะหนี้จำยอมเพื่อควบคุมและใช้อำนาจ และการควบคุมผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายเข้าสู่อุตสาหกรรมการค้าประเวณีและหักค่านายหน้ามาเป็นรายได้ให้แก่ตน

3) หนี

3.1) เริ่มชีวิตใหม่

ผู้เสียหายบางรายเมื่อตกเป็นผู้เสียหายแล้วพยายามหนีออกจากพื้นที่ (Exploitation site) และสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ หากแต่ทำได้ยากเนื่องจากเครือข่ายผู้ค้ามนุษย์ของหญิงไทยในยุโรปเป็นเครือข่ายใหญ่ เชื่อมโยงทั้งเจ้าหน้าที่ องค์กร ร้านนวดต่าง ๆ และกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ต้นทาง ดังนั้นผู้เสียหายส่วนใหญ่จึงมักไม่ยินยอมที่จะกลับไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ในพื้นที่ต้นทางเนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพลและการข่มขู่จากเครือข่ายผู้ล่อลวง อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันผู้เสียหายรายดังกล่าวจะสามารถหลบหนีออกมาได้และได้ดำเนินการเอาผิดต่อผู้ค้า หากแต่ประสบการณ์การโดนทรมานยังคงทำให้ในปัจจุบันผู้เสียหายอยู่ในสภาพอาการหวาดกลัวไม่กล้าออกจากบ้าน และยังคงเกิดความหวาดกลัวคนแปลกหน้า

3.2) หนีไม่ประสบความสำเร็จและเสียชีวิต

ผู้เสียหายบางรายได้รับการกระทำทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นระยะเวลานานจนกระทั่งพยายามหลบหนีแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้จากการสำรวจขององค์กร ILO (International Labor Organization) มีการประมาณการว่าในปัจจุบันมีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กว่า

100,000 คน และหญิงอายุมากกว่า 18 ปี ถูกล่อลวงในอุตสาหกรรมค้าประเวณีกว่าร้อยละ 70 ผู้เสียหายบางรายถูกขังไว้ในบ้านจึงทำให้ยากแก่การหลบหนี กว่าร้อยละ 30 ของผู้เสียหายที่หนีออกมาไม่ประสบความสำเร็จและเสียชีวิต เนื่องจากไม่มีเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือ ไม่รู้จักเครือข่าย หรือไม่รู้ภาษา เมื่อหนีออกมาสู่พื้นที่ที่ตนเองไม่คุ้นเคยยิ่งทำให้ผู้เสียหายมีความเสี่ยงที่จะถูกล่อลวงซ้ำ บางรายได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจอย่างรุนแรงทำให้ทำร้ายตนเอง บางรายถูกรังแกโดยผู้ล่อลวง

13.8.2 การโยกย้ายถิ่นฐานของผู้เสียหาย

1) ผู้เสียหายที่โดนล่อลวงในตอนแรกและกลายมาเป็นผู้ประกอบอาชีพค้าประเวณีในภายหลัง

ผู้เสียหายมักโดนหลอกลวงในช่วงแรกและเข้ามาในพื้นที่ที่ทำการขอวีซ่าได้ง่าย อาทิ โรมานีเย ฟินแลนด์ และประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออก จากนั้นจึงมีกระบวนการเคลื่อนย้ายผู้เสียหายมายังประเทศที่ค่าเงินสูงกว่าหรือรายได้ดีกว่า โดยจะทำการเดินทางโดยเครื่องบินโลว์คอสต์ หรือรถไฟ ไปยังเบลเยียม สวิสเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส และอังกฤษ ซึ่งผู้เสียหายกว่าร้อยละ 70 มักจะเดินทางไปเบลเยียมเนื่องจากสนิมของลูกค้าภายในพื้นที่ซึ่งขึ้นชอหญิงสาวไทย ที่มีผิวสองสี ผิวเนียน หน้าตาแบบชาวตะวันออก ผอม และสุขภาพเรียบร้อย ช่างเอาใจ ผู้เสียหายบางรายถูกส่งไปยังโรงพยาบาลของผู้ป่วยทางจิตเวชที่เบลเยียมเพื่อบำบัดผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตที่มีความต้องการสูง ในบางครั้งผู้เสียหายจะเดินทางไปหารายได้ประมาณ 2-3 เดือน จากนั้นจึงทำการเดินทางกลับไปยังพื้นที่ที่ตนได้วีซ่า

2) รูปแบบการทำวีซ่า

เมื่อผู้เสียหายวีซ่าหมดพบรูปแบบการทำวีซ่าคือการทำวีซ่าปลอมโดยใช้พาสปอร์ตเล่มจริง และให้ผู้เสียหายดำเนินการเปลี่ยนพื้นที่ (Exploitation site) จากประเทศหนึ่งไปประเทศอื่นที่การตรวจวีซ่าไม่เข้มข้น อาทิ ย้ายจากสวิสเซอร์แลนด์ไปอิตาลี และหากผู้เสียหายต้องการหลบหนีหรือแสดงพฤติกรรมหรือเจตนาที่จะหลบหนี ผู้ล่อลวงจะทำการข่มขู่ทั้งข่มขู่ผู้เสียหายเองและญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในประเทศต้นทาง

13.8.3 ผลกระทบต่อผู้เสียหาย

1) การติดเชื้อหรือโรคติดต่อ

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มักอยู่ในภาวะจำยอมในการประกอบอาชีพค้าประเวณีโดยไม่ได้รับการดูแลในด้านสุขภาพ หรือ “เช็คอัพ” และในบางกรณีผู้เสียหายถูกบังคับให้ทำตามสั่งของผู้ให้บริการเนื่องจากผู้ให้บริการอ้างว่าได้มีการตกลงกับผู้ล่อลวงหรือ “เอเจนซี่” ไว้ล่วงหน้าแล้วว่าคุณต้องการอย่างไร ดังนั้นในบางกรณีอาจถูกบังคับให้ค้าประเวณีโดยไม่ได้มีการป้องกัน หรือไม่ได้มีการป้องกันอย่างถูกต้อง ทั้งยังไม่มีระบบตรวจสุขภาพรับเมื่อเกิดข้อบ่งชี้ในเรื่องสุขภาพของผู้เสียหาย ทำให้ในบางกรณีผู้เสียหายมีภาวะติดเชื้อ หรือเป็นโรคติดต่ออย่างรุนแรงจนไม่อาจรักษาหายได้

โดยสาเหตุที่ผู้เสียหายตัดสินใจหนีเนื่องจากสภาวะสุขภาพทำให้ไม่สามารถรับแขกได้ต่อไปจึงได้เกิดความกดดันให้จำเป็นต้องหนีผู้ล่อลวง เมื่อมาถึงจึงได้ประสานเครือข่าย

เพื่อนที่เคยตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จากผู้ล่อลวงคนเดียวกันให้ทำการตรวจสุขภาพจากองค์กรผู้ดูแลหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ PEON และเมื่อตรวจแล้วจึงพบว่าตนเองมีผลเลือดบวก หรือติดเชื้อ HIV จึงทำให้เกิดความรู้สึกซึมเศร้าและท้อแท้จนอยากฆ่าตัวตาย จากนั้นเพื่อนจึงได้ทำการแนะนำให้ติดต่อกับคุณมะลิณักสังคมสงเคราะห์ชาวอร์เวย์ที่สามารถพูดภาษาไทยได้ จนได้รับความช่วยเหลือด้านสุขภาพ ได้รับยาต้านตามเวลาทำให้อาการดีขึ้นและมี CD4 ลดลงน้อยที่สุด

2) การบาดเจ็บจากการทำร้ายร่างกาย

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999) ที่เสนอว่า กว่า 207 คนซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จาก 14 ประเทศพบว่า โดนกระทำการรุนแรงและทำร้ายร่างกายก่อนได้พบเจ้าหน้าที่ตำรวจ กว่าร้อยละ 95 พบว่าได้รับความรุนแรงทางเพศ กว่าหนึ่งในสี่ได้รับการบาดเจ็บอย่างรุนแรงหลายรายพบอาการปวดศีรษะ ความเหนื่อยล้า น้ำหนักลด ปวดท้อง น้ำหนักลด เจ็บปวดที่อวัยวะเพศ ฟัน ตา หู และผิวหนังมีปัญหาติดเชื้อ การติดเชื้อที่อวัยวะสืบพันธุ์ การติดเชื้อ HIV/AIDS เนื่องจากผู้เสียหายมักไม่มีอำนาจในการต่อรองกับลูกค้าให้ใช้ถุงยางอนามัย หรือการมีเพศสัมพันธ์ที่รุนแรงและอันตราย

นอกจากนี้จากผลการศึกษาของ (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999) ยังเสนอว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พบภาวะติดเชื้อ HIV เพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ยังพบว่ากว่าร้อยละ 22.9 ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีภาวะติดเชื้อ HIV (1999)

3) อาการทางจิต

จากผลการศึกษาของ (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999) สะท้อนว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีภาวะทางจิตที่ไม่ปกติ โดยมีสภาวะของความวิตกกังวล ความหวาดกลัว ความตื่นตระหนก สภาวะซึมเศร้าอย่างรุนแรง สิ้นหวัง และไม่กล้าอยู่คนเดียว หรือหวาดกลัวผู้คนผิดปกติ และในบางรายพยายามฆ่าตัวตายหลายครั้ง อาการประสาทหลอน หรือสูญเสียความทรงจำ

จะเห็นได้ว่าผลจากการถูกทำร้ายเป็นระยะเวลานานมีผลต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของผู้เสียหาย โดยเฉพาะผู้เสียหายที่ถูกทำร้ายเป็นระยะเวลานานทำให้มีผลต่อพฤติกรรมของผู้เสียหายในระยะยาว นอกจากนี้ยังมีผลต่อผู้เสียหายเมื่อต้องตอบคำถามหรือโดนสืบสวนโดยเจ้าหน้าที่ผู้เสียหายมักมีอาการหวาดกลัวและไม่ตอบคำถามเจ้าหน้าที่โดยตรง หรือตอบไม่ตรงไปตรงมา

13.8.4 รูปแบบและเส้นทางการค้ามนุษย์

1) เส้นทาง

พบว่าการค้าประเวณีของหญิงไทยในต่างแดนจะอยู่ในบริเวณชายแดนเยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์ เบลเยียม ฝรั่งเศส และสเปน โดยที่จะกระทำการค้าประเวณีในบริเวณร้านนวดแผนไทย ซึ่งนับเป็นเมืองท่าแถวแนวเขตชายแดนติดต่อระหว่างประเทศต่างๆ โดยเส้นทางการค้ามนุษย์จะเริ่มต้นในประเทศที่สามารถได้รับวีซ่าได้โดยง่าย อาทิ สวิสเซอร์แลนด์ ฮอลแลนด์ โปรตุเกส สเปน

2) รูปแบบ

1. ร้านนวด

โดย (PION, ธันวาคม 2560) เสนอว่าผู้ที่เดินทางเข้ามาประกอบอาชีพค้าประเวณีในร้านนวดนั้นมักเป็นชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าใช้จ่ายที่นายหน้าต้องทำการเรียกเก็บต่อหัวตั้งแต่ 4 แสน ถึง หนึ่งล้านบาท โดยบางรายต้องมีการขายที่นาเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ ซึ่งจะมีราคาต่างจากการเข้ามาประกอบอาชีพเย็บผ้าซึ่งมีหนี้เรียกเก็บต่อหัวประมาณสี่แสนบาท หากทำร้านอาหารหนี้เรียกเก็บต่อหัวประมาณสี่แสนบาท ซึ่งชาวไทยในยุโรปจะเรียกวิธีการเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพดังกล่าวว่า “ทำนัว” หมายถึง “ทำดำ” หรือ “ทำมืด” หรือการเข้ามาประกอบอาชีพโดยหลบเลี่ยงการเสียภาษี ซึ่งบริษัทเย็บผ้าส่วนมากมักมีเจ้าของโรงงานเป็นชาวเวียดนาม ซึ่งชาวไทยในยุโรปเรียกกันว่า “ชาวเหวียด” โดยโรงงานส่วนใหญ่จะอยู่แถบซานเมือง และที่พักอาศัยมักเป็นห้องเก็บไวน์ใต้ดิน ทั้งนี้เพื่อหลบเลี่ยงการเข้ามาตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. เว็บไซต์

นอกจากการค้าประเวณีในรูปแบบร้านนวดแผนไทยแล้ว ยังมีการค้าประเวณีผ่านเว็บไซต์ ซึ่งในเว็บไซต์จะทำการระบุรูปร่าง หน้าตา ราคา และองค์ประกอบอื่นๆ ในราคา 150-300 ยูโร ต่อครั้ง จากนั้นจะมีการนัดหมายทางโทรศัพท์เพื่อพบในที่ที่ผู้ค้าประเวณีได้จัดไว้ (PION, ธันวาคม 2560)

3. เดินสาย

ในบางกรณีผู้เสียหายอาจค้าประเวณีอยู่ในห้องหลายคนซึ่งถือว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส คนหนึ่งซึ่งอาจตกเป็นผู้เสียหายเช่นเดียวกันอาจจะโดนข้อหาเก็บค่านายหน้าจากการค้าประเวณีได้ ซึ่งนับเป็นข้อหาการค้ามนุษย์แล้ว เนื่องจากการได้รับเงินจากการใช้กำลังแรงงานของคนอื่น ดังนั้นหญิงไทยผู้ตกเป็นผู้เสียหายค้าประเวณีจะไม่รวมตัวกันซึ่งพบว่าการให้คำปรึกษาหรือการให้ความช่วยเหลือแก่หญิงไทยผู้ตกเป็นผู้เสียหายจึงทำได้ยากยิ่งขึ้นและขาดประสิทธิภาพหรือในบางครั้งผู้เสียหายอาจใช้วิธีในลักษณะเคลื่อนย้ายไปตามเมืองต่างๆ หรือ “เดินสาย” โดยจะมีการลงโฆษณาตามเว็บไซต์ว่าตนเองเดินทางไปที่ใดบ้างและเดินทางกี่วัน ซึ่งจะสามารถนัดพบผู้ใช้บริการระหว่างทางได้ (สมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์, ธันวาคม 2560)

4. เอเจนซี่

กลุ่มเอเจนซี่จะเป็นกลุ่มที่ผู้ล่อลวงมีลูกค้าในมือ กล่าวคือผู้ล่อลวงจะทำการจัดเก็บรูปและประวัติผู้เสียหายเพื่อทำเป็นใบ “profile” และส่งไปยังกลุ่มลูกค้าเพื่อเลือกใช้บริการผู้เสียหายแคตตาล็อก จากนั้นจึงให้ผู้เสียหายเดินทางไปยังโรงแรมที่ได้มีการนัดหมายไว้

13.9 ปัญหา

13.9.1 กฎหมาย

1) ความแตกต่างของกฎหมายด้านการค้ามนุษย์ที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ

พบว่ากฎหมายในการให้คำนิยามการค้ามนุษย์มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และยังคงขาดการนิยามที่ชัดเจนให้กับเจ้าหน้าที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกลับมองคดีบางคดีซึ่งนับเป็นการค้ามนุษย์ซึ่งต้องมีการดำเนินการทางกฎหมายและการดูแลผู้เสียหายที่แตกต่างจากคดีการค้าแรงงานผิดประเภท หากแต่เจ้าหน้าที่กลับเห็นว่าคดีบางคดีเป็นคดีการค้าแรงงานผิดประเภทซึ่งบทลงโทษจะเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายแทนที่จะเป็นคู่ค้า อาทิ ในประเทศเยอรมันจะมีตัวบทกฎหมายในการลงโทษคู่ค้าอยู่สองมาตรา ได้แก่ มาตราที่ 232 และมาตราที่ 233 โดยในปี ค.ศ.2016 กฎหมายดังกล่าวได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยและทันต่อสถานการณ์มากขึ้น โดยมีการแยกประเภทการค้ามนุษย์เพิ่มเติมให้มีความชัดเจนมากขึ้น ได้แก่ ประเภทที่ 1 คือการถูกบีบบังคับให้ผู้เสียหายขอทาน ประเภทที่ 2 การค้าอวัยวะ ประเภทที่ 3 การขายบริการทางเพศ ประเภทที่ 4 การถูกบังคับให้ค้าแรงงานและมีการระบบประเภทและรายละเอียดในแต่ละประเภทอย่างชัดเจน ซึ่งครอบคลุมรูปแบบการค้ามนุษย์ทุกประเภททั้งประเภทการถูกหลอกล่อมาค้ามนุษย์ การข่มขู่ การบังคับ การขังใจ และการทำร้ายร่างกายและจิตใจในรูปแบบต่างๆ ซึ่งหากเป็นผู้อพยพและต่างด้าวจะได้รับสิทธิในการอยู่อาศัยเพื่อดำเนินคดีความกับคู่ค้าอย่างชัดเจน

2) ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อนิยามการค้ามนุษย์

โดยการค้ามนุษย์นั้นเงื่อนไขทางกฎหมายคือผู้ต้องหาจะต้องมีการผูกมัด มีการขู่ การชักจูง และได้ประโยชน์จากกำลังแรงงานของผู้เสียหายซึ่งในประเทศเยอรมันจะมีกฎหมายที่ลงโทษอย่างชัดเจนในมาตราที่ 232 และ 233 ซึ่งกฎหมายมีการปรับปรุงเมื่อปี 2016 โดยเพิ่มด้านการบังคับ ขู่เข็ญ การทำร้ายร่างกาย หรือจิตใจ และมีการวางแผนเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งในบางประเทศอาจไม่ได้มีการระบุกฎหมายในเรื่องการค้ามนุษย์อย่างละเอียดทำให้ในบางกรณีอาจไม่ครอบคลุม หากแต่ผู้เสียหายจะมีสิทธิได้วิซ่าอยู่ในประเทศเยอรมันก็ต่อเมื่อมีการตัดสินใจดำเนินคดี

3) วัฒนธรรมและความหวาดกลัวของผู้เสียหาย

ผู้เสียหายโดยส่วนใหญ่ถูกหลอกล่อมาค้ามนุษย์โดยญาติแท้ ๆ ของตนเองทำให้วัฒนธรรมของความกตัญญูต่อญาติพี่น้องของหญิงไทยทำให้ไม่กล้าดำเนินคดีกับญาติ นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นโดยส่วนใหญ่มีความหวาดกลัวและไม่กล้าที่จะดำเนินคดีต่อคู่ค้า โดยเฉพาะกลุ่มที่โดนหลอกล่อให้มาแต่งงานมักจะ ไม่อยากกลับไปประเทศต้นทางด้วยความผิดหวังว่าตนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต

3.1) ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยและประเทศปลายทาง โดยผู้เสียหายมองว่าการค้าประเวณีเป็นเรื่องน่าอับอาย และไม่สมควรเปิดเผยให้ใครรู้ทำให้

ผู้เสียหายที่เป็นหญิงไทยไม่กล้าเล่าปัญหาที่ตนเองประสบแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายชาย หรือเจ้าหน้าที่ชาวเยอรมัน เพื่อหาช่องทางในการแก้ไขปัญหา

3.2) ความหวาดกลัวผลที่ตามมาหากกลับไปยังพื้นที่ปลายทาง

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการรูปแบบของการค้ามนุษย์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยผู้เสียหายมิได้ตั้งใจมาขายแรงงานหรือค้าประเวณีดังเช่นเดิม หากแต่ผู้เสียหายได้ถูกสภาพแวดล้อมและผู้ล่อลวงกดดันให้มีการค้าประเวณีในภายหลัง โดยรูปแบบการตกเป็น ผู้เสียหายการค้าประเวณีจะมีรูปแบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3.3) ความเชื่อและรูปแบบสังคมวัฒนธรรม

ประเด็นที่สำคัญและเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจของงานวิจัยคือ ผู้ตกเป็น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในปัจจุบันนั้นมีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความ เข้มข้นของกฎหมายคนเข้าเมืองและกระบวนการขอวีซ่าในประเทศกลุ่มยุโรปที่มีความเข้มข้นมากขึ้น กล่าวคือหากต้องการที่จะได้รับวีซ่าการประกอบอาชีพในประเทศกลุ่มยุโรปจะต้องสามารถพูด เขียนภาษา ท้องถิ่นของประเทศนั้น ๆ ในลักษณะของทักษะที่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ กล่าวคือต้องสามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาถิ่นได้ ทำให้เป็นการคัดกรองการศึกษาของผู้ที่ต้องการเดินทางไปประกอบอาชีพยังต่างแดน ได้เช่นเดียวกัน

13.9.2 ความไม่รู้

จากผลการวิจัยพบว่าประเด็นสำคัญที่ทำให้หญิงไทยตกเป็นผู้เสียหายจากการค้า มนุษย์ คือประเด็นความรู้ อาทิ 1) ความไม่รู้ในข้อกฎหมายของพื้นที่ปลายทาง 2) ไม่รู้จักองค์กรหรือ หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ 3) ไม่รู้ภาษา 4) ไม่รู้สิทธิและการคุ้มครองสิทธิของตน ดังนั้นจากความรู้ ดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าออกจากพื้นที่ที่ตนเองถูกล่อลวง (Exploitation site) และแสวงหาความ ช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของตน

13.9.3 การไม่กล้าและไม่ไว้วางใจของผู้เสียหายในการร้องขอความช่วยเหลือ

จากการศึกษาวิจัยพบว่าผู้เสียหายส่วนใหญ่มักจะไม่ได้เดินทางมาขอความช่วยเหลือ ด้วยตนเอง ทำให้ในบางกรณีกระบวนการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิทำได้ค่อนข้างล่าช้า หรือในบางกรณีสย เกินไป

13.9.4 ผู้เสียหายมักเข้ามาร้องขอความช่วยเหลือเมื่อสายเกินแก้

โดยส่วนใหญ่ผู้เสียหายมักจะเดินทางมาในรูปแบบผิดกฎหมายเนื่องจากการขอวีซ่าเพื่อทำงานหรือพักอาศัยในยุโรปอย่างถาวรเป็นเรื่องยุ่งยาก อาทิการขอวีซ่าคู่สมรสในประเทศฝรั่งเศสแม้ จะแต่งงานมีครอบครัวกับชายชาวฝรั่งเศสก็จะสามารถขอได้ทีละ 10 ปี หากแต่งงานจะได้วีซ่า 3 เดือน เมื่อ ครบสามเดือนจึงจะได้ 6 เดือน และต่อทีละ 1 ปี สามครั้ง หลังจากแต่งงานครบสี่ปี จึงจะทำเรื่องขอวีซ่าพัก อาศัย 10 ปี และต่อไปเรื่อยๆทีละ 10 ปี เมื่อครบ 10 ปีจึงจะสามารถขอสัญชาติฝรั่งเศสได้ และต้องทำการ พำนักอยู่ที่ฝรั่งเศสเป็นเวลา 5 ปี ดังนั้นหญิงไทยมักจะต้องยอมทนเป็นผู้เสียหายเนื่องจากไม่ต้องการที่จะถูก

ส่งกลับประเทศจนกระทั่งบางรายไม่มีสวัสดิการสังคมและเป็นโรคติดต่อจนกระทั่งเสียชีวิตในประเทศปลายทาง

13.9.5 การสูญเสียทรัพยากร

ปัญหาการค้ามนุษย์ทำให้สูญเสียงบประมาณและทรัพยากรบุคคลเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังเป็นต้นกำเนิดของปัญหาการคอร์รัปชันและปัญหาการฟอกเงินภายในประเทศ ทำให้ทรัพยากรบุคคลที่มีค่าถูกทำลายไปเนื่องจากผู้เสียหายมักได้รับการทารุณกรรมเป็นระยะเวลานานจนยากที่จะเยียวยา ทำให้รัฐไม่สามารถเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยเนื่องจากกระบวนการค้าแรงงานหรือค้าประเวณีมักหลบเลี่ยงภาษี มีอิทธิพลต่อผลการก่ออาชญากรรมที่ตามมาเป็นลูกโซ่ เมื่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เดินทางเข้าสู่ประเทศปลายทางมักทำให้รัฐในประเทศปลายทางต้องสูญเสียทรัพยากรดังกล่าวในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐก็มีภาระอย่างมากในการดูแลด้านอื่นๆ รวมไปถึงความสงบเรียบร้อยของประเทศ ทำให้เจ้าหน้าที่มักไม่สามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และปัญหาได้ถูกทิ้งไว้ในห้องครัวสาธารณประโยชน์ดำเนินการแก้ไข

13.10 เครือข่าย

13.10.1 เครือข่ายจิตอาสา

เครือข่ายที่เป็นกำลังสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการพิทักษ์สิทธิให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หญิงไทยในต่างแดนคือเครือข่ายหญิงไทย โดยมีการขับเคลื่อนทั้งในรูปแบบเครือข่ายออนไลน์หรือกลุ่ม facebook เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่หญิงไทยที่ร้องขอ หรือการขับเคลื่อนกำลังการช่วยเหลือเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนผ่านเครือข่ายหญิงไทย โดยสามารถระดมพลังแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศด้วยเช่นเดียวกัน เครือข่ายหญิงไทยจะมีเครือข่ายโยงใยในทุกประเทศในยุโรป หากมีผู้ยกสายมาร้องขอ หรือแจ้งเรื่องร้องเรียนจะสามารถเข้าไปช่วยเหลือในลักษณะจิตอาสา กล่าวคือไม่คิดค่าใช้จ่าย

13.10.2 เครือข่ายองค์กรเอกชน (NGO)

1) สมาคมบ้านหญิง เยอรมัน

เครือข่ายบ้านหญิงได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 1989 โดยกรณีเคสที่เข้ามาใช้บริการมักเป็นกรณีหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้านการค้าประเวณีชาวฟิลิปปินส์และไทย ในสมัยก่อนเครือข่ายบ้านหญิงมีวัตถุประสงค์ในการตั้งขึ้นมานั้นมีความต้องการในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์หรือการค้าประเวณีหญิง ซึ่งนับเป็นจุดเด่นในกิจกรรมขององค์กร และเป็นความเป็นมาของการตั้งสมาคมบ้านหญิงขึ้นมา (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560)

ทั้งนี้ องค์กรบ้านหญิงมีการประสานงานระหว่างสองหน่วยงานด้วยกัน ได้แก่ ศูนย์ประสานงานและให้คำปรึกษาแนะนำ และอีกหน่วยงานคือบ้านพักฉุกเฉิน ซึ่งหน่วยบ้านพักฉุกเฉินนั้นจะมีเจ้าหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์จำนวน 2 คน และก็มีล่ามแปลภาษาอีกจำนวน 2 คน ซึ่งสามารถรองรับเคสได้สูงสุดประมาณ 8 คนเท่านั้น แต่ในบางครั้งก็อาจจะเพิ่มขึ้นมาได้ 1-2 และผู้หญิงช่วงตกเป็น

ผู้เสียหายที่อยู่ในบ้านพักฉุกเฉินส่วนมากจะสามารถพักอาศัยได้นานที่สุดประมาณ 1 ปี (มูลนิธิบ้านหญิง, ธันวาคม 2560)

โดยบ้านหญิง เยอรมัน จะมีการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเยอรมัน ซึ่งไม่ได้กระทำในลักษณะการแจ้งเหตุ หากแต่มีการทำสัญญาระหว่างองค์กร Police ในการบูรณาการงานร่วมกันเพื่อความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยในสัญญาจะมีการระบุเอาไว้ว่า หากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการตรวจตราตามสถานค้าบริการและตรวจพบกรณีค้ามนุษย์ขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีการนำผู้เสียหายผู้เคราะห์ร้ายส่งต่อยังหน่วยงานบ้านหญิง เพื่อการเยียวยา ฟืนฟู และให้คำปรึกษาแนะนำในเบื้องต้น

ดังนั้นทางองค์กรจะให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้หญิงที่ตกเป็นผู้เสียหาย แต่จะให้สิทธิผู้เสียหายในการตัดสินใจดำเนินคดีหรือไม่ โดยไม่มีการนำข้อมูลไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหากผู้เสียหายไม่ยินยอม โดยนับเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในการให้ข้อมูลทางด้านกฎหมายและการฟ้องร้อง นอกจากนี้ทางองค์กรบ้านหญิงยังมีการจัดการอบรมในเบื้องต้นเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ในเชิงรุกให้ทั้งกับกลุ่มเสี่ยงและเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ซึ่งในบางปีอาจไม่สามารถจัดการฝึกอบรมได้เนื่องจากพบปัญหาการก่อการร้ายหรือปัญหาอื่นๆที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขก่อน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในปัจจุบันมีภาระหนักในด้านการป้องกันประเทศความปลอดภัยนอกจากนี้ยังองค์กรบ้านหญิงยังดำเนินการเบอร์ฉุกเฉิน หรือ “บีกฮอตไลน์” บีกฮอตไลน์เป็นสายรับแจ้งด้านปัญหาการค้ามนุษย์และความรุนแรงในครอบครัวซึ่งให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง

2) สมาคมสตรีไทยในโพรวองซ์

สมาคมสตรีไทยในโพรวองซ์เป็นองค์กรไทยที่ตั้งอยู่ในประเทศฝรั่งเศส โดยคณะกรรมการฝรั่งเศสจะมีทั้งชาวฝรั่งเศสและคนไทย ซึ่งในประเทศฝรั่งเศสจะต้องมีคนชาติฝรั่งเศสได้จึงจะสามารถก่อตั้งสมาคมได้ โดยสมาคมมีการจดทะเบียนเป็นสมาคมถูกต้องตามกฎหมายและเป็นองค์กรที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ โดยมีการดำเนินการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในกรณีค้าประเวณี (สมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์, ธันวาคม 2560)

3) PION

PION เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ในประเทศนอร์เวย์ โดยนับเป็นองค์กรแรกๆที่ทำการช่วยเหลือหญิงสาวไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในประเทศนอร์เวย์ โดยองค์กร PION ได้เริ่มเข้าช่วยเหลือหญิงสาวไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามร้านนวดแผนไทย ซึ่งกลุ่มหญิงไทยกลุ่มดังกล่าวจะเป็นกลุ่มที่ค้าบริการ โดยมีการตรวจเยี่ยม การเข้าไปพบปะพูดคุยกับกลุ่มหญิงค้าบริการนอกจากนี้ยังมีการให้บริการจิตเวชขึ้นป้องกันไวรัสตับอักเสบบี ตรวจเลือด ตรวจภายใน และหากต้องการแพทย์ในเบื้องต้นจะมีการจัดบริการแพทย์เข้าไปตรวจเยี่ยม โดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานจะเรียกว่า “ออกหน่วย” โดยลักษณะการทำงานจะเป็นในลักษณะออกเยี่ยม พร้อมแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ (PION, ธันวาคม 2560)

4) สมาคมธารา

ธารา นับเป็นองค์กรช่วยเหลือของหญิงไทยในประเทศเยอรมนี โดย “ธารา” เป็นชื่อย่อภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมันของสมาคม ซึ่งมาจาก Thai Articulate their Rights Abroad หรือแปลว่าหญิงไทยเปล่งประกาศสิทธิของตนในต่างแดน (สมาคมธารา, ธันวาคม 2017)

สมาคมนอกจากจะมีการช่วยเหลือหญิงไทยที่พำนักในยุโรปแล้ว ยังมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับ Hotline 1300 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และได้มีการบูรณาการงานร่วมกับเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป โดยการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหญิงไทยที่เชื่อมโยงกับเฟสบุ๊ก ซึ่งนับเป็นอีกหนึ่งช่องทางให้บริการออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่จะไม่มาพบองค์กรหากไม่ประสบปัญหาเดิมที่แล้ว โดยสมาคมธาราจะมีการบูรณาการงานร่วมกับกระทรวงผู้หญิง คนชราและเด็กของเยอรมัน (สมาคมธารา, ธันวาคม 2017)

โดยทางสมาคมจะมีการจัดสัมมนาทุกเดือนและมีการขยายเครือข่ายให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งยังมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับประเทศอื่นๆ เช่น สวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามลักษณะการทำงานของสมาคมธาราจะเป็นในลักษณะตั้งรับเรื่องร้องเรียน หากแต่จะไม่มีการออกเยี่ยมและจะเน้นกลุ่มผู้รับบริการตามร้านนวดแผนไทยเป็นหลัก (สมาคมธารา, ธันวาคม 2017)

5) สมาคมเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป (TWNE)

สมาคมเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป (Thai women network in Europe TWNE) คือเครือข่ายหญิงไทย ณ กรุงปารีส ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2547 โดยเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ตามความในมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 เครือข่ายเป็นองค์กรที่มีเอกภาพและอิสระในการดำเนินงาน โดยเน้นการทำงานแบบองค์กรร่วม

6) Pro Sentret

ศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับผู้ค้าประเวณี โดยให้คำปรึกษาแก่ผู้ค้าประเวณีทั้งในด้านสังคม การเงิน และกฎหมาย และเป็นการให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยมีบุคลากรจากหลากหลายประเทศ และมีล่ามในการแปลภาษาหลายภาษาด้วยกัน ศูนย์ Pro Sentret ตั้งอยู่ใจกลางเมืองออสโล ประเทศนอร์เวย์ โดยจะให้บริการตรวจสุขภาพฟรี รวมไปถึงการตรวจเชื้อ HIV การฉีดวัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบีและซี การให้บริการยาป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ยาคุมกำเนิด เข็ม ห่วง คุมกำเนิด สอร์โม่ณ ถูยางอนามัยทั้งสำหรับเพศหญิงและชาย และยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ถูยางอนามัย การฉีดเข็ม ครีมหล่อลื่น บั๊มอนามัย และเข็มฟรี การตรวจสุขภาพ การรักษาและการออกไปส่งตรวจไปยังผู้เชี่ยวชาญ มีบริการให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือทุกรูปแบบทางด้านสังคม ครอบครัว เด็ก การเงิน ปัญหาในสถานที่ทำงาน และการบำบัดการติดสารเสพติด (Prosentret, ธันวาคม 2560)

โดยกลุ่มผู้รับบริการของหน่วย Pro Sentret จะทำการออกเยี่ยมตามร้านนวด และกลุ่มผู้ค้าบริการที่มีการโฆษณาในเว็บไซต์และให้บริการทนายความอาสาอีกด้วย (Prosentret, ธันวาคม 2560)

7) องค์การ Nadhiem

องค์การ Nadhiem นับเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ตามกฎหมายในประเทศนอร์เวย์ ที่ทำการช่วยเหลือผู้ค้าประเวณีในประเทศนอร์เวย์ โดยให้บริการตรวจสุขภาพฟรี รวมไปถึงการตรวจเชื้อ HIV การฉีดวัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี การให้บริการยาป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ยาคุมกำเนิด เข็ม ห่วงคุมกำเนิด ฮอรัโมน ถุงยางอนามัยทั้งสำหรับเพศหญิงและชาย และยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ถุงยางอนามัย การฉีดเข็ม ครีมหล่อลื่น ปิ๊มอนามัย และเข็มฟรี การตรวจสุขภาพ การรักษาและการออกไปส่งตรวจไปยังผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงขับเคลื่อนการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับนโยบาย ให้คำปรึกษาและศูนย์พักพิงแก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมไปถึงการสร้างตระหนักในสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์

13.10.3 เครือข่ายองค์กรระหว่างประเทศ

1) IOM

องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration – IOM) เป็นองค์การระหว่างประเทศซึ่งเป็นแนวหน้าด้านการโยกย้ายถิ่นฐานและมีสถานะขององค์กรที่มีความเชื่อมโยงกับองค์การสหประชาชาติ ทั้งนี้ IOM ประกอบด้วยสมาชิก 169 ประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่ามีหน่วยงานที่ตั้งมากกว่า 100 ประเทศทั่วโลก โดยยึดมั่นหลักการย้ายถิ่นของมนุษย์ที่เคารพความเป็นมนุษย์ธรรมชาติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อประโยชน์กับมวลมนุษยชาติ และให้ความช่วยเหลือด้านการโยกย้ายถิ่นอย่างมีมนุษยธรรม โดย IOM จะทำการดูแลแรงงานต่างด้าวและมีศักยภาพหรือมีหน่วยงานเครือข่ายหลากหลายที่มีการทำงานร่วมกับ IOM ที่ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเสี่ยงตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทุกกลุ่มในการถูกหลอกไปทำงานต่างประเทศโดยที่ไม่รู้ตัว รวมไปถึงการค้าประเวณี

2) Amnesty EU

แอมเนสตี้ หรือชื่อเต็ม ๆ ว่า แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือกลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อรณรงค์ ปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เราเรียกร้องความยุติธรรมให้กับคนที่ถูกละเมิดสิทธิ ร่วมมือกับรัฐเพื่อผลักดันกฎหมายและนโยบายที่คุ้มครอง ไปจนถึงสร้างความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนให้กับเยาวชนและคนในสังคม โดยองค์กรแอมเนสตี้เชื่อว่าแม้คนเราจะเกิดมาในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่เท่ากัน แต่ทุกคนมีสิทธิมีเสียงในฐานะมนุษย์คนหนึ่งเท่าๆ กัน แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือกลุ่มที่เคลื่อนไหวรณรงค์เพื่อส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วโลก ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 3 ล้านคนใน 150 ประเทศทั่วโลก โดยมีการทำกิจกรรมรณรงค์อันมีรากฐานมาจากการทำงานวิจัย รณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน รณรงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสังคม

ที่เป็นธรรม การปฏิรูปกฎหมาย การปล่อยตัวนักโทษและผู้ที่ถูกกักขังโดยไม่ชอบธรรม ปกป้องนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่ถูกคุกคาม ช่วยเหลือผู้ลี้ภัย มีการประสานงานกับสื่อนานาชาติ รวมถึงการณรงค์กับรัฐบาลและองค์กรภายในของรัฐเพื่อให้การรับรองรัฐธรรมนูญ สนธิสัญญาและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน นอกเหนือจากการทำงานด้านสิทธิทางพลเมืองและการเมือง

3) NTO

NTO เป็นองค์กรที่ก่อตั้งโดย คีอิกเตอร์พัทยา เรือนแก้ว ซึ่งเป็นนักวิจัยและนักวิชาการอิสระ ดร. พัทยา เรือนแก้ว จบปริญญาตรี รัฐศาสตร์ (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยทำงานพัฒนาชนบทในภาคอีสานของไทย และที่ราบสูงในศรีลังกา (United Nations Volunteer in Domestic Development Service) ก่อนมาศึกษาที่เยอรมนี จบปริญญาโท และเอก สังคมวิทยา ที่มหาวิทยาลัยบีเลเฟลด์ เป็นผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมธาราและเครือข่ายหญิงไทยในยุโรป หัวหน้ากองบรรณาธิการนิตยสารดี ปัจจุบันเป็นผู้ร่วมก่อตั้งและประสานงานเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนี (NTO)

โดยองค์กร NTO จะทำงานประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรหลายองค์กรด้วยกัน อาทิ องค์กรธารา องค์กรเครือข่ายหญิงไทย Amnesty women บ้านหญิง ซึ่งนับเป็นองค์กรที่ช่วยเหลือคนไทยเป็นหลัก

4) สถานทูต

สถานทูตนับเป็นองค์กรช่วยเหลือคนไทยเป็นหลักและดูแลคนไทยโดยตรง โดยองค์กรสาธารณประโยชน์ต้องติดต่อประสานไปกับสถานทูตไทย เพื่อช่วยเหลือหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ทั้งนี้พบว่าสถานทูตมีบทบาทเป็นอย่างยิ่งในด้านการดำเนินการด้านวีซ่า การทำพาสปอร์ต สำหรับผู้ที่มีปัญหาหรือเคสที่มีการส่งมาทางสถานทูต สถานทูตอาจส่งต่อมายังองค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อให้ความช่วยเหลือในขั้นพื้นฐานไปก่อน เป็นต้น

13.11 ความช่วยเหลือกระบวนการพิทักษ์สิทธิ

13.11.1 เจ้าหน้าที่ที่ให้ความช่วยเหลือที่เข้าใจวัฒนธรรมที่ผู้เสียหายสังกัดและสามารถพูดภาษาเดียวกันได้

1) องค์กรบ้านหญิง

จากการศึกษาพบว่าองค์กรที่ให้การช่วยเหลือหญิงไทยซึ่งตกเป็นเหยื่อของการค้าประเวณีในรูปแบบค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นองค์กรระหว่างประเทศ หรือองค์กรนานาชาติ หรือองค์กรไทยที่มีเจ้าหน้าที่ที่เข้าใจวัฒนธรรมและสามารถพูดภาษาเดียวกับผู้ตกเป็นเหยื่อได้ อาทิ องค์กรบ้านหญิงในประเทศเยอรมันซึ่งเป็นองค์กรเอกชน (NGO) ที่ได้รับงบประมาณจาก UN หากแต่ให้ความสำคัญกับการจ้างล่ามหญิงไทย ในปัจจุบันด้วยความใส่ใจในวัฒนธรรมและภาษาของผู้ตกเป็นเหยื่อขององค์กรบ้านหญิง ทำให้มีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่องค์กรได้ให้การช่วยเหลืออยู่ มี

หลายประเทศด้วยกัน อาทิ แอฟริกา ไนจีเรีย ไทย ฟิลิปปินส์ และในปัจจุบันพบผู้เสียหายที่มาจากยุโรป ตะวันออกเพิ่มมากขึ้น

13.11.2 การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายต้องมองควบคู่ไปกับการเสริมสร้างในครอบครัว

เนื่องจากหญิงสาวส่วนใหญ่ซึ่งตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นมักถูกชักจูงในรูปแบบ Lover Tactics กล่าวคือถูกล่อลวงให้เกิดความรัก และโน้มน้าวให้ตกเป็นผู้เสียหายในภายหลัง ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือต้องมองควบคู่ไปกับการเสริมสร้างในครอบครัว การไม่เข้าใจกันระหว่างคู่สมรส ต่างชาติ หรือปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้คู่สมรสกดดันผู้เสียหายให้ประกอบอาชีพค้าประเวณี

13.11.3 การเสนอรูปแบบการให้ความช่วยเหลือจากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ

จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจชาวเยอรมันเสนอว่าในปัจจุบันสถิติการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในทวีปยุโรปจะมีการฝึกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนอกจากปัญหาการค้ามนุษย์แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจยังต้องดูแลในเรื่องความปลอดภัยของชาติด้วยเช่นกัน ดังนั้นทำให้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดูแลเรื่องการค้ามนุษย์จึงลดน้อยลง นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อนิยามการค้ามนุษย์ยังมีความแตกต่างจากความเข้าใจจากนิยามด้านค้ามนุษย์ของ United Nation เนื่องจากหากพบว่าการเข้ามาค้าประเวณีด้วยความเต็มใจเจ้าหน้าที่จะมองว่าเป็นการค้าแรงงานผิดประเภท หรือการค้าประเวณีแบบผิดกฎหมาย และรูปแบบการสอบสวนจะเป็นรูปแบบกระบวนการที่ดำเนินการต่อผู้เข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย หรือการค้าแรงงานผิดประเภท ทำให้ผู้เสียหายผู้ประสบปัญหาตกเป็นผู้เสียหายด้านการค้ามนุษย์จึงมีความหวาดกลัว ไม่กล้าเข้าหาเจ้าหน้าที่ หรือ ไม่กล้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่

จากผลการศึกษาพบว่าเครือข่ายความช่วยเหลือมักจะมีการเริ่มต้นมาจากกลุ่มหญิงไทยที่อาศัยอยู่ในทวีปยุโรปมีการประสานข่าวสารระหว่างกลุ่มและมีการส่งต่อเคสไปยังกลุ่ม NGO ภายในพื้นที่ ระหว่างการรอคอยความช่วยเหลืออาจมีการประสานสถานที่พักพิงตามบ้านเครือข่าย หรือวัดไทยก่อนที่จะมีการส่งต่อเคสผู้รับบริการต่อไปยังองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

13.11.4 การสร้างเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงกับองค์กรต่างประเทศ

ในปัจจุบันพบว่าการตกเป็นผู้เสียหายนั้นเกิดจากความไม่รู้ไม่เข้าใจในปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับตน ไม่กล้าเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ ดังนั้นกระบวนการให้ความช่วยเหลือของกลุ่ม NGO ในปัจจุบันจึงแตกต่างจากการจัดการจากรัฐ โดยนโยบายของกลุ่ม NGO ในการให้การช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในการให้ความรู้ ให้การอบรมกับผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นผู้เสียหาย

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม (IOM, ธันวาคม 2016) ได้สะท้อนในแนวทางเดียวกันว่า “กลุ่ม IOM ได้มีการนำผู้เคยตกเป็นผู้เสียหายชาวเมียนมาร์มาเข้าร่วมพูดคุย และอธิบายว่าแนวทางการทำตนให้ไม่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นควรจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร และต้องมีการเพิ่มความระมัดระวังอย่างไรเพื่อมิให้ตนเองต้องตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์”

13.11.5 การเสนอสื่อในเชิงรุก

ต้องมีการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ในเชิงรุกมากขึ้น เพื่อผลิตสื่อที่มีลักษณะเข้าใจง่าย เพื่อเป็นสื่อที่ทำให้คนสนใจและสร้างการอบรมในรูปแบบเชิงรุก อาทิ การเข้าไปอบรมในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีกลุ่มเสี่ยงอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อป้องกันปัญหา นอกจากนี้ยังควรผลิตแผ่นพับและคู่มือที่เข้าใจง่ายสำหรับผู้ที่ต้องการไปประกอบอาชีพยังต่างประเทศ หรือต้องการแต่งงานกับชายในต่างแดนซึ่งนับเป็นกระบวนการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิในเชิงรุก

13.11.6 ขจัดความไม่รู้

จากผลการวิจัยพบว่าประเด็นสำคัญที่ทำให้หญิงไทยตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คือ ประเด็นความไม่รู้ อาทิ 1) ความไม่รู้ในข้อกฎหมายของพื้นที่ปลายทาง 2) ไม่รู้จักองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ 3) ไม่รู้ภาษา 4) ไม่รู้สิทธิและการคุ้มครองสิทธิของตน ดังนั้นควรมีการสร้างเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงการช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทุกกลุ่ม อาทิ การชักชวนกลุ่ม NGO ทั้งองค์กรชาวไทยและต่างประเทศ เข้ามาร่วมมือกับ ตม. และกรมแรงงาน รวมไปถึงสถานกงสุล ในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคุ้มครองสิทธิ โดยมุ่งเน้นในด้านการป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

13.11.7 การเพิ่มแนวทางความช่วยเหลือออนไลน์

ด้านการรักษาพยาบาล จิตแพทย์ และการให้คำปรึกษาทางกฎหมายเครือข่ายออนไลน์มีความสำคัญอย่างยิ่งกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มักได้รับผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและมีแหล่งที่พึ่งทางใจจนทำให้ต้องกลับไปยึดแนวทางการประกอบอาชีพด้วยการค้าประเวณีในรูปแบบเดิมเพื่อหาเลี้ยงชีพ

13.11.8 การเพิ่มการเชื่อมโยงการให้ความช่วยเหลือหญิงไทยผ่านวัดไทยในยุโรป

พบว่าหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กว่าร้อยละ 60 ได้รับความช่วยเหลือโดยผ่านเครือข่ายวัดไทย ซึ่งให้ความช่วยเหลือทางสภาพจิตใจทั้งในกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายความรุนแรงในครอบครัว และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยผู้ตกเป็นผู้เสียหายความรุนแรงในครอบครัวและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นมักประสบปัญหาความบอบช้ำของสภาพจิตใจในภาวะซึมเศร้า ภาวะปัญหาสุขภาพจิต เครียด วิตกกังวล และบางรายประสบปัญหาการติดโรคติดต่อต่าง ๆ โดยไม่มีสวัสดิการของรัฐในการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์เนื่องมาจากผู้เสียหายหลายรายด้วยกันได้อพยพเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย

13.11.9 เพิ่มระบบการติดตามการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายผ่านแอปพลิเคชัน

เครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ควรจะมีระบบการติดตามและคุ้มครองสิทธิผู้ตกเป็นผู้เสียหายผ่านแอปพลิเคชัน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มักไม่ทำการมาติดต่อขอรับความช่วยเหลือด้วยตนเองทำให้การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นเครือข่ายจึงควรมีระบบในการติดตามผ่านองค์กรเครือข่ายในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือตอบคำถามเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาจเป็นแนวทาง

ในการคัดกรองความช่วยเหลือผู้เสียหายในเบื้องต้น โดยที่ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตนของตนเองจนกว่าจะเกิดความไว้วางใจมากขึ้น

13.11.10 การจัดทำหลักสูตรเพื่ออบรมกลุ่มเสี่ยงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จากปัญหาการค้ามนุษย์พบว่าควรมีการให้ความช่วยเหลือ พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในเชิงรุก เพื่อที่จะดำเนินการให้กลุ่มเสี่ยงพร้อมรับมือในการแก้ไขปัญหา โดยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อเดินทางมาช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามที่ร้องขอ อาทิ หลักสูตรอบรมทางด้านกฎหมายในพื้นที่ปลายทาง พฤติกรรมของผู้ต้องสงสัย การดำเนินการในกรณีภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น

13.11.11 การพัฒนาจิตอาสาเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายในเชิงรุก

ในปัจจุบันมีจิตอาสาชาวไทยจำนวนมากในยุโรปที่เดินทางมาอาสาแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ หากแต่ในปัจจุบันยังไม่มี การดำเนินการอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอน การให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียหายจะมาจากองค์ความรู้ที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัว ดังนั้นจึงควรมีการจัดฝึกอบรมจิตอาสาเพื่อการดำเนินงานอย่างมีรูปแบบมากขึ้น

13.11.12 การปรับรูปแบบนโยบายประเทศเพื่อแก้ปัญหาในเชิงรุก

รัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายของประเทศในการช่วยป้องกัน หรือ นโยบายเชิงรุก มากกว่าการอุดช่องว่างหรือการแก้ไขปัญหา โดยมีการบูรณาการงานร่วมกันทุกภาคส่วนทั้งในกระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการป้องกัน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดดังนี้

- 1) การปรับรูปแบบนโยบายในแนวทางการป้องกันการค้ามนุษย์ และป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายซ้ำ
- 2) การใช้แนวทางด้านการทำวิจัย ข้อมูล สื่อ โซเชียลมีเดีย เพื่อรับมือกับกระบวนการค้ามนุษย์ในเชิงรุก
- 3) รัฐควรสนับสนุนนโยบายการสร้างเครือข่ายและการสร้างแนวร่วมทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อรับมือกับปัญหาการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังต้องใช้นโยบายการกำจัดอุปสรรคต่อความเท่าเทียมของมนุษย์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางสังคมอย่างแท้จริง
- 4) รัฐควรสนับสนุนนโยบายการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด รวมไปถึงการใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และศาสนาเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างยั่งยืน
- 5) การสนับสนุนทางด้านการศึกษาที่ช่วยให้เกิดความตระหนักในปัญหาการค้ามนุษย์ อาทิ นโยบายไม่ส่งเสริมธุรกิจที่นำไปสู่การค้าประเวณี และการค้ามนุษย์ทุกประเภท
- 6) นโยบายการสนับสนุนชุมชนพื้นที่ต้นทางให้สนับสนุน ให้โอกาส หรือ ให้ความเข้าใจ ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นหลังจากตก

เป็นผู้เสียหายการค้าประเวณี สนับสนุนชุมชนให้ยอมรับ และเข้าใจ พร้อมทั้งฟื้นฟูผู้เสียหายการค้าประเวณีให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ตามปกติ

13.11.13 การเสริมพลังอำนาจ

1. การเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยชุมชน

1) ภาวะการฟื้นตัวของผู้เสียหายการค้าประเวณีเมื่อกลับไปสู่พื้นที่ต้นทางจะขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ภายในพื้นที่ต้นทาง ความช่วยเหลือของชุมชนย่อมต้องขึ้นอยู่กับสถานะความเจ็บป่วยทางจิตใจ และร่างกาย ของผู้เสียหายการค้าประเวณีเป็นพื้นฐาน การจัดกระบวนการฟื้นฟู และฝึกอบรมให้แก่ผู้เสียหาย ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายเป็นพื้นฐาน ผู้เสียหายบางรายอาจได้รับผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจมาเป็นเวลานานจนกระทั่งไม่สามารถเข้ารับการฝึกอบรม หรือเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูได้ ดังนั้นรัฐควรมีนโยบายให้สนับสนุนการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายการค้าประเวณีในการเลือกรูปแบบหรือกระบวนการฟื้นฟู หรือเหมาะสมกับตนเองเนื่องจากรูปแบบการฟื้นฟูที่ไม่เหมาะสมกับผู้เสียหายอาจเป็นการกดดันให้ผู้เสียหายกลับไปสู่เส้นทางการค้ามนุษย์อีกครั้ง

2) ในบางกรณีผู้เสียหายอาจต้องเผชิญหน้ากับสถานะความหวาดกลัว หรืออาจเผชิญหน้ากับสถานะการทำร้ายตัวเองเมื่อกลับไปสู่พื้นที่ต้นทางเนื่องจากความอับอาย ความรู้สึกด้อยค่า และผิดหวัง ดังนั้นชุมชนควรจะมีการสร้างความเข้าใจกับครอบครัวของผู้เสียหาย เพื่อให้ยอมรับและเข้าใจ ซึ่งแน่นอนว่าอาจทำได้ยากในช่วงเริ่มต้น โดยเฉพาะเมื่อผู้เสียหายกลับมาโดยไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างที่เคยได้สัญญาไว้กับครอบครัวก่อนการเดินทางไปต่างแดน ทั้งผู้เสียหายยังมีสภาพร่างกายและจิตใจที่บอบช้ำ นอกจากนี้ผู้เสียหายยังอาจถูกสังคมตีตรา หรือถูกสังคมดูถูก โดยครอบครัวไม่ยอมรับเนื่องจากผู้เสียหายได้นำความอับอายมาสู่ครอบครัวจนกระทั่งไม่สามารถเผชิญหน้ากับชุมชนและทำให้เกิดแรงกระตุ้นกลับไปเป็นผู้เสียหายซ้ำได้อีกครั้ง หรือผู้เสียหายอาจเลือกที่จะปิดบังเรื่องที่เกิดขึ้นได้เผชิญหน้ามา ซึ่งจะทำให้ปัญหาของผู้เสียหายไม่ได้รับการแก้ไขจนกระทั่งผู้เสียหายนั้นยากที่จะกลับเข้าสู่สถานะที่ดีขึ้นได้อีกครั้ง

3) การทำให้ผู้เสียหายฟื้นสภาพจิตใจและร่างกายให้กลับมาสู่สถานะปกติ นั้น นับเป็นกระบวนการระยะยาว (long term process) หรือจากสถานะการได้รับความบอบช้ำทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอาจทำให้เป็นกระบวนการที่ยากที่ผู้เสียหายจะได้รับการยอมรับจากสังคมจนกระทั่งเข้าสู่ภาวะการจ้างงานได้ตามปกติ ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการในการฟื้นฟูเพื่อสนับสนุนการจ้างงานผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากปัญหาของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อผู้เสียหายกลับเข้าสู่ชุมชนและไม่สามารถหางานทำได้ สถานะดังกล่าวยิ่งทำให้ผู้เสียหายมีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นที่จะกลับไปเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลายเป็นผู้ล่องลอยเองในที่สุด

2. การเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ

1) ปรับปรุงกฎหมายการตรวจคนเข้าเมือง

จากการศึกษาพบว่าในแต่ละปีมักมีกลุ่มประชากรที่ต้องการออกไปแสวงหาโชคยังต่างแดนเนื่องจากโอกาสดังกล่าวไม่มีในประเทศต้นทาง ทั้งนี้ในประเทศปลายทางอาจมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ซับซ้อนจนประชากรเหล่านี้จำเป็นต้องเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบถึงสถานะของกลุ่มประชากรที่ออกไปหาโอกาสของชีวิตเหล่านี้ยังพื้นที่ปลายทางได้ ซึ่งจะยิ่งทำให้เป็นช่องว่างให้เกิดปัญหาการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีตัวเลขที่เพิ่มจำนวนขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้มีการตรวจสอบสถานะของแรงงานทั้งในพื้นที่ต้นทางและปลายทางอย่างถูกต้อง และต้องแยกความแตกต่างระหว่างกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายอย่างชัดเจนแม้ทั้งสองกรณีจะมีความเหลื่อมซ้อนกัน (Justice, 2005)

2) การบังคับใช้กฎหมายบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมือง

จากการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมืองอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะในหลายประเทศในยุโรปตะวันตกที่มีความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมืองจะสามารถลดอัตราประชากรผู้ตกเป็นผู้เสียหายลงได้ เนื่องจากการศึกษาพบว่าผู้ตกเป็นผู้เสียหายจะทำการหลบหนีเข้าเมืองในบริเวณพื้นที่หรือประเทศที่มีความเข้มขันในการตรวจตราคนเข้าเมืองน้อย ดังนั้นความร่วมมือในการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ควรมีการร่วมมือกันในระดับนานาชาติ และในระดับภูมิภาค ไม่สามารถกระทำได้โดยประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงประเทศเดียว อาทิ การสร้างข้อตกลงในระดับภูมิภาคยุโรปหรือในระดับโลกเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ทั้งในภูมิภาคยุโรปตะวันตก ยุโรปตะวันออก และ EU จะต้องร่วมมือกับประเทศไทยในการควบคุมการตรวจคนเข้าเมืองอย่างเข้มงวด หรือมีการกำหนดกรอบทางกฎหมายหรือข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดกฎหมายเพื่อลงโทษผู้ที่สนับสนุนการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะผู้ขนส่ง (transporter) (Raimo, 2003)

3) การนิยามการค้ามนุษย์ให้ชัดเจนร่วมกันในระดับสากล

เมื่อการให้คำนิยามการค้ามนุษย์ไม่มีความชัดเจน ทำให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะถูกตีตราโดยเจ้าหน้าที่ว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายแทนที่จะถูกมองว่าเป็นผู้เสียหาย ทำให้อาจเกิดการดำเนินคดีและส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งผลที่ตามมาคือทำให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกดำเนินคดีและสร้างความซ้ำเติมความบอบช้ำให้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายควรมีการนิยามเพิ่มเติมว่าแม้เข้าเมืองผิดกฎหมาย หากแต่นำไปสู่การจำกัดหรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนยังพื้นที่ปลายทาง และนอกจากนี้ รัฐยังต้องแน่ใจว่าการนิยามการค้ามนุษย์ที่ชัดเจนยังต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเนื่องจากการจัดส่งผู้เสียหายหลบหนีเข้าเมืองยากเท่าไรก็ตาม ก็จะต้องส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายถูกทำร้ายมากขึ้นหรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ทัดเทียมกับค่าใช้จ่ายที่ผู้ล่อลวงได้สูญเสียไป (Conference E. N., 1997)

4) แก้ไขปัญหาความต้องการแรงงานไร้ทักษะ

ในการสร้างนโยบายในการเพิ่มความเข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายในบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมืองในระดับสากลย่อมจะทำให้คำต้องการในแรงงานไร้ทักษะใน EU เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศในกลุ่ม EU ที่มีการเพิ่มความเข้มงวดในการให้วีซ่าในการประกอบอาชีพ อาทิ การเพิ่มทักษะภาษาในระดับอ่านออกเขียนได้ สื่อสารได้ หรือ รูปแบบการทำสัญญาจ้างงานระยะสั้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอาจทวีความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากกระบวนการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนับเป็นการลดโอกาสของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และอาจทำให้ผู้ตกเป็นผู้เสียหายมีการปรับตัวเป็นผู้ล่องลอยต่อไป ดังนั้นกฎหมายที่เท่าทันต่อปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง

5) กฎหมายการอพยพเข้าเมือง

พบว่าประเทศที่ทำการส่งออกแรงงานมักจะเป็นพื้นที่ต้นทางของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นในประเทศดังกล่าว โดยเฉพาะประเทศไทยที่ในปัจจุบันได้กลายเป็นประเทศที่มีการส่งออกแรงงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งนโยบายดังกล่าวอาจก่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ดีขึ้น แต่อาจส่งอันตรายต่อพลเมืองภายในประเทศ ดังนั้นกระบวนการกำหนดกฎหมายเพื่อควบคุมแรงงานรวมไปถึงระบบการติดตามแรงงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งรวมถึงสวัสดิการแรงงานเช่น การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ การให้ประกันชีวิต ประกันการรักษาพยาบาล หรือการอุดหนุนทุนการศึกษา สำหรับบุตรธิดาของแรงงาน การให้ทุนกู้ยืมฉุกเฉิน กองทุนป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และสิทธิในด้านอื่น ๆ

ทั้งนี้พบว่าในบางประเทศมีระบบความเข้มงวดในการตรวจสอบประชากรบางกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การควบคุมดังกล่าวขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและวัฒนธรรมในแต่ละประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ของการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ของแต่ละประเทศ

หรืออาจมีการส่งสารหรือสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการจู่โจมถึงอันตรายที่เกิดขึ้นยังพื้นที่ปลายทาง หรือการส่งสารไปยังกลุ่มเสี่ยง การให้ข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มเสี่ยง ทำให้ผู้หญิงมีการจู่โจมเพิ่มมากขึ้นเมื่อจะไปทำงานยังต่างแดน หรือการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับพื้นที่ปลายทางแก่กลุ่มแรงงาน ทั้งในด้านโอกาสในการหางาน เงื่อนไขความเสี่ยงในการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น

6) การจัดการสถานะของกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ควรมีการกำหนดนโยบายในการติดตามสถานะของแรงงาน และนโยบายติดตามสถานะของผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงและเด็กเพื่อป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และป้องกันการเข้าเมืองในรูปแบบที่ผิดปรกติ เช่น กรณีที่กลุ่มเสี่ยงอาจเป็นกลุ่มที่มีสถานะที่ผิดปรกติยังประเทศปลายทาง กลุ่มวีซ่าหมดอายุ หรือกลุ่มที่เมื่อถึงเวลายังไม่มีการกลับไปยังประเทศต้นทาง นอกจากนี้ในบางประเทศที่เป็นพื้นที่ปลายทาง เช่น นอร์เวย์ ยังพบรูปแบบการบังคับใช้

กฎหมายโดยขยายเวลาวิซ่าให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสที่จะตัดสินใจดำเนินคดีกับผู้ล่อลวง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เสียหายมีโอกาสในการจัดความหวาดกลัวและตัดสินใจในการดำเนินคดีกับผู้ล่อลวง

7) การจัดตั้งกองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการบริหารจัดการทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาการค้ามนุษย์มีต้นทุนที่สำคัญ โดยเฉพาะต้นทุนของการส่งผลกระทบต่อสังคม นอกจากนี้ต้นทุนยังรวมไปถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ การเยียวยา และการฟื้นฟูผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การดำเนินคดีกับผู้ล่อลวง การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ กระบวนการทางกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งต้นทุนดังกล่าวจำเป็นต้องนำมาจากเงินภาษีของประชาชนรัฐจะต้องมีการบริหารจัดการทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางในการบริหารทุนอย่างมีประสิทธิภาพอาจใช้ความร่วมมือกันระหว่างชุมชนและภาครัฐเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ทั้งในด้านการติดตามสถานะผู้เสียหาย การเฝ้าระวัง และการสังเกตสมาชิกในชุมชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และการค้ามนุษย์ การเฝ้าระวัง ติดตามและรายงานพฤติกรรมเจ้าหน้าที่คอร์รัปชันและประพฤตินิষอบ การสนับสนุนทุนองค์กรชุมชน รวมไปถึงองค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อเฝ้าระวังติดตาม และฟื้นฟูกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนโดยมุ่งเน้นไปที่งานวิจัยรูปแบบ action research

8) การจัดสรรงบประมาณในการเยียวยาผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การจากศึกษาวิจัยพบว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทุกคนเมื่อเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีมักได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง อาทิ การขาดรายได้ การเกิดภาวะหนี้สิน ทำให้ยิ่งเพิ่มความเสี่ยงในการที่ผู้เสียหายจะดำเนินการกลับเข้าสู่การตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ใหม่อีกครั้ง ในบางรัฐในยุโรปมีการจัดสรรงบประมาณในการเยียวยาผู้เสียหายอย่างเหมาะสมที่เพียงพอต่อการฟื้นฟูผู้เสียหายในระยะยาว รวมถึงการจัดหางาน และการฝึกอาชีพที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตใหม่อีกครั้ง

ทั้งนี้การตกอยู่ในสถานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เมื่อต้องเดินทางกลับประเทศต้นทาง งบประมาณในการเยียวยาควรที่จะมีความเพียงพอที่จะฟื้นฟูผู้เสียหายได้อีกครั้งในการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน การจัดสวัสดิการที่พอเพียงจะสามารถลดอัตราการค้ามนุษย์ หรือการก้าวเข้าไปสู่การเป็นผู้ล่อลวงเสียเองได้ ทั้งยังทำให้เกิดความยอมรับของชุมชน

9) สนธิสัญญาระหว่างประเทศในการดำเนินคดีข้ามชาติ

เมื่อเกิดการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และผู้เสียหายตัดสินใจดำเนินคดีเอาผิดกับผู้ค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการดำเนินการสืบสวนเพื่อส่งสำนวนในการดำเนินคดี ซึ่งกระบวนการทางกฎหมายจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่ามีหลักฐานทางกฎหมายที่จะสามารถเอาผิดกับผู้ค้าได้มากน้อยเพียงใดหากแต่การสืบสวนในลักษณะข้ามชาตินับเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างสิ้นเปลือง และใช้

เวลา ในการเชื่อมโยงพยานหลักฐานระหว่างประเทศ และมีการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างประเทศ และต้องอาศัยบุคลากรสหวิชาชีพระหว่างสองประเทศ ซึ่งทำได้ยากกว่าการค้ามนุษย์ภายในประเทศ

นอกจากนี้ยังต้องสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะภูมิภาคยุโรปและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อกำหนดตัวบทกฎหมายร่วมกันในการต่อสู้กับปัญหาการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการแก้ปัญหาด้านความปลอดภัย ปัญหาการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ สวัสดิการ และด้านตรวจคนเข้าเมือง

10) กำจัดปัญหาการคอร์รัปชัน

จากการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อปัญหาการค้ามนุษย์ ทั้งในเรื่องการติดสินบน ปัญหาได้โต๊ะ เงินทอง ที่มีส่วนสนับสนุนการขนส่ง และการค้ามนุษย์ข้ามชาติ รัฐจึงควรมีการกำหนดนโยบายในการระงับเหตุแห่งปัญหาดังกล่าวในด้านการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิด และประพฤตินิยมชอบ (democracy, 2003)

11) การจัดปัญหาความยากจน

ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาความยากจนเป็นสาเหตุสำคัญของการเคลื่อนย้ายแรงงานยังต่างแดนเพื่อแสวงหาช่องทางของโอกาสที่ดีกว่า รัฐบาลในบางประเทศได้มีการกำหนดนโยบาย anti trafficking โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะปัญหาความยากจน การคอร์รัปชัน และการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ผิดกฎหมาย

12) การระบุผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ในปัจจุบันรัฐมีบทบาทสำคัญในการป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีข้อตกลงสากลที่รัฐจำเป็นต้องปฏิบัติตาม เช่น การระบุผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งมีโชอาชญากร และต้องมีกระบวนการในการสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างผู้ตกเป็นผู้เสียหายโดยไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

โดยทั่วไปในหลาย ๆ ประเทศมักเกิดกรณีของกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีการระบุผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และผู้เสียหายผู้เคราะห์ร้ายมักถูกระบุเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งปัญหานี้ นับเป็นเรื่องสำคัญมากเนื่องจากใน Recommended Principles and Guidelines เสนอว่า ประเทศที่ล้มเหลวในการระบุผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถือว่าเป็นประเทศที่ปฏิเสธและไม่ยอมรับในสิทธิมนุษยชน ดังนั้นการระบุตัวผู้เสียหายว่าเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงหมายความว่ากระบวนการระบุตัวผู้เสียหายได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหาย

13) รัฐมีหน้าที่ในการให้การป้องกันและสนับสนุน

ผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เมื่อหลบหนีจากผู้ล่อลวงได้แล้ว มักจะตกอยู่ในสถานะของการบาดเจ็บทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและมีความเปราะบางสูง ซึ่งในบางกรณีอาจได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่ในฐานะผู้หลบหนีเข้าเมืองแทนที่การตกเป็นผู้เสียหาย

14) การรักษาสถานะสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหาย

ข้อมูลของผู้เสียหายรัฐจะต้องไม่มีการเปิดเผยต่อสาธารณะ รัฐจะต้องให้ความเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหาย และให้ผู้เสียหายตัดสินใจในการดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม และหลีกเลี่ยงการกระทำการที่อาจทำให้ผู้เสียหายตกเป็นผู้เสียหายซ้ำอีกครั้ง นอกจากนี้ผู้เสียหายยังมีสิทธิส่วนบุคคลในการยอมรับและปฏิเสธความช่วยเหลือจากรัฐอีกด้วย รวมทั้งในเรื่องการปฏิเสธการตรวจ HIV/ AIDS

15) มาตรการการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย

ผู้เสียหายนับเป็นกลไกสำคัญในการเอาผิดผู้ค้ามนุษย์ รับผิดชอบให้การสนับสนุนให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีเอาผิดต่อผู้ค้าอย่างมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย และในภาษาที่ผู้เสียหายสามารถเข้าใจได้ และต้องให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายต่อผู้เสียหายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

บทที่ 7

บทสรุป

จากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ” คณะผู้วิจัยพบปัญหาอุปสรรค ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรัฐบาลควรเร่งดำเนินการแก้ไข สรุปได้ ดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ค้าแรงงานข้ามชาติทั่วโลกในปี 2005 มีจำนวนถึง 12.3 ล้านคน และในจำนวนดังกล่าวมีส่วนของผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายในอาชญากรรมค้ามนุษย์ถึง 2.4 ล้านคน ผลกำไรในตลาดค้ามนุษย์หากมีการคิดคำนวณเป็นตัวเลขนั้นนับได้ว่ามีมูลค่ามหาศาล เนื่องจากกำไรจากตลาดค้ามนุษย์นับเป็นผลประโยชน์ตลอดเวลาในขณะที่ผู้ค้ากระทำการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากผู้เสียหายในการค้าแรงงานหรือค้าประเวณีในต้นทุนที่ต่ำที่สุด ในขณะที่ผลประโยชน์จากการหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายหากนำมาเปรียบเทียบกับการค้ามนุษย์แล้วนั้น การหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายจะทำกำไรให้กับผู้ค้าเพียงครั้งเดียว

องค์กร ILO (International Labor Organization) ได้สะท้อนว่า ผลประโยชน์จากการค้ามนุษย์ข้ามชาติหากนับเป็นจำนวนเงินราว 31.6 ล้านดอลลาร์ต่อปี หรือประมาณ 13,000 ดอลลาร์ต่อหัว (Finckenauer & Schrock, 2006) ซึ่งองค์กร International Monetary Fund ได้เสนอว่า อุตสาหกรรมการค้ามนุษย์มีมูลค่าสูงถึง 1,500 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งกระบวนการค้ามนุษย์ถือเป็นกระบวนการเริ่มต้นของอาชญากรรมด้านอื่นๆ รวมไปถึงการคอร์รัปชันอีกด้วย โดยกระบวนการค้ามนุษย์มีจุดเริ่มต้นนับตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย การปลอมแปลงเอกสาร การเป็นนายหน้า การขนส่งผู้เสียหาย การเก็บค่าหัวคิวในแรงงานและการเดินทาง การคอร์รัปชัน การปลอมแปลง การดัดแปลงเปลี่ยนแปลงเอกสาร การฟอกเงิน ทั้งยังพบว่ากว่าร้อยละ 50 ของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ กระบวนการดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวพันกับการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมประเภทอื่นๆ (Finckenauer & Schrock, 2006)

ในเดือน ธันวาคม พ.ศ.2000 The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons (อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้ามนุษย์) ได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาระดับสากล ในหลายประเทศได้มีการน้อมนำเอามาตรการดังกล่าวไปปฏิบัติและได้มีการเพิ่มโทษต่อผู้ค้ามนุษย์ในลำดับถัดมา โดยในระดับสากลได้มีการนิยามความหมายของการค้ามนุษย์ว่า “Trafficking in persons” มาตรการดังกล่าวได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “รัฐจำเป็นต้องแยกอาชญากรรมประเภทการค้ามนุษย์ออกจากรูปแบบของอาชญากรรมอื่นๆ ซึ่งโดยมากแล้วการค้ามนุษย์จะมีส่วนเชื่อมโยงกับการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายด้วย โดย United Nation หรือ องค์การสหประชาชาติได้ทำให้นิยามความหมายการค้ามนุษย์ในทางปฏิบัติที่แตกต่างจากอาชญากรรมประเภทอื่นๆ ดังนี้

“กระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย การขนส่งผู้เสียหาย การเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการก่อให้เกิดภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ

บิดเบือนทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความประมาทให้แก่ผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายจำเป็นต้องอยู่ในสภาวะจำยอม โดยที่ผู้ค้าทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ หรือการได้มาโดยมิชอบ ซึ่งหมายรวมไปถึง การเก็บผลกำไรไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดก็ตาม จากกระบวนการค้าประเวณี หรือจากธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการค้าประเวณี การบังคับค้าแรงงาน ภาวะทาส หรือการกระทำอื่นใดที่เทียบเคียงกับการควบคุมโดยอำนาจเพื่อสร้างให้ผู้เสียหายเกิดภาวะความเป็นทาส หรือการค้าอวัยวะ เป็นต้น” (Nations, 2014)

โดยเนื้อหาสาระของกฎหมายด้านการค้ามนุษย์ที่สำคัญมีดังนี้ (Nations, 2014)

- 1) กระบวนการค้ามนุษย์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งกับผู้เสียหายที่เป็นชาย หญิง หรือเด็ก โดยเป็นกระบวนการที่มีส่วนเชื่อมโยงกับการค้าแรงงาน และการค้าประเวณี รวมไปถึงการค้าอวัยวะ
- 2) กระบวนการค้ามนุษย์อาจเกิดขึ้นทั้งภายในประเทศและข้ามชาติ ดังนั้น การค้ามนุษย์จึงเกิดขึ้นได้ทั้งในประเทศต้นทางของผู้เสียหายและในประเทศปลายทาง
- 3) กระบวนการค้ามนุษย์มีความแตกต่างจากการเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยการเข้าเมืองผิดกฎหมายคือการแสวงหาผลประโยชน์จากการเดินทางเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย หากแต่การค้ามนุษย์จะต้องมีกระบวนการ มีการเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และก่อให้เกิดภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงานของผู้เสียหายด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความประมาท หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่จำต้องอยู่ในสภาวะความประมาทและเพื่อให้ผู้ว่าจ้างทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหายเพื่อการเอารัดเอาเปรียบ
- 4) กระบวนการค้ามนุษย์ไม่จำเป็นต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงาน การเคลื่อนย้ายเป็นเพียงการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หากแต่การค้ามนุษย์จะต้องมีการเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน และทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความประมาท หรือเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากผู้เสียหายที่จำต้องอยู่ในสภาวะความประมาทและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ
- 5) ไม่ว่าผู้เสียหายจะเจตนาหรือเต็มใจที่จะเดินทางไปทำงานยังต่างแดนก็ตาม หากแต่การเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการก่อให้เกิดภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความประมาท หรือเก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่ตกอยู่ในสภาวะความประมาทและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบก็ถือได้ว่าเป็นการค้ามนุษย์ แม้ว่าผู้เสียหายจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม

จะเห็นได้ว่านิยามความหมายการค้ามนุษย์มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งต่อสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ กฎหมายสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์มีความเชื่อมโยงกับการไม่แบ่งแยกทั้งเพศ เชื้อชาติ และสีผิว และมนุษย์มีสิทธิในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำการใดๆตามเจตนารมณ์ของตนเอง โดยกฎหมายสิทธิเสรีภาพของมนุษย์จะมีความเชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นในด้านของเหตุผลหรือผลกระทบต่อมนุษย์ (debt bondage) ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ บางรายตกเป็นหนี้จากกระบวนการจัดการขนส่งผู้เสียหายไปยังพื้นที่ปลายทาง ดังนั้นผู้ค้าจึงใช้ภาวะการเป็นหนี้ของผู้เสียหายนี้ ทำการบีบบังคับให้ผู้เสียหายกระทำการตามที่ตนเองต้องการ หรือทำการควบคุมผู้เสียหาย ทำให้กฎหมายสิทธิมนุษยชนจึงห้ามการบังคับใช้แรงงาน (forced labor) ใน Convention no 29 ของกฎหมาย forced or compulsory labor of the international labor organization ILO ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าหากบุคคลใดถูกบังคับหรือถูกได้รับการลงโทษ หรือถูกบังคับให้เกิดภาวะความไม่เต็มใจในการใช้กำลังแรงงาน อาทิ การบังคับค้าแรงงานทาส บังคับใช้แรงงาน บังคับค้าประเวณี บังคับแต่งงาน หรือทุกรูปแบบในการอยู่ร่วมกับใครโดยไม่เต็มใจและถูกกดดันให้มีการร่วมประเวณีก็ตาม ก็นับได้ว่าเป็นอาชญากรรมการค้ามนุษย์ซึ่งละเมิด ซึ่งกฎหมายตามหลักสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999)

จากปัญหาความรุนแรงของการค้ามนุษย์ดังที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อมีการตรวจสอบอย่างลุ่มลึก กลับพบว่าแหล่งอาชญากรรมค้ามนุษย์ของผู้เสียหายหญิงไทยในปัจจุบันมักเกิดขึ้นในทวีปยุโรป เนื่องจากทวีปยุโรปนับได้ว่าเป็นทวีปที่หญิงสาวชาวไทยส่วนใหญ่ได้เคลื่อนย้ายและอพยพเข้าไปพำนักอาศัย และถูกละเมิดสิทธิจนกระทั่งตกเป็นผู้เสียหายในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นจำนวนมาก และเมื่อทำการเปรียบเทียบกับทวีปอื่นๆ พบว่ากลุ่มหญิงไทยส่วนใหญ่ หรือกว่าร้อยละ 84 ถูกละเมิดและตกเป็นผู้เสียหายในอาชญากรรมค้ามนุษย์ในธุรกิจค้าประเวณีมากที่สุด โดยผ่านช่องทางการค้าบริการในโลก อินเทอร์เน็ต โลกออนไลน์ และร้านนวดแผนไทย นอกจากนี้กว่าร้อยละ 16 ของผู้เสียหายในอาชญากรรมค้ามนุษย์ ถูกค้ามนุษย์ในรูปแบบถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนักในแรงงานสวนผลไม้ สวนองุ่น รวมไปถึงร้านอาหารต่างๆ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่อื่นๆ อาทิ การค้าอวัยวะ การขอทาน รวมไปถึงการค้ายาเสพติด เป็นต้น (Commission, 2016)

หญิงไทยจำนวนมากถูกละเลยและไม่ได้รับการเยียวยาโดยรัฐเนื่องจากเกรงกลัวความผิดในฐานะผู้หลบหนีเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย และเครือข่ายหญิงไทยได้ให้การช่วยเหลือ อาทิ การแต่งงานกับสามีต่างชาติดังมีฐานะไม่ได้ร้ายว่อย่างที่คุณเองคิด หรือสามีมีการเสพยาเสพติด ทำให้หญิงไทยหลายรายด้วยกันเมื่อเดินทางไปถึงพื้นที่ปลายทางกลับถูกล่อลวงให้ค้าบริการทางเพศแทนที่การเป็นแม่บ้านอย่างที่คุณเองเจตนาแต่แรกจากการถูกบังคับโดยสามี หรือแม้แต่หญิงไทยที่ตั้งใจหรือเจตนาไปค้าบริการทางเพศตั้งแต่เบื้องต้น ก็ตาม แต่กลับถูกล่อลวงว่าจะได้รับค่าตอบแทนสูงหรือประมาณ 3-5 แสนบาทต่อเดือน แต่กลับไม่ได้รับค่าตอบแทนตามที่ผู้ล่อลวงได้กล่าวอ้าง ซึ่งกรณีเหล่านี้เป็นกรณีที่เครือข่ายหญิงไทยและองค์กรสาธารณประโยชน์ในต่างประเทศได้ให้การดูแลเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพิทักษ์สิทธิในลำดับต่อไป ซึ่งกรณีดังกล่าวมีจำนวนมากขึ้นทุกปี

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้รัฐบาลไทยต้องเร่งหาแนวทางในการป้องกันและให้ความรู้แก่กลุ่มหญิงไทยเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ และเพื่อป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายในอาชญากรรมค้ามนุษย์ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับหลากหลายภาคส่วนในการร่วมวางแผนเพื่อการปกป้องคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิให้กับกลุ่มเสี่ยง เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์กลายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และจากประเด็นความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการสร้างกระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็น ผู้เสียหายในอาชญากรรมการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ เนื่องด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในขณะที่ผู้เสียหายพำนักอยู่ต่างแดนนั้นจำเป็นต้องอาศัยภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน เพื่อให้รัฐสามารถส่งเสริมกระบวนการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

1. นิยามการค้ามนุษย์

คำนิยาม “การค้ามนุษย์” ปรากฏอยู่ในพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษผู้ก่ออาชญากรรมการค้ามนุษย์โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง เช่น สตรีและเด็ก โดยอนุสัญญาแห่งองค์การสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ได้ให้คำนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” ไว้ในมาตรา 3 ความว่า (Vidyamali Samarasinghe, 2008 อ้างใน สืบดี นพประเสริฐ, 2553)

(ก) การค้ามนุษย์ หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งตัวบุคคล ด้วยวิธีการข่มขู่ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว การฉ้อโกง หลอกลวง ใช้อำนาจที่เหนือกว่า หรือการใช้สถานะความอ่อนแอต่อภัยของบุคคล หรือมีการให้หรือรับเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้ความยินยอมของบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจควบคุมบุคคลอีกคนหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์

การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุด คือ การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับหรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

ทั้งนี้ในเดือน ธันวาคม พ.ศ.2000 The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons อนุสัญญาว่าด้วยการค้ามนุษย์ได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาระดับสากล ในหลายประเทศได้มีการนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติและได้มีการเพิ่มโทษต่อผู้ค้ามนุษย์ โดยในระดับสากลได้มีการนิยามความหมายของการค้ามนุษย์ว่า “Trafficking in persons” โดยรัฐจำเป็นต้องแยกการค้ามนุษย์ออกจากอาชญากรรมโดยปกติ ซึ่งโดยมากแล้วการค้ามนุษย์จะมีส่วนเชื่อมโยงกับการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมาย ซึ่งในทางปฏิบัติการค้ามนุษย์มีความแตกต่างจากอาชญากรรมทั่วไปคือ

“กระบวนการคัดเลือกผู้เสียหาย การขนส่งผู้เสียหาย การเก็บค่าหัวคิวจากกำลังแรงงาน และการให้ ภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยอำนาจ เพื่อสร้างความประหลาด หรือ เก็บเกี่ยวจากผู้เสียหายที่จำต้องอยู่ในสภาวะความประหลาดและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมีอำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ หรือการได้มาโดยมิชอบ ซึ่งหมาย รวมไปถึง การเก็บผลกำไร ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดจากการค้าประเวณี จากธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการค้า ประเวณี การบังคับค้าแรงงาน ภาวะทาส หรือการกระทำอื่นใดที่เทียบเคียงกับความเป็นทาส หรือการค้า อวัยวะ เป็นต้น” (Nations, 2014)

ในขณะที่กฎหมายไทยได้นิยามการกระทำผิดซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการค้ามนุษย์ ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ว่า เป็นผู้แสวงหาประโยชน์จากผู้เสียหายโดยมิชอบ โดย เป็นฐานะในการจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย หรือพามาจากหรือส่งไปยังที่ใดที่หนึ่ง โดยข่มขู่ใช้กำลัง ลักพาตัว น้อ นล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล (ยามาเจริญ, 2560)

ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยมีความแตกต่างจากบทบัญญัติในอนุสัญญาสหประชาชาติ (United Nation) กล่าวคือการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบนั้น ใช้ในความหมายของคำว่าทุจริต ตามประมวล กฎหมายอาญาที่ให้ความหมายว่าเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ซึ่ง ประโยชน์ตามบทบัญญัติดังกล่าวมองผู้เสียหายในลักษณะของทรัพย์สิน และต้องเป็นผลประโยชน์ที่มีชอบ ด้วยกฎหมาย หมายถึงมิชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ในขณะที่ตามบทบัญญัติขององค์การ สหประชาชาติ (United Nation) นิยามการค้ามนุษย์ว่า มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรี ของความเป็นมนุษย์อย่างลึกซึ้ง กล่าวคือ กฎหมายสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์มีความเชื่อมโยงกับการ ไม่แบ่งแยกทั้งเพศ เชื้อชาติ และสีผิว และมนุษย์มีสิทธิในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำการใดๆตาม เจตนารมณ์ของตนเอง ดังนั้นกฎหมายในเรื่องสิทธิเสรีภาพจึงมีความเชื่อมโยงกับการเก็บค่าหัวคิวจากกำลัง แรงงาน และการก่อให้เกิดภาวะหนี้สินและทำการเก็บหนี้สินเหล่านั้นจากกำลังแรงงาน ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ บิดเบือน ทำให้เข้าใจผิด ทำให้สับสน ทำให้จำใจยอมรับการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านั้นด้วย อำนาจ น้อล หรือมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อสร้างความประหลาด หรือเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากผู้เสียหายที่ จำอยู่ในสภาวะความประหลาดและทำการเก็บผลประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับ หรือทำการควบคุม หรือมี อำนาจเหนือผู้เสียหาย เพื่อการเอารัดเอาเปรียบ ดังนั้นในบทบัญญัติของกฎหมายไทยจึงมีความกลุ่มเครือใน แก่งของการได้รับรายได้หรือการได้รับค่าหัวคิวจากแรงงานการบริการทางเพศที่อาจไม่ใช่เรื่องผิด เนื่องจาก เงินที่ได้รับส่วนแบ่งจากหญิงนั้นเป็นประโยชน์ในทางที่เป็นทรัพย์สิน (ยามาเจริญ, 2560) ดังนั้นจะถือว่าเป็น การแสวงหาผลประโยชน์หรือไม่หากได้รับความยินยอม ถือเป็นการตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ เป็นลักษณะกว้าง เนื่องจากว่าความยินยอมของหญิงอาจเป็นการแสวงหาผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม หาก

ไม่มีลักษณะการขูดรีด เอาเปรียบ ดังนั้นจึงไม่ถือว่าเป็นการค้ามนุษย์ก็ได้ในประเทศไทย หากแต่ตามกฎหมายในสหภาพยุโรปถือว่าเป็นเรื่องผิดบทบัญญัติด้านอาชญากรรมการค้ามนุษย์ เพราะกฎหมายของสหภาพยุโรปมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายสิทธิเสรีภาพของมนุษย์เป็นสำคัญ

ทั้งนี้สิทธิของมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ตามบทบัญญัติของอนุสัญญาแห่งองค์การสหประชาชาติ คือ 1) การห้ามการแบ่งแยกทุกรูปแบบทั้งเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา การเมือง ความคิดเห็น สังคม ทรัพย์สิน การเกิด และอื่นๆ 2) สิทธิในการมีชีวิตอยู่ 3) สิทธิเสรีภาพและสวัสดิภาพ 4) สิทธิที่จะไม่ตกเป็นทาส ถูกบังคับใช้กำลังแรงงาน ไม่ตกเป็นผู้เสียหายในการใช้กำลังแรงงาน 5) สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน ถูกกระทำด้วยความโหดร้าย ไร้ซึ่งความเป็นมนุษย์ การลงโทษที่โหดร้าย และเหยียดหยาม 6) สิทธิที่จะเป็นอิสระจากความรุนแรงทางเชื้อชาติ เพศ 7) อิสรภาพในการชุมนุม 8) อิสรภาพในการขับเคลื่อนทางสังคม 9) สิทธิที่จะมีความเท่าเทียมทางสุขภาพและคุณภาพชีวิต 10) สิทธิในการเลือกงาน 11) สิทธิในสวัสดิภาพของชีวิต 12) สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง

จะเห็นได้ว่ากฎหมายสิทธิเสรีภาพของมนุษย์จะมีความเชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นในด้านของเหตุผลหรือผลกระทบต่อมนุษย์ (debt bondage) ผู้เสียหายอาชญากรรมค้ามนุษย์บางรายเป็นหนี้จากการจัดการขนส่งผู้เสียหายไปยังพื้นที่ปลายทาง ดังนั้นผู้ค้าจึงใช้ภาวะการเป็นหนี้ของผู้เสียหายบีบบังคับให้ผู้เสียหายกระทำการตามที่ตนเองต้องการ หรือทำการควบคุมผู้เสียหาย ทำให้กฎหมายสิทธิมนุษยชนจึงห้ามการบังคับใช้แรงงาน (forced labour) ใน Convention no 29 ของกฎหมาย forced or compulsory labour of the international labour organization ILO ที่ระบุว่าหากบุคคลถูกบังคับหรือการลงโทษหรือการไม่เต็มใจในการใช้กำลังแรงงาน อาทิ การบังคับแรงงานทาส บังคับใช้แรงงาน บังคับค้าประเวณี บังคับแต่งงาน หรือทุกรูปแบบในการอยู่ร่วมกับใครโดยไม่เต็มใจและมีกรรมประเวณี นับเป็นการค้ามนุษย์ซึ่งได้ถูกห้ามโดยหลักสิทธิมนุษยชน (United Nation Office for Drug and Crime Prevent, 1999)

การค้ามนุษย์ตามกฎหมายก็คือการละเมิดในสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องของการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากสภาวะอ่อนแอของกำลังแรงงาน โดยให้ผู้เสียหายใช้หนี้ด้วยกำลังแรงงานของตนและให้ค่าของการจัดหางานทำให้ผู้เสียหายต้องอยู่ในสภาวะเป็นหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

จากคำนิยามถึงปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีความกว้างเกินไปนี้เอง จึงทำให้กระบวนการที่มีความเชื่อมโยงและจัดได้ว่าเป็นกระบวนการค้ามนุษย์ไม่สามารถสร้างความเข้าใจต่อเจ้าหน้าที่ได้ หรือทำความเข้าใจได้ค่อนข้างยาก ตัวอย่างแนวทางการให้คำนิยามการค้ามนุษย์โดยรัฐบาล หรือแม้แต่กระทั่งองค์การสหประชาชาติ (United Nation) จึงเป็นแนวทางที่มีลักษณะปลายเปิด นอกจากนี้รูปแบบทางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดรูปแบบการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่ๆ ที่กฎหมายไม่สามารถเท่าทันได้ ก่อให้เกิดความยากลำบากของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินคดีแก่ผู้ค้าและการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ค้า (IOM, ธันวาคม 2016)

ทั้งนี้องค์การสหประชาชาติถือว่าการค้ามนุษย์เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรง ดังนั้นสิทธิมนุษยชนจึงถือเป็นหลักการสากลและทุกคนมีสิทธิดังกล่าว แม้จะเดินทางออกนอกประเทศของตนก็ตาม

สิทธิมนุษยชนก็ไม่สามารถถูกทำลายไปได้เพียงแค่การไม่ใช้พลเมืองของรัฐที่อยู่ปลายทาง ผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพจึงมีสิทธิอันชอบธรรมในสวัสดิภาพของตนเอง และสิทธิดังกล่าวจะต้องได้รับการปกป้องตามกฎหมายแม้จะเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ผู้ลี้ภัยและผู้อพยพมีสิทธิเสรีภาพในการปกป้องสวัสดิภาพของชีวิตตนเอง และมีสิทธิในการเคลื่อนย้ายที่พหุอย่างเสรี โดยที่สิทธิของตนต้องได้รับการคุ้มครอง

โดยเฉพาะผู้หญิง เด็ก และผู้พิการที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพราะถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบาง ดังนั้นสิทธิเสรีภาพจึงถือเป็นมาตรฐานในการวางกรอบทางกฎหมายด้านการค้ามนุษย์ (Right base approach) ซึ่งกฎหมายจะอยู่ภายใต้กรอบ international human right standard เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิมนุษยชนของมนุษย์ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีการวางมาตรการในการแก้ไขปัญหาอย่างเข้มงวด เพราะถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรง

ทั้งนี้ความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นความผิดที่ก่อให้เกิดกระบวนการในการปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบในการลงโทษกับบุคคลซึ่งได้ทำการแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ และกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำกับดูแลเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และทำการลงโทษบุคคลซึ่งแสวงหาประโยชน์จากผู้เสียหายในรูปแบบต่างๆ หากแต่กฎหมายการค้าประเวณีกลับแตกต่างกันเนื่องจากมีวัตถุประสงค์มิให้เกิดการค้าประเวณี อาทิ การกำหนดความผิดกับบุคคลผู้ค้าประเวณีและผู้ประกอบการค้าประเวณี ความผิดเพื่อเป็นธุระจัดหาบุคคลเพื่อการอนาจาร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตราที่ 282 และ 283 ซึ่งแยกออกเป็นสองประเภทคือการจัดหาเพื่อไปสนองความใคร่ของบุคคลอื่น และการรับตัวบุคคลที่มีผู้จัดหาไว้หรือการสนับสนุนการจัดหาและหาบุคคลที่ถูกจัดหาอายุไม่เกิน 15 ปี หรือเกิน 15 แต่ยังไม่เกิน 18 ปี เป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งความผิดตามมาตรานี้จะไม่ใช้การแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบจึงไม่ถือเป็นการค้ามนุษย์ แต่เป็นความผิดฐานเป็นธุระจัดหาเพื่อสนองความใคร่ของบุคคลอื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตราที่ 282 ทั้งนี้ตามบัญญัติโดยสหประชาชาติ (United Nation) กลับถือว่าการค้ามนุษย์หากมีการได้เงินนายหน้าจากกำลังแรงงานและการค้าประเวณี เป็นต้น

2. กระบวนการพิทักษ์สิทธิ

“กระบวนการพิทักษ์สิทธิ” หมายถึง การทำงานที่เป็นระบบและเป็นเครือข่าย มีกรอบทางกฎหมายรองรับมีลักษณะเป็นสหวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยมีกระบวนการทำงานหรือมีขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ ความช่วยเหลือคุ้มครองให้บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพที่ควรได้รับ โดยที่กระบวนการในการพิทักษ์สิทธินั้น อาจเกิดขึ้นได้จากการที่มีหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดที่จัดตั้งขึ้น ได้เข้ามาดำเนินการในการช่วยเหลือผู้ถูกระทำจากขบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมไปถึง การให้คำแนะนำ การให้ความช่วยเหลือ การให้กำลังใจแก่ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ โดยเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและให้การช่วยเหลือตามสิทธิที่ได้มีการระบุไว้ในกฎหมาย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสิทธิอันชอบธรรม

ซึ่งกระบวนการพิทักษ์สิทธินี้ รวมไปถึงการพัฒนาและเสริมสร้างระบบการคุ้มครอง การพิทักษ์สิทธิของตนเองและผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนโดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อการพิทักษ์สิทธิ เช่น การร้องเรียน, การไกล่เกลี่ย ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม การดำรงสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับ และก่อให้เกิดกระบวนการในการปกป้องสิทธิที่ควรได้รับภายใต้พื้นฐานของเสรีภาพที่เท่าเทียมทางกฎหมาย หรือการใช้วิธีการกระจายข่าวสารและการให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเข้าถึงถึงสิทธิและหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ และการให้ความรู้เรื่องของกฎหมายที่ควรรู้ในการดำเนินชีวิตพื้นฐานทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

ทั้งนี้ถือว่าการบังคับค่าประเวณีถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง ซึ่งปัญหาการค้าประเวณีนับเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและต้องมีข้อพิจารณาในหลายประเด็นด้วยกันทั้งในด้านการเพิ่มอัตราความเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรมยาเสพติด และการเพิ่มโอกาสในการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ ดังนั้นการวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างสอดคล้องระหว่างประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรปอย่างเป็นทางการต้องมีการเชื่อมโยงกับองค์กรสาธารณะและเครือข่ายทางสังคมในการปกป้องและพิทักษ์ของผู้เสียหายอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

จากผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเครือข่ายหญิงไทยพบว่า ทวีปยุโรปถือเป็นทวีปที่หญิงสาวไทยส่วนใหญ่ได้เคลื่อนย้ายและอพยพเข้าไปและถูกละเมิดและค้ามนุษย์เป็นจำนวนมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบกับทวีปอื่น โดยพบว่ากลุ่มหญิงไทยส่วนใหญ่ หรือกว่าร้อยละ 84 ถูกค้ามนุษย์ในธุรกิจค้าประเวณี โดยผ่านช่องทางการค้าบริการในโลกอินเทอร์เน็ต โลกออนไลน์ และร้านนวดแผนไทย นอกจากนี้กว่าร้อยละ 16 ถูกค้ามนุษย์ในรูปแบบถูกบังคับแรงงานในสวนผลไม้ สวนองุ่น รวมไปถึงร้านอาหารต่างๆ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่อื่นๆ อาทิ การค้าอวัยวะ การข่มขืน การค้ายาเสพติด เป็นต้น (Commission, 2016)

ซึ่งมีหญิงไทยจำนวนมากถูกหลอกลวงและเครือข่ายหญิงไทยได้ให้การช่วยเหลือ อาทิ การแต่งงานกับสามีต่างชาติที่มีฐานะไม่ได้ร่ำรวยอย่างที่ตนเองคิด หรือเสพยาเสพติด ทำให้หญิงไทยหลายรายด้วยกันเมื่อเดินทางไปถึงพื้นที่ปลายทางกลับถูกล่อลวงให้ค้าบริการทางเพศแทนที่การเป็นแม่บ้านอย่างที่ตนเองเจตนาแต่แรก หรือแม้แต่หญิงไทยที่ตั้งใจไปค้าบริการทางเพศก็ตาม แต่กลับถูกหลอกลวงว่าจะได้รับค่าตอบแทน 3-5 แสนบาทต่อเดือน แต่ไม่ได้ตามที่ผู้ล่อลวงได้กล่าวอ้าง ซึ่งเหตุผลนี้เป็นกรณีที่เครือข่ายหญิงไทยและองค์กรสาธารณประโยชน์ได้ให้การดูแลเพื่อแก้ปัญหา

นอกจากนี้การที่บางประเทศในสหภาพยุโรปได้ให้การยอมรับให้การค้าบริการทางเพศเป็นเรื่องที่มีความถูกต้องตามกฎหมาย อาทิ ประเทศเยอรมันที่การค้าบริการถูกต้องตามกฎหมายนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 ทำให้มีช่องว่างให้เกิดกระบวนการและองค์กรข้ามชาติทำธุรกิจค้ามนุษย์มากขึ้น เนื่องจากมีช่องว่างในการลักลอบของแรงงานข้ามชาติโดยเฉพาะหญิงไทยซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความสำคัญเพราะมีอุปสงค์ของการค้าประเวณีจากชายชาวต่างชาติในระดับที่สูง ทำให้เกิดการค้าประเวณีในรูปแบบเก็บค่าหัวคิวหรือหา

กำไรจากกำลังแรงงานของผู้เสียหายการสร้างภาวะหนี้ หรือ debt bondage จากการนำแรงงานค่าบริการข้ามชาติเข้าไปในประเทศเยอรมันเป็นจำนวนค่อนข้างมาก

พบว่าธุรกิจค้าประเวณีในยุโรปมีมูลค่าสูงถึง 1.6 หมื่นล้านยูโร (6.1 แสนล้านบาท) และสถานบริการทางเพศใหญ่ในยุโรปมีจำนวนค่อนข้างมาก ซึ่งสามารถดึงดูดตลาดนักท่องเที่ยวจากยุโรป และประเทศอื่นๆเข้ามาใช้บริการ และทำให้ตัวเลขผู้ค้าบริการมีจำนวนสูงถึง 400,000 คนในช่วงระยะเวลาตลอด 20 ปีที่ผ่านมา โดยความพยายามในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์นั้นยังไม่เพียงพอ เนื่องจากกรอบทางมาตรการทางกฎหมายในแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน และมีผู้ได้รับผลกระทบไม่ต่ำกว่า 70,000-140,000 คน โดยที่องค์กรระหว่างประเทศที่ต้องพยายามหามาตรการในการแก้ไขปัญหา โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nation) พบว่าธุรกิจการค้าบริการทางเพศกับการค้ามนุษย์มีความเชื่อมโยงกันอย่างยิ่ง เนื่องจากพบว่ากว่าร้อยละ 84 ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นผู้เสียหายในธุรกิจค้าประเวณี ซึ่งประเทศแรกที่มีแนวทางการเชื่อมโยงกำหนดระหว่างธุรกิจการค้าประเวณีกับการค้ามนุษย์คือประเทศสวีเดน โดยประเทศดังกล่าวออกกฎหมายในเรื่องการซื้อบริการทางเพศถือเป็นอาชญากรรม หลังจากนั้นประเทศอื่นๆจึงได้มีการกำหนดมาตรการตามแนวทางของประเทศสวีเดน ขณะที่ในบางประเทศในสหภาพยุโรปกลับมีความเชื่อเช่นเดียวกันว่า การออกกฎหมายในการค้าบริการทางเพศเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายจะสามารถลดปัญหาอาชญากรรมจากการค้ามนุษย์ได้ และสามารถสร้างเงินที่ดีในการประกอบอาชีพผู้ค้าบริการได้ (Non-Discrimination, 2014)

3. วิธีการในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในต่างประเทศ

3.1 การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายต้องมองควบคู่ไปกับความรุนแรงในครอบครัว

หญิงไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีรูปแบบการตกเป็นผู้เสียหายโดยถูกล่อลวงมาแต่งงาน โดยมีการพบรักกับชาวต่างชาติผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อาทิ เฟสบุ๊ก หรือแอปพลิเคชันหาคู่ จนกระทั่งถูกชักจูงให้มาแต่งงาน โดยผู้ค้าอาจเป็นสามีชาวต่างชาติหากแต่ส่วนใหญ่เป็นญาติหรือเพื่อนซึ่งเป็นหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติอยู่ก่อนได้ทำการชักจูงให้แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ หลังจากนั้นกลับถูกชักจูงให้เข้าสู่การทำงานในร้านนวดแผนไทย และถูกชักจูงหรือบังคับให้ค้าประเวณีในที่สุด ทั้งนี้จากการประชุมกลุ่มเจ้าหน้าที่ (IOM, ธันวาคม 2016) พบว่า “จากกรณีที่พบหญิงไทยบางคนอาจจะไม่ได้เต็มใจ โดยผู้ค้าเป็นชายชาวต่างชาติที่มีลักษณะการมาหาภรรยาที่ไทย ผู้ค้าจะขอมมาแต่งงานที่ไทย แต่เมื่อกลับไปยังพื้นที่ปลายทางกลับมีลักษณะของการใช้แรงงานเหมือนทาสหรือบังคับให้ทำการค้าประเวณี เพราะถือว่าเป็นภรรยาแล้ว แต่งานกับเขาแล้วเขาอุดหนุนค่าลงทุนลงแรง เสียเงิน เสียทองให้กับครอบครัวฝั่งนี้แล้ว ทำให้หญิงไทยหรือผู้ตกเป็นผู้เสียหายมิได้มีความสุขอย่างที่คิด นอกจากนี้ยังอาจจะมีพ่อแม่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต้นทางที่อายุมากแล้วต้องดูแล จึงมีข้อจำกัดในเรื่องเงินจึงถูกชักจูงให้ค้าประเวณีและตกเป็นผู้เสียหายได้โดยง่าย ซึ่งในลักษณะแบบนี้ ในความรู้สึกแบบนี้เขาอาจจะอยากจะอยู่ในยุโรปหากแต่ถูกบังคับ

ด้วยทะเบียนสมรสและกฎหมายที่จดทะเบียนกับชายชาวต่างชาติ เพราะฉะนั้นหญิงไทยบางคนจึงต้องตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้วยสภาพความจำยอม และไม่มีอิสรภาพ หรือว่าไม่มีความเป็นมนุษย์ ถูกใช้แรงงานหรือให้ค้าประเวณีอย่างทาสทั้งยังต้องให้บริการกับสามีด้วย ถ้าคนไหนไปแล้วได้สามีที่ดีเขาก็จะมีชีวิตดี บางคนก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จแบบนั้นทุกคน”

โดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายมักจะถูกล่อลวงด้วยการวาดภาพอนาคตที่สวยงามในประเทศปลายทาง (Exploitation site) กับสามีชาวต่างชาติ และสามีชาวต่างชาติจะยอมเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการเดินทางให้ทำให้เกิดภาวะแรงจูงใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากผลการสัมภาษณ์สมาคมสตรีไทยในฝรั่งเศส ยังพบว่า มีกรณีชายสูงอายุล่อลวงหญิงไทย โดยประกาศตามเว็บไซต์หาสตรีไทยในประเทศไทย ทั้งยังมีการล่อลวงให้เดินทางมาท่องเที่ยวโดยการขอวีซ่าการท่องเที่ยวประเภทสามเดือน เพื่อที่จะขอวีซ่าได้ง่าย โดยจะมีการเลือกผู้เสียหายอายุประมาณ 20-25 ปี หากแต่เมื่อเดินทางมายังประเทศฝรั่งเศสแล้วกลับให้ทำงานบ้าน ดูแล และทำกับข้าว และเมื่อเบื่อจึงทำการขังไว้ให้ออกจากที่พักอาศัยและทำการหาผู้เสียหายรายใหม่ตามเว็บไซต์ต่อไป ส่วนหญิงไทยที่ถูกละทิ้งจึงจำเป็นต้องถูกผลักดันให้หารายได้ส่งเสียครอบครัวในประเทศไทยด้วยการประกอบอาชีพค้าประเวณีเพื่อหารายได้ยังชีพต่อไป

เนื่องจากหญิงสาวส่วนใหญ่ซึ่งตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นมักถูกชักจูงในรูปแบบ Lover Tactics กล่าวคือถูกล่อลวงให้เกิดความรัก และโน้มน้าวให้ตกเป็นผู้เสียหายในภายหลัง ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือต้องมองควบคู่ไปกับความรุนแรงในครอบครัว การไม่เข้าใจกันระหว่างคู่สมรสต่างชาติ หรือปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้คู่สมรสกดดันผู้เสียหายให้ประกอบอาชีพค้าประเวณี

3.2 การเสนอรูปแบบการให้ความช่วยเหลือจากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ

จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจชาวเยอรมันเสนอว่าในปัจจุบันสถิติการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในทวีปยุโรปจะมีการเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนอกจากปัญหาการค้ามนุษย์แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจยังต้องดูแลในเรื่องความปลอดภัยของชาติด้วยเช่นกัน ดังนั้นทำให้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดูแลเรื่องการค้ามนุษย์จึงลดน้อยลง นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อนิยามการค้ามนุษย์ยังมีความแตกต่างจากความเข้าใจจากนิยามด้านค้ามนุษย์ของ United Nation เนื่องจากหากพบว่าการเข้ามาค้าประเวณีด้วยความเต็มใจเจ้าหน้าที่จะมองว่าเป็นการค้าแรงงานผิดประเภท หรือการค้าประเวณีแบบผิดกฎหมาย และรูปแบบการสอบสวนจะเป็นรูปแบบกระบวนการที่ดำเนินการต่อผู้เข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย หรือการค้าแรงงานผิดประเภท ทำให้ผู้เสียหายผู้ประสบปัญหาตกเป็นผู้เสียหายด้านการค้ามนุษย์จึงมีความหวาดกลัวไม่กล้าเข้าหาเจ้าหน้าที่ หรือไม่กล้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจด้านปราบปราม (Policize, ธันวาคม 2560) สะท้อนว่า “สถิติผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในทวีปยุโรปไม่ได้ดูแลในเรื่องการค้ามนุษย์เพียงเรื่องเดียว หากแต่ต้องดูแลในเรื่องความปลอดภัยของชาติและเรื่องอื่น ๆ และในปัจจุบันมีรูปแบบการค้ามนุษย์ในรูปแบบแอบแฝง แม้ว่าในประเทศเยอรมันการค้าประเวณีที่เสียภาษีให้รัฐจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เมื่อผู้ค้าประเวณีที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะตกเป็น

ผู้เสียหายแต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้เสียหายมีความเต็มใจมาทำงาน เจ้าหน้าที่จะมีการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในรูปแบบผู้ต้องสงสัยการเข้าเมืองผิดกฎหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายเหล่านี้ยาก”

จากผลการศึกษาพบว่าเครือข่ายความช่วยเหลือผู้เสียหายที่มีความเข้มแข็งนั้น มักจะมีการเริ่มต้นมาจากกลุ่มหญิงไทยที่อาศัยอยู่ในทวีปยุโรปมีการประสานข่าวสารระหว่างกลุ่มและมีการส่งต่อเคสไปยังกลุ่ม NGO ภายในพื้นที่ ระหว่างการรอคอยความช่วยเหลืออาจมีการประสานสถานที่พักพิงตามบ้านพักอาศัยของสมาชิกภายในเครือข่ายเอง หรือวัดไทยในพื้นที่ ก่อนที่จะมีการส่งต่อเคสผู้ให้บริการต่อไปยังองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.3 การสร้างเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงกับองค์กรต่างประเทศ

ในปัจจุบันพบว่าการตกเป็นผู้เสียหายนั้นเกิดจากความไม่รู้ไม่เข้าใจในปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองของแรงงานที่ต้องการเดินทางไปพำนักรยังต่างประเทศ เมื่อประสบปัญหาทำให้ไม่กล้าเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ ดังนั้นกระบวนการให้ความช่วยเหลือของกลุ่ม NGO ในปัจจุบันจึงแตกต่างจากการจัดการจากรัฐ โดยนโยบายของกลุ่ม NGO ในการให้การช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในการให้ความรู้ให้การอบรมกับผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นผู้เสียหาย โดยจากการสัมภาษณ์กลุ่มเครือข่ายบ้านหญิงไทย (Germany, ธันวาคม 2560) สะท้อนว่า “กลุ่ม NGO ส่วนใหญ่ อาทิ UNHCR หรือแม้แต่ IOM ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้กระบวนการคุ้มครองสิทธิเป็นการให้การอบรมกับกลุ่มที่มีความเสี่ยงจากการเป็นผู้เสียหายในอาชญากรรมการค้ามนุษย์ เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวเชื่อว่ากลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายจะเกิดขึ้นได้ ย่อมเกิดจากความไม่รู้ของคน และความไม่รู้ทำให้เกิดการหลงเชื่อต่อการล่อลวงได้โดยง่าย หรือผู้เสียหายอาจหวาดกลัวจนไม่กล้าเข้ามาปรึกษาเจ้าหน้าที่ตม. หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยกลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์จะมีการเข้าไปยังพื้นที่ที่คาดว่าจะมีกลุ่มเสี่ยง เช่น ตม. สนามบิน สถานีรถไฟ หรือตามสถานที่ท่องเที่ยว และชักชวนกลุ่มเสี่ยงให้มารับการอบรม โดยมีการนำผู้ที่เคยมีประสบการณ์การตกเป็นผู้เสียหายและผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มาให้การอบรม เพื่อให้ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แปลกแยก เนื่องจากผู้ที่มาเข้ารับการอบรมอาจเป็นกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายแล้วมาเข้ารับฟังเช่นเดียวกัน”

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ IOM (IOM, ธันวาคม 2016) ได้สะท้อนในแนวทางเดียวกันว่า “กลุ่ม IOM ได้มีการนำผู้เคยตกเป็นผู้เสียหายชาวเมียนมาร์มาเข้าร่วมพูดคุย และอธิบายแนวทางการทำตนให้ไม่ตกเป็นผู้เสียหายในอาชญากรรมการค้ามนุษย์นั้นควรจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร และต้องมีการเพิ่มความระมัดระวังอย่างไรเพื่อมิให้ตนเองต้องตกเป็นผู้เสียหายอาชญากรรมการค้ามนุษย์”

3.4 การเสนอชื่อในเชิงรุก

หญิงไทยจำนวนมากได้ตกเป็นผู้เสียหายของอาชญากรรมการค้ามนุษย์โดยไม่ได้เจตนา เนื่องจากโดนล่อลวง (Conceive) ให้ตกเป็นผู้เสียหายในธุรกิจการค้าประเวณีด้วยการเข้ามาโดยเจตนาใช้แรงงานประเภทอื่น อาทิ วิชาเลี้ยงเด็ก โดยอาชญากรจะมีการหลอกล่อผู้เสียหายว่าจะมีการนำตัวมาทำงานเลี้ยงเด็ก โดยมีผู้ค้าซึ่งเป็นหญิงไทย (Exploiter) ที่ได้ทำการจดทะเบียนสมรสกับสามีชาวยุโรป และได้พัก

อาศัยตั้งรกรากอยู่ในสหภาพยุโรปมาเป็นระยะเวลานานเป็นผู้ชักชวนให้เข้ามาทำงานในทวีปยุโรป อาทิ การประกอบอาชีพเลี้ยงเด็ก แม่ครัว ทำไร่ไถ่ หรือร้านนวดแผนไทย โดยทำการถือวีซ่าที่เรียกว่าวีซ่าระยะยาว อาทิ ในประเทศฝรั่งเศส จะเรียกว่า Valant Titre de sejour (VLS-TS) วีซ่าประเภทนี้จะอนุญาตให้ผู้ถือวีซ่าสามารถพำนักอยู่ได้ในประเทศฝรั่งเศสเป็นระยะเวลาสูงสุดถึงหนึ่งปี อาทิ วีซ่าเยี่ยมเยียนระยะยาว วีซ่านักเรียน วีซ่าทำงานบางประเภท ซึ่งจะต้องมีการทำการลงทะเบียนที่หน่วยงาน OFII ณ เมืองที่มีถิ่นพำนัก รวมไปถึงการชำระค่าธรรมเนียม OFII จากนั้นเมื่อเดินทางมาถึงปลายทาง ผู้ล่อลวงกลับมิได้ดำเนินการจัดให้ทำงานตามที่ตกลงและกลับให้ทำงานประเภทการค้าประเวณีแทน

ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องมีการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ในเชิงรุกมากขึ้น เพื่อผลิตสื่อที่มีลักษณะเข้าใจง่าย และเข้าถึงกลุ่มเสี่ยงดังกล่าว เพื่อเป็นสื่อที่ทำให้คนสนใจและต้องพยายามสร้างกระบวนการการอบรมในรูปแบบเชิงรุก อาทิ การเข้าไปอบรมในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีกลุ่มเสี่ยงอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อป้องกันปัญหานอกจากนี้ยังควรผลิตแผ่นพับและคู่มือที่เข้าใจง่ายสำหรับผู้ที่ต้องการไปประกอบอาชีพยังต่างประเทศ หรือต้องการแต่งงานกับชายในต่างแดนซึ่งนับเป็นกระบวนการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิในเชิงรุก

3.5 ขจัดความไม่รู้

จากผลการวิจัยพบว่าประเด็นสำคัญที่ทำให้หญิงไทยตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คือ ประเด็นความไม่รู้ อาทิ 1) ความไม่รู้ในข้อกฎหมายของพื้นที่ปลายทาง 2) ไม่รู้จักองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ 3) ความไม่รู้ภาษา 4) ความไม่รู้สิทธิและการคุ้มครองสิทธิของตน ดังนั้นจึงควรมีการสร้างเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงการช่วยเหลือผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทุกกลุ่ม อาทิ การชักชวนกลุ่ม NGO ทั้งองค์กรชาวไทยและต่างประเทศ ให้เข้ามามีส่วนร่วมหรือทำการร่วมมือกับ ตม. และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน รวมไปถึงสถานกงสุล ในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคุ้มครองสิทธิ โดยมุ่งเน้นในด้านการหามาตรการการป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายอาชญากรรมการค้ามนุษย์

พบว่าในประเด็นการป้องกันนั้นได้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร NGO ทุกองค์กรที่ดำเนินการขับเคลื่อนในเรื่องการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในยุโรป โดยได้มุ่งเน้นในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ตกเป็นผู้เสียหาย อาทิ UNHCR IOM รวมไปถึงองค์กรสาธารณประโยชน์อื่นๆที่มุ่งเน้นในเรื่องการอบรมให้ความรู้ให้กับกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มผู้ต้องตกอยู่ในสถานกักกัน ในการเข้ามารับการอบรมความรู้ในเบื้องต้นก่อนส่งกลับประเทศ โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่หน่วยตม. (สสว., ธันวาคม 2560) เสนอว่า “ในส่วนกระบวนการการแก้ไขปัญหาผู้ตกเป็นผู้เสียหายอาชญากรรมการค้ามนุษย์ที่สำคัญ โดยมีข้อสมมติฐานแรก คือการตกเป็นผู้เสียหายมักเกิดจากความไม่รู้ ทั้งนี้เมื่อเกิดความรู้ของใครคนหนึ่ง จึงทำให้เกิดความหวาดกลัวในการเข้าพบเจ้าหน้าที่ พอเกิดความกลัวเจ้าหน้าที่ขึ้นจึงทำให้เชื่อคนที่มาหลอกลวงตน นี่คือข้อสมมติฐานของผม ทำให้วิธีการแก้ไขปัญหาทุกวันนี้ผมก็เลยชักชวน NGO เข้ามาร่วมในการแก้ไขปัญหาความไม่รู้ โดยพบว่าความกลัวของมนุษย์เกิดจากการไม่รู้ถ้ารู้เราก็ไม่กลัว ตม. จึงมีการบูรณาการงานร่วมกับองค์กร NGO เพื่อเผยแพร่แก่กลุ่มเสี่ยงให้เข้าใจว่าตม.ทำงานยังไง ทำให้กลุ่มเสี่ยงหรือผู้ตกเป็นผู้เสียหายเกิดความกล้าที่จะมาหาเรา กระบวนการคุ้มครองสิทธิ หากไม่แก้ปัญหาคความไม่รู้เมื่อเกิดความเสียหายไป

แล้วมันก็ทำอะไรไม่ได้ จึงชวนให้เรามานั่งเรื่องการป้องกัน ซึ่งก็มันตรงกับนโยบายของ NGO ทั้งหลาย โดยนโยบายของกลุ่ม NGO ในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากแต่ก่อน เนื่องจากนโยบายในสมัยก่อนของ NGO คือการสนับสนุน อาทิ การสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการสร้าง ส่วนในระยะหลัง NGO ในพื้นที่ เช่น NGO ใหญ่ๆ ระดับโลกเช่น UNHCR IOM จะมุ่งเน้นเรื่องการอบรมให้กับผู้เสียหาย นี่คือการคุ้มครองพิทักษ์คุ้มครองสิทธิในส่วนที่เราจัดทำ การคุ้มครองสิทธิของเราและกระบวนการขับเคลื่อน พิทักษ์สิทธิที่ผ่านมา คือมันต้องมีการดำเนินการแยกออกเป็น 2 ส่วน 1) ส่วนของอำนาจหน้าที่ของภาครัฐ และ 1) การแสวงหาความร่วมมือ โดยมีการไปดึง NGO มาร่วม จำนวน 24 องค์กร”

3.6 การเพิ่มแนวทางการช่วยเหลือออนไลน์และวัดไทยในยุโรป

ด้านการรักษาพยาบาล จิตแพทย์ และการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย พบว่าเครือข่ายออนไลน์มีความสำคัญอย่างยิ่งกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากผู้ตกเป็นผู้เสียหายอาชญากรรมค้ามนุษย์มักได้รับผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและไม่มีแหล่งที่พึ่งทางใจเมื่อประสบปัญหาต่างแดน จนทำให้ต้องกลับไปยึดแนวทางการประกอบอาชีพด้วยการค้าประเวณีในรูปแบบเดิมเพื่อหาเลี้ยงชีพ หรือเกิดภาวะจำยอม เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกองค์กรธารา (องค์กรธารา, ธันวาคม 2017) ได้สะท้อนปัญหาสถานะผลกระทบทางจิตของผู้ตกเป็นผู้เสียหายว่า “ในตอนแรกวัดไทยไม่ค่อยมีผู้หญิงมาขอความช่วยเหลือมากนัก แต่ในปัจจุบันพบว่า มีหญิงไทยผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้เข้ามาขอความช่วยเหลือที่วัด โดยส่วนใหญ่พบว่าจะมาในเรื่องปัญหาชีวิต โรคเหงาเศร้าสร้อย โรคจิต บางคนก็เอาวัดไปเป็นที่พึ่งทางจิต เพราะเมื่อผู้ตกเป็นผู้เสียหายประสบปัญหามากไม่รู้ว่าจะไปไหน คนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ไม่ไปหาจิตแพทย์ เนื่องจากการมีภาษาพูดที่แตกต่างกัน และไม่สามารถพูดคุยกับจิตแพทย์รู้เรื่อง ภาษาแพทย์ยาก โดยเฉพาะถ้ามีอาการป่วยทางจิตจะเป็นการยากที่จะสามารถสื่อสารกับแพทย์ได้ เพราะฉะนั้นการที่คนไปวัดส่วนใหญ่ก็ไปเพื่อเป็นที่พึ่ง หรือหาที่พึ่งหาเพื่อน ดังนั้นองค์กรเอกชนอย่างเราจึงมักเข้าไปหาข้อมูลแหล่งช่วยเหลือ ปรึกษา และแนะนำกับผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในวัด โดยวัดเป็นศูนย์กลางในการรับเรื่องแทบทุกด้าน”

นอกจากนี้ยังพบว่าหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กว่าร้อยละ 60 ได้รับความช่วยเหลือโดยผ่านเครือข่ายวัดไทย ซึ่งให้การเยียวยาสภาพจิตใจทั้งในกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายความรุนแรงในครอบครัว และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยผู้ตกเป็นผู้เสียหายความรุนแรงในครอบครัวและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นั้นมักประสบปัญหาความบอบช้ำของสภาพจิตใจในภาวะซึมเศร้า ภาวะปัญหาสุขภาพจิต เครียด วิตกกังวล และบางรายประสบปัญหาการติดโรคติดต่อต่างๆ โดยไม่มีสวัสดิการของรัฐในการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์เนื่องมาจากผู้เสียหายหลายรายด้วยกันได้อพยพเข้ามาเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย วัดไทยจึงเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการให้การพักพิงในเบื้องต้นแก่ผู้เสียหาย ก่อนส่งต่อไปยังองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป

แผนภูมิที่ 7.1 แสดงตัวแบบสาเหตุ รูปแบบ และเส้นทางการค้ามนุษย์ ประเภทค้าประเวณีในต่างประเทศ

4. บทสรุป

พบว่าหญิงผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กว่าร้อยละ 60 ได้รับความช่วยเหลือโดยผ่านเครือข่ายวัดไทย ซึ่งให้ความช่วยเหลือทางสภาพจิตใจทั้งในกลุ่มผู้ตกเป็นผู้เสียหายความรุนแรงในครอบครัว และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยผู้ตกเป็นผู้เสียหายความรุนแรงในครอบครัวและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นมักประสบปัญหาความบอบช้ำของสภาพจิตใจในภาวะซึมเศร้า ภาวะปัญหาสุขภาพจิต เครียด วิตกกังวล ทั้งนี้จากปัญหาการค้ามนุษย์ทำให้ผู้วิจัยพบว่ารัฐควรส่งเสริมให้มีการให้ความช่วยเหลือ พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในเชิงรุก เพื่อที่จะดำเนินการให้กลุ่มเสี่ยงพร้อมรับมือในการแก้ไขปัญหา และรู้จักช่องทางในการร้องขอความช่วยเหลือเพื่อพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของตน โดยรัฐต้องส่งเสริมการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อเดินทางมาช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามที่ร้องขอ อาทิ หลักสูตรอบรมทางด้านกฎหมายในพื้นที่ปลายทาง พฤติกรรมของผู้ต้องสงสัย การดำเนินการในกรณีภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น ในปัจจุบันมีจิตอาสาชาวไทยจำนวนมากในยุโรปที่เดินทางมาอาสาแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ หากแต่ในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอน การให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียหายมักจะมาจากองค์ความรู้ที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัว ดังนั้นจึงควรมีการจัดฝึกอบรมจิตอาสาเพื่อ

การดำเนินงานอย่างมีรูปแบบ และสอดคล้องกับแผนงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มากยิ่งขึ้น

5. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาได้สะท้อนประเด็นที่สำคัญว่ารัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายของประเทศในการป้องกัน หรือนโยบายเชิงรุก มากกว่าการอุดช่องว่าง หรือการแก้ไขปัญหา โดยมีการบูรณาการงานร่วมกันทุกภาคส่วนทั้งในกระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการป้องกันและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดดังนี้

5) การปรับปรุงแบบนโยบายในแนวทางการป้องกันการค้ามนุษย์ และป้องกันการตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์

6) การใช้แนวทางด้านการทำวิจัย การทำฐานข้อมูลเครือข่าย และการใช้ช่องทางสื่อต่าง ๆ เช่น โซเชียลมีเดีย เพื่อรับมือกับปัญหากระบวนการค้ามนุษย์ในเชิงรุก

7) รัฐควรสนับสนุนนโยบายการสร้างเครือข่ายและการสร้างแนวร่วมทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อรับมือกับปัญหาการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังต้องมุ่งเน้นการใช้นโยบายด้านการกำจัดอุปสรรคต่อการส่งเสริมความเท่าเทียมของมนุษย์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางสังคมอย่างแท้จริง

8) รัฐควรสนับสนุนนโยบายการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด รวมไปถึงการใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และศาสนาเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างยั่งยืน

9) การสนับสนุนทางการศึกษาที่ช่วยให้เกิดความตระหนักในปัญหาการค้ามนุษย์ อาทิ นโยบายการศึกษาที่ส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม การไม่ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจที่นำไปสู่การค้าประเวณี และการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ

บรรณานุกรม

- Amnesty Germany. (ธันวาคม 2560). *สัมภาษณ์กลุ่ม*. เยอรมัน: เยอรมัน.
- Andras Kovari, และ Erik Pruyt. (2015). *Prostitution and Human Trafficking: A model-based exploration and policy analysis*. Netherlands: Delft University of Technology.
- Australian Catholic Bishops Conference. (2016). *Human trafficking is the result of economic and social exclusion*. Australia: Australian Catholic Bishops Conference.
- Center for the study of democracy. (2003). *corruption contraband and organized crime in southern europe*. New York: sofia.
- Commission, E. (2016). *Together against trafficking in human*. English: EU.
- Committee on Equality and Non-Discrimination. (2014). *Prostitution, trafficking and modern slavery in Europe*. Portugal: Council of Europe.
- Department of Justice. (2005). *Office of Community Oriented Policing Services*. Washington: Office of Community Oriented Policing Services.
- European Commission. (2016). *Together against trafficking in human*. English: EU.
- European NGO Conference. (1997). *Statement presentation to te EU Ministrial Conference*. Noordwijkerhout: European NGO.
- Finckenauer, J., & Schrock, J. (2006). *Human trafficking a growing criminal market in the US*. USA: OJP
- Germany, A. (ธันวาคม 2560). *สัมภาษณ์กลุ่ม*. เยอรมัน: เยอรมัน.
- IOM. (ธันวาคม 2016). *ศูนย์ IOM*. นอร์เวย์: นอร์เวย์
- James Finckenauer, และ Jennifer Schrock. (2006). *Human trafficking a growing criminal market in the US*. USA: OJP.
- Jennie Poppay, Sarah Escorel, Mario Hernandez, Heidei Johnston, Jane Mathieson, และ Laetitia Rispel. (2008). *Understanding and Tackling Social Exlusion*. UK: WHO.
- Joan Acker. (1988). Class Gender and Relations of Distribution. *Sign*, 473-497.
- Non-Discrimination, C. o. (2014). *Prostitution, trafficking and modern slavery in Europe*. Portugal: Council of Europe.
- Parliamentary Assembly assemblee parlementaire. (2014). *Prostitution, trafficking and modern slavery in Europe*. Portugal: Council of europe
- PION. (ธันวาคม 2560). *PION*. นอร์เวย์: นอร์เวย์.
- Policize. (ธันวาคม 2560). *ประชุมกลุ่ม Policize*. เยอรมัน: เยอรมัน.
- Prosentret. (ธันวาคม 2560). *สัมภาษณ์เชิงลึก*. นอร์เวย์: ออสโล.

S Jairuk. (2554). *ปัญหาโสเภณีในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: oknation.

United Nations. (2014). *Human Rights and human Trafficking*. New York: United Nations. Nations, U.

(2014). *Human Rights and human Trafficking*. New York: United Nations.

United Nation Office for Drug and Crime Prevent. (1999). *Handbook on Justice for Victims: On the Use and Application of the Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power*. New York: United Nation.

Vayrynen Raimo. (2003). *Illegal immigration human trafficking and organized crime*. USA: United Nation.

กรณ์ภัตสรณ์ ไซกิจภิญโญ, มนต์รี ศรีราชเลา, และ ปานใจ จิรวรรณเดช. (2560). *การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ ในจังหวัดนครราชสีมา*. กรุงเทพฯ: วารสารสมาคมนักวิจัย.

คาอูคา. (ธันวาคม 2560). *สัมภาษณ์เชิงลึก*. เยอรมัน: เบอร์ลิน.

เครือข่ายหญิงไทยในยุโรป. (ธันวาคม 2560). *สัมภาษณ์เชิงลึก*. ฝรั่งเศส: ปารีส.

นนท์ธัญย์ คลับทอง. “กฎบัตรอาเซียนกับการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบการค้ามนุษย์”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2556.

เบญจมาศ กระจำงโพธิ์. “การคัดแยกผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์กับการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554

พิศแสนสุวรรณ, ร., แผนสมบุญ, พ., & กิตติโสภโณ, ม. (2561). *ค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ม ป ต . การ ค้า ม นุ ช ย์ (การ ทำ ใ ห้ ม นุ ช ย์ กลายเป็ น สิ น ค้า). https://www.m-society.go.th/article_attach/749/1105.doc, 30 ตุลาคม 2560.

มูลนิธิบ้านหญิง. (ธันวาคม 2560). *ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มมูลนิธิบ้านหญิง*. เยอรมัน.

ยศ สันตสมบัติ. แม่หญิงสีขาวตัว: ชุมชนและการค้าประเวณีในสังคมไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

ระพรหมวิสุทธิ์ พิศแสนสุวรรณ, พุทธชาติ แผนสมบุญ, และ มหาเพ็ญ กิตติโสภโณ. (2561). *ค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2548). *นโยบายประชานิยมกับการแก้ปัญหาความยากจนไม่ใช่เรื่องเดียวกัน*.

กรุงเทพฯ: วารสารเศรษฐกิจ.

ศิปดี นพประเสริฐ, “ความมั่นคงของมนุษย์: การค้ามนุษย์ในไทย.” เล่มที่ 84. *อุตสาหกรรมมั่นคงศึกษา*. (ตุลาคม 2553) : 4-12.

สุดสงวน สุธีสร. อาชญาวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

องค์กรธารา. (ธันวาคม 2017). *ประชุมกลุ่มองค์กรธารา*. เยอรมัน: เจ้าหน้าที่องค์กรธารา.

สนัน ยามาเจริญ. (2560). *การค้ามนุษย์เพื่อค้าประเวณี ศึกษากรณีอำเภอหาดใหญ่*. หาดใหญ่: มหาวิทยาลัย
หาดใหญ่.

สมาคมหญิงไทยในฝรั่งเศส. (ธันวาคม 2560). *สมาคมหญิงไทยในฝรั่งเศส*. ฝรั่งเศส: ฝรั่งเศส.

สมาคมหญิงไทยในโพรวองซ์. (ธันวาคม 2560). *สัมภาษณ์กลุ่ม*. ฝรั่งเศส: โพรวองซ์.

สมาคมสตรีไทยในนอร์เวย์. (ธันวาคม 2560). *สัมภาษณ์เชิงลึกสมาคมสตรีไทยในนอร์เวย์*. นอร์เวย์:
นอร์เวย์.

สสว. (ธันวาคม 2560). *สัมภาษณ์เชิงลึก สสว*. ประเทศไทย: ประเทศไทย.

องค์กรธารา. (ธันวาคม 2017). *ประชุมกลุ่มองค์กรธารา*. เยอรมัน: เจ้าหน้าที่องค์กรธารา.

.

บุคลากรกรม

สถานเอกอัครราชทูตไทย

1.สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออสโล นอร์เวย์

นายประสิทธิ์พร เวทย์ประสิทธิ์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงออสโล

2.สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

นายธีรวัฒน์ ภูมิจิตร เอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน

นายคณิน บุญญะโสภิต ที่ปรึกษา กงสุล

3.สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส ฝรั่งเศส

นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส

4.สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ เมืองมาร์แซย์ (Marseille)

Consulat Honoraire de Thaïlande a Marseille

เขตกงสุลครอบคลุมแคว้นพรอวองซาลป์-โกลดาซัวร์

Consul Honoraire : Monsieur Olivier VAN DE WINKEL

5.สำนักงานผู้แทนถาวรไทยประจำยูเนสโก

นายปราโมทย์ ค้างอัม รองผู้แทนถาวรไทยประจำยูเนสโก

6.สำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร และสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกประจำกรุงปารีส

พันเอก วรเวช วณมงคล ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก และรักษาการผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร

องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายด้านค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

Norway, Oslo

1.Pro Sentret , Oslo Kommune

1.1 Bjorg Norli , Leder

1.2 Camilla Hammergren (Fagansvarlig)

1.3 Inger Tangen (Socialkonsulate)

2.PION, Sexarbeidernes Interesseorganisasjon

2.1 Nampueng Moller

3.Nadheim, Senter for deg som selger eller bytter seksuelle tjenester/ a centre for people who sell or swap sexual services

3.1 Marte Romsas (Social Worker)

Germany, Berlin, Hamburg

1. The Police President in Berlin, Polizeiabschnitt 35, Berlin
2. สมาคมธารา, Hamburg , Oradee Kailus (รองประธานสมาคมธารา)
3. เครือข่ายหญิงไทยในยุโรป , Twiporn Brandt(สมาชิกเครือข่ายหญิงไทย และเครือข่าย DSI)
4. สมาคมบ้านหญิง, Berlin , พงศ์ศรี กุลวงศ์ (ผู้ประสานงานสมาคมบ้านหญิง)
5. วัดพุทธวิหาร Buddhavihara Buddha Verein Berlin e.V. นางขวัญใจ เอ็นนิค (ผู้ประสานงาน)

France, Paris

1. สมาคมไทย-พรอวองซ์ Association Thai - Provance (ผู้ร่วมก่อตั้ง Namtip Fichot Snayhar, สมาชิกสมาคม Nang Uraiwan Patta, Saengdao Berg,Pongravi Seangravi)
2. สมาคมสตรีไทยในฝรั่งเศส (ผู้ร่วมก่อตั้ง Panarat Bernardin)
3. Facebook บ้านสะใภ้ฝรั่งเศส (ผู้ก่อตั้ง Angkana Danggura)

องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายด้านค้ามนุษย์ในประเทศไทย

1. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี , จังหวัดแพร่ , จังหวัดเชียงราย , จังหวัดเชียงใหม่
2. บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดสระบุรี, จังหวัดอุบลราชธานี, จังหวัดพะเยา
3. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดปทุมธานี , จังหวัดสุรินทร์, จังหวัดมหาสารคาม, จังหวัดอุบลราชธานี, จังหวัดตาก
4. มูลนิธิพิทักษ์สตรี
5. มูลนิธิเพื่อนหญิง
6. ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล สเตลล่ามารีต จังหวัดชลบุรี
7. มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) จังหวัดสมุทรสาคร
8. มูลนิธิริักษ์ไทย จังหวัดสมุทรสาคร
9. ชมรมแม่หญิง จังหวัดบุรีรัมย์
10. ศูนย์ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอีสานใต้
11. สำนักงานยุติธรรม จังหวัดกำแพงเพชร , จังหวัดนครสวรรค์
12. องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) แม่สอด จังหวัดตาก , จังหวัดระนอง
13. สำนักงานอัยการ จังหวัดระนอง
14. กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

คณะนักวิจัยโครงการวิจัยเรื่อง “กระบวนการขับเคลื่อนการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ สำหรับกลุ่มหญิงไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ”

คณะนักวิจัย

1. นางสาวกิริติกา กิริติพงษ์ไพศาล
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6 จังหวัดขอนแก่น
2. อาจารย์ ดร. อัจฉรา ชลาชนานาวิน
อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. นางสาวนฐพร บุญยะกร
ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันการเกิดอาชญากรรมคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
4. นางขวัญใจ เอ็นนิก
คณะทำงานของศูนย์เรียนรู้สวัสดิการเพื่อสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ ณ กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี
5. นางพนารัตน์ แบร์นาร์แต็ง
กรรมการและผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมสตรีไทยในฝรั่งเศส
6. นางยุพิน คำสีแก้ว
พนักงานราชการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6
7. นายเศรษฐศักดิ์ มูลดามาศย์
นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6
8. นางสาวขนิษฐา กิจเจา
นักพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1
9. นางอรสา ธาตวากร
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2
10. นางสาวอัญชสา นนท์ชนสิน
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2
11. นางสาวกนกวรรณ จาตุรต์วิชิต
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3
12. นางสาวพิรภาว ภูมิพนวิสัย
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4
13. นางสาวพิชญากร ศศิขานารา
นักพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4

14. นางสาวณัฏฐ์ แสงผล
นักพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5
15. นายชวลิต ขลุ่ยเงิน
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7
16. นางสาวภัทรพร พลอยสีงาม
พนักงานพิมพ์ดีดชั้น 2 สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8
17. นางสาวยุวันดา เนื้อเทศ
พนักงานราชการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8
18. นางวิมลทิพย์ พันชน
พนักงานราชการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9
19. นางสาวชนกพร พรหมภา
พนักงานราชการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9
20. นางสาวพิมพ์พร เหล่าไชย
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10
21. นางสาวภาร้าพึง อะริยะ
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10
22. นางสาวอารี ผลอ่อน
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11
23. นางสาวทิพวดี มะสง
พนักงานราชการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11
24. นางสาวนพรัตน์ กอวัฒนากุล
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12

ภาคผนวก